

MUNICIPIUL SEBEȘ

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ DURABILĂ 2014-2020

CUPRINS

I. CONTEXTUL ELABORĂRII STRATEGIEI INTEGRATE DE DEZVOLTARE URBANĂ	4
I.1. Contextul teritorial național, regional și județean.....	5
I.2. Corelarea cu alte strategii și planuri relevante	8
I.2.1. Contextul strategic național, regional și județean.....	8
I.2.2. Perspectiva strategică pentru dezvoltarea municipiului Sebeș în perioada 2014 – 2020 (conform Strategiei de dezvoltare locală durabilă a Municipiului Sebeș pentru perioada 2014 - 2020)	18
I.3. Accepțiunea europeană asupra dezvoltării durabile și transpunerea acesteia la nivel național	19
I.4. Dezvoltarea urbană integrată în Municipiul Sebeș.....	23
I.4.1. Contextul urban	23
I.4.2. Obiectivele elaborării Strategiei de dezvoltare locală și durabilă	23
I.4.3. Teritoriul acoperit de Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă	24
II. NEVOI ȘI OPORTUNITĂȚI DE DEZVOLTARE – ANALIZA S.W.O.T.....	26
II.1. Profil socio-demografic.....	27
II.1.1. Demografie și migrație	27
II.1.2. Educație și cultură	34
II.1.3. Incluziune socială	38
II.2. Profil economic	42
II.2.1. Economia și forța de muncă	42
II.2.2. Dinamica investițiilor	57
II.2.3. Turism.....	58
II.3. Dezvoltare urbană.....	67
II.3.1. Profil spațial și funcțional	67
II.3.2. Deservire cu servicii de utilitate publică	78
II.3.3. Infrastructură tehnico - edilitară	91
II.3.4. Conectivitate și mobilitate urbană	114
II.3.5. Spațiu public	132
II.3.6. Mediul natural	138
II.3.7. Schimbări climatice	167

II.4. Nevoi și oportunități	171
II.4.1. Analiza S.W.O.T.	171
III. CONCEPT DE DEZVOLTARE PENTRU	180
PERIOADA 2014-2020.....	180
III.1.Rezultatele procesului participativ.....	181
III.2.Viziunea de dezvoltare pentru perioada 2014-2020.....	185
III.3.Obiectivele Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă	188
IV. PORTOFOLIU DE PROIECTE	198
V. SISTEMUL DE IMPLEMENTARE, MONITORIZARE ȘI EVALUARE	218
V.1. Managementul implementării Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă.....	219
V.1.1 Metode de implementare.....	219
V.1.3 Indicatori de monitorizare	225
V.1.3 Anexe	227

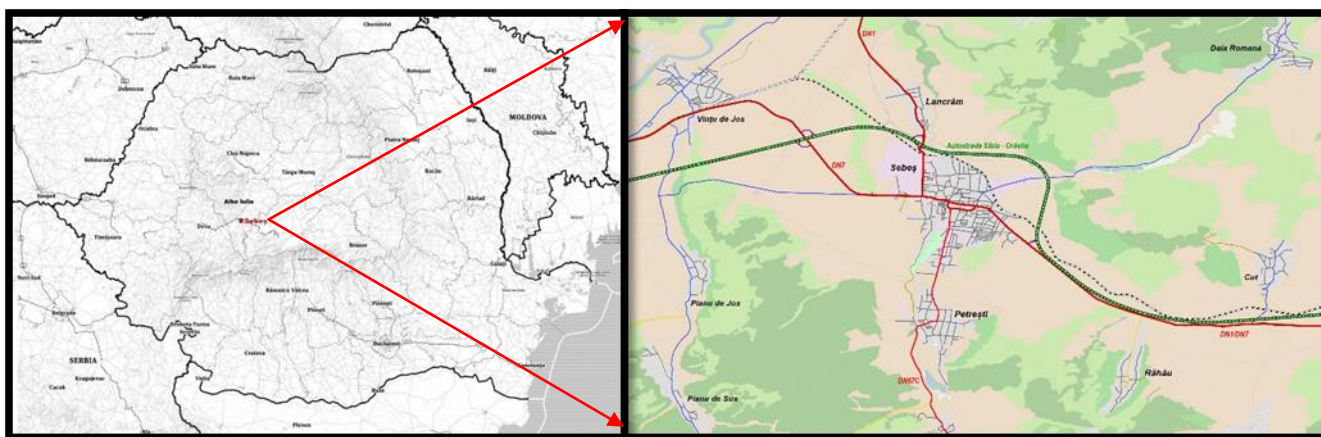

I. CONTEXTUL ELABORĂRII STRATEGIEI INTEGRATE DE DEZVOLTARE URBANĂ

I.1. Contextul teritorial național, regional și județean

Municipiul Sebeș este situat în partea centrală a țării, în bazinul inferior al văii Sebeșului, la altitudinea de 240 m. Teritoriul localității este delimitat de Podișul Secașelor și dealurile piemontane ale Sebeșului și este străbătut de paralela de 45°57' latitudine nordică și de meridianul de 23°34' longitudine estică.

Suprafața administrativă a municipiului Sebeș este de 115,54 km², având o **populație** de 32.526 locuitori la 1 ianuarie 2015 conform INS, în creștere față de 27.019 locuitori conform datelor de la Recensământul Populației și al Locuințelor 2011.

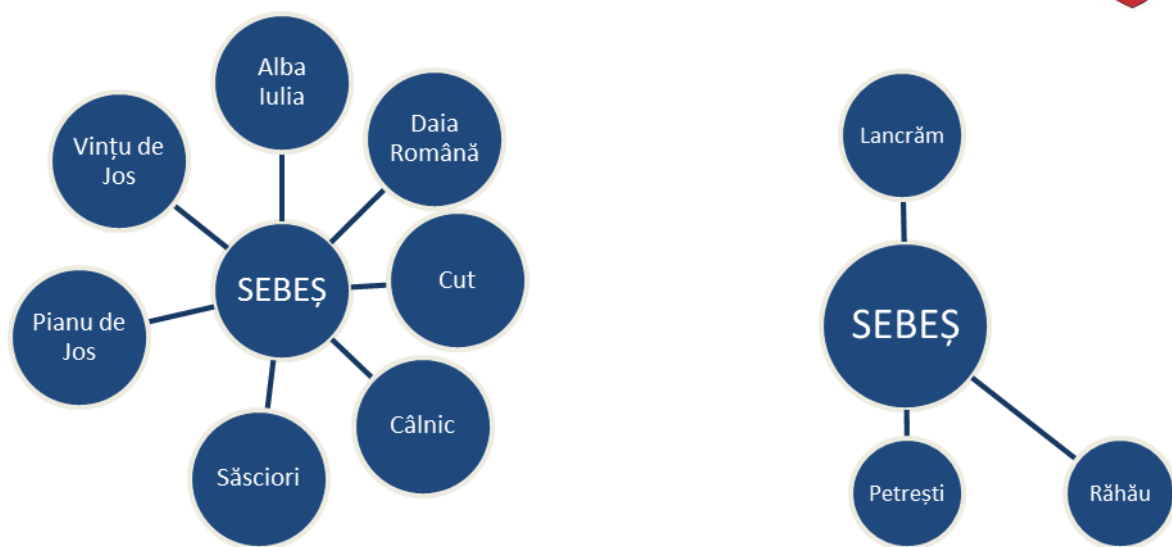

Localizarea geografică a Municipiului Sebeș

Municipiul Sebeș se află în zona de centru a județului Alba la 16km distanță de reședința de județ, municipiul Alba Iulia, pe cursul inferior al râului Sebeș, fiind traversat de la est la vest de drumul național DN1– E81și DN7 – E60, iar de la nord la sud de drumul național DN67C și drumul județean DJ106K. În plus, autostrada A1 Sibiu-Deva ocolește municipiul prin zona de nord, **accesibilitatea** fiind asigurată prin intermediul a trei noduri rutiere. Nodul Sebeș beneficiază de conectivitate primară la rețeaua Core TEN-T prin intermediul coridoarelor rutiere București-Sibiu-Arad-Nădlac și Sebeș-Alba Iulia-Tg. Mureș – Iași și a magistralei CFR 200 Brașov – Sibiu-Simeria-Arad-Curtici.

Teritoriul Municipiului Sebeș este străbătut de râurile Sebeș și Secașul Mare și se învecinează la:

- **est** - comunele Daia Română, Cut și Călnic,
- **sud** - comunele Călnic și Săsciori,
- **vest** - comunele Vințu de Jos și Pianu,
- **nord** - municipiul Alba Iulia.

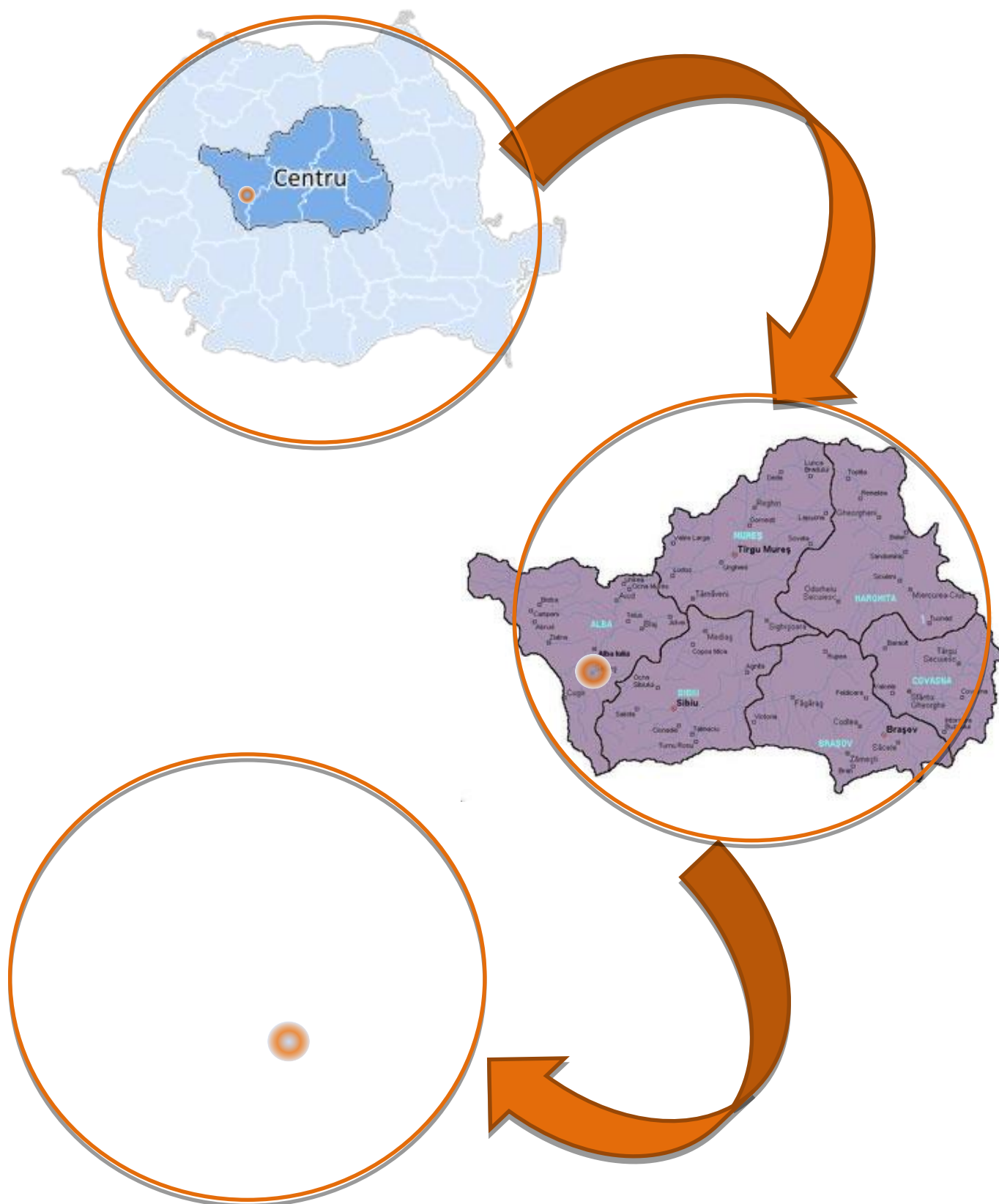

Figură 3-4 - Vecinătățile Municipiului Sebeș; Localitățile componente

Din municipiul Sebeș fac parte următoarele localități:

- **Sebeș** – situat pe ambele maluri ale râului cu același nume, la intersecția drumurilor naționale și europene DN1 și DN7;
- **Lancrăm** – localitate componentă, aproape de limita nordică a municipiului, la aproximativ 2 km. de localitatea Sebeș;
- **Petrești** – localitate componentă așezată de-a lungul râului Sebeș la 3,5 km de Sebeș spre sud cu acumularea ce-i poartă numele, care funcționează în scopul alimentării și atenuării undelor de viitură din amonte;
- **Răhău** – sat aparținător pe Valea Secașului Mare ce se deschide la sud de DN1 și așezat în partea sud estică a localității Sebeș.

Figură 5 – Încadrarea Municipiului Sebeș în teritoriul național, regional și județean

I.2. Corelarea cu alte strategii și planuri relevante

I.2.1. Contextul strategic național, regional și județean

Ținând cont de faptul că planificarea urbană necesită o abordare integrată, aceasta este posibilă doar într-un context amplu, un context al liniilor directoare trasate la niveluri administrative superioare.

Prezenta strategie de dezvoltare durabilă se va ghida după cele cinci obiective strategice creionate, ce urmăresc crearea unui cadru sustenabil și ospitalier, astfel încât atât locuitorii Municipiului Sebeș, potențialii turiști, cât și investitorii privați din localitate, să se bucure de un oraș dezvoltat și revitalizat economic și social.

Strategia de dezvoltare a Municipiului Sebeș este elaborată în contextul pregătirii unui nou cadru strategic și de programare a fondurilor europene pentru perioada 2014-2023, ceea ce a determinat actualizarea tuturor strategiilor de dezvoltare atât la nivel european și național, cât și regional și județean.

În acest sens, în realizarea **Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Sebeș 2014-2020** au fost luate în considerare demersurile strategice în curs sau recent încheiate la niveluri administrative superioare.

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României

În viziunea **Strategiei de Dezvoltare Teritorială**, "România 2035 este o țară cu un teritoriu funcțional, administrat eficient, care asigură condiții atractive de viață și locuire pentru cetățenii săi, cu un rol important în dezvoltarea zonei de sud-est a Europei."

Scenariul România Policentrică urmărește dezvoltarea teritoriului național la nivelul unor nuclee de concentrare a resurselor umane, materiale, tehnologice și de capitaluri (orașe mari/ medii), în perspectiva anului 2035 și conectarea eficientă a acestor zone de dezvoltare cu teritoriile europene. Dezvoltarea integrată a municipiului Sebeș se bazează, de asemenea, pe o nouă paradigmă de dezvoltare, fundamentând următoarele direcții de acțiune:

- Îmbunătățirea infrastructurii care conectează orașul și zonele înconjurătoare, în vederea extinderii masei economice a acestuia;
- Asigurarea unor instituții publice performante în care să deservească domeniile cu nevoi consistente (în special în domeniile educație, sănătate, infrastructura de bază pentru serviciile publice etc.);
- Promovarea investițiilor în calitatea vieții pentru a spori capacitatea de a atrage și păstra capitalul uman necesar;
- Proiectarea și implementarea unor măsuri care să vizeze grupurile marginalizate și minoritare, în vederea susținerii participării acestora la procesele de dezvoltare, ca părți active ale economiei.
- Creșterea atractivității prin îmbunătățirea funcțiilor rezidențiale, dezvoltarea unor spații publice de calitate și a unor servicii de transport adaptate nevoilor și specificului local.

Master Planul General de Transport al României

Master Planul General de Transport (MGT) al României reprezintă documentul strategic principal pentru prioritizarea investițiilor în infrastructura de transport de interes național și european. Orizontul de timp al documentului este 2030, prima etapă a intervențiilor vizând 2020. După o serie prelungită de negocieri cu Comisia Europeană, varianta finală a Master Planului se pliază pe prioritățile Uniunii Europene privitoare la infrastructura de transport, stabilite prin rețeaua TEN-T. Obiectivele cheie ale Master Planului General de transport sunt:

- "Eficiența Economică: sectorul transporturilor trebuie să contribuie la economia națională iar beneficiile economice pe care le generează trebuie să depășească costurile; •
- Sustenabilitate: sistemul de transport trebuie să fie eficient din punct de vedere energetic și să lase generațiilor viitoare un sistem viabil;
- Siguranță: sistemul de transport trebuie să fie unul sigur;
- Dezvoltare economică echilibrată: sistemul de transport trebuie să faciliteze dezvoltarea economică națională;
- Financiar: Master Planul trebuie să permită creșterea gradului de absorbție a fondurilor UE.
- Impactul asupra mediului: sistemul de transport nu trebuie să aibă un impact negativ asupra mediului fizic."

Obiectivele strategice identificate pentru sectorul de **transport rutier** sunt următoarele:

- Îmbunătățirea mobilității populației și a traficului aferent transportului de mărfuri în cadrul rețelei TEN-T de bază și a rețelei extinse, prin construcția unei rețele de autostrăzi și drumuri expres;
- Asigurarea accesului pentru populație și pentru mediul de afaceri la rețeaua TEN-T de bază și la rețeaua extinsă, prin construcția coridoarelor de legătură națională;
- Asigurarea unei rețele de transport rutier sigure și operaționale, care să contribuie la reducerea numărului de accidente rutiere, precum și la reducerea timpilor de călătorie;
- Asigurarea accesului internațional prin intermediul legăturilor cu țările vecine;
- Asigurarea unei rețele de transport propice mediului înconjurător, prin implementarea proiectelor de variantă de ocolire.

Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2014 – 2020

PDR Centru reprezintă principalul document de planificare și programare elaborat la nivel regional și asumat de către factorii de decizie din Regiunea Centru. **Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru** își propune să răspundă nevoii de a avea la dispoziție un document - cadru la nivel regional prin care se stabilește viziunea de dezvoltare, obiectivul global și obiectivele specifice de atins la finalul perioadei de programare, propunând direcțiile de acțiune și măsurile necesare pentru atingerea obiectivelor.

Acest document este fundamentat pe o diagnoză detaliată, concretizată prin Analiza socio-economică regională și prin Analiza SWOT a Regiunii Centru, luând în considerare nevoile majore ale regiunii și având în vedere valorificarea potențialului său real de dezvoltare.

În cadrul Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru 2014-2020 în cadrul secțiunii **“Infrastructura de transport rutier la orizontul anului 2020”** se trasează direcții de acțiune pentru transportul rutier din regiunea centru, astfel încât, până în anul 2020, această regiune să beneficieze de o infrastructură modernă, capabilă să preia un trafic în creștere rapidă pentru a se asigura premisele dezvoltării economice și sociale a tuturor regiunilor și astfel să se contribuie la diminuarea efectelor negative ale transportului asupra mediului înconjurător.

În acest sens, atingerea obiectivelor urmărite va implica realizarea de investiții semnificative atât în extinderea rețelei rutiere cât și în reabilitarea, modernizarea infrastructurii rutiere actuale, investiții ce amintesc și de realizarea Autostrăzii (drum expres) Turda-Alba Iulia-Sebeș.

Importanța acestei investiții este susținută și de **“Planul de amenajare a teritoriului național”** care prevede realizarea prioritară a două trasee de autostrăzi și anume Pitești-Nădlac și Sebeș-Turda.

În ceea ce privește conectivitatea Regiunii Centru la rețeaua TENT, o prioritate pentru următorii ani vizează dezvoltarea rețelelor trans-europene de transport (TEN-T) (în special a rețelei trans-europene de transport rutier, TEN-R).

Rețeaua trans-europeană de transport (TEN-T) joacă un rol esențial în asigurarea libertății de mișcare a pasagerilor și bunurilor în Uniunea Europeană, aceasta incluzând toate modurile de transport și suportând aproape jumătate din traficul de pasageri și marfă. Dezvoltarea TEN-T presupune interconectarea și interoperabilitatea rețelelor naționale de transport precum și accesul la aceasta. Construcția rețelei trans-europene de transport (TEN-T)

este un proiect major al Uniunii Europene ce reprezintă un factor important pentru stimularea competitivității economice și dezvoltării durabile a spațiului european.

Pentru sectoarele de drumuri europene și naționale din **Regiunea Centru- Municipiul Sebeș** incluse în rețeaua trans-europeană de transport rutier, conectivitatea cu drumurile naționale și județene, este următoarea:

Sectorul de drum rutier din rețeaua trans-europeană TENT-T (pe teritoriul Regiunii Centru	Conectivitatea cu drumurile naționale (DN)	Conectivitatea cu drumuri județene (DJ)
Sebeș-Vințu de Jos-Deva (E68, DN7) (Core)	DN67C: Sebeș-Petrești-Novaci	Județul Alba: DJ106K, DJ104A, DJ705B, DJ107C, DJ705E, DJ704
Sebeș - Alba Iulia – Turda (E68 - E81) (Core)	DN1: Sebeș - Sibiu - Făgăraș - Brașov – București	Județul Alba: DJ107,
Sebeș - Sibiu - Râmnicu Vâlcea - Pitești - București (E81-E68-DN7) (Core)	DN67C: Novaci - Petrești – Sebeș	Județul Alba: DJ670C, DJ106K, DJ141D, DJ106E Județul Sibiu: DJ106F, DJ106G, DJ106E, DJ106D, DJ106C, DJ106B, DJ105G

În privința rețelei de transport trans-europeană de transport feroviar se menționează că se va avea în vedere reabilitarea-modernizarea magistralei feroviare 200: Curtici-Arad-Sebeș-Sibiu-Făgăraș-Brașov-Ploiești-București.

O altă prioritate amintită în cadrul documentului strategic județean vizează și construirea la nivelul municipiului Sebeș de centuri ocolitoare precum și extinderea celor actuale.

Prin intermediul Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru 2014-2020 se prevede sprijinirea dezvoltării urbane durabile și a zonelor adiacente acestora și a celor de influență de la nivelul Regiunii Centru, una dintre prioritățile de dezvoltare a Regiunii Centru fiind creșterea coeziunii teritoriale prin sprijinirea dezvoltării urbane.

Astfel, dezvoltarea urbană se va axa și pe dezvoltarea integrată durabilă a centrelor urbane din Regiunea Centru, în această categorie fiind inclus și Municipiul Sebeș.

La nivelul Regiunii Centru, prin Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2014-2020 (PDR Centru) se vizează și:

- Dezvoltarea sustenabilă a Regiunii prin protecția mediului,
- Dezvoltarea rurală,
- Dezvoltarea turismului și sprijinirea activităților culturale și recreative,
- Dezvoltarea resurselor umane și incluziunea socială,
- Sprijin pentru dezvoltarea competitivității Regiunii Centru și a mediului de afaceri.

CORELAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ DURABILĂ SEBEȘ CU PLANUL DE DEZVOLTARE REGIUNEA CENTRU 2014-2020

PLANUL DE DEZVOLTARE REGIONALĂ CENTRU	STRATEGIA DE DEZVOLTARE A MUNICIPIULUI SEBEȘ
Domeniul Strategic 1. Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale regionale Obiectivul strategic: Dezvoltarea urbană durabilă, creșterea coeziunii teritoriale prin încurajarea dezvoltării policentrice, dezvoltarea infrastructurii de transport, tehnico-edilitară, de educație, sănătate, socială și situații de urgență, precum și creșterea accesului populației la serviciile aferente la nivelul Regiunii Centru	OS. 2 TRANSPORT DURABIL
	OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE
Prioritatea 1.2. Dezvoltarea infrastructurii de transport și comunicații și tehnico-edilitară la nivelul Regiunii Centru	
Măsura 1.2.1. Creșterea mobilității regionale prin extinderea, reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri rutiere și feroviare, construirea de centuri ocolitoare în vecinătatea orașelor precum și construirea, extinderea, reabilitarea sau modernizarea de aeroporturi	2.1 MODERNIZAREA SI REABILITAREA INFRASTRUCTURII RUTIERE EXISTENTE
	2.2 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT
Măsura 1.2.3. Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare în perspectiva dezvoltării durabile și administrării cât mai eficiente a teritoriului	4.5 INZESTRAREA EDILITARA SI LOCATIVA
Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de educație, sănătate, sociale și situații de urgență la nivelul Regiunii Centru	
Măsura 1.3.1. Creșterea calității sistemului de învățământ prin extinderea, reabilitarea, amenajarea, dotarea și modernizarea infrastructurii de educație	4.3 EDUCATIE SI FORMARE PROFESIONALA
Măsura 1.3.2. Diversificarea și creșterea calității și accesului populației la servicii de sănătate la standarde europene prin extinderea, reabilitarea, amenajarea, dotarea și modernizarea infrastructurii de sănătate	4.1 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII MEDICALE
Măsura 1.3.3. Creșterea incluziunii sociale și a calității vieții în rândul populației prin extinderea, reabilitarea, amenajarea, dotarea și modernizarea infrastructurii sociale	4.2 INCLUZIUNE SI PROTECTIE SOCIALA
Domeniul strategic 2. Creșterea competitivității economice, stimularea cercetării și inovării Obiectivul strategic: Dezvoltarea economiei regionale bazate pe	OS. 3 PRODUCTIE SI CONSUM DURABIL

cunoaștere prin modernizarea și eficientizarea întreprinderilor, intensificarea cooperării economice și prin creșterea rolului cercetării–dezvoltării-inovării la nivelul economiei Regiunii Centru	
Prioritatea 2.1 Sprijinirea activităților de inovare și modernizare ale IMM-urilor, creșterea gradului de internaționalizare al IMM-urilor	
Măsura 2.1.1. Sprijinirea activităților de inovare	3.2 SUSTINEREA IMM-URILOR, INOVARII SI CERCETARII-DEZVOLTARII
Măsura 2.1.2. Sprijinirea participării IMM-urilor la diverse rețele internaționale de cooperare economică și modernizare ale IMM-urilor	3.1 MENTINEREA SI DEZVOLTAREA UNUI MEDIU DE AFACERI ATRACTIV
	3.2 SUSTINEREA IMM-URILOR, INOVARII SI CERCETARII-DEZVOLTARII
Prioritatea 2.2 Extinderea și diversificarea infrastructurii regionale și locale de afaceri, a clusterelor și a rețelilor de cooperare economică	
Măsura 2.2.1. Extinderea infrastructurii regionale și locale de sprijinire a afacerilor și diversificarea gamei de servicii oferite	3.1 MENTINEREA SI DEZVOLTAREA UNUI MEDIU DE AFACERI ATRACTIV
	3.2 SUSTINEREA IMM-URILOR, INOVARII SI CERCETARII-DEZVOLTARII
Domeniul Strategic 3. Protecția mediului înconjurător, creșterea eficienței energetice, stimularea utilizării surselor alternative de energie Obiectivul strategic: Protecția mediului înconjurător, dezvoltarea infrastructurii tehnice, conservarea biodiversității, diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale, utilizarea resurselor regenerabile de energie, precum și îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul public, casnic și economic la nivelul Regiunii Centru	OS. 1 MEDIU SI ENERGIE CURATA
Prioritatea 3.1 Protecția mediului înconjurător și amenajarea, extinderea sau modernizarea infrastructurii tehnice	
Măsura 3.1.2. Susținerea colectării selective a deșeurilor, creșterea gradului de recuperare și reciclare a deșeurilor la nivel județean și regional	1.3 MANAGEMENTUL DESEURILOR
Măsura 3.1.3. Construcția, amenajarea, extinderea, reabilitarea sau modernizarea infrastructurii tehnice de mediu (de pildă: stații de epurare, stații de preepurare, rezervoare de apă, surse de apă potabilă, rigole pentru regularizarea albiilor râurilor, etc.)	1.2 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE APA SI CANALIZARE
Prioritatea 3.2 Conservarea biodiversității	
Măsura 3.2.1. Protecția, conservarea sau refacerea diversității biologice pentru situri Natura 2000 sau diferite arii naturale care beneficiază de un statut legal de protecție	1.5 CONSERVAREA BIODIVERSITATII SI PATRIMONIULUI NATURAL
Măsura 3.2.2. Conservarea și protecția biodiversității din habitatele naturale, în special a celor forestiere	1.5 CONSERVAREA BIODIVERSITATII SI PATRIMONIULUI NATURAL
Prioritatea 3.5 Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul public, casnic și economic	

Măsura 3.5.1. Îmbunătățirea eficienței energetice la operatorii industriali și economici prin achiziționarea de echipamente cu consum redus de energie	1.4 EFICIENȚĂ ENERGETICĂ
Măsura 3.5.2. Îmbunătățirea eficienței energetice la sistemele de încălzire/răcire în locuințele individuale și instituții publice	
Măsura 3.5.3. Creșterea eficienței energetice prin reabilitarea termică a locuințelor și clădirilor publice Măsura 3.5.4. Eficientizarea iluminatului public în mediul urban și rural	
Domeniul strategic 5. Creșterea atractivității turistice regionale, sprijinirea activităților culturale și recreative Obiectivul strategic: Dezvoltarea sectorului turistic și a sectoarelor economice conexe prin valorificarea potențialului natural și antropic al Regiunii Centru și susținerea activităților culturale și recreative	OS. 1 MEDIU SI ENERGIE CURATA
	OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE
	OS. 5 VALORIFICAREA POTENTIALULUI TURISTIC
Prioritatea 5.1. Punerea în valoare a patrimoniului natural și antropic	
Măsura 5.1.1. Amenajarea de trasee, căi de acces și locuri de vizitare și dezvoltarea managementului destinațiilor turistice	1.5 CONSERVAREA BIODIVERSITATII SI PATRIMONIULUI NATURAL
Măsura 5.1.3. Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a clădirilor cu valoare arhitectonică și istorică	5.1 REABILITAREA SI PUNEREA ÎN VALOARE A MONUMENTELOR ISTORICE
Prioritatea 5.3. Promovarea destinațiilor turistice din Regiunea Centru	
Măsura 5.3.1. Crearea și modernizarea centrelor și punctelor de informare turistică	5.2 SUSTINEAREA DEZVOLTARII INDUSTRIEI TURISMULUI
Măsura 5.3.2. Dezvoltarea activităților de publicitate turistică	5.2 SUSTINEAREA DEZVOLTARII INDUSTRIEI TURISMULUI
Măsura 5.3.3. Sprijinirea organizării și participării la evenimente destinate promovării turistice	5.2 SUSTINEAREA DEZVOLTARII INDUSTRIEI TURISMULUI
Prioritatea 5.4. Dezvoltarea infrastructurii culturale, recreative și sprijinirea activităților culturale	
Măsura 5.4.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii culturale și recreative	4.4 CULTURA SI AGREMENT
Măsura 5.4.2. Conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural imaterial, susținerea evenimentelor culturale	5.2 SUSTINEAREA DEZVOLTARII INDUSTRIEI TURISMULUI

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2020

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2020 este corelată cu principalele documente strategice la nivel național relevante pentru perioada 2014-2020 precum:

- Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020 adoptată prin Hotărârea de Guvern nr.929/2014;
- Strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și îmbunătățirea mediului de afaceri din România-Orizont 2020 aprobată prin H.G. 859/2014 și Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020.

Viziunea Strategiei Regionale de specializare inteligentă împărtășește principiile asumate de către partenerii regionali și este în același timp în deplină concordanță cu cele trei priorități statuate la nivel european prin **Strategia Europa 2020** “*Regiunea centru construiește inovativ o economie bazată pe cunoaștere și grijă față de mediul înconjurător, prin participarea*

activă a locuitorilor săi, respectând principiile cooperării și parteneriatului și valorificând atuurile economice și sociale și specificul său regional”.

Strategia de Specializare inteligentă a regiunii este structurată pe cinci direcții strategice care cuprind 19 priorități și 63 de măsuri, acestea fiind:

- Construirea unei culturi economice a inovării,
- Cercetarea în sprijinul afacerilor regionale,
- Domenii de excelență pentru o dezvoltare inteligentă,
- Competențe profesionale pentru o economie bazată pe cunoaștere,
- Cooperare inteligentă la nivel european.

Strategia de Dezvoltare a Județului Alba 2014 – 2020

Viziunea de dezvoltare a județului Alba se trasează în cadrul **Strategiei de Dezvoltare a Județului Alba 2014-2020**, aceasta fiind: *“Județul Alba – o comunitate dinamică deschisă parteneriatelor, atractivă mediului investițional și turismului, a cărei dezvoltare este susținută de resurse naturale și culturale unice”.*

La nivelul județului lista priorităților vizează investițiile de capital ce vor contribui la atingerea unei coeziuni teritoriale și valorificarea elementelor de competitivitate în perioada 2014-2020 și este întocmită pe structura obiectivelor strategice, atingând:

- **Obiectivul strategic 1:** Coeziune și competitivitate – Dezvoltarea policentrică și echilibrată a zonelor funcționale urbane și rurale pentru creșterea competitivității și întărirea coeziunii teritoriale,
- **Obiectivul strategic 2:** Conectivitate, atractivitate, siguranță – Promovarea integrată a accesului egal la infrastructură și informație,
- **Obiectivul strategic 3:** Patrimoniul, motor al creativității - Conservarea valorilor culturale și protecția mediului ca factori ai identității și dezvoltării economice prin turism.

Rezultatele activităților din perioada 2007-2013, gradul de absorbție ridicat al fondurilor europene, au condus la creșterea competitivității zonelor cu potențial de dezvoltare și de asemenea au contribuit la vitalizarea unor teritorii rămase în urmă. Cu toate acestea teritoriul județului Alba prezintă încă disparități cauzate de bariere naturale, de accesibilitate redusă în unele zone, cu precădere montane, dar și de echiparea cu utilități și servicii publice de interes general. În perioada de programare 2014-2020 un interes deosebit se va acorda asupra reducerii disparităților teritoriale existente (zona de est față de zona de vest, și zona urbană din sud față de zona urbană din nord), dar și asupra promovării tuturor măsurilor ce pot conduce la o creștere interes public general, format din teritorii echipate cu căi și moduri de transport, telefonie, energie și servicii publice existente în cadrul sistemului locuirii și producție.

Strategia de dezvoltare a județului susține întărirea parteneriatelor teritoriale, cu efect pozitiv în creșterea masei economice a județului Alba, asigurarea accesibilității și creșterea mobilității, echiparea cu utilități și servicii publice de interes general în condiții de protecție a mediului și utilizare eficientă a resurselor, conservarea patrimoniului cultural, tangibil și

intangibil, pentru dezvoltarea durabilă a turismului, menținerea integrității patrimoniului natural, valorificarea prin turism a patrimoniului cultural și natural, dezvoltarea capacității operaționale a instituțiilor administrației publice de a răspunde nevoilor comunității, încurajarea și dezvoltarea implicării civice în luarea deciziilor.

CORELAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALA DURABILA SEBEȘ CU STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDETULUI ALBA 2014-2020

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDETULUI ALBA	STRATEGIA DE DEZVOLTARE A MUNICIPIULUI SEBEȘ
Obiectiv strategic 1: Coeziune și competitivitate Dezvoltarea policentrică și echilibrată a zonelor funcționale urbane și rurale pentru creșterea competitivității și întărirea coeziunii teritoriale	OS. 3 PRODUCTIE SI CONSUM DURABIL
Obiectiv prioritar 1.1: Întărirea parteneriatelor teritoriale, cu efect pozitiv în creșterea masei economice a județului Alba	
Politica 1.1.a: Organizarea de clustere tematice pentru dezvoltarea și valorificarea resurselor umane și a capacităților industriale, agricole, turistice și de cercetare existente în zone urbane și rurale	3.2 SUSTINEREA IMM-URILOR, INOVARII SI CERCETARII-DEZVOLTARII
Politica 1.1.c: Creșterea contribuției economice și sociale a zonelor urbane în susținerea dezvoltării zonelor rurale aflate în aria de influență a orașelor	3.2 SUSTINEREA IMM-URILOR, INOVARII SI CERCETARII-DEZVOLTARII
Politica 1.1.d: Creșterea rolului Asociațiilor de Dezvoltare Intercomunitară, a instituțiilor academice și a sectorului privat în susținerea dezvoltării competitivității economiei județului	3.2 SUSTINEREA IMM-URILOR, INOVARII SI CERCETARII-DEZVOLTARII
Obiectiv strategic 2: Conectivitate, Atractivitate, Siguranță Promovarea integrată a accesului egal la infrastructură și informație	OS. 1 MEDIU SI ENERGIE CURATA
	OS. 2 TRANSPORT DURABIL
	OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE
Obiectiv prioritar 2.1: Asigurarea accesibilității și creșterea mobilității, suport al dezvoltării policentrice a județului în context regional și național, în condiții de protecție a mediului	
Politica 2.1.a: Dezvoltarea integrată a infrastructurii de transport	2.1 MODERNIZAREA SI REABILITAREA INFRASTRUCTURII RUTIERE EXISTENTE
	2.2 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT
	2.3 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII PENTRU SUSTINEREA MOBILITATII PIETONALE SI INCURAJAREA TRANSPORTULUI NEMOTORIZAT
	2.4 IMBUNATATIREA SERVICIILOR SI INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT PUBLIC
Politica 2.1.b: Dezvoltarea infrastructurii de energie și de comunicare	1.4 EFICIENȚĂ ENERGETICĂ
Politica 2.1.c: Creșterea capacității operaționale a transportului public, cu grad redus de poluare	2.4 IMBUNATATIREA SERVICIILOR SI INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT PUBLIC

Obiectiv prioritar 2.2: Echiparea cu utilități și servicii publice de interes general, în condiții de protecție a mediului și utilizarea eficientă a resurselor, în scopul creșterii atractivității și funcționalității teritoriului	
Politica 2.2.a: Dezvoltarea infrastructurii de apă potabilă și canalizare și a serviciilor specifice în condiții de siguranță, sănătate și de protecție a resurselor existente și a mediului	1.2 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE APA SI CANALIZARE
Politica 2.2.b: Îmbunătățirea managementului deșeurilor și reducerea poluării terenurilor și a pânzei freatice	1.3 MANAGEMENTUL DESEURILOR
Politica 2.2.c: Asigurarea infrastructurii și a furnizării serviciilor sociale, de educație și de sănătate	4.1 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII MEDICALE
	4.2 INCLUZIUNE SI PROTECTIE SOCIALA
	4.3 EDUCATIE SI FORMARE PROFESIONALA
Obiectiv strategic 3: Patrimoniul un motor al creativității Conservarea valorilor culturale și protecția mediului, factori ai identității și dezvoltării economice prin turism	OS. 1 MEDIU SI ENERGIE CURATA
	OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE
	OS. 5 VALORIFICAREA POTENTIALULUI TURISTIC
Obiectiv prioritar 3.1: Conservarea patrimoniului cultural, tangibil și intangibil, pentru dezvoltarea durabilă a turismului	
Politica 3.1.b: Realizarea de intervenții pentru valorificarea patrimoniului cultural	4.4 CULTURA SI AGREMENT
Obiectiv prioritar 3.2: Menținerea integrității patrimoniului natural	
Politica 3.2a: Protejarea și dezvoltarea prudentă a peisajului în care există elemente istorice, estetice sau ecologice	1.1 AMENAJAREA SI PROTEJAREA SPATIILOR VERZI PENTRU IMBUNATATIREA CALITATII AERULUI
	1.5 CONSERVAREA BIODIVERSITATII SI PATRIMONIULUI NATURAL
Obiectiv prioritar 3.3: Valorificarea prin turism a patrimoniului cultural și natural	
Politica 3.3a: Realizarea de intervenții pentru îmbunătățirea infrastructurii de turism	4.4 CULTURA SI AGREMENT 5.1 REABILITAREA SI PUNEREA ÎN VALOARE A MONUMENTELOR ISTORICE
Obiectiv strategic 4: Un județ bine administrat Dezvoltarea managementului public în scopul atingerii coeziunii teritoriale	OS. 2 TRANSPORT DURABIL
Obiectiv prioritar 4.1: Dezvoltarea capacității operaționale a instituțiilor administrației publice de a răspunde nevoilor comunității	
Politica 4.1.a: Suport oferit administrațiilor locale în procesul de formulare și implementare a proiectelor	2.5 DEZVOLTAREA CAPACITATII ADMINISTRATIVE ÎN MANAGEMENTUL TRANSPORTURILOR

I.2.2. Perspectiva strategică pentru dezvoltarea municipiului Sebeș în perioada 2014 – 2020 (conform Strategiei de dezvoltare locală durabilă a Municipiului Sebeș pentru perioada 2014 - 2020)

Obiectiv general al viziunii: Municipiul Sebeș - Un pol de dezvoltare, un oraș al investițiilor și al progresului economic, cu un mediu ospitalier și durabil având ca principal motor al dezvoltării creșterea calității vieții și a confortului locuitorilor săi, prin oferirea de servicii publice de calitate, promovarea unui mediu înconjurător curat, sănătos și durabil, existența unei varietăți de opțiuni pentru petrecerea timpului liber și de agrement, un loc special, cu o identitate locală puternică, conturată și promovată la nivel național și internațional, poziționând clar Sebeșul ca destinație turistică atractivă.

Viziunea Sebeș 2020: În anul 2020, municipiul Sebeș este un important pol economic al regiunii Centru, mizând pe o conectivitate ridicată datorită rolului de nod rutier pentru cele două autostrăzi A1 și A10. Este un oraș atractiv pentru investitori, generând locuri de muncă și bunăstare, în special în industrii nepoluante și cu valoare adăugată mare. Populația orașului este una tânără, având la dispoziție, alături de locurile de muncă necesare câștigării unui venit, multiple oportunități de petrecere a timpului liber și de agrement.

Sebeșul în anul 2020 este o destinație turistică bine poziționată în mintea turiștilor, cu o identitate proprie puternic conturată, promovată unitar și eficient în țară și în străinătate, cu numeroase monumente naturale sau antropice reabilite și incluse în circuite turistice.

Din punctul de vedere al serviciilor publice, Sebeș 2020 este caracterizat de calitatea ridicată a serviciilor și a actului medical, cu un spital modern și dotat corespunzător, cu personal calificat și suficient, cu servicii sociale pentru toate categoriile vulnerabile, fără zone urbane supuse procesului de segregare și cu minoritate romă integrată deplin în societatea sebeșeană. În același timp, au fost continuate și susținute investițiile în infrastructura de educație, cultură și artă.

Sebeș 2020 dorește să fie un municipiu curat, cu un aer nepoluat, cu industrie modernă și un mediu de afaceri orientat și specializat pe industrii cu valoare adăugată mare, durabile și prietenoase cu mediul. Este un oraș "aerisit", fără blocaje de trafic datorită intervențiilor integrate privind rețeaua de transport local și infrastructura rutieră aferentă. Mobilitatea în oraș este asigurată printr-o rețea de transport în comun modernă, eficientă și accesibilă populației, cu mijloace de transport noi, cu linii de transport acoperind toate cartierele orașului. Pentru deplasarea nemotorizată sunt realizate piste de biciclete și alei pietonale, trotuare, iar centrul orașului este amenajat ca principala zonă pietonală și de promenadă. Pe lângă scăderea

volumului de trafic, orașul se poate mândri cu zone verzi amenajate, parcuri moderne și bine întreținute, dar și cu o arie protejată cu o biodiversitate aparte, pusă în valoare și promovată eficient – Râpa Roșie.

Viziunea de dezvoltare a municipiului Sebeș este cea a unui loc atractiv, interesant, cu un mediu curat, cu oportunități multiple de petrecere a timpului liber și de realizare a activităților de agrement, un oraș modern, cu o infrastructură pe care să se poată baza creșterea susținută și durabilă, un oraș care își valorifică patrimoniul și istoria și își afirmă în mod clar identitatea locală, un exemplu de bună practică în dezvoltarea urbană pentru celelalte municipii din România.

În concluzie, creșterea economică și socială, dar și atractivitatea turistică a municipiului Sebeș va fi generată de mai mulți vectori:

1. Sebeș – un oraș cu servicii publice de calitate
2. Sebeș – un oraș sănătos, cu un nivel scăzut de poluare
3. Sebeș – un oraș de petrecere a timpului liber
4. Sebeș – un oraș cu tradiții și identitate afirmată
5. Sebeș – un oraș cu economie durabilă.

I.3. Accepțiunea europeană asupra dezvoltării durabile și transpunerea acesteia la nivel național

În contextul accentuării procesului de urbanizare, orașele devin principala sursă de dezvoltare teritorială. În același timp însă, acestea se confruntă cu provocări majore în ceea ce privește sustenabilitatea, schimbările climatice, coeziunea socială, mediul sau mobilitatea. **Noua Agendă Urbană, ce va fi dezbătută în 2016 în cadrul Conferinței Habitat III, se va baza pe redefinirea limitelor între urban, periurban și rural, pe identificarea și adresarea provocărilor urbane actuale, precum și pe asigurarea echității sociale prin extinderea oportunităților și asigurarea participării comunității, în particular, și a tuturor categoriilor de actori urbani, în general, la dezvoltarea urbană. Totodată, la nivel european se subliniază necesitatea abordării integrate a planificării urbane, ca factor determinant al dezvoltării urbane durabile. Această poziție a fost susținută de la începutul anilor 2000, în principalele documente europene din domeniul dezvoltării spațiale, urbane (Principiile directoare privind dezvoltarea teritorială durabilă a continentului european - Hanovra, 2002, Schema de dezvoltare a spațiului comunitar – 1999, Carta de la Leipzig – 2007, Declarația de la Toledo – 2010) și economice (Strategia de la Lisabona – 2000, revizuită în 2005, Strategia Europa 2020 - 2010).**

Regulamentul privind Fondul european de dezvoltare regională – Articolul 7

Articolul 7 al Regulamentului (UE) nr. 1301/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și dispozițiile specifice aplicabile obiectivului referitor la investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2006 descrie abordarea UE cu privire la dezvoltarea urbană durabilă și menționează necesitatea elaborării strategiilor integrate de dezvoltare urbană, după cum urmează:

“(1) În cadrul programelor operaționale, FEDR sprijină dezvoltarea urbană durabilă prin strategii care stabilesc acțiuni integrate pentru a aborda provocări economice, sociale, climatice, demografice și de mediu care afectează zonele urbane, ținând seama de nevoia de a promova 13 legăturile dintre zonele urbane și cele rurale.” Astfel, Articolul 7 oferă primele orientări privind conținutul cadru și provocările ce vor fi abordate în Strategia Integrată de Dezvoltare a Municipiului Sebeș pentru perioada 2014 – 2020.

România, în calitate de stat membru al UE, a stabilit în cadrul Acordului de parteneriat principiile pentru identificarea zonelor urbane în care urmează să se implementeze acțiuni integrate pentru dezvoltarea urbană durabilă, modul de alocare și valoarea orientativă a alocării pentru aceste acțiuni din FEDR la nivel național.

Acordul de parteneriat

La nivel național abordarea dezvoltării urbane durabile, prevăzută la Articolul 7 din Regulamentul FEDR, este implementată prin intermediul axei prioritare 3.2 din cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020, ce combină prioritățile de investiții relevante și obiectivele tematice, în conformitate cu punctul (c) din primul paragraf al articolului 96 alineatul (1) din Regulamentul UE nr. 1303/2013. Acordul de parteneriat menționează importanța orașelor românești ca centre importante din punct de vedere al cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării, al concentrării geografice a activităților economice și a populației, cu un rol important în dezvoltarea capitalului uman. Totodată, documentul enumeră o serie de provocări ce îngreunează dezvoltarea socială și economică a orașelor din România și cărora perioada de programare curentă trebuie să le răspundă, respectiv: lipsa locurilor de muncă, calitatea slabă a locuințelor, segregarea socio-spațială, poluarea, aglomerarea, degradarea spațiilor publice. În completare, având în vedere că fiecare categorie de orașe joacă un rol bine definit în structura așezărilor, se fundamentează necesitatea unei alocări financiare diferențiată. Această abordare este transpusă în Programul Operațional Regional 2014 – 2020, axele prioritare 3 și 4, unde municipiile reședință de județ, polii de creștere și orașele medii și mici au acces diferențiat la finanțare.

Programul Operațional Regional 2014 – 2020

POR 2014–2020 își propune ca obiectiv general creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, infrastructurii și serviciilor, pentru dezvoltarea durabilă a regiunilor, astfel încât acestea să își poată gestiona în mod eficient resursele și să își valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

Conform Acordului de Parteneriat 2014-2020, POR 2014-2020 are la bază prioritățile comune de dezvoltare propuse în Planurile de Dezvoltare Regională pentru perioada 2014-2020,

elaborate de fiecare din cele 8 Agenții pentru Dezvoltare Regională și sintetizate în Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2014-2020. Astfel, POR 2014-2020 se adresează celor 5 provocări pentru creștere la nivel național, identificate în Acordul de Parteneriat: competitivitatea și dezvoltarea locală, populația și aspectele sociale, infrastructura, resursele și administrația și guvernarea.

În conformitate cu AP 2014-2020, programul promovează o abordare integrată pentru dezvoltarea urbană durabilă, asigurând, pe de-o parte, rezolvarea unor provocări și probleme specifice dezvoltării urbane, iar, pe de altă parte, contribuind la consolidarea rolului acestora de motoare ale creșterii economice și competitivității în regiune și/sau în teritoriul imediat adiacent.

Pe baza experienței perioadei de programare 2007-2013, POR 2014-2020 a preluat o serie de principii care și-au dovedit utilitatea în privința dezvoltării urbane integrate:

- selectarea unui număr limitat de orașe – respectiv municipiile reședință de județ – pentru a încuraja dezvoltarea acestora pe termen lung, în corelare cu principiile economice referitoare la beneficiile efectelor aglomerației și polarizarea acestora dinspre orașele centrale înspre zonele limitrofe;
- condiționarea finanțărilor de pregătirea unor strategii integrate de dezvoltare
- stabilirea unui mecanism de prioritzare pentru a asigura un sprijin mai bun pentru strategiile integrate de dezvoltare urbană prin alte axe prioritare ale POR și/sau alte programe operaționale (ex. cele referitoare la adaptarea la schimbările climatice și fenomene meteorologice extreme, gestionarea deșeurilor, etc.).

În acest context, municipiul Sebeș își fundamentează portofoliul de investiții pentru perioada de programare 2014 – 2020 pe baza prezentei Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană, ce abordează provocările economice, sociale, de mediu, și de mobilitate urbană cu care se confruntă orașul.

Strategia de investiții a POR 2014 – 2020 corelează dezvoltarea urbană durabilă cu 5 obiective tematice ale programului, obiective pe care strategiile integrate de dezvoltare urbană le vor urmări la rândul lor:

Programul Operațional Regional 2014-2020		Strategia de Dezvoltare Durabila Mun. Sebeș
Obiectiv tematic POR 2014-2020	Prioritatea de Investiții prin care se implementează:	Obiectivul specific / Măsura specifică, prin care se corelează:
OT 3 - Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol și a sectorului pescuitului și acvaculturii	2.1 Promovarea spiritului antreprenorial, în special prin facilitarea exploatarei economice a ideilor noi și prin încurajarea creării de noi întreprinderi, inclusiv prin incubatoare de afaceri	OS. 3 PRODUCȚIE ȘI CONSUM DURABIL 3.2 SUSTINEREA IMM-URILOR, INOVARII ȘI CERCETĂRII-DEZVOLTĂRII
	3.1 Sprijinirea eficienței energetice, a gestionării inteligente a energiei și a utilizării energiei din surse regenerabile în infrastructurile publice, inclusiv în clădirile publice, și în sectorul locuințelor	OS. 1 MEDIU ȘI ENERGIE CURATĂ 1.4 EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

OT 4 - sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele	3.2. Promovarea strategiilor de reducere a emisiilor de dioxid de carbon pentru toate tipurile de teritoriu, în particular zone urbane, inclusiv promovarea planurilor sustenabile de mobilitate urbană și a unor măsuri relevante pentru atenuarea adaptărilor	OS. 2 TRANSPORT DURABIL 2.1 MODERNIZAREA SI REABILITAREA INFRASTRUCTURII RUTIERE EXISTENTE 2.1 MODERNIZAREA SI REABILITAREA INFRASTRUCTURII RUTIERE EXISTENTE 2.3 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII PENTRU SUSTINEREA MOBILITATII PIETONALE SI INCURAJAREA TRANSPORTULUI NEMOTORIZAT 2.4 IMBUNATATIREA SERVICIILOR SI INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT PUBLIC 2.5 DEZVOLTAREA CAPACITATII ADMINISTRATIVE ÎN MANAGEMENTUL TRANSPORTURILOR
OT 6 - protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor	5.1 Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural	OS. 5 VALORIFICAREA POTENTIALULUI TURISTIC 5.1 REABILITAREA SI PUNEREA ÎN VALOARE A MONUMENTELOR ISTORICE
	5.2 Realizarea de acțiuni destinate îmbunătățirii mediului urban, revitalizării orașelor, regenerării și decontaminării terenurilor industriale dezafectate (inclusiv a zonelor de reconversie), reducerii poluării aerului și promovării măsurilor de reducere a zgomotului	OS. 1 MEDIU SI ENERGIE CURATA 1.1 AMENAJAREA SI PROTEJAREA SPATIILOR VERZI PENTRU IMBUNATATIREA CALITATII AERULUI
OT 9 - promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei	8.1 Investițiile în infrastructurile sanitare și sociale care contribuie la dezvoltarea la nivel național, regional și local, reducând inegalitățile în ceea ce privește starea de sănătate și promovând incluziunea socială prin îmbunătățirea accesului la serviciile sociale, culturale și de recreare, precum și trecerea de la serviciile instituționale la serviciile prestate de colectivitățile locale	OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE 4.1 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII MEDICALE 4.2 INCLUZIUNE SI PROTECTIE SOCIALA
	9.1 Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității	OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE 4.2 INCLUZIUNE SI PROTECTIE SOCIALA
OT 10 - investițiile în educație,	10.1 Investițiile în educație și	

competențe și învățare pe tot parcursul vieții	formare, inclusiv în formare profesională pentru dobândirea de competențe și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurilor de educație și formare	OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE 4.3 EDUCATIE SI FORMARE PROFESIONALA
--	---	---

I.4. Dezvoltarea urbană integrată în Municipiul Sebeș

I.4.1. Contextul urban

Municipiul Sebeș a avut experiența implementării unei strategii de dezvoltare urbană. Cel mai recent demers de elaborare a unei strategii locale de dezvoltare urbană pentru Municipiul Sebeș se referă la Strategia de dezvoltare locală durabilă a Municipiului Sebeș, județul Alba pentru perioada 2009-2014. Acest document stabilește viziunea și direcțiile generale de dezvoltare ale orașului.

Strategia propunea ca în 2014 Sebeș să fie: un municipiu dezvoltat durabil prin utilizarea rațională și eficientă a resurselor naturale și umane, corelat cu o amenajare a teritoriului echilibrată și prin asigurarea de servicii în concordanță cu nevoile existente, care să permită dezvoltarea economică și economică în scopul creșterii calității vieții cetățenilor.

Obiectivele generale formulate erau:

- Creșterea calității vieții prin îmbunătățirea mediului social, a activității culturale și a educației – cod CV
- Amenajarea teritoriului și dezvoltarea urbană echilibrată, maximizarea eficienței în realizarea infrastructurii urbane – cod UIT
- Extinderea și modernizarea infrastructurii de protecție a mediului – cod PM
- Sprijinirea afacerilor pentru un mediu economic stabil, cu ritm de creștere susținut – economie pentru bunăstare – cod EB.

I.4.2. Obiectivele elaborării Strategiei de dezvoltare locală și durabilă

Conform **Caietului de sarcini privind Actualizarea Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă** a Municipiului Sebeș, în contextul actual al atragerii de finanțări nerambursabile din resursele Uniunii Europene, dar și din fonduri naționale, trebuie identificate prioritățile, obiectivele, acțiunile și proiectele pentru perioada de programare 2014-2020, în vederea dezvoltării armonioase, echilibrate, durabile a Municipiului Sebeș.

O **condiție esențială pentru dezvoltare** este deținerea de documentații de sinteză bine elaborate și structurate, care să permită practicarea unui management performant în eficientizarea alocării și utilizării resurselor economice și financiare deținute.

Prin urmare, pentru a răspunde acestor necesități este importantă actualizarea Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă a Municipiului Sebeș. Aceasta **strategie reprezintă un important instrument managerial**, prin care se stabilesc direcțiile clare de acțiune și platforma de coordonare a investițiilor și de pregătire a administrației locale în vederea accesării fondurilor europene.

I.4.3. Teritoriul acoperit de Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă

Teritoriul acoperit de Strategia de dezvoltare locală durabilă 2014-2020 este teritoriul administrativ al municipiului.

Astfel, Strategia de dezvoltare locală durabilă își propune pietonizarea centrului Sebeșului, conectarea zonelor/a cartierelor și asigurarea traseelor pietonale între spațiile publice verzi amenajate, reducând decalajele în ceea ce privește zonele de dezvoltare urbană și crescând competitivitatea și atractivitatea municipiului Sebeș.

Principiile urmărite în stabilirea obiectivelor strategice și a măsurilor specifice au fost:

- Corelarea strategiei cu așteptările și nevoile cetățeanului, punând astfel cetățeanul municipiului Sebeș în centrul demersului de planificare strategică, analizând nevoile sale actuale de dezvoltare și răspunzând în baza priorităților stabilite prin consultarea publică și cercetarea sociologică;
- Dezvoltarea armonioasă a zonelor urbane componente și încercarea creșterii conectivității între localitățile componente, cu scopul reducerii decalajelor de dezvoltare;
- Realizarea de proiecte integrate sau complementare, care să asigure o continuitate logică a demersurilor de dezvoltare urbană;
- Creșterea conectivității spațiilor verzi, a locurilor generatoare de cerere de mobilitate, cum sunt locurile de muncă, centrele comerciale, zonele cu funcțiune publică, creșterea accesibilității cetățenilor la multiple moduri de transport, pentru dezvoltarea durabilă a municipiului.
- Rezolvarea nevoilor de asistență socială, incluziune socială și eradicarea sărăciei, prin acțiuni integrate de dezvoltare a infrastructurii, corelate cu măsuri de protecție socială, educație, integrare socială. Acțiunile de asistență socială vor viza toate grupurile vulnerabile existente în municipiu. Măsurile privind infrastructura medicală vor viza dezvoltarea acestui sector pentru oferirea de servicii moderne, într-o infrastructură optimă actului medical de calitate.
- Infrastructura propusă urmărește tendințele de dezvoltare ale municipiului, contribuind prin dezvoltarea și modernizarea sa la valorificarea potențialului imobiliar, creșterea valorii zonelor urbane, înfrumusețarea mediului urban, depășirea aspectului rural și recâștigarea zonelor afectate de depozitari de deșeuri necontrolate, prin reconversia lor în spații verzi.

- Orientarea acțiunilor de susținere a mediului economic către atragerea de investiții în sectoare cu valoare adăugată mare, slab poluante, cu consum de resurse durabil și către domeniile inovatoare, susținerea demersurilor IMM-urilor, în special cele locale, încurajarea producătorilor locali;
- Eficientizarea consumurilor energetice, atât în domeniul public, cât și în cel privat, vizând acțiuni de modernizare a infrastructurii edilitare (iluminatul public), de anvelopare și reabilitare termică a clădirilor publice și de locuințe colective, promovarea surselor regenerabile de energie.
- Nu în ultimul rând, un principiu urmărit în planificarea strategică a fost valorificarea potențialului turistic al municipiului, crearea unei identități locale clare și puternice, afirmarea acestei identități la nivel național și internațional, astfel încât Sebeș să devină în perioada 2014-2020 o destinație de excepție pentru turiști.

II. NEVOI ȘI OPORTUNITĂȚI DE DEZVOLTARE – ANALIZA S.W.O.T.

II.1. Profil socio-demografic

II.1.1. Demografie și migrație

II.1.1.1 Evoluția populației

Sebeșul de astăzi prezintă o lungă locuire, lucru demonstrat de siturile arheologice care datează din perioada neolitică. De-a lungul timpului, populația a cunoscut fluctuații, fiind afectată de epidemiile perioadei medievale. În Sebeș au poposit noi populații (cum ar fi sașii, germanii, rromii), care au contribuit la crearea unei diversități culturale și etnice și care au contribuit la creșterea constantă a populației, această tendință de creștere înregistrându-se și în ultimii ani. Patrimoniul cultural material și imaterial, personalitățile pe care le-a dat țării, vestigiile și monumentele care sunt omniprezente în zona de influență a municipiului, îi conferă Sebeșului statutul unui puternic centru cultural.

Prin statutul de oraș regal pe care l-a deținut în epoca medievală și ulterioară, Sebeșul a cunoscut o puternică dezvoltare și înflorire socio-economico-culturală care și-a lăsat puternic amprenta asupra municipiului zilelor noastre.

Municipiul Sebeș se caracterizează ca fiind un oraș de dimensiune mică, cumulând un total de 32.526 locuitori la 1 ianuarie 2015. La nivelul rețelei de localități, conform Planului de amenajare a teritoriului național - secțiunea a IV-a, Sebeș-ul este considerat municipiu de rangul II, de importanță județeană cu rol de echilibru în rețeaua de localități, cu activități economice dezvoltate, pre dominant industriale și dotări publice de importanță locală.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, populația stabilă la 1 ianuarie 2015 a celei mai mari localități din județul Alba - municipiul Alba Iulia- este de 73.979 de persoane. Municipiul Sebeș se afla pe locul al doilea cu o populație de 32.526 persoane, urmat de municipiile Aiud (26.503 persoane) și Blaj (21.037 persoane).

Localitățile componente sunt Lancrăm, Petrești și Răhău.

- ***Evoluția populației după domiciliu în municipiul Sebeș în perioada 2000-2015***

În conformitate cu datele statistice preluate de la Institutul Național de Statistică, în perioada 2000 – 2015, evoluția populației pentru Municipiul Sebeș avea un trend ascendent.

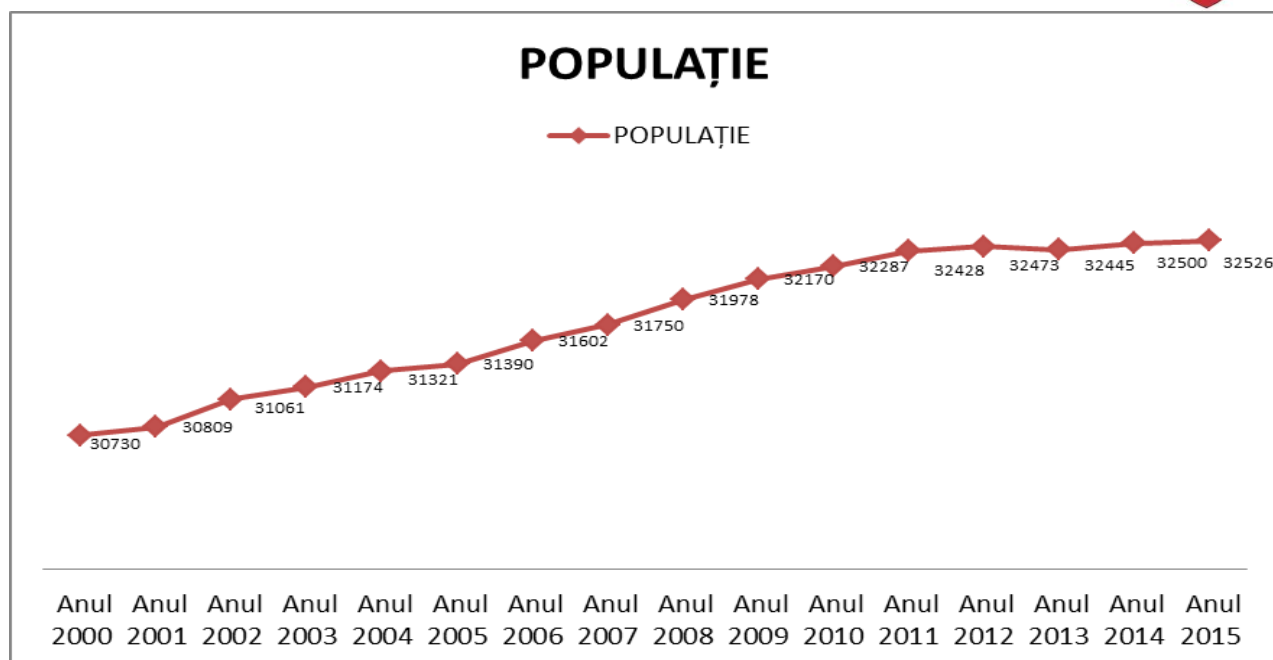

Figura 56-sursa baza de date INS TEMPO

II.1.1.2 Grupe de vârstă

La nivelul Municipiului există, conform celor mai recente statistici ale Institutului Național de Statistică, Direcția Regională de Statistică Alba următoarele date privind numărul de locuitori, structura populației pe etnii / religii / sexe / vârste și dinamică:

- **Populația după domiciliu la 1 ianuarie 2015 pe grupe de vârstă și sexe la 01.01.2015 (Municipiul Sebeș):**

	Total populație	Masculin	Feminin	Structura pe grupe de vârstă - %
TOTAL	32526	15744	16782	100,0
0-4 ani	1684	883	801	5.2
5-9 ani	1950	1008	942	6.0
10-14 ani	1781	947	834	5.5
15-19 ani	1760	884	876	5.4
20-24 ani	2121	1059	1062	6.5
25-29 ani	2543	1258	1285	7.8
30-34 ani	2531	1260	1271	7.8
35-39 ani	2938	1469	1469	9.0
40-44 ani	2828	1402	1426	8.7
45-49 ani	2346	1187	1159	7.2

50-54 ani	1827	889	938	5.6
55-59 ani	2186	965	1221	6.7
60-64 ani	2122	941	1181	6.5
65-69 ani	1355	625	730	4.2
70-74 ani	964	408	556	3.0
75-79 ani	798	292	506	2.5
80-84 ani	461	162	299	1.4
85 ani și peste	331	105	226	1.0
Structura pe sexe -%-		48.4	51.6	

Institutul Național de Statistică, 2015

- **Populația după domiciliu pe vârste la 1.01.2015** (sursa baza de date INT TEMPO)

TOTAL	0-19 ani	Peste 19 ani
32.526	7.175	25.351
100%	22,06 %	77,94%

- **Populația tânără din municipiul Sebeș** (sursa baza de date INT TEMPO)

Ani	2011	2012	2013	2014	2015
Număr tineri 15-24 ani	4519	4309	4176	4000	3881

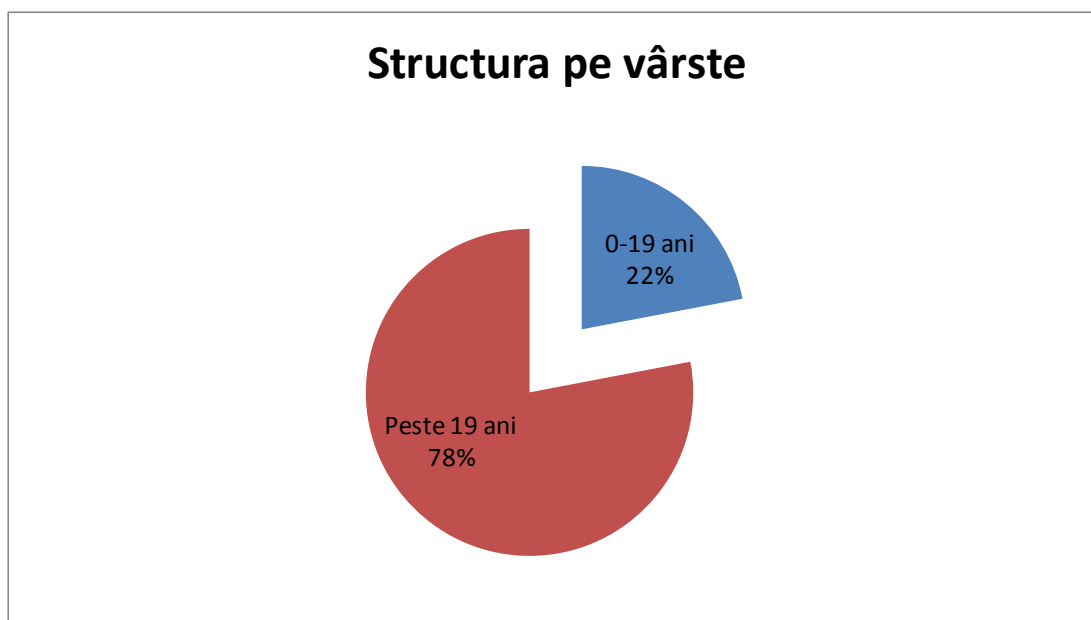
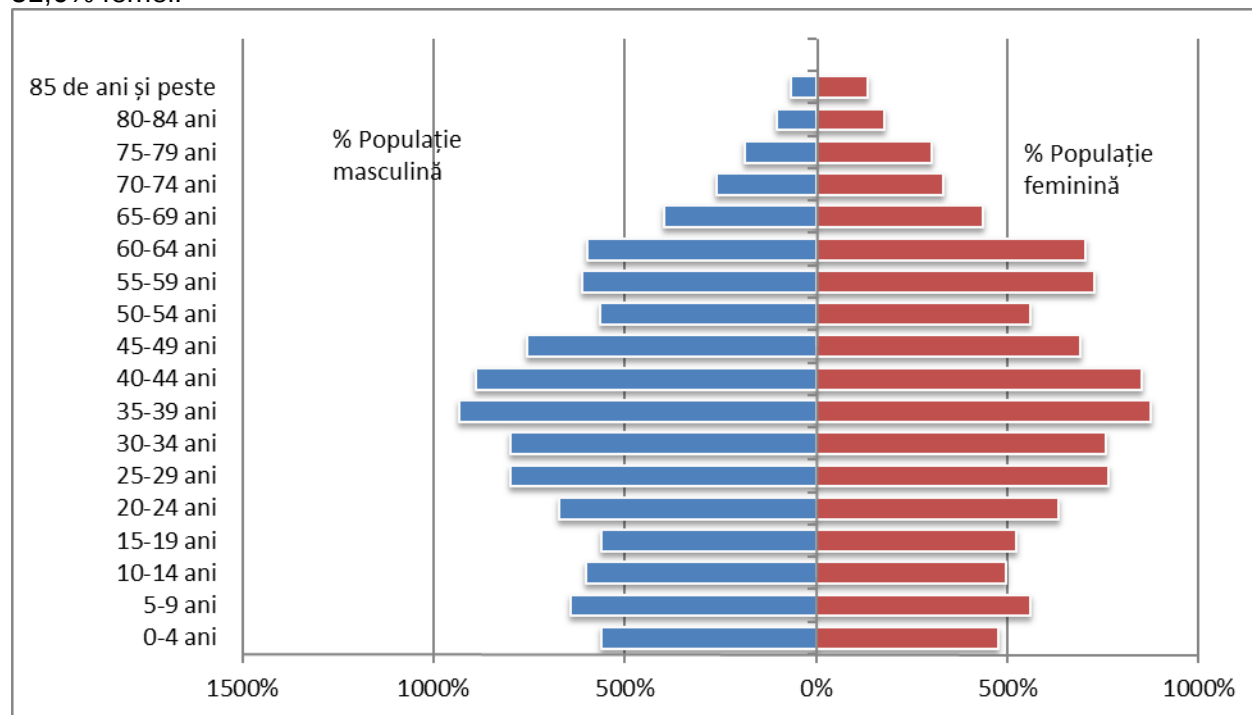

Figura 57: Structura pe vârste la 1 ianuarie 2015 (sursa baza de date INT TEMPO)

Față de datele din anul 2008, evoluția structurii pe grupe mari de vârstă indică un proces accelerat de îmbătrânire a populației, proces ce este pus pe seama unei rate ridicate a mortalității și a unei rate scăzute a natalității, care se va accentua în următorii 15 ani, conform statisticilor oficiale. De asemenea, numărul populației tinere în municipiul Sebeș se află în scădere, de la 4519 tineri în 2011 la 3881 tineri în 2015.

În ceea ce privește structura pe sexe, la nivelul municipiului Sebeș: 48,4% bărbați și 51,6% femei.

Sursa – baza de date INS TEMPO

Un segment important de populație aptă de muncă, segmentul cel mai activ între 20 de ani și 49 de ani caracterizează piramida vârstelor pentru municipiul Sebeș.

În ceea ce privește piramida vârstelor, forma de treflă denotă un proces de întinerire în ultimii ani, proces ce urmează unei perioade de îmbătrânire demografică începută la jumătatea anilor '80, ce a durat până la începutul anilor 2000. Baza echilibrată a piramidei, alături de distribuția populației pe categorii de vârstă denotă o rată de înlocuire a forței de muncă favorabilă și un grad de îmbătrânire scăzut în comparație cu media națională.

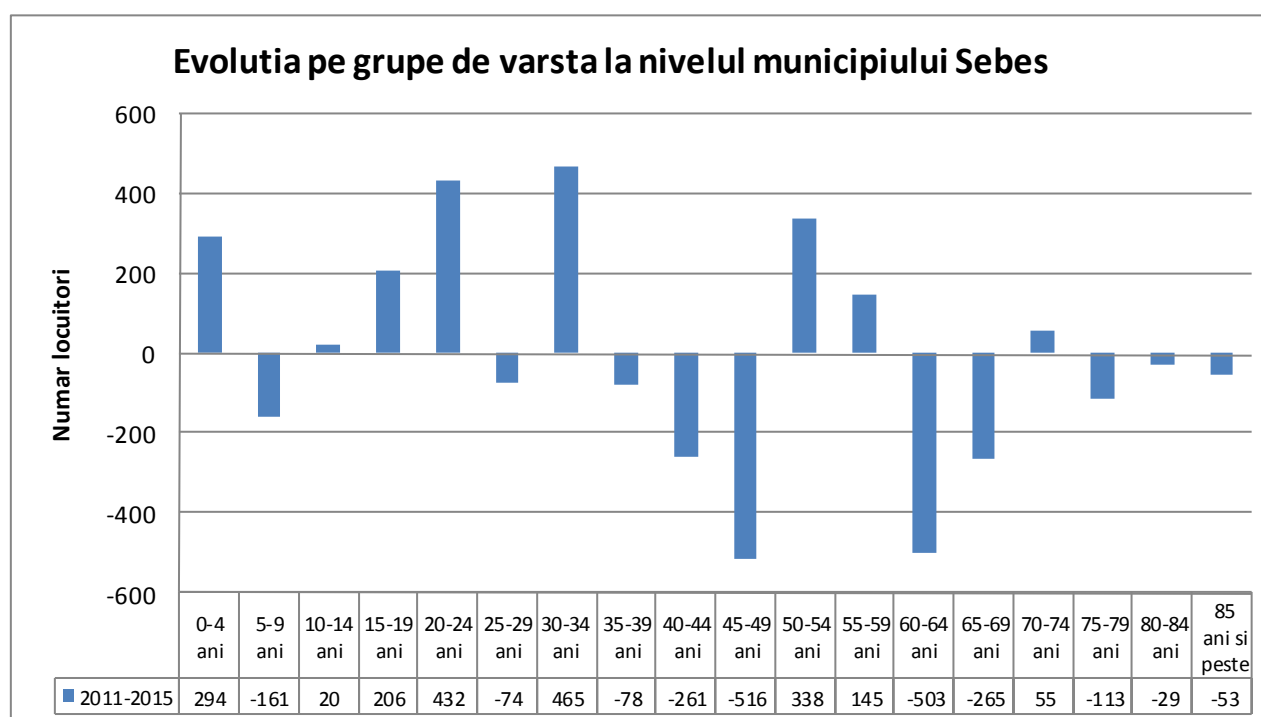
Pe de alta parte, numărul redus al persoanelor în vârstă (de peste 79 de ani) denota o speranța de viață relativ redusă. Acest fapt are loc și din cauza unui grad crescut de poluare ce provine atât de la activitățile industriale, cât și de la traficul greu care circula prin municipiul.

Evoluția pe grupe de vârste la nivel municipal între anii 2011 - 2015

Grupe de vârstă (ani)	Populație					Trend (+ sau -)
	2011	2012	2013	2014	2015	
0-4	1978	1942	1837	1781	1684	-
5-9	1789	1852	1910	1941	1950	+
10-14	1801	1784	1779	1777	1781	-

15-19	1966	1849	1739	1717	1760	-
20-24	2553	2460	2437	2283	2121	-
25-29	2469	2447	2455	2511	2543	+
30-34	2996	2964	2807	2679	2531	-
35-39	2860	2847	2867	2935	2938	+
40-44	2567	2760	2794	2747	2828	+
45-49	1830	1831	2016	2183	2346	+
50-54	2165	2031	1936	1868	1827	-
55-59	2331	2349	2320	2279	2186	-
60-64	1619	1749	1866	2012	2122	+
65-69	1090	1133	1188	1288	1355	+
70-74	1019	1027	1004	960	964	-
75-79	685	723	740	775	798	+
80-84	432	434	451	446	461	+
85 ani si peste	278	291	299	318	331	+

În perioada 2011-2015 s-au înregistrat scăderi ale populației în ceea ce privește persoane cu vârsta cuprinsa între 5 și 9 ani. O scădere mare se observa la grupele de persoane cu vârsta cuprinsa între 40-44 de ani, 45-49 de ani, 60-64 de ani și 65-69 de ani. Scăderi mai mici s-au înregistrat la persoanele cu vârsta cuprinsă între 25-29 de ani și 35-39 de ani.

Creșteri s-au înregistrat la persoanele din grupele de vârste 0-4 ani, 15-19 ani, 20-24 ani, 30-34 ani, 50-54 ani și 55-59 de ani.

II.1.1.3 Mișcarea naturală a populației

La nivelul anului 2014, Municipiul Sebeș are o rată a natalității și cea a nupțialității mai crescută decât cea la nivelul Județului Alba și cea la nivelul țării, are o rată a mortalității și a divorțialității mai scăzută decât cea la nivelul Județului Alba și cea la nivelul țării.

	Rata de natalitate	Rata de mortalitate	Rata de nupțialitate	Rata de divorțialitate
Municipiul Sebeș	9.35	8.43	5.48	1.32
Județul Alba	7.82	11.22	4.92	1.33
România	8.29	11.36	5.28	1.48

La nivelul anului 2014 în Municipiul Sebeș se întâlnește un spor natural pozitiv, cu o rata a sporului natural¹ de 1.1 .

Rata mortalității infantile este un indicator care măsoară mortalitatea în rândul copiilor care au vârstă sub 1 an. Se calculează prin raportarea decedaților în vârstă de sub 1 an la 1000 născuți-vii. Conform bazei de date INS TEMPO, în anul 2014, **rata mortalității infantile din Municipiul Sebeș** este de 3 decedați sub vârsta de 1 an la 1000 de născuți-vii. Principalele cauze ale mortalității infantile sunt fie bolile respiratorii, sau anomaliile congenitale, fie cauze perinatale.

II.1.1.4 Mișcarea migratorie a populației

Conform ultimelor date înregistrate de către Institutul Național de Statistică, situația actuală la nivelul municipiului comparativ cu județul Alba se prezintă după cum urmează:

TAB 58: Imigrări

	2012	2013
Municipiul Sebeș	14	16
Județul Alba	76	94

TAB 59: Emigrări

Areal / interval de timp	2012	2013
Municipiul Sebeș	49	36
Județul Alba	287	262

Prin urmare, dinamica populației se prezintă în felul următor conform Asociației Intercomunitare de Dezvoltare Alba Iulia:

¹ Indicator care masoara diferenta algebrica intre rata natalitatii si rata mortalitatii generale a populatiei

- Populația județului Alba va scădea continuu în viitorii 15 ani, atât ca urmare a migrației, cât și datorită fenomenelor naturale (îndeosebi prin creșterea ratei mortalității, datorită îmbătrânirii populației din majoritatea localităților rurale, în condițiile unei rate scăzute a natalității). În comparație cu județul Alba, municipiul Sebeș va înregistra o creștere a numărului populației.
- Factorul decisiv în creșterea sau descreșterea populației pe unități administrativ-teritoriale este migrarea populației, determinată de factori economici. Per total, numărul de imigrări este comparativ mai scăzut decât numărul de emigrări în județul Alba.
- Alba Iulia și Sebeș și-au redus semnificativ ponderea tinerilor și au înregistrat o creștere a ponderii populației vârstnice.

II.1.1.5 Rapoarte de dependență economică a vârstnicilor și a tinerilor

Raportul de dependență are menirea de a măsura presiunea exercitată de populația din grupele de vârstă inactive, asupra populației potențial active. Astfel că numărul de persoane potențial inactive care revine unei persoane potențial active este 1.4. În consecință, unui număr de 1000 de persoane potențial active îi revine un număr de 1400 persoane potențial inactive.

II.1.1.6 Concluzii

Deși în municipiul Sebeș se înregistrează o creștere ușoară a populației și un spor natural pozitiv în ultimii trei ani, numărul populației tinere se afla într-o scădere constantă, iar populația vârstnică este în creștere.

Atragerea populației tinere din zonele limitrofe sau din alte regiuni, având în vedere oportunitățile existente de muncă în Sebeș ar putea atenua efectele migrației populației în străinătate (acest fenomen de migrație cuprinde în special populația tânără).

Pentru creșterea atractivității Municipiului Sebeș pentru populația tânără, aptă de muncă, trebuie implementate măsuri integrate pentru:

- Dezvoltarea spațiului locativ, atât prin crearea de locuințe pentru tineri, cât și prin măsuri de dezvoltare a infrastructurii edilitare care să conducă la dezvoltarea zonelor rezidențiale în Municipiu;
- Oportunități de formare profesională a tinerilor, în strânsă legătură cu domeniile de activitate economice predilecte în Sebeș: industria automotive, prelucrarea lemnului și mobilă, industrie ușoară (pielărie, textile);
- Dezvoltarea și crearea de oportunități variate de petrecere a timpului liber și agrement în Sebeș, astfel încât tinerii să petreacă timpul liber în municipiu și să susțină astfel economia locală.

II.1.2. Educație și cultură

II.1.2.1 Nivelul de școlarizare a populației și rata abandonului școlar

Lunga tradiție în învățământ și educație din Sebeș este continuată și astăzi, la nivelul municipiului existând următoarele instituții de învățământ:

• **TAB 61: Instituții de învățământ Municipiul Sebeș conform Anexei I la HCL 2/2015**

Nr. crt.	Unitate școlară cu personalitate juridică	Structuri arondate	Înființare/desființare structuri/niveluri de învățământ
1	COLEGIUL NAȚIONAL LUCIAN BLAGA „Sebeș”	-	-
2	LICEUL CU PROGRAM SPORTIV SEBEȘ	• Grădinița cu program normal nr.4 Sebeș • Grădinița cu program normal nr.6 Sebeș	-
3	LICEUL TEHNOLOGIC SEBEȘ	• Școala gimnazială „SILVIU CARPINIȘIANU” SEBEȘ • Grădinița cu program normal NR.1 SEBEȘ • Grădinița cu program prelungit NR.2 SEBEȘ • Școala profesională duală SEBEȘ	-
4	ȘCOALA GIMNAZIALĂ MIHAIL KOGĂLNICEANU „Sebeș”	• Grădinița cu program prelungit NR.7 SEBEȘ • Grădinița cu program normal NR.8 SEBEȘ • Școala gimnazială „Lucian Blaga” LANCRĂM • Grădinița cu program normal LANCRĂM	-
5	ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.2 SEBEȘ	• Grădinița cu program prelungit NR.3 SEBEȘ • Școala gimnazială RAHĂU • Grădinița cu program normal RAHĂU	-
6	ȘCOALA GIMNAZIALĂ PETREȘTI	• Grădinița cu program normal	-

		PETREȘTI • Grădinița cu program prelungit PETREȘTI	
7	ȘCOALA GIMNAZIALĂ GERMANĂ SEBEȘ	-	Înființare nivel liceal (clasa a IX), sub rezerva autorizării ARACIP
8	GRĂDINIȚA „HEIDI”- învățământ particular	-	-

• **TAB 62 Populația școlară pe niveluri de educație în municipiul Sebeș :**

Niveluri de instruire	Anul 2014 (număr de persoane)
Elevi înscriși în învățământul preuniversitar	4559
Elevi înscriși în învățământul primar si gimnazial (inclusiv învățământul special)	2701
Elevi înscriși în învățământul liceal	1568
Elevi înscriși în învățământul profesional	290

Institutul National de Statistica

• **TAB 63 Personalul didactic pe niveluri de educație în municipiul Sebeș**

Niveluri de instruire	Anul 2014 (număr de persoane)
Învățământ preșcolar	57
Învățământ primar si gimnazial (inclusiv învățământul special)	174
Învățământ liceal	140
Învățământ profesional	-

Institutul National de Statistica

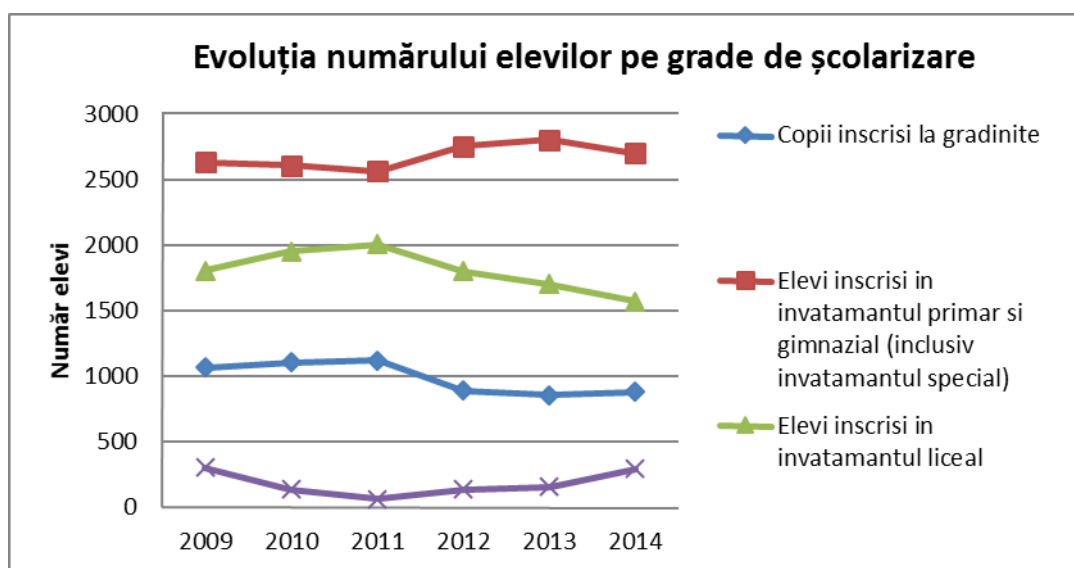
La nivelul ciclului preșcolar se observă că nu există nicio creșă. Coroborat cu faptul că în conformitate cu prevederile legale în vigoare grădinițele pot admite copii începând cu vârsta de 4 ani, această situație creează o serie de probleme atât părinților, cât și asistenților maternali care au în îngrijire copii până în vârsta de patru ani. Grădinițele înregistrează o scădere a numărului de preșcolari. Întreg personalul este calificat.

Grad de școlarizare	Număr elevi					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Grădiniță	1061	1101	1119	886	850	876

Învățământ primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	2629	2608	2561	2752	2803	2701
Învățământ liceal	1804	1951	2005	1797	1699	1568
Învățământ profesional	301	132	61	131	153	290

În urma analizei evoluției numărului elevilor pe grade de școlarizare observăm faptul că anul 2011 este anul în care au avut loc schimbări în ceea ce privește înscrierile în unitățile de învățământ. Astfel că, între 2011 și 2012 numărul copiilor înscriși la grădiniță scade. În cazul copiilor înscriși în unitățile de învățământ primar și gimnazial observăm o creștere ușoară între anii 2011 și 2012, și mai apoi o creștere între 2012 și 2013. Până în anul 2011 observăm o creștere și la copiii înscriși în învățământul liceal, iar mai apoi o scădere bruscă. Graficul care ilustrează evoluția învățământului profesional este diferit de celelalte grafice: numărul înscrișilor în învățământul liceal scade până în anul 2011, după care crește până în 2014.

II.1.2.2 Viața Socio – Culturală

Evenimentele existente în Municipiul Sebeș variază între evenimentele dedicate valori românești și europene, sărbători, festivaluri de arte creative de importanță locală sau națională, zile dedicate minorităților sau religiei. De asemenea, este încurajată afirmarea pe plan internațional prin festivaluri "mondiale" care încurajează prezența invitaților străini din peste 60 de țări la evenimentele din oraș.

Sărbătorile și festivalurile promovează valorile culturale, locale și naționale, susțin manifestările creative și pun în prim plan comunitatea.

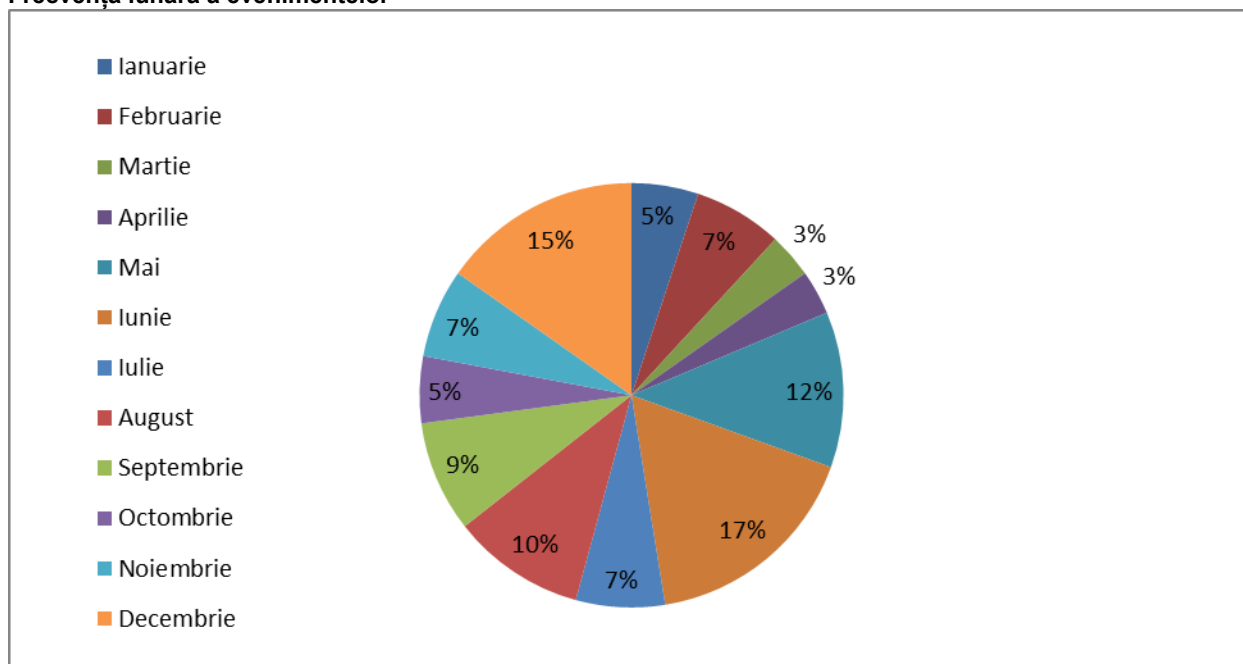

Tabel cu lista evenimentelor dintr-un an organizate în Sebeș

Nr. Crt.	Activitate	Perioada
1.	Festivalul de teatru „Radu Stanca”	Martie
2.	Festivalul de aeromodele „Fun To Fly – Râpa Roșie”	Mai
3.	Festivalul internațional „Lucian Blaga”	Mai
4.	Zilele muzicale „Karl Flitsch”	Mai
5.	Conferința internațională multidisciplinară	Iunie
6.	Zilele cetății – MEDIEV ART FEST SEBEȘ	Iunie
7.	Festivalul concurs de muzică populară „Felician Farcasiu”	Noiembrie
8.	Eminescu – poetul limbii române	Ianuarie
9.	Unirea Principatelor Române	Ianuarie
10.	Expoziție columbofilă – Leul de Aur	Ianuarie
11.	Ziua internațională a limbii materne – spectacolul minorităților etnice locale	Februarie
12.	Spectacol folk	Februarie
13.	Concurs de muzică folk pentru copii 7-19 ani (descoperire tinere talente)	Iunie
14.	Concert rock mulbach rock a’live	Februarie
15.	Steluțe dansatoare – spectacol dans sportiv	Aprilie
16.	Concert simfonic de primăvară	
17.	Cristos a înviat – spectacol de muzică religioasă	Martie
18.	Editare cărți de promovare a culturii sebeșene	Mai
19.	Fanfara Petrești – spectacole în aer liber	Mai - Septembrie
20.	Editare albume de promovare ale Sebeșului	Mai – Septembrie
21.	Cupa mulbach – Concurs național de dans sportiv „Fantasy Dance”	Iunie
22.	Sesiune comunicări științifice Muzeul „Ioan Raica”	Iunie
23.	1 Iunie – Ziua internațională a copilului – spectacol de teatru pentru copii	Iunie
24.	Tabăra internațională de creație	Iunie
25.	Zilele Sebeșului	August
26.	Recital de pian – câștigătorii concursului din Sibiu – Carl Filtsch	August
27.	Artă pentru Sebeș – orașul culorilor – Ateliere de pictură, spectacole	August
28.	Spectacol Folk	Septembrie
29.	Ziua vârstnicului	Octombrie
30.	Concurs de șah	Aprilie – Octombrie
31.	Interferențe culturale sebeșene – Asociația GISAS	Noiembrie - Decembrie
32.	Cupa Sebeșului – concursul național de dans sportiv Club Samara	Noiembrie - Decembrie
33.	Spectacol 1 Decembrie	Decembrie
34.	Revista Muzeului	Decembrie
35.	Târg de Crăciun	Decembrie
36.	Seara de colinde / Concert de colinde	Decembrie
37.	Spectacol de colinde și obiceiuri de iarnă la Răhău	Decembrie
38.	Zilele filmului la Sebeș	Septembrie - Decembrie

Frecvența lunară a evenimentelor

Totalitatea evenimentelor dintr-un an se distribuie cu preponderență în lunile Iunie și Decembrie, urmate de lunile August și Mai. Cu toate acestea, pe tot parcursul anului au loc diferite manifestări culturale sau concursuri, ceea ce face din Sebeș un municipiu activ, ce oferă cetățenilor săi o arie largă de posibilități de implicare în viața socială.

II.1.3. Incluziune socială

II.1.3.1 Grupuri Vulnerabile și Minorități

Din punct de vedere etnic, populația Municipiului Sebeș este compusă din români în proporție de 83,03% și din minorități care reprezintă 16,97% din totalul populației.

- **Structura etnică a populației (ca urmare a recensământului din 2011)**

Romani	Maghiari	Rromi	Germani	Italieni	Chinezi	Altele
22429	112	1106	255	11	3	3094

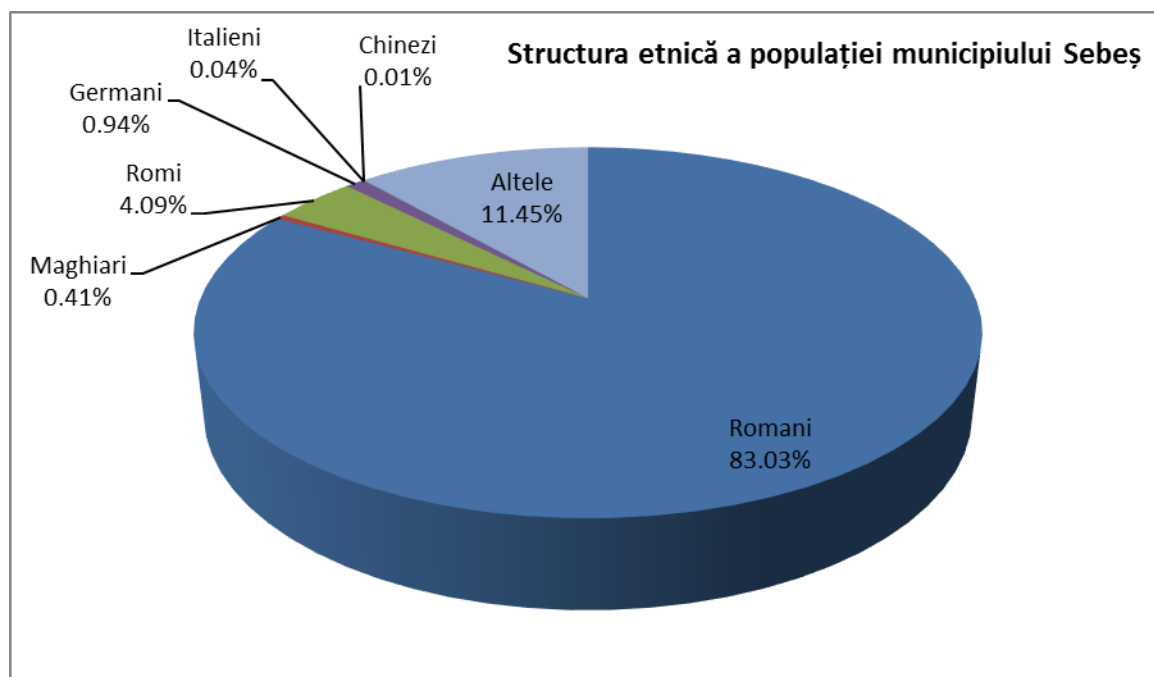

Figura 58: Structura etnică a populației mun. Sebeș la Recensământ 2011

Din punct de vedere al structurii etnice, **populația dominantă a municipiului Sebeș este reprezentată de români cu un procent de 83,03%**, aflată însă într-o scădere considerabilă față de cea înregistrată la recensământul din 2002 (**92,54%**). Aceasta este **urmată de romi cu 4,09%**, germani cu 0,94%, maghiari cu 0,41%, italieni cu 0,04% și chinezi cu 0,01%.

Având în vedere că dintre populațiile minoritare, populația de etnie romă este cea mai numeroasă, descriem pe scurt acțiuni de susținere a comunității de față.

Asociația „**Romii Sebeș**” înregistrată în anul 2009 cu sediul în Sebeș, are ca obiect de activitate educarea romilor din Sebeș în spiritul moralei creștine, creșterea nivelului lor educațional și integrarea în societate. Asociația dorește să construiască în Sebeș un cămin pentru bătrânii de etnie romă, o grădiniță pentru copii și o cantină socială.

În acest sens, asociația „Romii Sebeș” a cerut și sprijinul Primăriei din Sebeș pentru concesionarea unor suprafețe de teren necesare acestor construcții, într-o zonă apropiată de cartierul romilor, respectiv pe strada Alunului, vizavi de sediul Hidroelectrica. De altfel, Primăria Sebeș s-a implicat în crearea unor condiții mai bune de viață pentru romii din Sebeș, realizând o infrastructură modernă în cartierul în care trăiesc cei mai mulți romi din Sebeș.

Următoarele proiecte au fost derulate având drept grup țintă comunitatea romă:

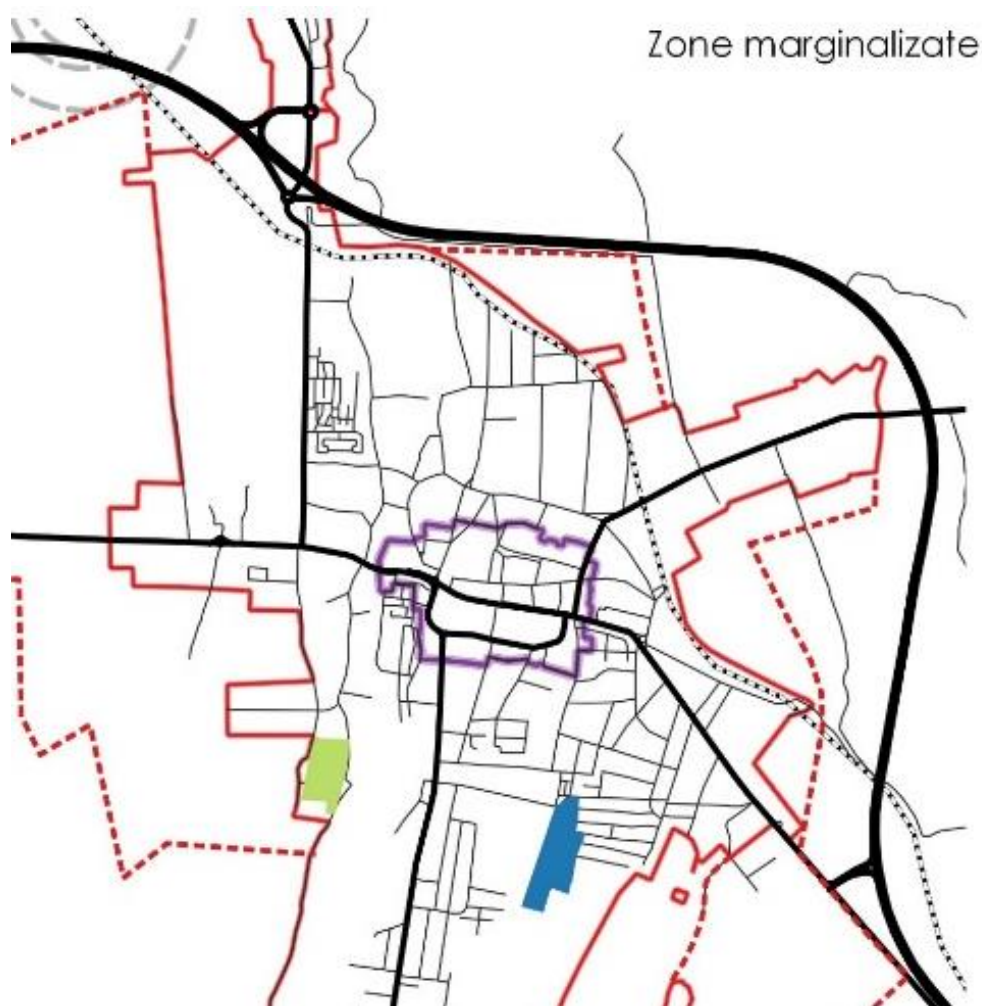
- „Creșterea calității vieții în comunitatea de romi” derulat în perioada 2011-2013 cu o finanțare nerambursabilă de 221.933,92 lei (RON) obținută în cadrul **Programului de Intervenții Prioritare**, obținută printr-un împrumut rambursabil al Guvernului României la Banca Mondială. Grantul acordat pentru realizarea proiectului a fost completat de o contribuție a comunității de 34,38%, contribuție ce a constat în bani și natură (muncă voluntară), valoarea proiectului după finalizare fiind de 331.784,83 lei. Proiectul a avut în

vedere două componente (infrastructură și servicii sociale comunitare) iar prin implementarea acestuia, s-a realizat extinderea sistemului de alimentare cu apă și a sistemului de canalizare menajeră, și acțiuni pentru promovarea sănătății și educație pentru un mediu curat și sănătos. De rezultatele proiectului „Creșterea calității vieții în comunitatea de romi” au beneficiat un număr de 355 locuitori ai comunității de romi.

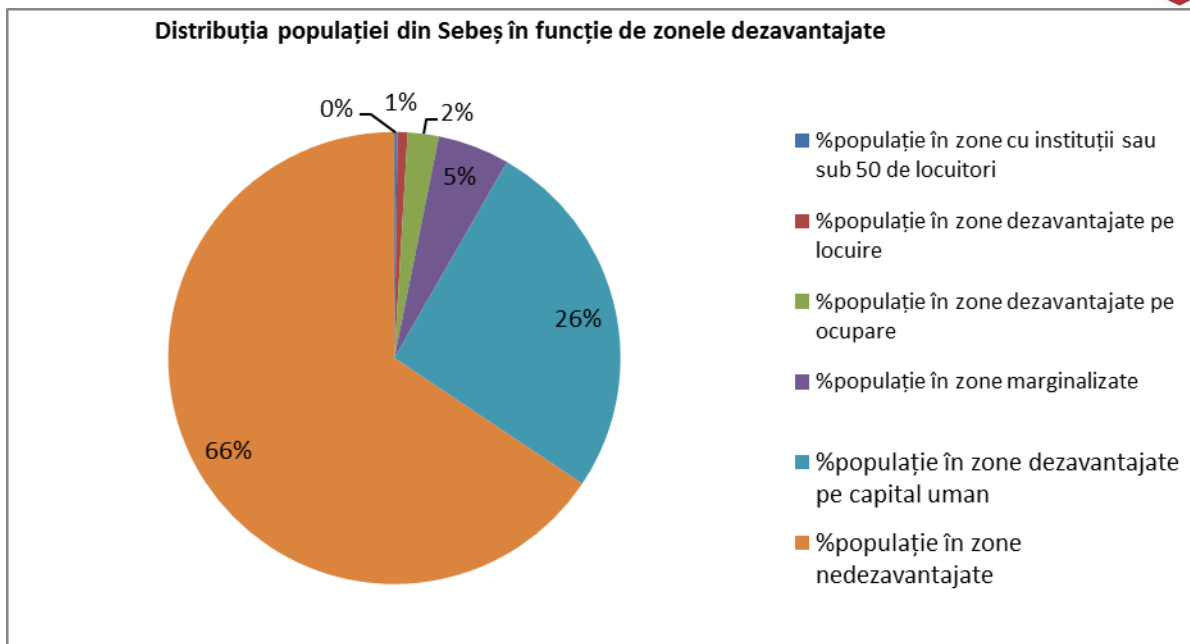
- „Sănătate pentru romi” este un proiect în sprijinul comunității din Sebeș, implementat în perioada august – octombrie 2013 de Asociația „Rom Sebeș” în parteneriat cu Primăria municipiului Sebeș. Proiectul este cofinanțat de Agenția Națională pentru Romi, în cadrul programului „Anul european al cetățenilor”. Îmbunătățirea stării de sănătate și creșterea calității vieții persoanelor de etnie romă din municipiul Sebeș. Acțiunea are ca scop creșterea gradului de acces al persoanelor de etnie romă din Sebeș la serviciile medicale. Grupul țintă al proiectului este format din 320 de persoane de etnie romă din Sebeș, cu vârste cuprinse între 30 și 50 de ani. Activitățile principale ale asociației vizează informarea și promovarea proiectului, evaluarea stării de sănătate a comunităților de romi și organizarea unui seminar de informare și conștientizare privind necesitatea prevenirii bolilor.

Conform Atlasului zonelor urbane marginalizate din România, elaborat de Banca Mondială, Municipiul, Sebeș este unul dintre municipiile din România unde aproximativ 34% din populație trăiește în sectoare de recensământ marginalizate, definite ca fiind acele comunități care sunt dezavantajate simultan din punctul de vedere a trei criterii: capital uman, ocuparea forței de muncă și calitatea locuirii, etnia fiind un factor secundar. Din populația stabilă de 27.019 de locuitori, declarată la recensământul din 2011, aproximativ 66% locuiesc în zone nedezavantajate, în timp ce restul de 34% se împarte astfel: cea mai mare parte locuiesc în zone dezavantajate pe capital uman (educație, sănătate și comportament demografic), urmați de populația din zone marginalizate. Restul categoriilor însumează procente mai mici, în jurul valorii totale de 3 procente și sunt formate din persoane care trăiesc în zone dezavantajate pe calitatea locuirii, în zone dezavantajate pe ocupare sau în zone dezavantajate cu instituții sau sub 50 de locuitori.

(<http://www.inforegio.ro/images/Publicatii/Atlas%20zone%20urbane%20marginalizate.pdf> pag 218)

Din planul cu zonele marginalizate prelucrat pentru elaborarea Planului de Mobilitate Urbana a municipiului Sebeș se observa doua concentrări, ambele localizate în zona de sud a municipiului, de o parte si de alta a străzii Dorin Pavel. Slum-ul cu case, așa cum este numit în Atlasul zonelor urbane marginalizate, se afla mai exact lângă zona industrială de lângă străzile Alunului si Cloșca, iar locuințele sociale se afla în nord vestul Parcului Arini, în apropierea străzilor Ion Creanga si Gaterului

Sursa – Atlasul zonelor urbane marginalizate

II.2. Profil economic

II.2.1. Economia și forța de muncă

II.2.1.1 Istoria economică a municipiului

Începând cu secolul XIV și în prima jumătate a secolului XV Sebeșul era socotit al patrulea între orașele ardelen, lucru datorat privilegiilor și libertăților pe care regii Ungariei le acordaseră coloniilor săsești. A fost, totodată, prima dintre cetățile transilvănene, care a primit dreptul de a avea fortificații și de a se apăra.

Tot în perioada secolului XIV se organizează și breslele, pe baza unor statute comune, care sunt reînnoite în noiembrie 1376, pentru cele 19 bresle din Sibiu, Sighișoara, Sebeș și Orăștie. Meseriașii organizați în bresle, conduși de doi staroști, erau: măcelarii, brutarii, pielarii, tăbăcarii, cizmarii, fierarii, acarii, căldărarii, rotarii, curelarii, săbierii, lăcătușii, blănarii, cuțitarii, croitorii de mantale, pălărierii, funării, postăvarii, țesătorii, dogarii, olarii, arcarii, croitorii și trăistarii.

După anul 1848, considerat ca fiind anul de destrămare a feudalismului, Dieta Transilvaniei acorda principiul libertății și exercitării libere a meseriilor. În acest mod, breslele își pierd importanța pentru că în anul 1872 să fie desființate. Începe epoca dezvoltării manufacturilor, a intensificării comerțului și a începuturilor industrializării.

În perioada următoare, odată cu dispariția absolutismului și cu modificările aduse de revoluția din 1848, patronii sași sunt obligați să primească și ucenici români și maghiari, eliminându-se astfel caracterul închis al fostelor bresle.

Un element interesant în dezvoltarea economică a orașului l-a constituit Monetăria Sebeșului. Prima dovadă a existenței acesteia este o înțelegere stipulată între Decanatul săsesc al orașului și Capitul romano-catolic din Alba Iulia, cu ocazia pacificării unor certuri îndelungate pentru plata dijmelor, în anii 1238-1330. Din această înțelegere rezultă clar că orașul avea la această dată o monetărie, unde se bătea monedă oficială, moneda terestră.

Încă din secolul XIX, potrivit statisticilor păstrate, structura economică a agriculturii se caracteriza printr-o vastă fărâmițare a terenurilor agricole. Utilajele agricole s-au mărginit, multă vreme, la plugul tras de boi, dar spre sfârșitul secolului XIX au apărut mașinile de prășit și de semănat. Tractoarele se răspândesc numai între cele două războaie mondiale. Funcționau însă, din plin, presele țărănești pentru obținerea uleiului din sâmburi de bostan (și mai puțin din floarea soarelui). La fel de răspândite erau și morile țărănești.

În perioada de sfârșit de secol XIX și început de secol XX, ocupația predilectă a marii mase a populației a fost creșterea vitelor și agricultura. Se făcea comerț intens cu vinurile de aici care, fiind foarte căutate la extern luau, mai toate, drumul Vienei. În anul 1937 a fost organizată ultima expoziție de vinuri la care au fost expuse mostre de la nu mai puțin de 65 de producători. Tot în această perioadă se organizează și reuniuni agricole precum și tot felul de expoziții, începând cu cele de vite, de produse industriale și de industrie casnică.

După primul război mondial se face exproprierea marilor fonduri agrare particulare și țărănimea din Sebeș primește câte un mic lot agricol, fiindcă nu erau prea multe moșii de expropriat. Tot perioada de sfârșit de secol XIX și cea de început de secol XX marchează dezvoltarea instituțiilor bancare a căror necesitate începe a se face imperios simțită în noua ordine capitalistă.

Prima bancă, Muhlbacher Sparkassa AG und Vorschussverein se înființează în anul 1868, care în 1912 și-a schimbat denumirea, iar la un moment dat avea și o sucursală în Petroșani. Prima instituție românească de credit se înființează în 1875 sub numele „Tovărășia agricolă din Sebeșul săsesc”, care în 1909 își schimbă numele în „Banca populară agricolă”. Pe lângă promovarea intereselor economice, banca se ocupa și de promovarea intereselor culturale având, în același timp, și scopuri de înțajutorare.

În anii următori s-au înființat și alte bănci în Sebeș:

- Sebeșeana, institut de credit și economii, societate pe acțiuni – în anul 1887
- Mulbacher Sparkassa AG – în anul 1896
- Casa de păstrare românească – în anul 1898
- Bănci populare înființate în pretura Sebeș: „Însoțirea de credit” în Răchita, în anul 1898, „Însoțirea de credit” din Loman, în 1902, „Însoțirea de credit” în Pianul, în 1905, banca „Riureana” din Sugag, „Casa de păstrare” din Săliște, în 1922.
- Banca poporului din Sebeș, înființată în 1930, care funcționează până la Conversiunea datoriilor agricole.

După înființarea, în 1871, a băncii Albina, din Sibiu, mișcarea bancară românească locală se dezvoltă sub dirijarea continuă a Astrei, prin banca Albina din Sibiu și insistența

intelectualilor din Sebeș, entuziași și cu mare putere de convingere pentru necesitatea ridicării economice a maselor populare.

Din lipsa de capital suficient, mișcarea bancară din plasa Sebeș se izbește de multe greutăți, cel mai mare hop fiind cel adus de conversiunea – rezultat al crizei din anii 1929 – 1933, când prețurile produselor agricole au scăzut iar dobânzile la împrumuturi au crescut.

Alte activități bine reprezentate și considerate tradiționale în Sebeș de-a lungul timpului sunt tăbăcăria, meșteșugul țesutului, pânzăriilor și postavului, exploatarea forestieră, prelucrarea fierului și a cuprului, industria textilă, producerea energiei electrice. Dat fiind că municipiului este situat la intersecția drumurilor și căilor de acces importante din Ardeal, o lungă tradiție o are și turismul – în accepțiunea sa de locuri de popas (hanuri, restaurante).

II.2.1.2 Context economic regional și județean

Tabel PIB- ul Regiunii Centru și al județelor componente, în perioada 2009-2012

	Anul 2009		Anul 2010		Anul 2011		Anul 2012	
	Milioane lei	Procent %	Milioane lei	Procent %	Milioane lei	Procent %	Milioane lei	Procent %
Regiunea Centru	58135.7	100	59951.8	100	61990.1	100	66954.7	100
Alba	8538.7	14.69	9349.4	15.59	9351.3	15.09	10061.5	15.03
Brasov	16918	29.1	18064	30.13	18370.9	29.64	20347.3	30.39
Covasna	4054.6	6.97	3875.4	6.46	4284.1	6.91	4340.4	6.48
Harghita	5977.7	10.28	5918.2	9.87	6295.9	10.16	6482.3	9.68
Mureș	10955.7	18.85	11014.1	18.37	11449.9	18.47	12901.5	19.27
Sibiu	11690.8	20.11	11730.7	19.57	12238	19.74	12821.7	19.15

Municipiul Sebeș este amplasat în Regiunea Centru, în județul Alba. Celelalte județe componente din Regiunea Centru sunt Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu.

Din punct de vedere economic, **Produsul Intern Brut** la nivelul Regiunii Centru a cunoscut o creștere gradată, ajungând în anul 2012 la 66954.7 milioane lei, cu 8819 milioane lei mai mult decât în anul 2009 (58135.7 milioane lei).

Comparativ cu restul județelor din regiune, județul Alba este situat pe locul al patrulea în anul 2009, înaintea județelor Harghita și Covasna. Pe primul loc, în același an se afla județul Brașov cu un P.I.B. de 16918 milioane lei (reprezentând astfel aproximativ 29% din total P.I.B. pe regiune).

În anul 2012, conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, situația Regiunii Centru nu s-a schimbat pentru județul Alba, care rămâne pe locul al patrulea (pe ultimul loc este clasat județul Covasna cu un P.I.B. de 4340.4 milioane lei, iar pe primul loc se află județul Brașov cu un P.I.B. de 20347.3 milioane lei, reprezentând aproximativ 30% din totalul P.I.B. pe regiune).

La nivelul întregii regiuni, se poate observa decalajul considerabil între dezvoltarea zonei de est (județele Harghita și Covasna) și cele din vest (județele Brașov, Mureș, Sibiu și Alba). Județele din vestul regiunii Centru au valori mai mari ale P.I.B.-ului în întreaga perioadă 2009-2013 spre deosebire de județele din est, care prezintă valori foarte scăzute.

II.2.1.3 Profilul economic al municipiului Sebeș

Accesibilitatea ridicată și potențialul orașului transilvănean au atras de-a lungul timpului atenția multor investitori, atât autohtoni cât și străini. Astfel, municipiul Sebeș este un centru economic în continuă dezvoltare, în care investițiile străine reprezintă o pondere foarte importantă.

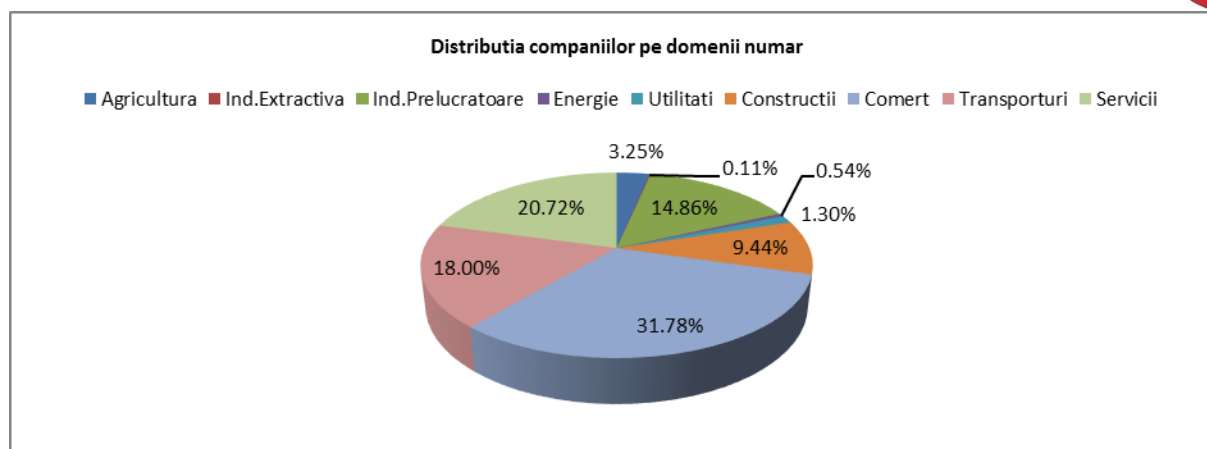
În ultimii 5 ani, Sebeșul, un oraș din inima Transilvaniei, cu aproximativ 30.000 de locuitori, a devenit un model economic. Companii importante din mai toate domeniile au investit sute de milioane de euro în fabricile din Sebeș.

Investițiile străine au venit atrase de infrastructură (intersecția a doua drumuri naționale de maxima importanta DN1Bucuresti-Brasov-Sibiu-Cluj-Oradea si DN7 București-Pitești-Rm.Vâlcea-Sibiu-Deva-Timișoara, intersecția a doua tronsoane de autostrada existenta si viitoare în perioada imediat următoare Pitești-Sibiu-Deva-Timișoara-Arad și Sebeș-Turda-Oradea, proximitatea coridorului IV Pan-European pentru calea ferata, aeroporturi la Sibiu 50 km și Cluj 110 km), de muncitorii calificați și de facilitățile fiscale oferite de autoritățile locale. Printre ele, reducerea de aproape 10% la sută la plata taxelor către bugetul local. În total, sunt aproximativ 1.300 de firme în Sebeș, din care active 923 companii², unde șomajul se apropie de zero (2% în prezent, cu un număr real de șomeri de 321 persoane³).

Sintetizând la nivelul principalelor sectoare și ramuri economice, ramura cea mai bine reprezentată este comerțul (31,78% dintre companiile active), urmată de ramura serviciilor (20,72%). Însă, deși după numărul de agenți economici, ponderea cea mai mare o are comerțul, după cifra de afaceri cel mai mare aport îl au firmele din domeniul industrial.

² www.firme.info – firme în Sebeș cu cifra de afaceri de cel puțin 1 leu în 2014

³ AJOFM Alba

Distribuția companiilor pe domenii	Număr firme	
		%
Agricultura	30	3.25
Ind.Extractivă	1	0.11
Ind.Prelucrătoare	137	14.86
Energie	5	0.54
Utilități	12	1.30
Construcții	87	9.44
Comerț	293	31.78
Transporturi	166	18.00
Servicii	191	20.72

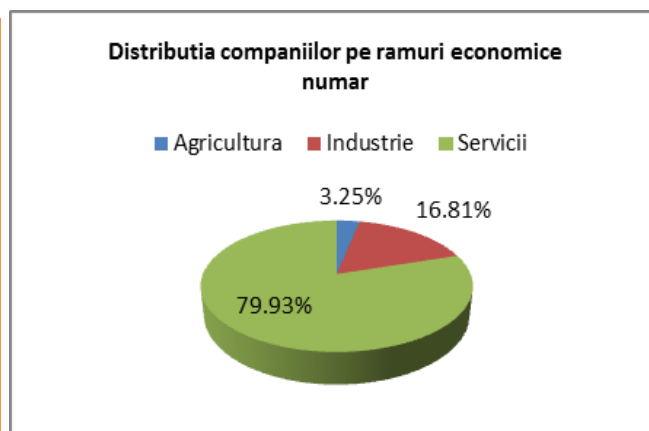

Figura 41: Distribuția companiilor pe ramuri economice si domenii

Daca numărul real de firme este preponderent mai mare în sectoarele de comerț (31,78%), servicii (20,72%) și transporturi (18%), situația este total diferita în funcție de sectoarele care au cea mai mare contribuție la cifra de afaceri globală realizată de mediul economic din Sebeș.

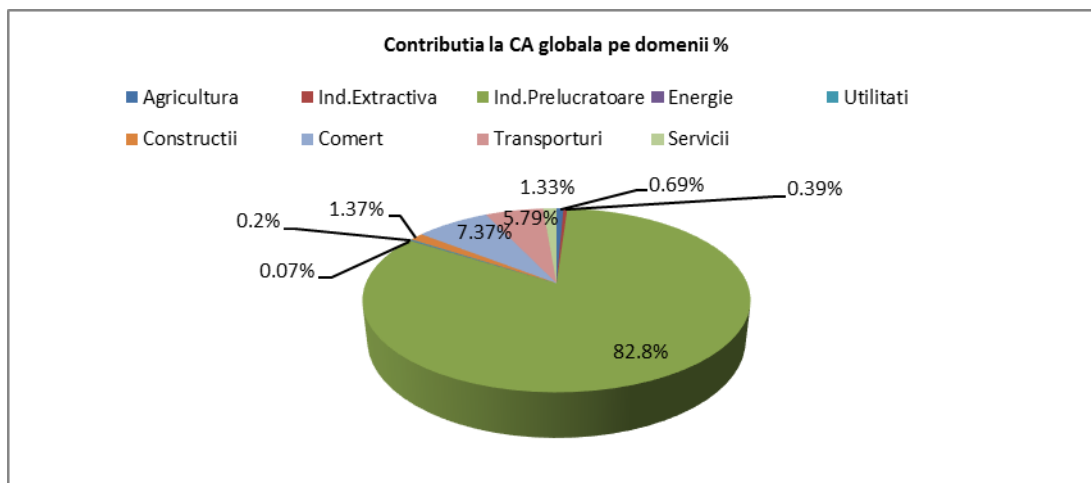
În 2014, companiile din Sebeș au raportat o cifra de afaceri totala de 4.800.459.265 lei (peste 1 miliard de euro, aproximativ 0,64% din PIB național), totalizând un număr de 10.768 angajați.⁴

La realizarea acestei cifre de afaceri, cea mai mare contribuție o are sectorul industrial (producție industrială), reprezentata de doar 137 de firme din totalul de 923 active, dar care

⁴ Nu sunt luati in calcul angajatii din sistemul bugetar

generează 82,8% din cifra de afaceri globală, fiind apoi urmată de comerț (7,37%) și transporturi (5,79%)⁵.

Contribuția la CA globală, pe domenii (%)	%
Agricultura	0.69
Ind.Extractivă	0.39
Ind.Prelucrătoare	82.8
Energie	0.07
Utilități	0.20
Construcții	1.37
Comerț	7.37
Transporturi	5.79
Servicii	1.33

Contribuția la CA globală, pe ramuri economice (%)	%
Agricultura	0.69
Industrie	83.46
Servicii	15.86

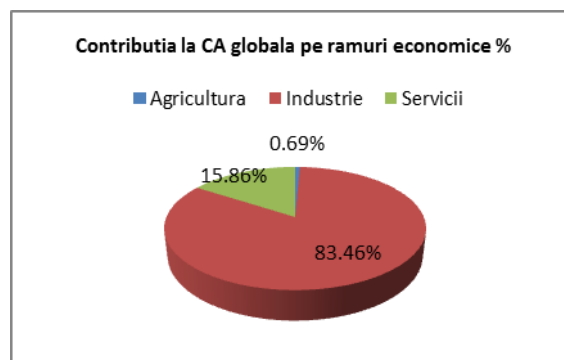
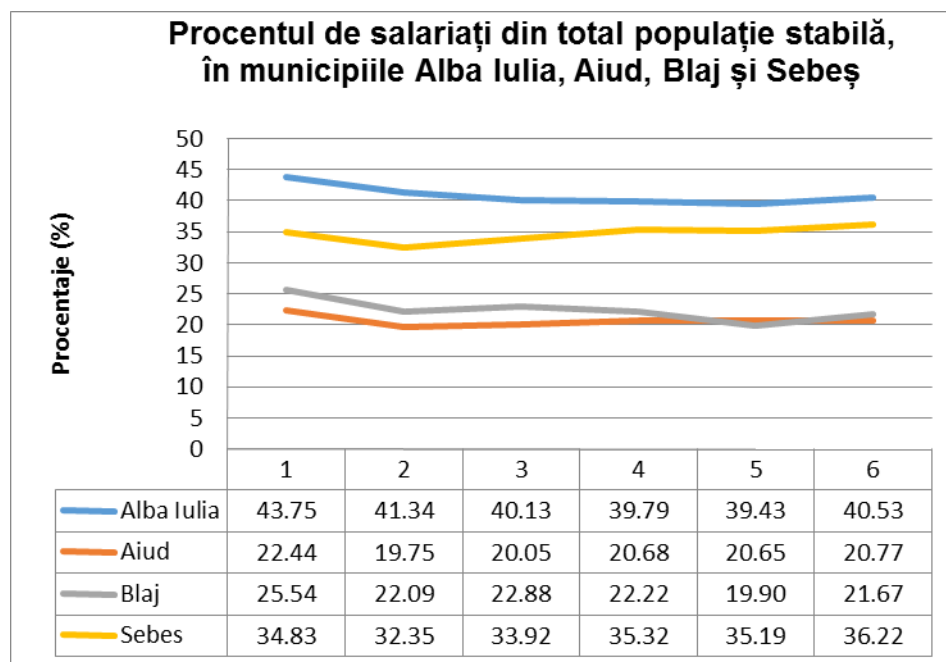

Figura 42: Contribuție sectoare la cifra de afaceri

Industria prelucrătoare (producție industrială) este destul de variată, acoperind aproape toate segmentele de activitate, pornind de la prelucrarea lemnului și industria mobilei și continuând cu industria pielăriei și a ciorapilor, toate acestea fiind ramuri cu tradiție pe plan local.

⁵ Prelucrarea datelor financiare prezentate pe www.firme.info

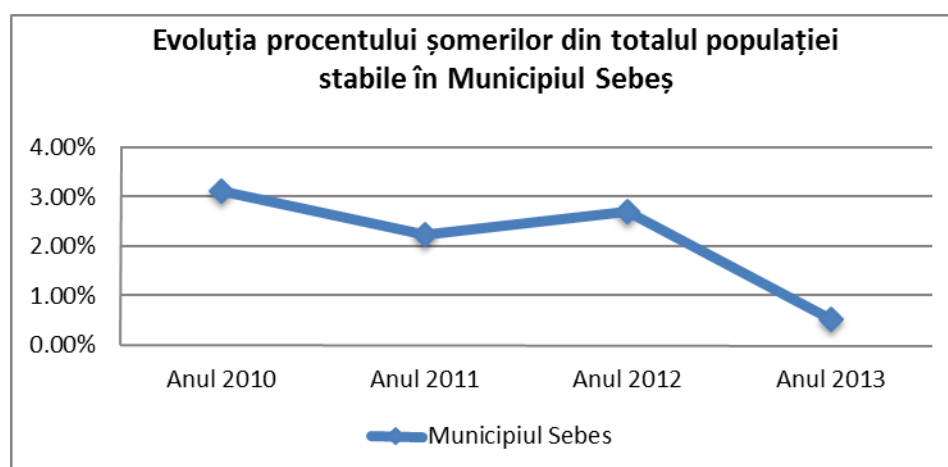
La nivelul municipiilor din județul Alba, se poate observa faptul că rata de ocupare a forței de muncă în anii 2013 și 2014 prezintă o tendință ascendentă, deși a avut fluctuații în perioada 2009-2012 (creșteri și scăderi de la an la an), pe fondul crizei economice.

Municipiul care prezintă cea mai favorabilă tendință a ratei de ocupare a forței de muncă este chiar municipiul Sebeș, întrucât are o creștere constantă a ponderii salariaților din totalul populației stabile din anul 2010 și până în anul 2013 când aceasta scade cu 1.03%.

Primii 10 mari angajatori la nivelul municipiului Sebeș adună împreună 5.085 locuri de muncă, reprezentând 47,22% din total.

Astfel, sub 1% dintre companiile din Sebeș dețin aproape 50% din totalul locurilor de muncă la nivelul municipiului.

Șomajul în municipiul Sebeș

Din grafic observăm faptul că procentul șomerilor din totalul populației stabile din Municipiul Sebeș scade în prima perioadă (2010-2011), după care crește lent până în anul 2012. După anul 2012 și până în anul 2013 procentul șomerilor din totalul populației stabile scade iar, de la un procent de 3.12% la unul de 0.51%.

	Număr populație stabilă	Număr șomeri	Procentul șomerilor din populația stabilă
Anul 2010	32287	1008	3.12%
Anul 2011	32428	724	2.23%
Anul 2012	32473	874	2.69%
Anul 2013	32445	164	0.51%

În cadrul industriei prelucrătoare activează un număr de doar 137 companii, din care cele mai multe sunt în industria ușoară – textile, pielărie, încălțăminte (36), industria construcțiilor metalice (22), industria lemnului și industria alimentară (18), industria mobilei (14).

Industria prelucrătoare totalizează 6501 angajați la nivelul anului 2014, reprezentând 60,37% din totalul angajaților din Sebeș în mediul privat.

Dintre aceștia, cele mai mari ponderi în funcție de numărul de angajați le dețin industria lemnului (42,33%), industria ușoară – textile, pielărie, încălțăminte (21,61%) și industria alimentară cu 9,03% din totalul angajaților din sector. La nivelul întregului municipiu, cele trei domenii reprezintă: industria lemnului (25,56%), industria ușoară – textile, pielărie, încălțăminte (13,05%) și industria alimentară (5,45%), adică 44,06% din totalul angajaților în mediul privat din Sebeș, cu alte cuvinte aproape jumătate din angajații din mediul privat activează în aceste trei ramuri industriale.

		Nr. Firme	Cifra Afaceri	Ang.	Pondere în CA sector (%)	Pondere în Ang. Sector (%)
C	Industria prelucrătoare, din care:					
C1	Industria alimentară	18	76,499,085	587	1.92	9.03
C2	Industria ușoară - textile, pielărie, încălțăminte	36	76,590,005	1405	1.93	21.61
C3	Industria lemnului	18	3,235,996,128	2752	81.42	42.33
C4	Industria hârtiei și tipografiei	6	262,929,266	330	6.62	5.08
C5	Industria chimică, petrochimică	1	113,057	2	0.00	0.03
C6	Industria cauciucului și mase plastice	5	6,310,623	48	0.16	0.74
C7	Industria mineralelor nemetalice	5	113,468,707	258	2.85	3.97
C8	Industria metalurgică	0	0	0	0.00	0.00
C9	Industria construcțiilor metalice	22	72,610,392	342	1.83	5.26
C10	Industria fabricării de echipamente și calculatoare	1	560,622	14	0.01	0.22
C11	Industria constructoare de mașini	3	33,995,799	242	0.86	3.72
C12	Industria mobilei	14	89,697,111	462	2.26	7.11
C13	Alte activități industriale	8	5,864,542	59	0.15	0.91

Alte aspecte relevante privind angajații în mediul privat:

Cei mai mari angajatori	Angajați	Pondere în total (%)
HOLZINDUSTRIE SCHWEIGHOFER SRL	1841	17.10
HYPERION TRANS SRL	619	6.22
ALPIN 57 LUX SRL	468	4.35
KRONOSPAN SEBEȘ SA	463	4.30
SIMPE SRL	328	3.05
PEHART TEC SA	309	2.87
CISEROM SA	302	2.80
SAVINI DUE SRL	267	2.48
ELIS PAVAJE SRL	235	2.18
ELIS AGREGATE SRL	202	1.88
TOTAL	5034	47.22

Un alt aspect relevant îl reprezintă ponderile destul de mari ale unor companii în asigurarea locurilor de munca. **Acest fapt denota o vulnerabilitate pe termen lung a municipiului în ceea ce privește echilibrul forței de munca**, în contextul în care, în scenariul negativ, una din primele 10 companii își încetează activitatea. Închiderea uneia dintre primele 10 companii angajatoare în Sebeș ar putea conduce la o **creștere a șomajului cu 2-3%**.

	Cifra de afaceri (2014)	ponder e în total CA Sebeș (%)	Angajați	pondere total Angajați Sebeș (%)	Profit
HOLZINDUSTRIE SCHWEIGHOFER SRL	2,004,696,732	41.76	1841	17.10	334,347,617
KRONOSPAN SEBEȘ SA	1,125,257,921	23.44	463	4.30	2,206,699
PEHART TEC SA	255,928,573	5.33	309	2.87	15,050,496
ELIS PAVAJE SRL	110,816,862	2.31	235	2.18	4,834,139
SIMPE SRL	90,073,086	1.88	328	3.05	-26,251,181
TOTAL		74.72		29.49	

Dezechilibrul în ceea ce privește locurile de munca si dependenta mediului economic de anumiți agenti economici si anumite investiții este exprimat si mai clar de următoarea situație, prezentata în tabelul de mai sus:

5 companii realizează aproape 75% din toata cifra de afaceri realizata la nivelul municipiului si dețin în același timp 30% din locurile de munca.

Aceasta situație prezintă destule **riscuri pentru mediul economic si pentru stabilitatea pe termen lung a municipiului Sebeș**, ținând cont si de faptul ca 3 din cele 5 companii activează în domeniul prelucrării lemnului, domeniu cu numeroase probleme de mediu si cu dependenta foarte ridicata de un mediu legislativ care a suferit numeroase modificări în ultimii ani.

Companiile cu cea mai mare CA		%
HOLZINDUSTRIE SCHWEIGHOFER SRL	2,004,696,732	41.76
KRONOSPAN SEBEȘ SA	1,125,257,921	23.44
PEHART TEC SA	255,928,573	5.33
ELIS PAVAJE SRL	110,816,862	2.31
SIMPE SRL	90,073,086	1.88
TRANS IVINIS & CO SRL	84,722,058	1.76
SAVINI DUE SRL	70,878,714	1.48
ALPIN 57 LUX SRL	69,842,532	1.45
OPREAN SRL	58,263,692	1.21
BARIL FORTE SRL	40,391,226	0.84

Sunt de asemenea numeroase firme care au ca obiect de activitate transportul intern și internațional de mărfuri cu capital străin sau autohton.

Printre cele mai importante companii de transporturi din Sebeș se număra:

Firma	Cifra de afaceri	Angajați	CAEN
OPREAN SRL	58,263,692	171	4941
TRANS AVRAM SRL	35,645,347	86	4941
EAST SERVICE SEBEȘ SRL	22,860,534	51	4941
R.M. GENOVA SRL	20,753,726	66	4941

Volumul investițiilor străine se cifrează la peste 1 miliard de euro, acestea fiind favorizate de situarea orașului chiar pe un drum european, existența unei platforme industriale cu toate utilitățile, personal calificat și influență săsească în ceea ce privește administrația locală.

Dintre cei mai importanți **investitori străini** în domeniul prelucrării lemnului, amintim: **Holzindustrie Schweighofer**, **Savini Due**. **Kronospan** este un puternic investitor în industria lemnului în Municipiul Sebeș, cu o investiție de aproximativ 250 milioane de euro. Totodată, aici la Sebeș, există una dintre cele mai moderne fabrici de producție a hârtiei, și anume **Pehart Tec** Petrești.

Sebeșul a atras și companii mari din domeniul industriei alimentare. **Romaqua Borsec** deține aici o fabrică de bere și una unde se produce o băutură energizantă. În plus, și unul din liderii naționali în ceea ce privește înghețata, **Alpin 57 Lux**, a investit o sumă considerabilă ce depășește 23 milioane de euro și se concretizează într-o platformă industrială de 28.000 de metri pătrați. Pe această platformă este amplasată fabrica de înghețată, depozitele frigorifice, depozitele de materii prime și materiale aferente acesteia.

Cel mai mare investitor străin din Sebeș este **Concernul german Daimler**, care prin compania **Star Transmission**, a deschis în oraș o fabrică de componente pentru automobilele **Mercedes Benz**. Aici vor lucra peste 1.000 de oameni, iar salariul mediu este de 1.700 de lei, peste media din județul Alba.

Concernul german Daimler deține la Sebeș, o unitate de producție pentru asamblarea cutiilor de viteze automate pentru autoturismele Mercedes-Benz în care se desfășoară activități de montare a cutiilor de viteză cu 5 trepte, 7 trepte. În viitor se planifică montarea cutiilor de viteză cu 9 trepte cutii de viteză automate, ce va face posibilă creșterea numărului de angajați la peste 1500.

Investiția totală se ridică în prezent la 350 milioane euro. În anul 2014, societatea STAR ASSEMBLY SRL a generat o cifra de afaceri de 24.077.758 lei, cu 168 de angajați, situându-se pe locul 14 în municipiul Sebeș după cifra de afaceri realizată.

De asemenea, La Petrești funcționează **Elis Pavaje**, un mare producător de pavele, rigole, dale, borduri și alte produse pentru amenajări. Astăzi, Elis Pavaje reprezintă o echipă formată din 420 de angajați ale căror eforturi asigură o producție de peste 8.000 mp/zi în două unități de producție și o cifra de afaceri anuală de 101.300.000 lei în 2013.

Toate aceste companii au o contribuție semnificativă, prin taxe și impozite, la bugetul local. Primele 20 de firme din oraș asigură 63% din bugetul Sebeșului, care este de 12 milioane de euro pe an iar tendința actuală este aceea de dezvoltare continuă, existând numeroși investitori care studiază potențialul economic al zonei.

Analiza economiei locale a Municipiului Sebeș, pe sectoare și ramuri economice, s-a realizat pe baza informațiilor obținute de la Primăria Municipiului, de la Oficiul Registrului Comerțului Alba și din surse publice.

În ceea ce privește localizarea angajaților și astfel a locurilor de muncă, putem constata o concentrare a acestora în zona industrială de vest (DN1-DN7) și în sud spre Petrești (DN67C). Companiile cu 21-50 de angajați se grupează preponderent în zona centrală, în apropierea cartierului Kogălniceanu și în lungul DJ106K (nord-estul orașului). Companiile cu mai puțin de 20 de angajați se grupează în aceleași zone (exceptând DJ106K).

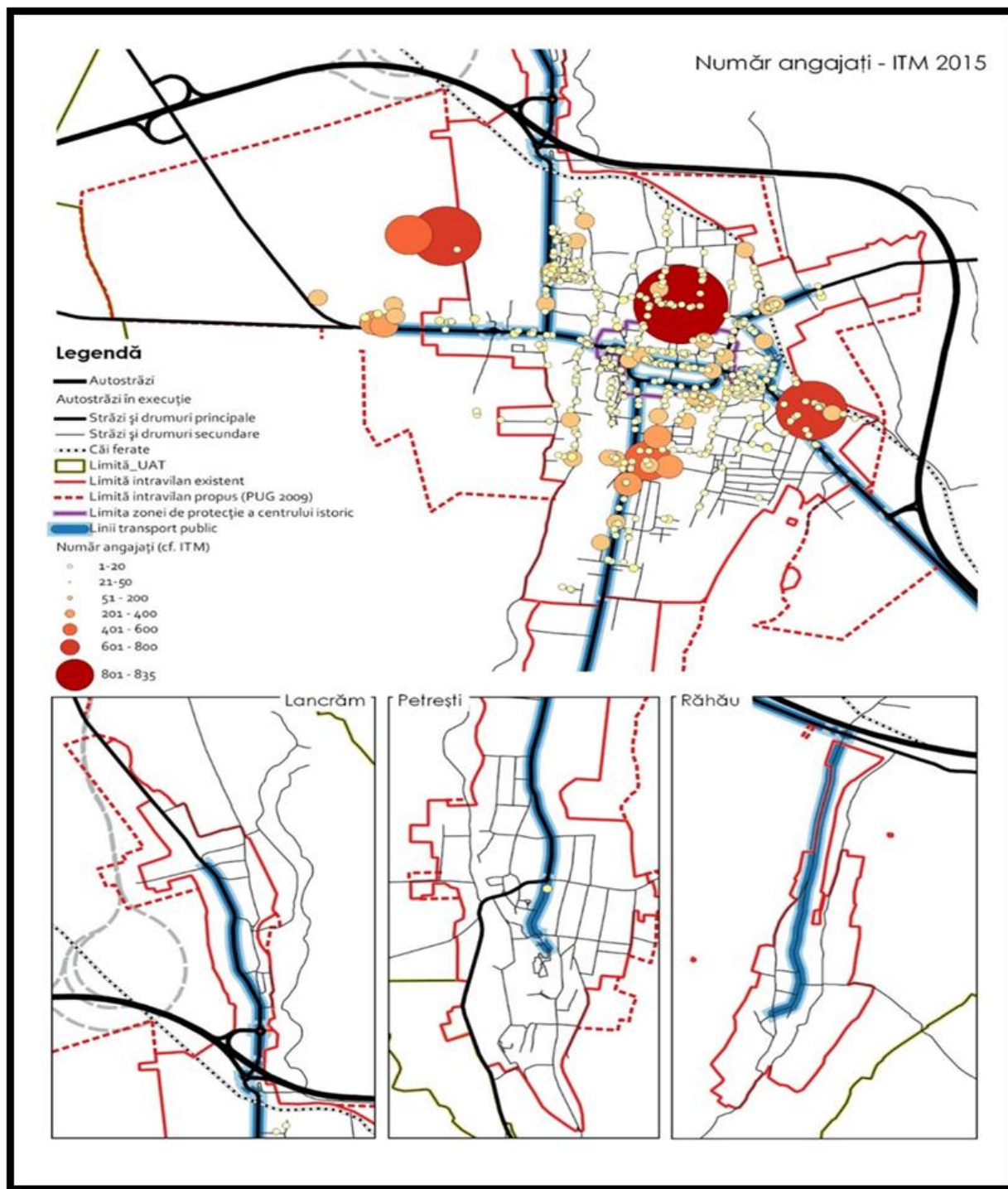

Figura 43:
Municipiu
lui
Sebeș,
sursă
date: ITM
2015

În ceea ce privește **contextul economic local** Regiunea Centru și județul Alba se încadrează în tendința națională de creștere economică. Astfel în intervalul 2008-2012 produsul intern brut la nivelul județului Alba a crescut cu o medie de 14,9 – 15,0 % puțin peste media națională de 14%. Cea mai puternică creștere a produsului intern brut a avut loc în intervalul 2011-2012 (7.5-8% regiune și județ și 5.3% național).

În ceea ce privește profilul economic la nivel regional și județean, populația ocupată lucrează preponderent în domeniul industriei prelucrătoare (C) și în agricultură, silvicultură și pescuit (A). De asemenea, putem constata o pondere ridicată a populației care lucrează și în domeniul comerțului cu ridicata și amănuntul. Caracterul comercial-industrial este dat de accesibilitatea ridicată a regiunii și a județului împreună cu o poziție geografică (centrală) favorabilă.

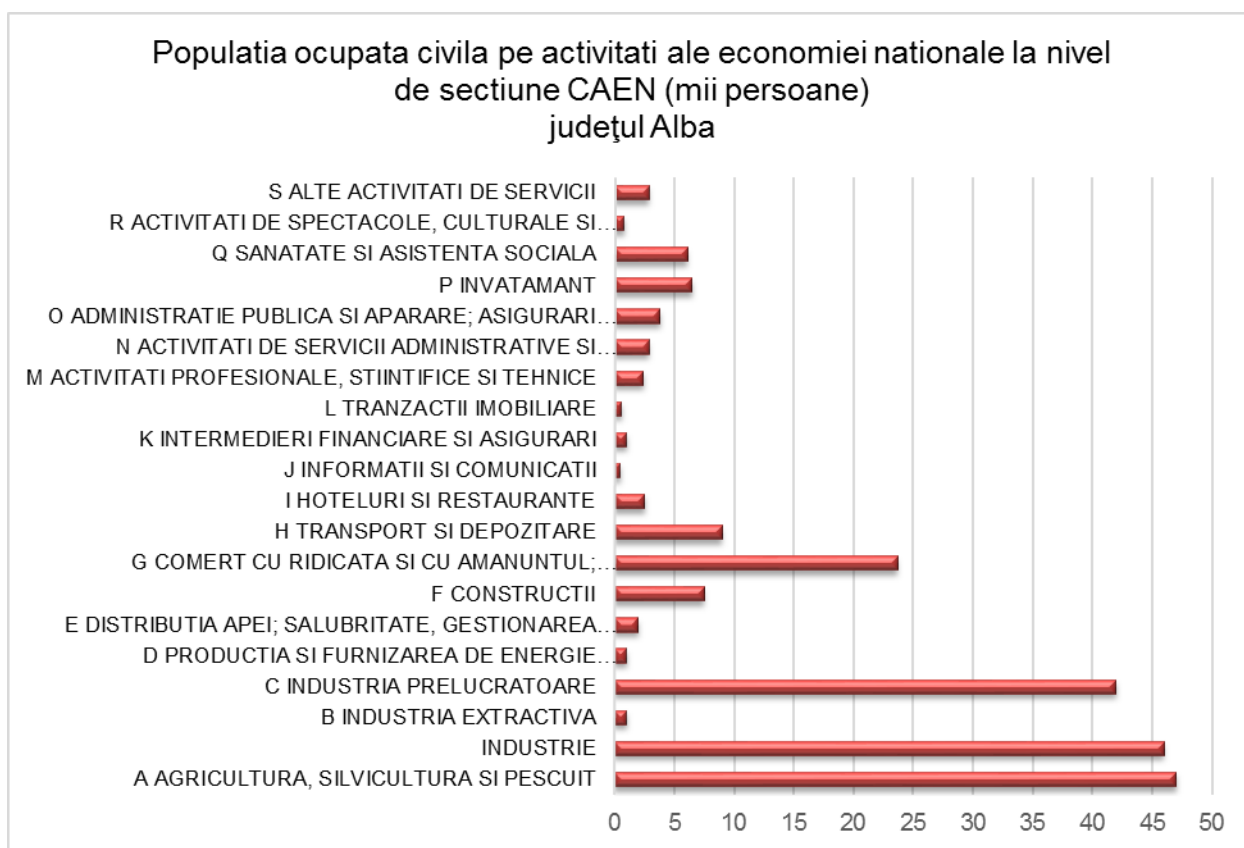

Figura 44 Sursă: INS Tempo

Structura tipurilor de întreprinderi în jurul anului 2014, în funcție de numărul de angajați și cifra de afaceri, are în vedere existența a 782 microîntreprinderi, 105 întreprinderi mici, 27 întreprinderi mijlocii și 9 întreprinderi mari.

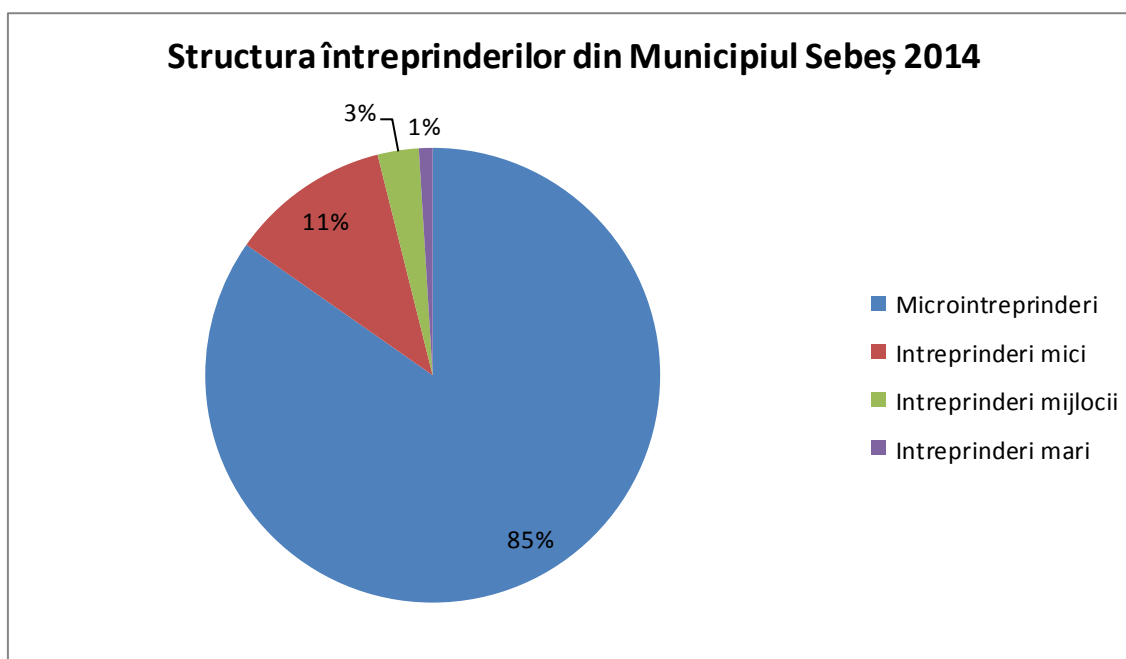
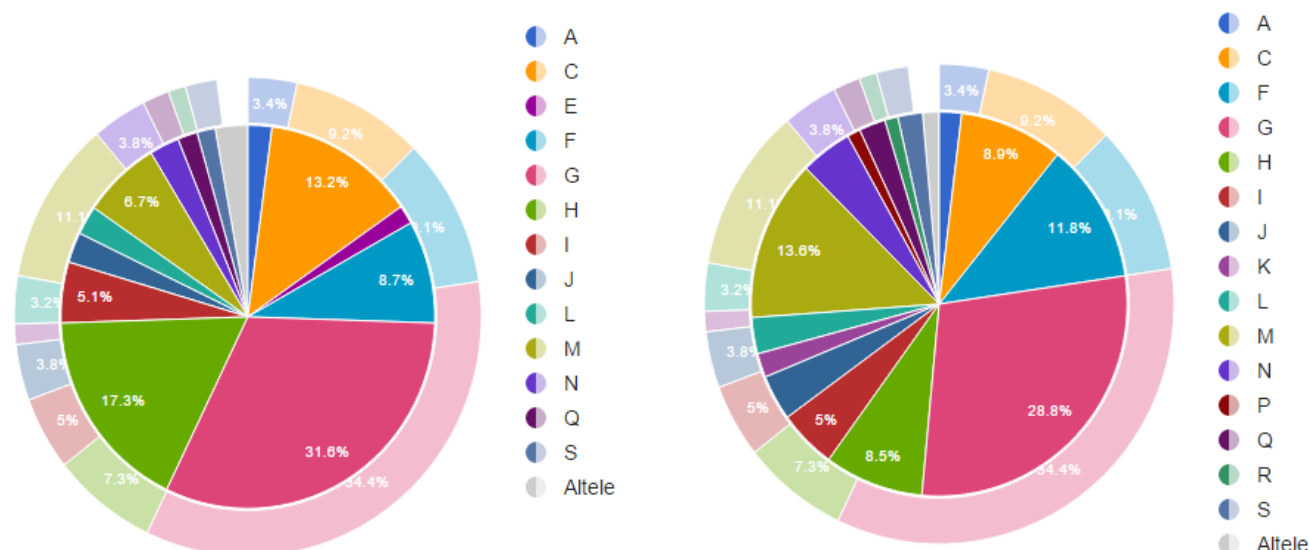

Figura 45

În comparație cu celelalte municipii din apropiere, Sebeșul se caracterizează printr-o pondere ridicată a activităților economice încadrate în codul CAEN sub: industrie prelucrătoare și transport și depozitare. Municipiul Alba Iulia, completează grila de activități economice încadrate în codul CAEN sub: intermediere financiare și asigurări, învățământ și activități de

spectacole, culturale și recreative.

Figura 46: Profilul economic al Municipiului Sebeș (stânga) în comparație cu Alba-Iulia (dreapta) (sursa: www.listafirme.ro)

- A. Agricultură, silvicultură și pescuit
- B. Industria extractivă
- C. Industria prelucrătoare
- D. Producția și furnizarea de energie electrică
- E. Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare
- F. Construcții
- G. Comerț cu ridicată și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor
- H. Transport și depozitare
- I. Hoteluri și restaurante
- J. Informații și comunicații
- K. Intermedieri financiare și asigurări
- L. Tranzacții imobiliare
- M. Activități profesionale, științifice și tehnice
- N. Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
- O. Administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public
- P. Învățământ
- Q. Sănătate și asistență socială
- R. Activități de spectacole, culturale și recreative
- S. Alte activități de servicii

II.2.1.3 Concluzii

1. Sintetizând la nivelul principalelor sectoare și ramuri economice, ramura cea mai bine reprezentată este comerțul, urmată de ramura serviciilor, industriei, transportului, construcțiilor. Deși după numărul de agenți economici, ponderea cea mai mare o are comerțul, după cifra de afaceri cel mai mare aport îl au firmele din domeniul industrial.
2. Astfel, toată gama de producție industrială, pornind de la industria pielăriei și a ciorapilor, ramuri cu tradiție pe plan local, și continuând cu industria mobilei, exploatărilor forestiere etc., sunt reprezentate în municipiul Sebeș. Sunt de asemenea numeroase firme care au ca obiect de activitate transportul intern și internațional de mărfuri, cu capital străin sau autohton.
3. Municipiul Sebeș iese în evidență printr-un climat economic bazat preponderent pe industria prelucrătoare, dinamic și competitiv, ce continuă să atragă investiții. Din punct de vedere al gradului de ocupare și al ratei șomajului, municipiul Sebeș concurează fără probleme cu centre regionale cum ar fi Brașov, Sibiu sau Alba-Iulia. Atractivitatea din punct de vedere economic a municipiului este dată de existența unei platforme industriale cu toate utilitățile, accesibilitatea ridicată la nivelul transportului rutier (A1-DN1-DN7), de condiții fiscale favorabile pentru investitori și de personalul calificat.
4. Deși aparent solid, mediul economic al Municipiului Sebeș este caracterizat de vulnerabilitate, având în vedere procentul crescut de concentrare a forței de muncă într-

un număr limitat de companii, cu atât mai mult cu cât cei mai mari angajatori din Sebeș, care reprezintă și companiile cu cea mai mare cifră de afaceri, activează în domenii considerate nesustenabile, vulnerabile la rândul lor la modificări legislative care să pot influența și limita activitatea.

II.2.2. Dinamica investițiilor

Municipiul Sebeș a demarat în ultimii ani o serie de proiecte pentru realizarea anumitor obiective de investiții cu finanțare de la bugetul local. Pentru anul 2015, acestea vizează toate domeniile de interes ale administrației publice și continuă inițiativele administrației locale din ultimii ani.

Din păcate, dinamica investițiilor este limitată de sursele financiare, orientarea majoră a administrației în ceea ce privește sursele de finanțare fiind reprezentată de bugetul local, Municipiul Sebeș nefiind un “consumator” de fonduri europene.

Pentru perioada 2014-2020, Municipiul Sebeș își propune atragerea unor sume ridicate din fondurile europene disponibile pentru mediul urban prin Programul POR 2014-2020, completând astfel bugetul local de investiții.

Pentru anul 2015, investițiile susținute din Bugetul local sunt:

1. Autorități publice

- (a) Demolare imobil clădire situată în Sebeș, str. Călărași nr 4A
- (b) Reabilitare și extindere clădire Primăria Municipiului Sebeș

2. Învățământ

- (a) Reabilitare și modernizare clădiri existente (Corp A, Corp B, Corp C, Sală de festivități, Sală de Sport, Internat), Internat, Sală de festivități

2. Cultură, recreere și religie

- (a) Amenajarea imobilului str., Mihai Viteazu nr. 39 pentru Biblioteca Municipiului Sebeș

3. Locuințe, servicii și dezvoltare publică

- (a) Alimentare cu apă sat Răhău, Municipiul Sebeș
- (b) Iluminat public pe străzile 8 Aprilie, Pădurenilor, Luncii, Speranței, Cloșca, Zori Noi, Viitorului, Lemnarilor, Stejarului, Ogorului, Oașa, M. Sadoveanu, L. Prigoanei, Lungă, Izvorului,, Municipiul Sebeș
- (c) Reabilitare rețea apă strada Spitalului, Extinderea rețea apă strada Bujorului

4. Mediu

- (a) Reabilitare canalizare pe str. Spitalului și Unirii, Extindere rețea canalizare str. Bujorului
- (b) Extinderea rețea canalizare străzile Pricopului, Ruzga și Industria Mică, Municipiul Sebeș

5. Transporturi

- (a) Sistemul informațional specific domeniului imobiliar-edilitar și băncilor de date urbane, Municipiul Sebeș
- (b) Reactualizarea PUG, RLU și Strategia de dezvoltare spațială a Municipiului Sebeș
- (c) Reamenajare exterioară Cartier Lucian Blaga, Municipiul Sebeș
- (d) Modernizare strada Vânătorii, Municipiul Sebeș
- (e) Modernizare strada Ulița de Jos, Lancrăm, Municipiul Sebeș

- (f) Modernizare străzi Petrești – Zorilor, Alea Zorilor, S. Bărnăuțiu, Progresului tronsonul II, Municipiul Sebeș
- (g) Modernizare străzi Sebeș – Stejarului, Viitorului, Lemnarilor, Ogorului, M. Sadoveanu, Brândușelor, Oașa, Luncile Prigoanei, Cibanului, Tipografilor, Bujorului, Municipiul Sebeș
- (h) Modernizare strada Ion Creangă, Municipiul Sebeș
- (i) Modernizare străzi – Abatorului și Spicului, Municipiul Sebeș

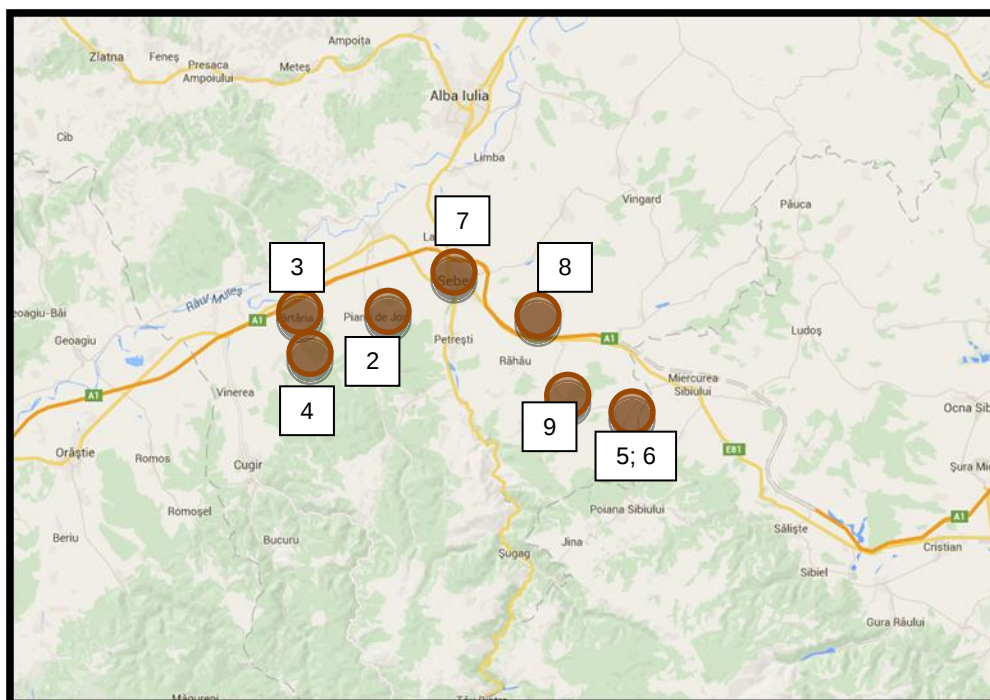
II.2.3. Turism

Municipiul Sebeș deține un patrimoniu considerabil de monumente istorice și obiective turistice și beneficiază de numeroase atracții turistice culturale (ce pot fi cuprinse în cadrul unor circuite mai ample de vizitare a obiectivelor similare din Transilvania), o bază de spații de cazare care să susțină în continuare dezvoltarea turismului, dar și activități industriale care să susțină turismul de business.

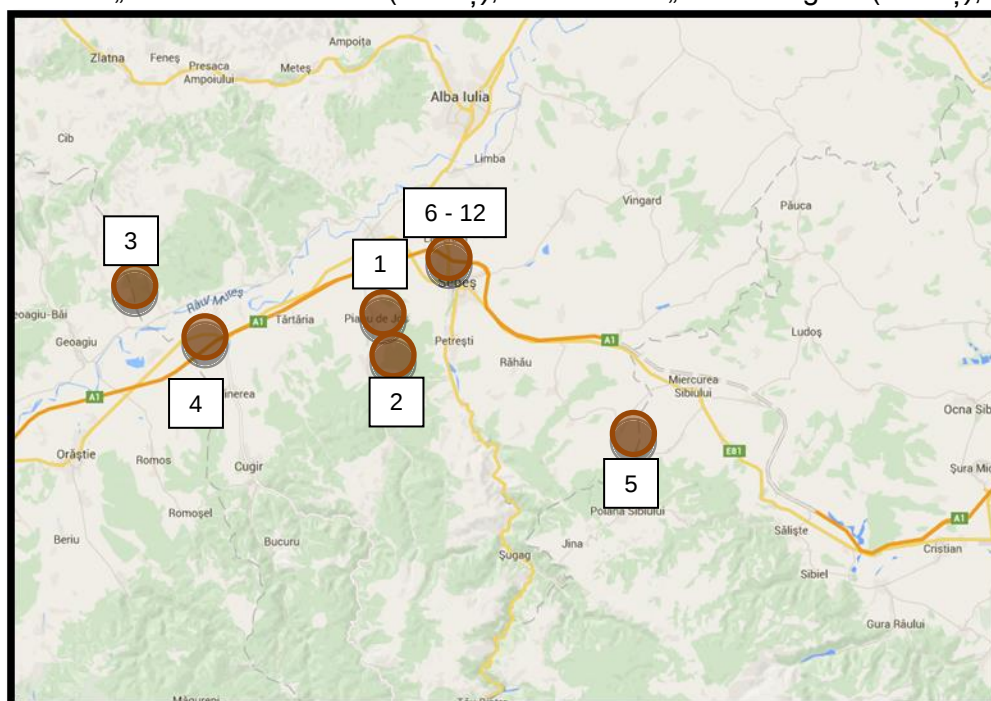
Valea Sebeșului reprezintă o atracție turistică prin prisma turismului activ dar și din perspectiva turismului etnografic, datorită așezărilor rurale unde se mai practică încă o serie de activități tradiționale (țesutul, prelucrarea lemnului, pictura). Cu toate acestea rămâne o resursă turistică subexploatată atât din perspectiva spațiului cultural unic cât și a peisajelor pitorești unice. Un alt aspect important de menținut este că deși în trecut Valea Sebeșului se confrunta cu deficiențe în ceea ce privește existența unor căi rutiere viabile de acces către zona cu mare potențial respectiv Oașa, această problemă a fost rezolvată recent prin asfaltarea drumului dintre Șugag și Oașa cu scopul: dezvoltării infrastructurii rutiere astfel încât acest obiectiv turistic să atragă cât mai mulți vizitatori.

În funcție de tipul de turism ce se poate practica în zona Sebeșului enumerăm următoarele atracțiile turistice existente:

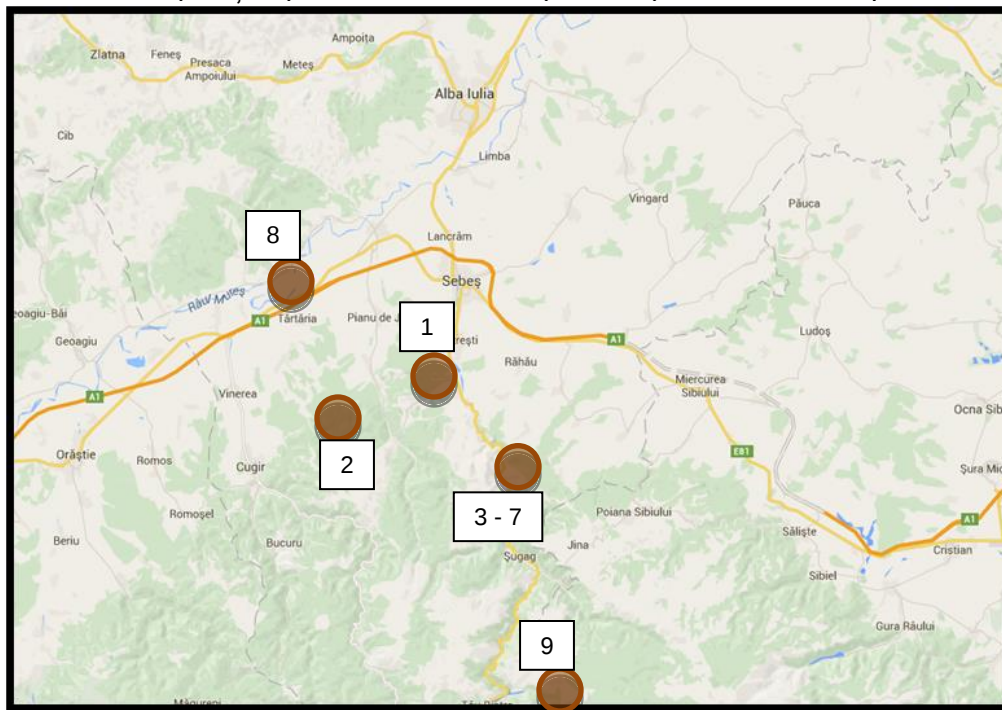
- **Turism istoric:** 1. Cetatea dacică – (Căpâlna); 2. Situl arheologic Pianu de Jos; 3. Situl arheologic Tartaria; 4. Casa Barcsay sec. XVIII (Săliște); 5. Cetatea Greavilor - sec. XIII-XVI (Gârbova); 6. Cetatea Urișilor sec. XIII-XV (Gârbova); 7. "Sfânta Cruce" (Sebeș); 8. Conacul Bethlen - sec.XVIII (Cut); 9. Cetatea Călnic (1269 – Călnic).

- **Turism religios:** 1. Biserica Evanghelică sec. XIII-XV (Pianu de Jos); 2. Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva” - 1780 (Pianu de Sus); 3. Biserica de Piatra sec. XIII (Ceru-Bacainti), 4. Biserica Adormirea Maicii Domnului sec. XIX (Șibot); 5. Bazilica romanica - Bergkirche - sec. XIII (Gârbova); 6. Biserica Evanghelică (Sebeș), 7. Biserica Romano-Catolică "Sf. Bartolomeu" (Sebeș), 8. Biserica ortodoxa „Adormirea Maicii Domnului" (Sebeș); 9. Casa Binder (Sebeș), 10. Biserica Veche (Sebeș), 11. Biserica „Schimbarea la fata" (Sebeș), 12. Biserica „Sf. Gheorghe" (Sebeș);

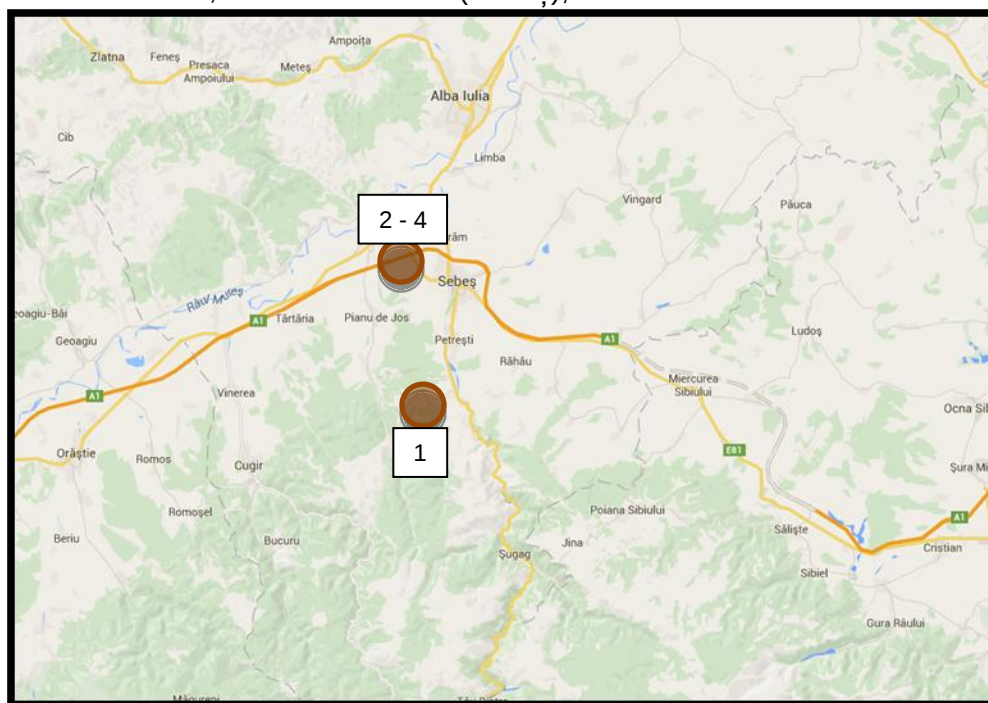

- **Turism activ:** 1. terenul de golf de la Pianu de Jos, 2. Rezervația Naturala Oul Arsitei de la Recea (Săliște), 3. Cheile Lazului (Săsciori), 4. Pădurea de pini din Laz (Săsciori), 5.

Piatra Zmeilor (Săsciori), 6. Gaura Zmeilor (Săsciori), 7. Slemea Tonii (Săsciori), 8. Piatra Tomii (Blandiana), 9. Șoseaua Transalpina (Munții Parâng)

- **Turism etnografic:** 1. școlile populare de meșteșuguri de la Laz (Săsciori)
- **Alte atracții:** 2. Muzeul Ioan Raica (Sebeș), 3. Râpa Roșie (Sebeș); 4. Turnul Studentului, Turnul Croitorului (Sebeș);

- Alt tip de turism practicate în Municipiul Sebeș este **turismul de business** ce a luat amploare odată cu revigorarea producției industriale, fapt ce s-a reflectat în clasificările superioare ale spațiilor de cazare noi construite.

În ceea ce privește existența unui centru de informare turistic, în momentul de față în Municipiul Sebeș, se află în dezvoltare o astfel de structură menită să pună la dispoziția potențialilor turiști informații cu privire la obiectivele turistice ce se pot vizita în zonă, structurile de cazare existente etc.

În Municipiul Sebeș activează un număr de 7 structuri de cazare turistică la nivelul anului 2014 având o capacitate de cazare turistică de 385 locuri.

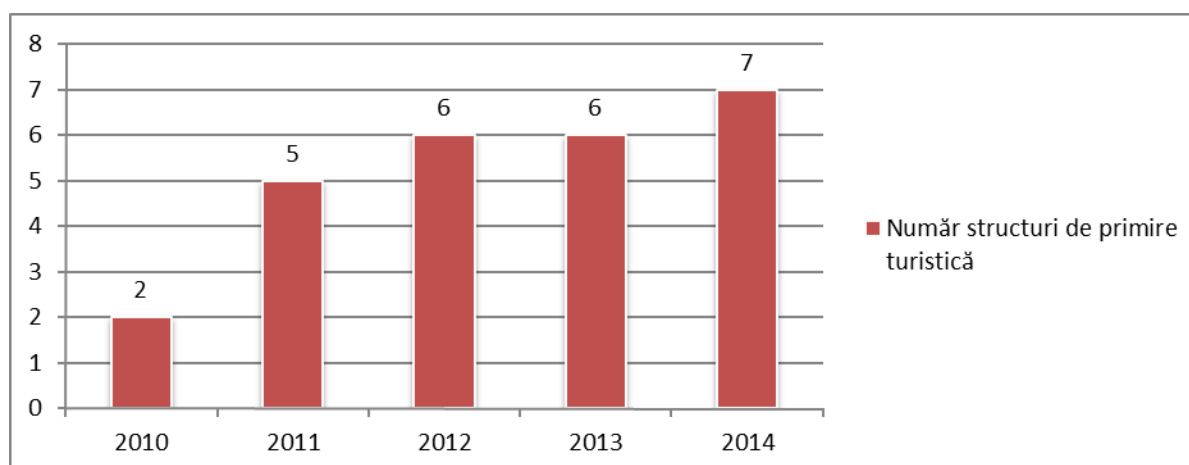

Figura 50 Numărul total de structuri de primire turistică în Municipiul Sebeș

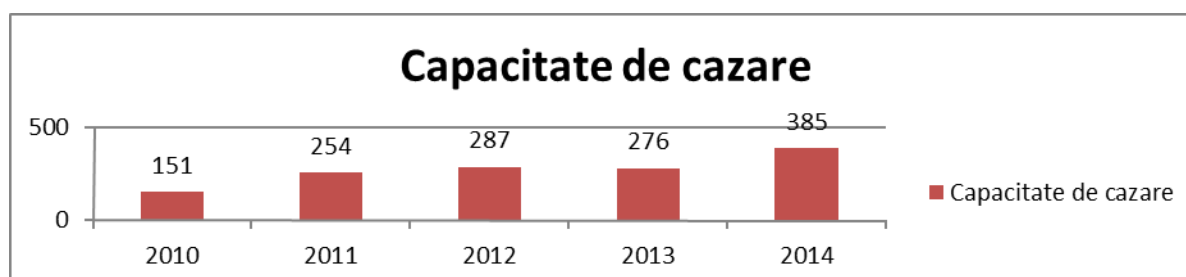

Figura 51 Capacitatea de cazare turistică existentă la nivelul Municipiului Sebeș

Conform datelor prelevate de la Institutul Național de Statistică se constată faptul că numărul total de structuri de primire turistică în Municipiul Sebeș s-a triplat în anul 2014 față de anul 2010. De asemenea, și capacitatea de cazare a crescut; aceasta s-a dublat în 2014 față de anul 2010, ajungând, de la o capacitate de cazare de 151 locuri de cazare de folosință turistică omologate, la 385 de locuri.

Capacitatea de cazare în funcțiune, numărul de înnoptări și indicele de utilizare a capacității în funcțiune

	2014		
	Capacitate de cazare în funcțiune	Înnoptări	Indicele de utilizare a

	locuri-zile		cap. funcțiune -% în
Municipiul Sebeș	127.649	26.325	20.62
Județul Alba	1.147.527	217.873	18.98

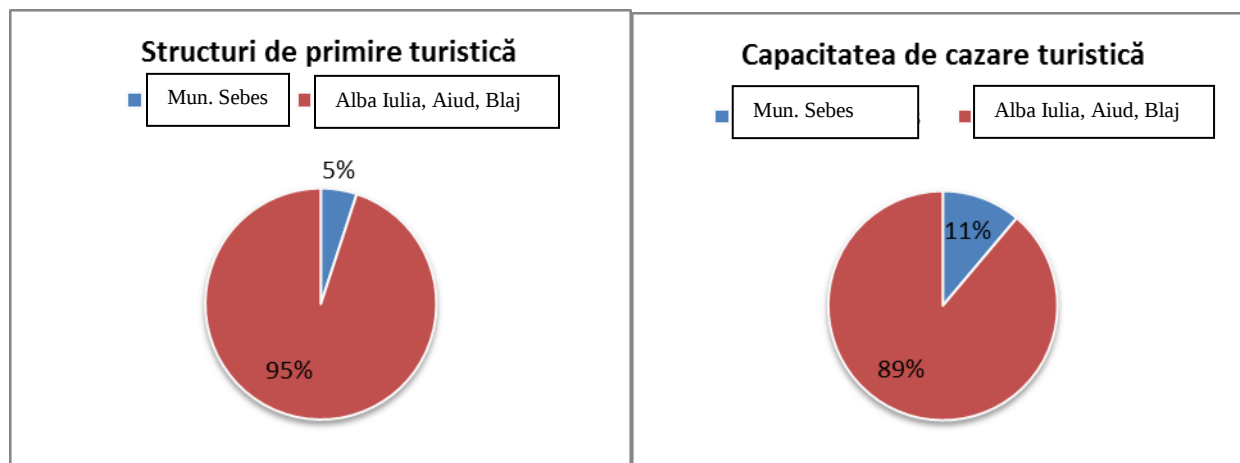
TAB 51 Capacitate cazare, Institutul Național de Statistică

Evoluția numărului de înnopțări în structurile de primire turistică din Municipiul Sebeș

Structuri de primire turistică	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Total	10856	11450	19954	29238	20749	26325
Hoteluri	10856	11450	15569	18909	13204	19331
Moteluri	-	-	-	4314	2041	3154
Pensiuni turistice	-	-	3605	3039	3120	1264
Pensiuni agroturistice	-	-	780	2976	2384	2576

În anul 2014 numărul de înnopțări în Municipiul Sebeș a fost de 26,3 mii, reprezentând doar 12% din totalul înnopțărilor înregistrate la nivelul Județului Alba. Luând în considerare relația dintre capacitatea de cazare în funcțiune și utilizarea efectivă a acesteia de către turiști pe anul 2014, se poate observa că gradul de ocupare efectivă a capacităților de cazare în Municipiul Sebeș este de doar 20.62%, fapt care înseamnă că există o capacitate de cazare efectivă, mai mult decât suficientă în acest moment.

Mai mult decât atât ca urmare a măririi capacității de cazare în oraș dar și ca urmare a existenței unei intense activități culturale și a practicării turismului de business, în prezent se constată o îmbunătățire a modului de valorificare turistică reieșit din datele statistice cu privire la numărul de sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică.

Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică în municipiul Sebeș

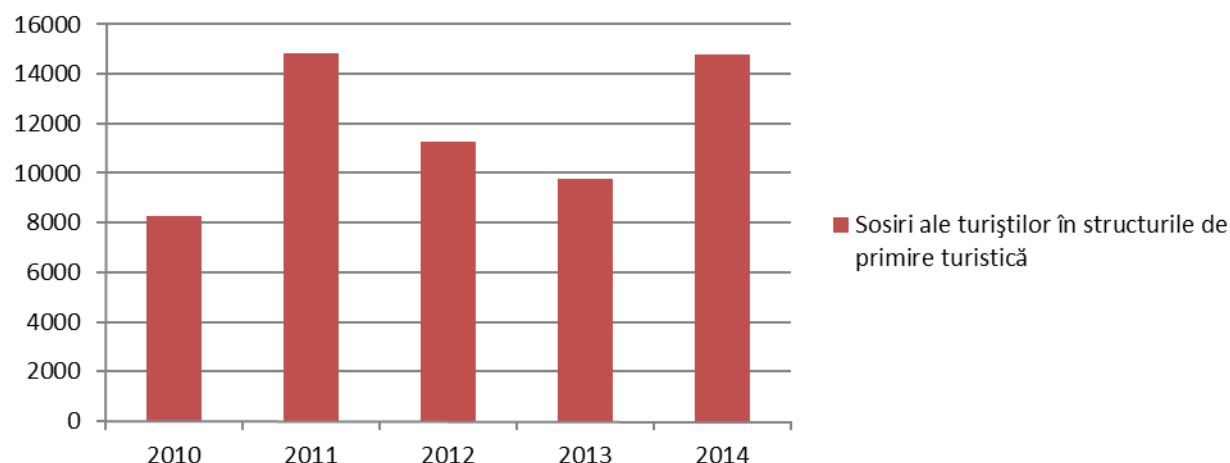

Figura 51

Un punct slab în activitatea turistică pentru Sebeș îl reprezintă lipsa forței de muncă adecvat calificată pentru acest domeniu, personalul din turism, deținând puține informații cu privire la modalitatea de administrare a spațiilor de cazare, respectiv de creare de produse turistice, majoritatea pensiunilor oferind numai servicii de bază (cazare, în unele cazuri și masă).

În urma cercetării sociologice întreprinse pentru stabilirea viziunii de dezvoltare pentru perioada 2014-2024, **valorificarea potențialului turistic și cultural al municipiului** a fost indicat de **23.1% din respondenți** ca fiind **principalul obiectiv specific** pe care trebuie să se bazeze strategia de dezvoltare locală, fiind al doilea obiectiv specificat, ca pondere din totalul răspunsurilor.

În același timp, 5,2% din respondenți consideră dezvoltarea turistică și promovarea acestuia ar trebui să reprezinte chiar obiectivul central al strategiei de dezvoltare a municipiului pentru perioada 2014-2024.

23. Obiectivul general de dezvoltare a Municipiului Sebeș în perioada 2015-2020 ar trebui să se sustină pe următoarele obiective specifice

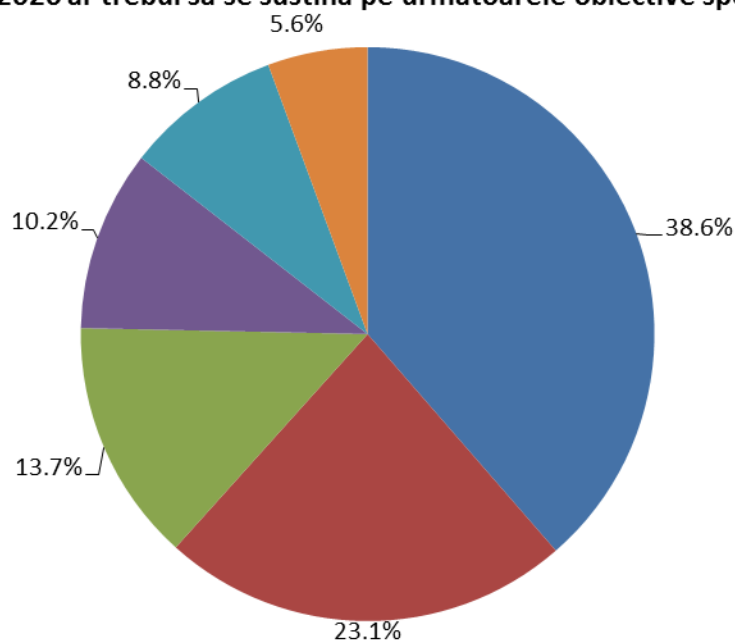
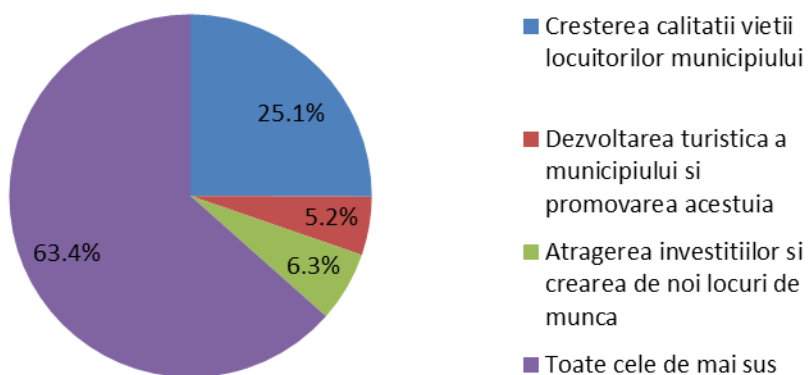

Figura 52

22. Care considerați că ar trebui să fie obiectivul general al administrației locale Sebeș?

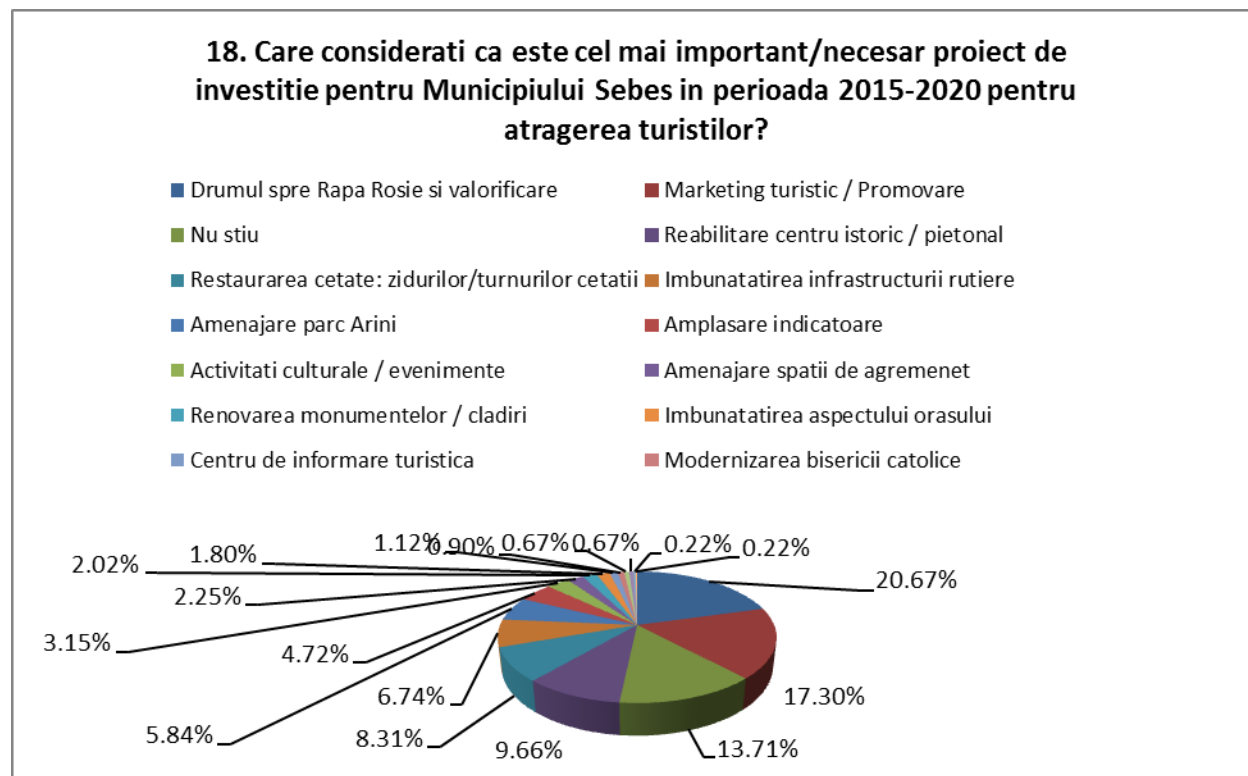
În cadrul cercetării efectuate, a fost adresată și o întrebare specifică domeniului turismului, cu scopul identificării celor mai importante și relevante proiecte în domeniul infrastructurii turistice/culturale pe care locuitorii orașului o așteaptă din partea administrației publice.

Din răspunsurile oferite, a rezultat o gamă întreagă de idei de proiecte și măsuri care trebuiesc realizate, astfel încât să poată fi valorificat pe deplin potențialul turistic al zonei, atât natural cât și antropic.

Din răspunsurile primite la întrebarea „18. Care considerați că este cel mai important/necesar proiect de investiție pentru Municipiul Sebeș în perioada 2015-2024 pentru atragerea turiștilor?” s-a distins ca principală prioritate **Valorificarea monumentului natural Râpa Roșie**, care s-a regăsit în cele mai multe răspunsuri oferite (**20,67%**).

De menționat că această întrebare era o întrebare deschisă, cu posibilitatea unui răspuns multiplu. Echipa a analizat răspunsurile persoanelor intervievate și a prelucrat aceste răspunsuri pe grupe. Astfel, „Râpa Roșie” a apărut în mai multe forme, de la valorificarea potențialului turistic, la amenajarea infrastructurii de acces, amplasarea de indicatoare rutiere și turistice pentru indicarea accesului în zona respectivă.

Al doilea proiect care a reieșit în urma cercetării realizate nu este un proiect investițional, ci este un proiect mai degrabă strategic și de comunicare – **Promovarea orașului și a potențialului turistic existent, realizarea unui plan de marketing turistic**. Acest răspuns s-a regăsit în **17,3%** dintre răspunsurile oferite, ceea ce înseamnă că locuitorii orașului consideră că în zona municipiului există deja numeroase obiective turistice, atât naturale cât și antropice, care sunt suficient de bine amenajate, dar care nu sunt promovate suficient, coerent sau corect. Astfel, se impune realizarea unui plan de marketing turistic și a unui plan de măsuri coerente și corelate de promovarea orașului ca destinație turistică, atât la nivel național, cât și internațional.

Alte propuneri în sfera proiectelor relevante pentru valorificarea potențialului turistic au fost:

- **Reabilitarea centrului istoric / transformarea acestuia în zona pietonală** – s-a regăsit în **9,66%** dintre răspunsuri, fiind unul dintre cele mai dorite proiecte de dezvoltare a municipiului, cu impact direct în valorificarea potențialului turistic al municipiului.
- **Restaurarea cetății, a zidurilor și turnurilor** – **8,31%** - un alt proiect important, legat de valorificarea patrimoniului istoric și cultural al municipiului, prin renovarea și valorificarea turistică a zidurilor readucându-se la viață vestigiile milenare ale unui burg de importanță strategică în Transilvania.
- **Amenajarea parcului Arini** – **5,84%** - este una dintre cele mai promovate idei de proiect în vederea atragerii unui număr cât mai mare de turiști în perioada următoare, care poate fi, împreună cu răspunsurile privind **amenajarea spațiilor verzi și amenajarea de zone de agrement**, una dintre principalele preocupări investiționale ale administrației în perioada următoare, cumulând astfel peste 10% dintre răspunsurile oferite.
- **Îmbunătățirea infrastructurii rutiere**, ca expresie a necesității amenajării infrastructurii necesare accesibilității populației la obiectivele turistice și culturale ale municipiului, a întrunit 6,74% dintre răspunsuri. Este o măsură conexasă, indirectă, la dezvoltarea infrastructurii turistice.
- **Amplasarea de indicatoare turistice** – 4,72%.

Alte propuneri, dar care au strâns un număr mai mic de răspunsuri:

- Amenajarea spațiilor de agrement
- Amenajarea spațiilor verzi
- Îmbunătățirea aspectului municipiului
- Realizarea unui centru de informare turistică (la momentul realizării cercetării, amenajarea centrului de informare turistică este în lucru, el fiind însă nefinalizat)
- Renovarea clădirilor și monumentelor din municipiu
- Construirea și amenajarea de restaurante, pub-uri și cluburi
- Reabilitarea bisericii greco-catolice
- Înființarea unui muzeu etnografic german-roman
- Înființarea unui centru de echitație.

În momentul de față se poate concluziona că potențialul turistic și cultural al Sebeșului nu este valorificat pe deplin.

Deși turismul în acest moment nu deține o pondere prea însemnată în activitatea economică, va constitui cu siguranță în viitorul apropiat o ramură economică importantă pentru bunăstarea localității.

II.3. Dezvoltare urbană

II.3.1. Profil spațial și funcțional

Scopul acestui capitol este de a evidenția **principalele zone funcționale** ale orașului, **modul de relaționare** a acestora, precum și **evoluția lor recentă**. Toate aceste elemente compun **profilul spațial și funcțional** al municipiului Sebeș.

Profilul spațial al orașului Sebeș poate fi sintetizat sub forma a șase tipuri de zone interpusse:

- 1) centrul;
- 2) zona mixtă cu locuințe colective;
- 3) zona mixtă cu locuire individuală;
- 4) zona dotărilor comerciale, prestărilor de servicii și alimentație publică;
- 5) zona unităților industriale și depozitare;
- 6) zona spațiilor plantate, de sport și de agrement.

Acestea sunt relaționate în primul rând prin bulevardul Lucian Blaga, strada Mihail Kogălniceanu, strada Traian, strada Dorin Pavel, strada Augustin Bena, Drumul Sibiului.

II.3.1.1 Evoluție

Municipiul Sebeș este așezat la 16 km de Alba Iulia, pe cursul inferior al râului cu același nume, aproape de vărsarea Secașului. Datorită poziției sale avantajoase pe importante căi de comunicație din Transilvania, teritoriul municipiului a fost locuit din cele mai vechi timpuri, cunoscând o dezvoltare importantă mai ales în evul mediu.

Evoluția urbanistică și edilitară.

În ce privește aspectul urban al Sebeșului medieval, se pot face unele considerații prin observarea unor planuri vechi ale orașului. Orașul a fost fortificat până la anul 1387 doar cu fortificații din lemn și pământ, apoi cu o centură de ziduri cu perimetrul de peste 700m, construită din blocuri de piatră și bolovani de râu, cu creneluri, și având înălțimea de până la 7m și o grosime de 1,5m. Ultima refacere a zidurilor datează din 1571. Cu toate că la primele incursiuni ale turcilor în zonă, Sebeșul avea deja sistemul de fortificare finalizat, el cade pradă acestora în mai multe rânduri, cele mai grele momente fiind distrugerile din anii 1438 (când se pare că a cedat și datorită unei trădări interne), respectiv la 1661, de fiecare dată fiind reparate și întărite elementele de fortificație.

Evoluția parcelarului poate fi urmărită pe mai multe planuri ale orașului: din 1769, 1800, 1890, 1929, până la cele de azi, fiind propusă o evoluție a loturilor de către cercetătorul P. Niedermeier.

În centrul orașului se afla biserica fortificată cu o primă centură de ziduri, lângă aceasta s-a dezvoltat ulterior piața orașului ale cărei laturi au fost închise cu fronturi compacte de

case. Tot din centru porneau străzile principale, ce ieșeau în afara zidurilor (pe axele est-vest și nord-sud), dar și ulițele secundare. Casele cu grădini mărgineau ulițele, iar meșteșugarii și negustorii aveau atelierele și prăvăliile la stradă.

Până pe la 1400 și în centrul orașului (ca și în așezările românilor din apropiere, care au devenit în timp cartiere ale orașului), erau construite predominant casele de lemn, în acel an fiind citate doar 50 case de piatră, și tot cam atâtea la 1500, iar în 1600 s-a ajuns la 100 de case zidite, pentru ca, direct proporțional, numărul caselor de lemn să înceapă să scadă. Nucleul actual de construcții din cetatea Sebeșului, păstrează clădiri ce datează începând cu a doua jumătate a sec.XVII (casa Zapolya -1664), însă este dominat de fronturi compacte de clădiri din sec. XVIII-XIX.

Datorită politicii de a se supune în fața celui mai puternic, pe care au practicat-o oamenii de răspundere din trecutul Sebeșului, cetatea s-a conservat relativ bine, cu deosebire porțiunea de ziduri dinspre miazăzi. Prin anii șaizeci ai secolului XIX, când o descrie istoricul maghiar Kővári, pe alocuri zidurile aveau înălțimea de 8-10 m, conturul eliptic al centurii se distingea clar și porțile – două principale pe direcția est-vest și două secundare spre nord-sud erau străjuite de bastioane și de cortine duble în bună stare. De atunci, pentru nevoi edilitare dictate de dezvoltarea orașului, o parte din fortificații a dispărut, iar cele existente se află în interiorul unor parcele proprietate privată sau publică. Dintre acestea, sunt de menționat bastioanele croitorilor și cizmarilor, câte un turn la nord-estul și nord-vestul incintei, o parte din poarta de vest și tăul din parcul comunal, care făcea parte din sistemul de rezervoare de apă pentru umplerea șanțului care înconjura fortificațiile.

II.3.1.1.1. Concluzii. Elemente care necesită protecție.

Plecând de la nucleul fortificat ridicat în jurul bisericii evanghelice, vechimea constatată pentru fondul construit al Sebeșului, poate fi coborâtă până la orizontul secolelor XIII-XVI, pentru acestea și complexul mănăstirii romano-catolice, respectiv pentru centura fortificată a orașului medieval (datată sec.XIV-XVII), în timp ce casa Zapolya (actualul muzeu) se dovedește a fi cea mai veche construcție civilă păstrată în interiorul cetății. Fronturile compacte de case amplasate pe axele principale ale centrului istoric al Sebeșului, aparțin în general secolelor VIII-XIX, cu puncte în care se constată refaceri ale unor clădiri-locuință mai vechi, de secol XVI-XVII, din care se mai păstrează elemente de structură și planimetrie, cu dezvoltări pe verticală, și modificări ale fațadelor și acoperișului (din perioada sec.XVIII-XIX).

Tendențele actuale de modernizare accelerată a acestor clădiri protejate, generate de necesitățile de necontestat ale proprietarilor acestora, trebuie atent monitorizate pentru ca orice intervenție care se face pe structura, compartimentarea, aspectul fațadelor, sau al acoperișului acestora să fie doar în sensul respectării aspectului tradițional al clădirilor, fără folosirea unor elemente incompatibile cu calitatea de monument (aici de menționat aspectul inestetic generat de înlocuirea tâmplăriei tradiționale din lemn la deschiderile de la fațadele la stradă, cu tâmplăria actuală de PVC sau aluminiu cu geam termopan, una din soluții ar fi impunerea realizării doar cu tâmplărie de lemn și geam termopan, dar cu respectarea aspectului clasic al vitrinelor, sau ferestrelor).

Pentru protecția elementelor fortificației medievale și pentru punerea în valoare a acestora, trebuie aplicate condițiile impuse de legislația în domeniul protejării monumentelor istorice, pentru respectarea zonelor de protecție ale fortificației delimitată la 100 m în zonele urbane, 200m în zonele rurale, sau 500m în afara localităților, măsurată de la limita exterioară, de jur-împrejurul monumentului istoric (cf. art.8 din Legea 422/2001 cu modificările ulterioare).

II.3.1.2 Bilanț teritorial

Teritoriul intravilan, situat pe ambele maluri ale râului Sebeș, la intersecția drumurilor naționale și europene DN1/E81 Sibiu-Turda, DN7/E68 Deva-Sebeș, drumul național DN67C Novaci-Sebeș, drumul județean Dj106K Sebeș-Daia Româna, străbătut de calea ferată se compune din mai multe corpuri:

- municipiul Sebeș – împreună cu localitățile componente Petrești, Lancrăm precum și satul component Răhău, delimitate conform datelor OCOTA prin limita proprietăților;
- corpuri distincte formate din unități de gospodărie comunală (rezervoare de apă, stații de epurare și pompare, stație de gaz.

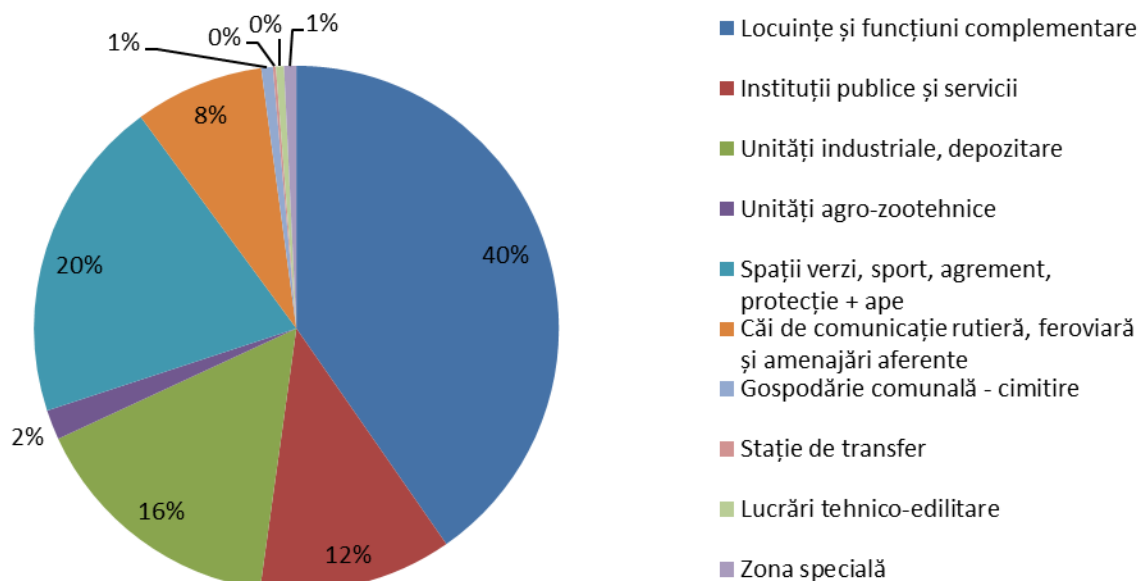
Bilanț teritorial Sebeș și localități componente – Petrești, Lancrăm, Răhău

Zone funcționale	Existent (ha)	Existent (%)
Locuințe și funcțiuni complementare	683.95	40.32
Instituții publice și servicii	201.7	11.89
Unități industriale, depozitare	269.55	15.89
Unități agro-zootehnice	31.13	1.84
Spații verzi, sport, agrement, protecție + ape	338.52	19.96
Căi de comunicație rutieră, feroviară și amenajări aferente	135.02	7.96
Gospodărie comunală - cimitire	12.10	0.71
Stație de transfer	3.11	0.18
Lucrări tehnico-edilitare	8.40	0.50
Zona specială	12.82	0.75
Total intravilan	1696.3	100,00

Sursă – Planul Urbanistic General al Municipiului Sebeș, 2000

Bilanț teritorial Sebeș și localitățile componente (Petrești, Lancrăm, Răhău)

Din **bilanțul teritorial** observăm faptul că cea mai mare suprafață a intravilanului este ocupată de locuințe și funcțiuni complementare acestea (aprox. 40%), de spațiile verzi (aprox. 20%) și de zonele industriale și de depozitare (aprox. 16%), reieșind astfel zonele cu potențial ce trebuie valorificate prin amenajarea și întreținerea spațiilor verzi, întreținerea unităților industriale și sporirea calității vieții locuitorilor.

II.3.1.3 Centralități

Centrul Municipiului Sebeș se identifică cu zona centrului istoric al localității. Acesta se află, în consecință, în zona fostelor fortificații ale cetății. Acest centru este străbătut de bulevardul Lucian Blaga și delimitat, atât de fostele ziduri ale cetății, cât și de următoarele străzi:

- nord – strada Peneș Curcanul;
- est – strada Călărași și strada Traian;
- sud – strada Traian;
- vest – strada Dorin Pavel și strada Aviator Olteanu.

Din punct de vedere funcțional, zona centrală este bine deservită de obiective de utilitate publică. În zonă se regăsesc următoarele categorii de obiective:

- obiective administrative;
- obiective financiar – bancare;
- obiective de învățământ;
- obiective de cultură;
- obiective de sănătate;

- obiective de cult;
- monumente.

În **localitatea Lancrăm**, centrul este amplasat la intersecția străzilor strada Veche și strada Bisericii, unde se regăsesc de asemenea obiective de utilitate publică: unități de învățământ, căminul cultural, un punct medical, o biserică ortodoxă, spațiu destinat alimentației publice, dotări comerciale, prestări servicii, dar și un obiectiv cu valoare de patrimoniu memorial – istoric – Mormântul lui Lucian Blaga (AB-IV-m-00413).

Centrul **localității Petrești** este străbătut de strada Dorin Pavel și are incluse o multitudine de funcțiuni specifice acestuia: unități de învățământ, cămin cultural, unități sanitare, farmacii, biserica dotări comerciale și alimentație publică și altele.

Și în **satul Răhău** se diferențiază timid un centru de-a lungul străzii Principale. Asemenea celorlalte centre de localități, și acesta are în alcătuirea sa dotări funcționale specifice: dotări de învățământ, dotări de cultură, dotări de cult, dotări comerciale, prestări servicii și alimentație publică, dar și cimitirul ortodox al localității.

II.3.1.4 Patrimoniu construit

Municipiul Sebeș dispune de numeroase monumente incluse în Lista Monumentelor Istorice avizate de Ministerul Culturii (conf. Anexa 1) care sporesc atractivitatea localității și relevă potențialul de dezvoltare turistică al zonei. În continuare sunt enumerate monumentele, siturile arheologice, istorice și de arhitectură cuprinse în Lista Monumentelor Istorice din 2004, reactualizată:

1. Incinta fortificată a orașului (1387 -sec. XVIII) –cod AB-II-a-A-00325;
2. Poarta de N a Cetății (sec. XV), str.I.L.Caragiale 3 -cod AB-II-a-A-00325;
3. Turnul semicircular (1634), str.Cetății 9 -cod AB-II-a-A-00325;
4. Turnul octogonal (1678), str.M.Viteazul 35 -cod AB-II-a-A-00325;
5. Turnul cismarilor (1513), str.24Ianuarie 5 -cod AB-II-a-A-00325;
6. Turnul croitorilor (sec. XV), str.Traian 6 -cod AB-II-a-A-00325;
7. Poșta veche (sec.XIX), bd.L.Blaga 1 -cod AB-II-m-B-00334;
8. Școala Generală 2 (1865), Piața Libertății 1 –cod AB-II-m-A-00350;
9. Primăria Municipiului (cca.1900), Piața Primăriei 1 -cod AB-II-m-B-00353;
10. Moara de grâu (1875), str. Decebal 2 -cod AB-II-m-B-00349;
11. Casa Weber (sec. XVII-XVIII), Bd.Lucian Blaga 3 -cod AB-II-m-B-00336;
12. Casa (sf.sec. XIX), Bd.L.Blaga 2 -cod AB-II-m-B-00335;
13. Biserica evanghelică (sec. XIII-XVI), Piața Primăriei 5 -cod AB-II-m-A-00355.01;
14. Capela cimiterială (sec. XIV), Piața Primăriei 5 –cod AB-II-m-A-00355.02;
15. Casa parohială evanghelică (sec.XIV-XVI), P. Primăriei 5 -cod AB-II-m-A-00355.03;
16. Biserica „Învierea Domnului” (1819), str.A.Bena 4 -cod AB-II-m-B-00331;
17. Mănăstirea rom.-cat. „Sf.Bartolomeu” (sec. XIV-XVIII) -cod AB-II-a-A-00351;
18. Biserica „Adormirea Maicii Domnului” (1778), str. M.Kogălniceanu, cod AB-II-m-B-00332;

19. Casa (sec. XVII-XIX), str.24 Ianuarie 2 -cod AB-II-m-B-00327;
20. Casa Roth (sec. XVI-XIX), bd.L.Blaga 16 -cod AB-II-m-B-00340;
21. Casa Kohuth-Breitenstein (sec.XVI-XIX), bd.L.Blaga 25-27 -cod AB-II-m-B-00345;
22. Casa Heitz –Konrad (sec.XVI-XIX), bd.L.Blaga 39 -cod AB-II-m-B-00347;
23. Casa Mauksch (sec. XVI-XIX), bd.L.Blaga 52 -cod AB-II-m-B-00348;
24. Casa Schneider (sec. XVII-XIX), bd.M.Viteazul 2 -cod AB-II-m-B-00352;
25. Casa Zapolya (1664), Piața Primăriei 3 -cod AB-II-m-A-00354;
26. Casa (sec. XVIII), str. 9 Mai nr. 6 -cod AB-II-m-B-00330;
27. Casa (sec. XIX), str. 9 Mai nr. 2 -cod AB-II-m-B-00329;
28. Casa (sec. XIX), Bd.L.Blaga 18 -cod AB-II-m-B-00341;
29. Casa de breslași (sec. XVIII), Bd.L.Blaga 6 -cod AB-II-m-B-00337;
30. Casa Filtsch (sec. XVIII), Bd. L.Blaga 10-12 -cod AB-II-m-B-00338;
31. Casa (sec. XVIII), Bd.L.Blaga 14 -cod AB-II-m-B-00339;
32. Casa (sec. XIX) Bd.L.Blaga 20 -cod AB-II-m-B-00342;
33. Casa (sec. XIX), Bd.L.Blaga 22-cod AB-II-m-B-00343;
34. Casa (sec. XIX), Bd.L.Blaga 24 -cod AB-II-m-B-00344;
35. Casa (sec. XIX), Bd.L.Blaga 28 -cod AB-II-m-B-00346;
36. Ansamblul fostei biserici evanghelice (turn-clopotniță și incintă fortificată din sec.XIV-XVIII), Petrești, în cimitirul evanghelic -cod AB-II-a-A-00259;
37. Casa memorială L.Blaga, Lancrăm; cod LMI AB-IV-m-A-00422
38. Așezare de epoca bronzului la „Râpa Roșie”-cod AB-I-s-B-00069;
39. Situl arheologic de la Sebeș „Podul Pripocului” -cod AB-I-s-B-00070;
40. Situl arheologic de la Petrești „Groapa Galbenă” -cod AB-I-s-A-00056;
41. Așezare romană la Răhău „Budirăul Ciobănelului” -cod AB-I-s-B-00060;
42. Situl arheologic de la Răhău „Dealul Șipotelor” -cod AB-I-s-B-00061.

În continuare sunt descrise câteva dintre cele mai reprezentative obiective turistice care fac parte din patrimoniul istoric și cultural local.

Castelul Bisericesc

Este cea mai veche fortificație de apărare a orașului, construită pentru a servi drept adăpost pentru cetățenii orașului pe timp de război sau răscoală.

Fred. Baumann descrie castelul, în secolul al XIX-lea, ca având forma dreptunghiulară, cu laturile de circa 80X52m. Laturile lungi erau orientate est-vest, de-a lungul șoselei internaționale E15:

- în colțul sud-estic se află un turn de apărare, din care o parte a fost integrat, mai târziu, în clădirea consistoriului de lângă poarta de intrare, în curtea bisericii
- spre nord-vest, se găsea al doilea turn, demolat cu ocazia construirii unor edificii anterioare școlii de astăzi, edificată în anii 1863-1865. În interiorul său se găsește biserica monument istoric și capela cimiterială.

Cetatea celor zece turnuri

În anul 1378, orașenii breslași cer aprobarea regelui de a construi ziduri în jurul orașului pentru a se putea apăra împotriva otomanilor. Așa apare Cetatea celor zece turnuri, monument istoric păstrat până în zilele noastre.

Zidurile cetății au forma unui dreptunghi cu colțurile rotunjite. Curtinele se mai păstrează bine pe latura de sud și vest, până la poartă. Grosimea zidurilor este de circa 1,5m. Înălțimea acestora este de 8-9m. Parapetul în care se găseau crenelurile de tragere este înalt de 1,70m și gros de 0,50m. În interiorul curtinelor era drumul de straje lucrat din lemn de stejar, a căror urme au rămas în zid.

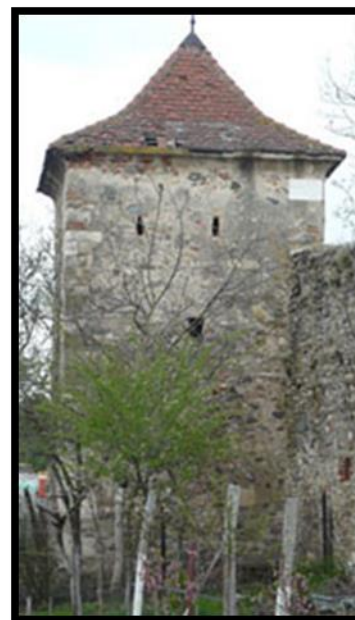
La fiecare poartă se găsea câte un turn de apărare cu două sau trei nivele și porți duble din stejar masiv, una exterior, alta în interior. Porțile exterioare se ridicau prin uluci, cu ajutorul unor lanțuri ce se înfășurau pe axa unor scripeți la etajul de sus al turnului. Acesta avea o înălțime tot de 8-9m. Bine păstrat a fost turnul de la “Poarta de jos” căzut numai în 1936. Turnul “Porții de sus” a fost dărâmat pe la jumătatea secolului al XIX-lea.

Poarta dinspre nord se mai păstrează în mare parte, putându-se observa boltitura puternică exterioară, lucrată din blocuri de piatră fasonată, ca și la celelalte porți. Toate intrările principale aveau porți care se ridicau prin uluci în același “sistem ghilotină”.

Turnul dinspre Calea Bălgradului a fost cedat de către oraș unui cetățean în anul 1819, care l-a prefăcut în casă de locuit, existând și astăzi.

În afară de cele patru turnuri de la porți, se mai găseau altă dată încă șase turnuri exterioare de blancare, pentru apărarea curtinelor și a porților, din care mai există cinci. Acestea sunt:

- Turnul de flancare din curtea Poștei vechi, din care au mai rămas numai părți, din vechiul turn, după prefacerea sa într-o magazie. Acesta apăra poarta exterioară a turnului, fiind flancul drept. Se afla la o distanță de circa 12m de poarta principală.
- Al doilea turn semicircular din strada Cetății, (fosta Zamfira, f. Maiakovski) în formă de potcoavă, cu două niveluri prefăcute în locuință și locuite până în 1981, când este dat muzeului. Acesta a fost ridicat în anul 1634, dacă nu cumva aceasta reprezintă o restaurare.
- La numai 100m mai spre nord față de cel de mai sus, se găsește un turn pătrat cu două niveluri, cunoscut sub numele de turnul cizmarilor, ridicat la 1513.

- Cel mai frumos turn bastion se găsește în spatele bisericii mănăstire “Sf.Bartolomeu”, turn octogonal, tot cu două niveluri. Din acest turn se puteau apăra cele doua flancuri ale curtinelor din nord și est.
- În colțul din sud-estul zidului de incintă se găsește cel mai înalt dintre turnurile pătrate, cu trei niveluri, ridicat de numeroasa breaslă a croitorilor. Poporul îl numește “Turnul Studentului”, în amintirea faptelor glorioase de arme ale unei grupe mici de apărători ai cetății, din iunie-iulie 1438, în prima invazie turcească, printre care se găsea și un tânăr care studia la școlile din Sebeș.

Biserica Evanghelică

Biserica Evanghelică a fost ridicată în mai multe etape, între secolele XIII și XV, fiind una dintre cele mai vechi și mai frumoase monumente arhitecturale ale Sebeșului. Aceasta poartă însemnele dezvoltării economice și hărniciei vechilor breslași, neîntrecuți meseriași în epoca de liniște a orașului, de până la incursiunile turcești din veacul al XV-lea.

Turnul clopotniței, ridicat între cele doua turnulețe laterale, cu o poziție dominantă, are o înălțime de 40m, până la săgeata cu bulbul terminal.

Cele mai importante restaurări care au avut loc în timp au fost:

- în 1453 este restaurată pentru prima oară, în urma invaziei turcești din 1438, când l

- se imprimă amprente ale stilului gotic târziu.
- în 1518 este ridicat din nou altarul, după ce un cutremur a sfărâmat unul dintre cei doi pilaștri, refăcându-se apoi amândoi în aceeași manieră. Altarul este înalt de 13m, iar corul de 23m.
- și alte restaurări au mai fost executate de-a lungul timpului, ultima în anii 1962-1964, de către Direcția Monumentelor Istorice din București.

Biserica mănăstirii “Sfântul Bartolomeu”

Mănăstirea din Sebeș cu hramul Sf. Bartolomeu este amintită pentru prima dată într-un act din 1322. În secolul al XV-lea mănăstirea avea să sufere stricăciuni mari în urma invaziei otomane.

Restaurări importante s-au făcut și acestui monument, printre ele amintim:

- între anii 1740-1744 s-au restaurat altarul bisericii și sacristia
- 1769 rezidirea navei bisericii (de aceea, locuințele pentru călugări și oaspeți sunt mai vechi decât lăcașul de cult, refăcut mai târziu)
- restaurări mai mari se fac și în anii 1921-1922 și 1973
- în 1932 a fost pictată
- în anul 1943 se instalează orga electrică.

Pe frontispiciul portalului vestic, se găsește următoarea inscripție: “Pia Dote Principis Apostolicae Maria Theresiae ruinata resurgit”.

Capela Cimiterială

Capela este ridicată la nord de corul gotic al actualei biserici evanghelice fiind identificată de istorici cu Capela Sfântului Iacob. Se înscrie în categoria celor mai bine păstrate monumente medievale. Apare menționată într-un document din 1426.

Se crede că a fost ridicată de un breslaș înstărit, cu materialele rămase după construcțiile și restaurările executate la biserica cea mare, din a doua jumătate a veacului al XIV-lea. Interiorul ei este o absidă poligonală, lucrate cu migală.

decorată altă dată cu fresce

La exterior se pot vedea cele patru perechi de contraforți tradiționali la monumentele săsești, frumos ornamentați și minunatul ancadrament de piatră al ușii de la intrare în profil frânt.

Întreaga clădire cu dimensiunile sale minuscule, față de mărețul altar al bisericii din imediata apropiere, este o frumoasă bijuterie arhitectonică, bogat împodobită cu picturi și cu pietre sculpturale specifice artei gotice. Monumentul este atribuit goticului mijlociu din Transilvania.

Biserica Veche

“Biserica Veche” este Biserica Ortodoxă românească din Sebeș ridicată sub conducerea protopopului erou Ioan Dăncilă.

În 1778, biserica este terminată pentru cult, dar încă se mai lucrează la exterior. Lucrată în zid solid, poartă hramul “Învierea Domnului”.

Inițial capacitatea “Bisericii Vechi” era destul de mică, fiind neîncăpătoare pentru toți românii, ceea ce îi determină ca, numai după 39 de ani, să hotărască ridicarea

unei biserici mari românești, în anul 1817. La clădirea acestei biserici, influența cea mai mare au avut-o Episcopul Vasile Moga și Protopopul Zaharia Moga, fratele său. Construcția începe la 27 mai 1819.

Cupola altarului este pictată într-o impecabilă frescă de pictorul Sava Henția, în 1902. Hramul bisericii este “Adormirea Maicii Domnului” și este declarată monument istoric cu număr de patrimoniu 880.

Casa Regească

Un alt important monument de arhitectura civilă, care s-a păstrat, este “Casa Regească”, ce datează de prin secolul al XV-lea.

Clădirea nu s-a păstrat integral, doar restaurările ulterioare făcând posibilă întocmirea planului arhitectural așa cum a

fost odată:

- restaurările din anii 1962-1964, au stabilit că pe vremuri clădirea avea două aripi, deoparte și cealaltă a gangului de intrare spre curte, din care a rămas numai cel din stânga intrării.
- din primul etaj al clădirii vechi au mai rămas două camere, care formează mezaninul clădirii și care aveau legătură cu subsolul printr-o scara de lemn, ale cărei urme se mai păstrează. Două ferestre pe fațada veche de est, cu încadramente de piatră (neutilizate azi) indică primul și al doilea etaj al clădirii, înainte de a primi forma actuală.
- fațada cea veche a clădirii, cu încadramente frumoase de piatră la ferestre și uși, se mai păstrează numai în prima cameră din stânga porții, adăugită cu ocazia extinderii clădirii spre actuala fațadă, rămânând măturie portalul vechii intrări.
- etajul actual avea o frumoasă logie, spre curte, după cum o dovedesc cele cinci arcade, descoperite la restaurare, iar între camerele din aripa stângă și cea dreaptă, se găsea un hol, ce se suprapunea gangului de jos. Din acesta se intra pe stânga în cancelarii și sala mare, unde se țineau dietele, iar cealaltă aripă vestică servea de alcov. În total erau odinioară trei încăperi pe stânga, trei pe dreapta, astăzi sunt 10, iar înainte de ultima restaurare erau 11.
- o stemă în formă de stea cu cinci raze, așezată pe coronamentul portalului vechi al intrării, era stema judeului regesc Ioan Sachs al Sebeșului, înnobilit de către regele Sigismund, pe la mijlocul secolului al XV-lea.
- alte două semnături din gangul de lângă poartă reprezintă steme ale grofilor din familia Bathlen, cu datele unor restaurări în anii 1591 și 1616.

Casa a rămas în tradiția locală sub numele de “Casa Regală” (Konings Haus) datorită deselor locuiri ale regelui I. Zapolya, cu ocazia strângerii taberelor militare și a dietelor.

În acest edificiu public civil, a poposit și voievodul întregirii naționale Mihai Viteazu, la 30-31 octombrie 1599, după luptele glorioase de la Șelimbăr, de unde la 1 noiembrie, cu mare pompă a intrat în capitala Ardealului.

În anul 1952 se instalează muzeul în această clădire.

Halele meseriașilor

Halele meseriașilor apar documentar menționate din anul 1376. Ele sunt tot atât de vechi ca și breslele, al căror scop era schimbul și plasarea mărfurilor.

Cu ocazia înnoirii statutelor “Fiecare meșteșugar să aibă slobodă voie să-si cumpere cele ce țin și sunt de trebuință lucrului și meșteșugului său să pună la vedere în târg și să vândă oricât va voi și va putea, atât acasă cât și în târg și să țină pentru munca sa oricâte sluji sau ucenici va voi”, actul de organizare în bresle a meșteșugarilor din orașele Sibiu, Sighișoara, Sebeș, Orăștie duce la dezvoltarea economică a localității.

În general, meseriașii și negustorii își desfășeau mărfurile în “șatră”. Meseriașii locali (breslele) au ridicat “hale”, în care atât târgurile săptămânale, cât și la cele “de țară” își aveau locurile lor fixe, atât pe timp frumos cât și pe timp de iarnă. Despre halele din fosta piață a orașului se știe că au fost restaurate în anul 1838, de breasla măcelarilor. La fiecare arcadă din cele 12, se așează cu marfă câte un meseriaș, care plătea o mică taxă breslei.

Halele meseriașilor fac parte din complexul arhitectonic din centrul orașului, pentru care sunt declarate monument istoric arhitectural.

Necesități

- Valorificarea clădirilor de patrimoniu aflate în proprietate publică, în scopul diversificării activităților economice în Municipiul Sebeș și în localitățile componente.
- Promovarea și mediatizarea obiectivelor de patrimoniu publice și private, în scopul valorificării potențialului municipiului Sebeș.
- Restaurarea / reabilitarea clădirilor de patrimoniu, în special cele aflate în stare avansată de degradare (clădirea Primăriei Municipiului Sebeș – clădire monument istoric).
- Amenajarea spațiului public, astfel încât acesta să contribuie la valorificarea obiectivelor de patrimoniu în centrul vechi dar și din restul localităților.
- Reabilitarea și modernizarea infrastructurii din centrul istoric al Municipiului Sebeș.

Potențial

- Numărul mare al obiectivelor de patrimoniu aflate în proprietatea administrației locale permite o mai bună protejare și valorificare a monumentelor istorice.
- Concentrarea monumentelor istorice cu deosebite calități arhitecturale în zona centrală, contribuie la o mai bună valorificare și la creșterea calității spațiului public în această zonă.
- Obiectivele de patrimoniu contribuie la diversificarea activităților turistice prin promovarea tradițiilor și a valorilor culturale în municipiul Sebeș.
- Numărul mare al clădirilor de patrimoniu aflate în proprietatea administrației publice, permite diversificarea activităților economice în scopul creșterii calității vieții locuitorilor, prin modernizarea spațiilor publice și de loisir.

II.3.2. Deservire cu servicii de utilitate publică

II.3.2.1 Educație

În Municipiul Sebeș, de-a lungul anilor populația a fluctuat diferit în funcție de nivelul de școlarizare, determinând astfel raporturi diferite elev-profesor.

Cu toate acestea, în anul 2014 raportul dintre populația școlară și unitățile de învățământ a fost aproximativ egal. Cel mai mare raport a fost înregistrat în cadrul unităților de învățământ primar și gimnazial (inclusiv cel special), cu toate că în decursul anului 2012 a suferit o scădere. În aceste unități de învățământ primar și gimnazial se află atât majoritatea elevilor (2701 elevi), cât și profesori (174 cadre didactice).

❖ Ciclurile primar și gimnazial

Ciclurile primare și gimnaziale sunt cel mai bine reprezentate. La nivelul dotărilor se observă anumite discrepanțe, însă majoritatea sunt dotate corespunzător. Pe lângă sălile de curs, o parte dintre școli dețin și laboratoare și cabinete, bibliotecă, ludotecă, cabinet psihopedagogic, săli pentru alternativa Step by Step, centrul de informare și documentare și săli de sport.

Școala Gimnazială nr. 2 Sebeș, este o școală cu tradiție, ce funcționează cu două secții:

română și germană, de la clasa pregătitoare până la clasa a VIII-a. Colectivul de cadre didactice care predă la ciclurile primar și gimnazial este bine pregătit, drept dovadă stau rezultatele la olimpiadele și concursurile școlare și renumele absolvenților școlii, ca nivel al cunoștințelor și abilităților. Infrastructura școlii este formată din două clădiri pentru orele de curs și o sală de sport. Clădirea principală cuprinde laboratoare de informatică, fizică, chimie, biologie, geografie și limbi străine, biblioteca și sala de festivități.

Școala Gimnazială nr. 2 Sebeș a fost modernizată: au fost achiziționate laptop-uri, videoproiectoare, a fost introdusă o rețea de internet și a fost mărit numărul de scaune, băncuțe și dulapuri noi.

Școala gimnazială Petrești a beneficiat de asemenea de finanțări pentru modernizarea la interior și la exterior. Aceasta dispune de o ofertă educațională diversificată, fiind incluse și activități extrașcolare și extracurriculare, iar planul de școlarizare pe anul școlar 2014-2015 este destinat pentru un număr de aproximativ 272 de elevi pentru învățământul primar și 225 pentru învățământul gimnazial.

❖ Ciclul liceal

Liceul tehnologic Sebeș s-a dezvoltat puternic, ca dotare, număr de elevi, profile. Oferta educațională a școlii este diversificată, oferind pregătire teoretică și practică în domeniile: mecanică, fabricarea produselor din lemn, industrie textilă și pielărie, turism și alimentație, chimie industrială. Proiectul planului de școlarizare la învățământul profesional de zi pentru anul școlar 2015-2016 include câte o clasă pentru fiecare din specializările mai sus menționate, a câte 28 de locuri fiecare, cu un total de 168 de elevi.

În anul 2011 s-a realizat extinderea școlii prin arondarea Școlii Gimnaziale „Silviu Cărpinișianu” Sebeș, Grădinițelor cu Program Normal nr.1 și cu Program Prelungit Nr.2, care au devenit structură a Liceului Tehnologic Sebeș.

Resursele materiale existente sunt împărțite în cele cinci clădiri: A, B,C,D și E (Școala structură). În clădirea principală, sunt situate serviciile de secretariat și contabilitate, direcțiunea și o sală profesorală, 8 săli de clasă și un cabinet de informatică. În clădirea B sunt 15 săli de clasă, 2 cabinete de informatică, un laborator de științe și un laborator de mecatronică, cabinetul medical, cabinetul de consiliere psio-pedagogică, o sală profesorală, direcțiunea, o sală de sport, serviciul administrativ. În clădirea D sunt 10 săli de clasă, un cabinet de istorie, un cabinet de biologie, un cabinet de fizică-chimie, o sală profesorală, o sală de sport, CDI și o sală festivă.

În clădirea C sunt atelierele școală de mecanică, croitorie, tâmplărie. Baza Sportivă: Teren de tenis/baschet, teren de fotbal, sală de sport. Biblioteca cu peste 10.000 volume, atât volume de literatură, cât și de cărți de specialitate, precum și de manuale școlare. Toate laboratoarele, sălile și cabinetele conțin material didactic performant adecvat pregătirii elevilor în condiții optime. Materialul didactic existent a fost achiziționat recent, pentru toate disciplinele de studiu existând planșe, hărți, cărți de specialitate, video-proiectoare și ecrane de proiecție, mulaje, microscopie, aparatura destinată studierii fizicii și chimiei, sportului.

În anul 2014, a avut loc în cadrul Liceului Tehnologic Sebeș cea de-a IX-a ediție a Simpozionului Național „Tradițional și *Step by Step* în slujba învățământului românesc – modele de bune practici”.

În 2013 s-a aprobat protocolul de colaborare privind înființarea și susținerea funcționării „învățământului profesional de Tip Dual Sebeș 2013”, prin care s-au înființat două clase profesionale, în industria lemnului.

Protocolul s-a încheiat între Instituția Prefectului județul Alba, Inspectoratul Școlar Județean Alba, Primăria Municipiului Sebeș, Liceul Tehnologic Sebeș și firmele: S.C. Kronospan S.A., S.C. Holtzindustrie Schweighofer S.R.L., S.C. Savini Due S.R.L., S.C. Atero S.R.L., S.C. Schosswender Mobel S.R.L, societăți în cadrul cărora se urmărește pregătirea practică a 41 de elevi.

Potrivit contractului de colaborare, cei 41 de elevi care urmează cursurile de mecanic (24) și cele pentru fabricarea produselor de lemn (17) primesc din partea agenților economici parteneri o bursă de studii în valoare de 100 de lei/lună, premii, gratificări, prime, plata transportului la și de la locul desfășurării stagiului de practică, o masă pe zi, examinarea medicală obligatorie în vederea realizării stagiului de practică și echipament de muncă și protecție

La ora actuală **Colegiul Național "Lucian Blaga" Sebeș** dispune de o bază materială solidă (8 corpuri de clădire, 40 săli de clasă, internat, cantină, sală de sport, 2 terenuri de sport în aer liber, 2 laboratoare de fizică, un laborator de chimie, un laborator de biologie, 3 cabinete de informatică, o sală AEL, un cabinet de matematică, o sală de proiecții, o bibliotecă cu peste 50000 volume din toate domeniilor, o sală multimedia cu 80 de locuri, o sală de festivități și activități cultural-distractive, un internat școlar cu aproximativ 50 de locuri, o cantină școlară și un cabinet medical.

Colegiul Național "Lucian Blaga" Sebeș este o școală de elită din județul Alba. Dispune de un corp profesoral cu o mare competență și dăruire în pregătirea și educarea elevilor preocupat de asigurarea unei instruiți moderne și eficiente. Are peste 1.000 de elevi în 36 de clase și 70 de cadre didactice calificate. Rezultatele obținute de elevi la admitere în clasa a IX-a, la examenul de bacalaureat, la admiterea în facultăți și la concursurile școlare sunt recunoscute atât la nivel județean, cât și național.

Colegiul Național "Lucian Blaga" Sebeș oferă o gamă largă de activități extracurriculare desfășurate în colaborare cu diferite organizații, fundații și instituții.

În anul 2009, au început schimbul de experiență cu o grupă de 10 elevi și doi profesori, ca apoi în fiecare an să mai adauge câte unul sau doi elevi, astfel încât în anul școlar 2013-2014 au participat de la Sebeș un număr de 13 elevi și doi profesori. Schimbul acesta a însemnat, dincolo de distracții, activități, și eventuale prietenii, cunoașterea culturii și civilizației germane/nemțești.

Colegiului Național „Lucian Blaga” i-a fost alocată în anul 2014 suma de 60.000 lei pentru reparații curente (refuncționalizarea la parametri înalți a centralei termice din internat, repararea motocositoarelor și a sistemului de supraveghere video, lucrări de înnoire a holurilor, casei scărilor, a cancelariei și încăperilor cu destinație de birou) și alți 30.000 lei pentru achiziționarea de licențe soft.

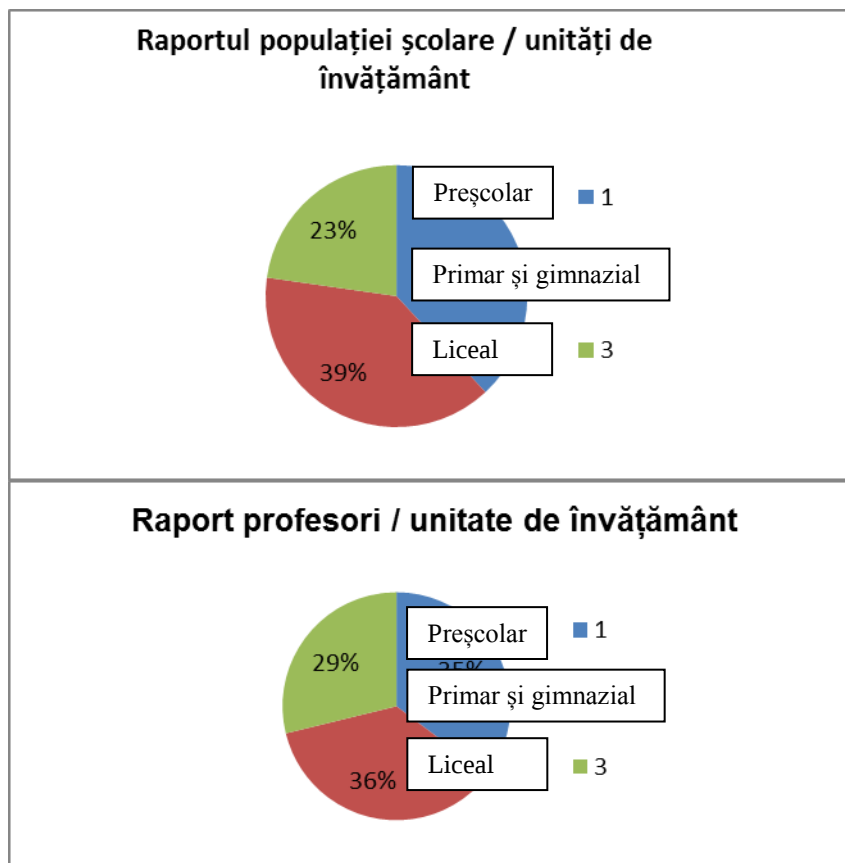
La nivelul anului 2015, investițiile prioritare în cadrul învățământului din municipiul Sebeș includ următoarele:

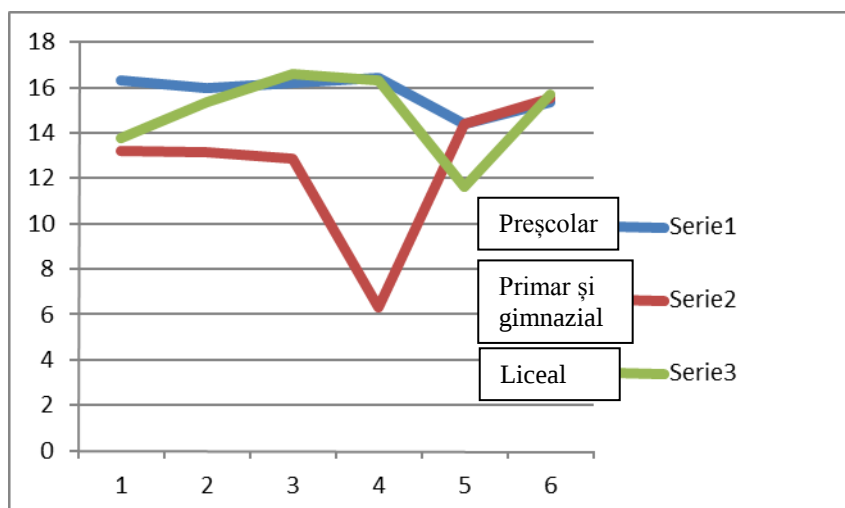
- *Colegiul Național „Lucian Blaga” Sebeș*: reabilitare și modernizare corpuri A-C, sală festivități, sală sport, internat – 762.040 lei.
- *Liceul Tehnologic Sebeș*: sistem supraveghere video clădiri pe strada Viilor nr 2, 34.200 lei; centrală termică ateliere școlară, str. Călugăreni 49 – 9000 lei
- *Școala Gimnazială „Mihail Kogălniceanu”*: camere video 8000 lei

- *Grădinița cu Program Prelungit nr. 7*: sistem supraveghere 15.000 lei.

Învățământul liceal, unde se află majoritatea cadrelor didactice și elevilor din Sebeș, cel gimnazial și cel preșcolar au urmat, în ultimii 13 ani tendințe diferite de scădere sau creștere, ajungând în anul 2013 la valori aproximativ egale. Dacă raporturile profesori pe unitate de învățământ și populație școlară pe unitate de învățământ sau fost în jurul valorii de 50% în cadrul liceelor, în ceea ce privește învățământul preșcolar și gimnazial, acestea au avut valori cuprinse între 10% și 20%.

În ceea ce privește învățământul preșcolar, în Municipiul Sebeș se găsesc 12 unități de învățământ pentru preșcolari care se împart în grădinițe de stat cu program normal (7), grădinițe de stat cu program prelungit (4) și o grădiniță privată. Astfel, fiecare unitate găzduiește o rată de aproximativ 15 elevi per educator, prin urmare situația este ceva mai bună decât cea națională unde raportul elevi/profesor în cadrul învățământului preșcolar este 17.

Învățământul primar și gimnazial, inclusiv cel special, înregistrează cel mai mare raport elevi/profesor din întregul sistem de învățământ din Municipiul Sebeș, prin urmare, la fiecare profesor revin aproximativ 23 de elevi. În total se găsesc 6 unități școlare cărora le revin aproximativ 174 de cadre didactice și 2701 de copii.

În Municipiul Sebeș activează 4 licee, cu o populație școlară totală de 1568 elevi și un raport de 15 elevi per profesor, medie aproximativ egală cu cea națională.

II.3.2.2 Sănătate

Printre facilitățile publice de sănătate din Municipiul Sebeș se numără, pe lângă singurul spital, Spitalul Municipal Sebeș, 19 cabinete medicale individuale publice, 2 cabinete medicale individuale private și 11 farmacii/puncte farmaceutice private și unul public.

Spitalul Municipal Sebeș are 231 de paturi spitalizare continuă și alte 15 paturi spitalizare de zi și 8 paturi însoțitori, asigurând servicii medicale pentru orașul Sebeș și un număr de 15 comune.

Structura spitalului permite acordarea de servicii medicale de specialitate pentru nou născuți, copii și adulți din municipiul Sebeș, din împrejurimi, dar și din alte județe, având în organizare structuri de specialitate medicală diversificată, complementare cu organizare proprie, dar care pot acționa și în cadrul unor echipe multidisciplinare, ținând cont de posibila adresabilitate dată de zona geografică cu potențial turistic în care se afla spitalul.

Serviciile medicale sunt asigurate de o echipă ce reunește peste 263 de angajați, dintre care 56 sunt medici cu specializare în toate ramurile medicale de bază: pediatrie, chirurgie

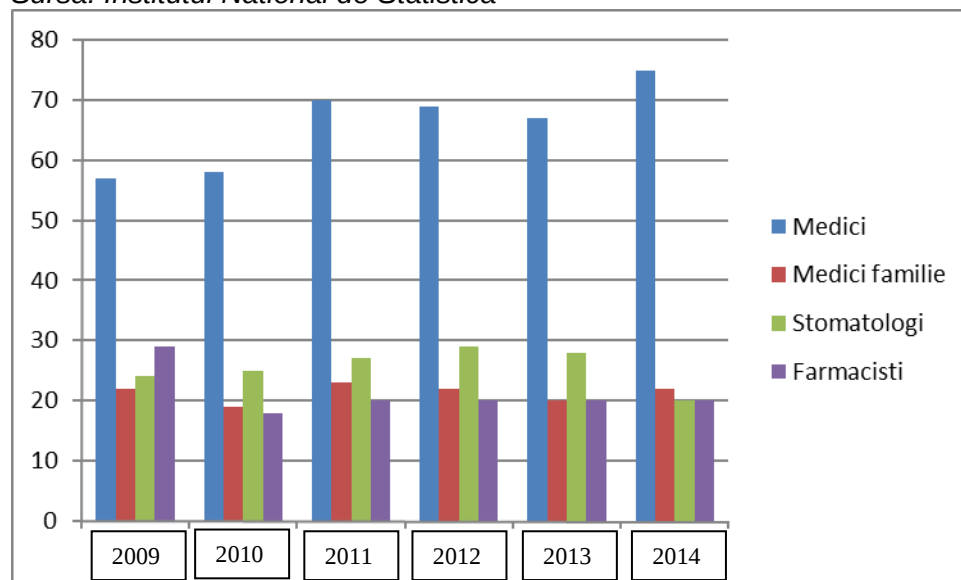

pediatria, ortopedie pediatrică, ORL, dermatovenerologie, reabilitare medicală, infecțioase, cardiologie, neurologie, medicină de urgență, anestezie și terapie intensivă, epidemiologie, servicii paraclinice etc.

Număr de medici pe perioada 2009-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Medici	57	58	70	69	67	75
Medici de familie	22	19	23	22	20	22
Stomatologi	24	25	27	29	28	20
Farmacisti	29	18	20	20	20	20

Sursa: Institutul National de Statistica

Evoluția numărului de medici în municipiul Sebeș

II.3.2.3. Asistență Socială

Obiectivul **protecției sociale** este de a-i sprijini pe cei aflați în situații de vulnerabilitate și /sau care nu pot lucra (precum vârstnicii, persoanele cu dezabilități sau copiii lipsiți de îngrijirea părinților), de a garanta un nivel minim de venituri pentru populația săracă și de a furniza beneficii de asistență socială și servicii sociale persoanelor sărace, în schimbul îndeplinirii de către acestea a responsabilităților lor. Principala responsabilitate pentru adulții de vârstă activă este să-și caute un loc de muncă cu ajutorul măsurilor active de ocupare a forței de muncă.

Asistența socială, componentă a **sistemului național de protecție socială**, cuprinde serviciile sociale și beneficiile sociale acordate în vederea dezvoltării capacităților individuale sau colective pentru asigurarea nevoilor sociale, creșterea calității vieții și promovarea principiilor de coeziune și incluziune socială.

Beneficiile de asistență socială reprezintă o formă de suplimentare sau de substituire a veniturilor individuale/familiale obținute din muncă, în vederea asigurării unui nivel de trai minimal, precum și o formă de sprijin în scopul promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții anumitor categorii de persoane ale căror drepturi sociale sunt prevăzute expres de lege.

Serviciile sociale reprezintă activitatea sau ansamblul de activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

Legea Asistenței Sociale (nr.292/2011) asigură cadrul legal și instituțional unitar și coordonat prin care sunt stabilite principiile și regulile generale de acordare a măsurilor de asistență socială, precum și criteriile de organizare și funcționare a sistemului, în vederea asigurării condițiilor adecvate pentru elaborarea și implementarea politicilor publice sectoriale din domeniul asistenței sociale.

Conform acesteia fiecare administrație publică locală trebuie să stabilească **servicii publice de asistență socială** (SPAS).

În ceea ce privește protecția socială și asistența comunitară la nivelul Municipiului Sebeș, Serviciul Public de Asistență Socială Sebeș, înființat prin HCL nr. 96/2003 începând cu data de 01.01.2004, este principalul actor din Sebeș în acest domeniu.

SPAS Sebeș este subordonat Consiliului Local și Primarului Municipiului Sebeș conform organigramei aprobate de Consiliul Local și oferă următoarele servicii sociale prin intermediul centrelor și compartimentelor aflate în subordine:

- Servicii de educație nonformală și informală, nutriție și educație pentru sănătate în regim de zi pentru copii
- Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice
- Servicii de îngrijire, recuperare, reabilitare în centre de zi, pentru persoane vârstnice
- Servicii de socializare, informare, asistare și sprijin pentru persoane vârstnice
- Asigurarea hranei pentru persoanele fără venituri

Serviciul Public de Asistență Socială are, la nivel local, rolul de a identifica și de a soluționa problemele sociale ale comunității din domeniile: protecția copilului, a familiei, a persoanelor singure, a persoanelor vârstnice, a persoanelor cu handicap și a oricăror persoane aflate în nevoie.

Serviciul Public de Asistență Socială Sebeș are următoarea structură organizatorică:

- Director executiv (1 post)
- Șef serviciu (1 post)
- Compartiment buget, finanțe, resurse umane, juridic (7 posturi)
- Compartiment audit (1 post)
- Compartiment administrativ (5 posturi)
- Compartiment prestații sociale (7 posturi)
- Compartiment Centru de zi Petrești (7 posturi)
- Compartiment autoritate tutelare și protecția copilului (2 posturi)
- Compartiment protecția vârstnicilor și a persoanelor cu handicap (2 posturi)

- Compartiment centrul de zi pentru persoane vârstnice si centru de îngrijiri la domiciliu Sebeș (6 posturi)
- Compartiment centru de zi pentru persoane cu dizabilități (6 posturi)
- Compartiment Asistenta Medicala școlara si comunitara (19 posturi)
- Compartiment pregătire si servire a mesei – cantina de ajutor social (2 posturi)
- Compartiment Asistenți Personali (91 posturi)

SPAS include diverse servicii sociale, precum cantine sociale, centre de îngrijire de zi, adăposturi pentru persoanele fără locuință și locuințe sociale.

Centrul de Zi Petrești cu sediul în Petrești strada Energiei nr. 2, județul Alba are ca scop prevenirea și protejarea copilului în cadrul familiei, asigurându-i pe timpul zilei hrană, educație și consiliere, sprijinind astfel familia să-și exercite responsabilitățile parentale. Până în anul 2013 au beneficiar de serviciile Centrului de Zi Petrești o medie de 38 copii, capacitatea maximă fiind de 40 de locuri.

În trimestrul II al anului 2015, au beneficiat de serviciile centrului un număr de 28 de copii.

În ceea ce privește numărul personalului angajat, în primele doua trimestre ale anului 2015 Centrul de zi avea un număr de 7 angajați.

Centrului de Zi pentru Persoane Vârstnice Sebeș are ca obiective principale:

- crearea unui cadru organizat în scopul dezvoltării unor aptitudini de socializare colectivă, oferirea unui spațiu corespunzător în care vârstnicii să se poată întâlni, relaționa și desfășura o serie de activități recreative cu efecte pozitive asupra stării psihice a acestora
- Facilitarea și încurajarea legăturilor inter-umane și cu prioritate menținerea relațiilor cu membrii familiei
- reducerea abandonului persoanelor vârstnice de către propria familie

În prezent la Centrul de Zi pentru Persoane Vârstnice Sebeș sunt înscriși **180 beneficiari**.

Centrul de Îngrijire la domiciliu pentru Persoane Vârstnice are ca scop prestarea calitativă a serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru beneficiari, în vederea îmbunătățirii calității vieții acestora, obiectivul principal fiind prevenirea instituționalizării persoanelor vârstnice și menținerea lor în familie și comunitate. Centrul funcționează din decembrie 2015, cu o capacitate medie de îngrijire la domiciliu de 30 de asistați pe zi Personalul Centrului se compune din 1 asistent social, 1 administrator, 1 asistent medical, 1 maseur, 1 îngrijitor și 5 îngrijitori la domiciliu.

În prezent beneficiază de servicii de îngrijire la domiciliu un număr de **32 de beneficiari**.

Căminul pentru persoane vârstnice Sebeș are ca scop principal oferirea de servicii calitative de îngrijirile pentru persoanele vârstnice, acesta cazând în anul 2015 un număr de 37 de persoane vârstnice, capacitate maxima fiind de 40 de persoane.

Căminul asigura următoarele tipuri de servicii:

- consiliere;

- informare;
- activități cultural – educative și de socializare;
- ergoterapie;
- asistență medicală curentă și de specialitate;
- recuperare, îngrijire și supraveghere a persoanelor vârstnice;

În anul 2015 s-au înregistrat 167 de solicitări de cazare pentru persoanele vârstnice. Astfel, exista cerere pentru acest tip de servicii dar nu exista capacitate suficientă.

Compartiment Pregătire și Servire masă-cantină Socială este organizat și funcționează în conformitatea cu prevederile Legii nr. 208/1997 privind cantinele de ajutor social. Acest compartiment funcționează în cadrul SPAS Sebeș, fiind înființat prin HCL NR. 60/2009

Obiectivul de activitate al Cantinei Sociale constă în prestarea de servicii sociale gratuite sau contracost persoanelor sau familiilor aflate în situații economico-sociale dificile, în scopul prevenirii, combaterii, sau înlăturării unor situații care pot genera marginalizarea sau excluderea socială a unor familii.

În prezent beneficiază de serviciile Cantinei Sociale un număr de **20 persoane**, respectiv capacitatea maximă aprobată prin HCL NR. 60/2009.

Începând cu 1.01.2016, cantina socială din Petrești nu a mai primit licența de funcționare, astfel încât realizarea unei noi cantine sociale reprezintă una dintre cerințele și nevoile cele mai acute în ceea ce privește infrastructura serviciilor sociale în Sebeș.

Centrul de Zi pentru persoanele cu Dezabilități a fost înființat prin HCL nr. 196/2014 cu sediul în Sebeș are ca scop oferirea de servicii de abilitare/reabilitare a persoanelor cu dezabilități în vederea prevenirii abandonului și a instituționalizării, marginalizării și excluderii sociale. Capacitatea maximă a centrului este de **20 locuri** – 10 copii și 10 adulți. În trimestrul II al anului 2015 9 copii au beneficiat de serviciile centrului.

Compartimentul de Asistență medicală școlară și comunitară – Asistența medicală comunitară presupune un ansamblu integrat de programe și servicii de sănătate centrate pe nevoile individuale ale omului sănătos și bolnav, acordate în sistem integrat cu serviciile sociale.

Prin asistența medicală școlară se examinează starea de sănătate a preșcolarilor și elevilor din unitățile de învățământ (traje epidemiologice, imunizări, monitorizarea copiilor cu afecțiuni cronice, eliberarea documentelor medicale, acțiuni medicale curative, acțiuni de educație pentru sănătate.

Pentru a răspunde nevoilor beneficiarilor, precum și pentru a se asigura un minimum de calitate asistentei medicale comunitare, normarea personalului care desfășoară activități de asistență medicală comunitară se realizează potrivit următoarelor normative de personal, conform HG 459/2010.

- a) un asistent medical comunitar la 500 de persoane asistate;
- b) un mediator sanitar rom la 700 de persoane consiliate.

În intervalul 2009-2013 au fost angajate trei asistente comunitare, media vizitelor lunare a uneia a fost de 120 persoane asistate.

În anul 2014, prin HCL nr. 267/2014 s-a aprobat înființare a 10 posturi de asistent medical și a 2 posturi de medici în cadrul Compartimentului Asistența Medicală Școlară și comunitară. Aceste posturi au fost scoase la concurs în martie-aprilie 2015.

Printre **organizațiile și asociațiile implicate în asigurarea serviciilor de asistență socială**, se remarcă:

Organizația „TREBUIE!”- Filiala Sebeș este o organizație neguvernamentală, democratică, independentă, nonprofit, necondiționată politic și religioasă, care promovează drepturile copiilor și adulților cu nevoi speciale în România.

A fost înființată la inițiativa unui grup de părinți voluntari, în anul 1994, în baza Legii 21/1994, ca filială a Organizației Naționale „TREBUIE!” și a obținut personalitate juridică în anul 2001, conform O.U.G.26/2000. Scopul organizației este prevenirea instituționalizării și marginalizării sociale a persoanelor cu dezabilități, în special, și a celor defavorizate, în general sloganul acestora organizației fiind „Un om este valoros prin calitățile lui și nu prin ceea ce, probabil, nu va putea să facă niciodată”.

Organizația „Trebuie” (Organizație pentru Copii și adulții cu nevoi speciale) din municipiul Sebeș are o vechime de peste 20 de ani având ca obiectiv creșterea calității vieții persoanelor dezavantajate și a celor cu dezabilități, toți cei implicați susținând menținerea lor în familie, unde e mediul cel mai potrivit pentru dezvoltarea lor armonioasă.

În prezent, Organizația TREBUIE! Nu mai oferă servicii sociale, activitatea sa fiind ocazională și caracterizată de împărțirea de pachete pentru categorii defavorizate.

Asociația Filantropia Ortodoxă – Așezământul social „Sfântul Gheorghe” Sebeș.

Potrivit Biroului de Presă al Asociației Filantropia Ortodoxă Alba Iulia, „așezământul social „Sfântul Gheorghe” din Sebeș funcționează în cadrul rețelei Asociației Filantropia Ortodoxă Alba Iulia – Filiala Sebeș cu șase module sociale acreditate pentru 120 de beneficiari respectiv: casă de tip familial, centru educațional, serviciu socio-medical de îngrijire la domiciliu a persoanelor vârstnice și a celor cu handicap, cantină socială și un atelier protejat pentru persoane cu handicap. În cadrul casei de tip familial sunt ocrotiți în prezent 14 copii cu vârsta cuprinsă între 5 și 17 ani, aflați în dificultate, oferindu-li-se următoarele tipuri de servicii: Servicii de găzduire, servicii de îngrijire (hrană și igienizare), servicii educative (educație informală extracurriculară, dezvoltarea deprinderilor de viață și sprijin în efectuarea temelor), orientare școlară și profesională, servicii de consiliere socială a copilului și a familiei, servicii de consiliere psihologică și informare, medierea relației dintre copii și membrii familiei acestora, reprezentare și mediere în relația cu autoritățile statului. Centrul are surse de finanțare proprii și beneficiază de sponsorizări, fiind implicat activ în parteneriate cu autoritățile locale.

Centrul educațional are ca scop prevenirea abandonului școlar și familial pentru 25 de copii din municipiul Sebeș, care provin din familii defavorizate, dezorganizate sau monoparentale, precum și din familii cu venituri reduse și nivel educațional scăzut.

Centrul Educațional a fost lansat prin intermediul proiectului „Rețea interregională de centre educaționale” derulat de Asociația Filantropia Ortodoxă Alba Iulia și cofinanțat prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013 iar activitatea centrului este coordonată de părintele Gheorghe Marin.

Prin HCL nr. 41/2015 s-a aprobat darea în folosință gratuită a unui imobil în suprafață de 937 mp către Asociația Filantropia Ortodoxă Sebeș, pe o perioadă de 30 de ani pentru amenajarea unor locuințe de tip rezidențial pentru persoanele aflate în dificultate și pentru alte servicii necesare comunității.

Grupul pentru inițiative, studii și analize sociale Sebeș, înființată în octombrie 2003 are drept scop integrarea socială și europeană a comunității locale, cu predilecție tineri.

Este afiliată Federației Române de Turism Sportiv iar proiectele desfășurate de către respectiva au ca grup țintă copii, elevii, studenții, tinerii cu handicap, minoritățile cu nivel de trai scăzut și întreprinzători cu performanțe excepționale.

La momentul actual, **Grupul pentru inițiative, studii și analize sociale Sebeș** este partener în proiectul ” Creșterea oportunităților de ocupare pentru zonele rurale din regiunile Nord-Vest, Centru și Vest-CoRURAL”, finanțat prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 cu o sumă de 3.154.646,46 Lei, având drept obiective specifice următoarele:

- facilitarea integrării durabile pe piața muncii pentru 300 de persoane inactive, șomeri sau persoane ocupate în agricultura de subsistență din zonele rurale, foste industrializate, din regiunile Nord-Vest, Vest și Centru în vederea creșterii accesului la ocupare în activități non-agricole.
- creșterea oportunităților de ocupare pentru minimum 280 persoane din grupul țintă din zonele rurale, foste industrializate, din regiunile Nord-Vest, Vest și Centru.

Încă din luna martie a acestui an, în municipiul Sebeș funcționează, sub egida **Asociației Diakoniewerk International, Centrul de Consiliere Socială și Îngrijire la Domiciliu**. Asociația are ca scop promovarea asistenței sociale, de caritate și de înțajutorare a semenilor în spiritul creștin, asistarea și reabilitarea persoanelor cu dezabilități, protecția și includerea lor în societate. Diakoniewerk International activează de 4 ani în municipiul Sibiu și își desfășoară activitatea în acordarea de servicii de asistență socială specializate pe persoanele cu dezabilități. Experiența acumulată în Centrul Ocupațional pentru persoanele cu dezabilități din Sibiu, precum și în consilierea familiilor, care au persoane cu dezabilități în

Îngrijire au arătat că pentru acest grup țintă este totuși, mare nevoie de consiliere, sprijin și oferte de servicii sociale. Astfel, ca urmare a cererii existente, cu sprijinul Parohiei Evanghelice din Sebeș, s-a deschis un al doilea punct de lucru, un Centru de Consiliere Socială, pentru a oferi acestor persoane, dar nu numai, îndrumarea și sprijinul de care au nevoie. Beneficiarii serviciilor sociale sunt persoanele cu dezabilități, vârstnicii dependenți de aparținători și familiile acestora, precum și persoanele expuse riscului de sărăcie, care vor avea parte de consiliere și îndrumare către alte tipuri de servicii specializate, care le-ar putea oferi sprijinul necesar.

De activitățile din centrul din Sebeș, cu sediul în strada Piața Primăriei nr. 6, se ocupă un asistent social, în colaborare cu coordonatorii proiectului de la Sibiu și din Austria.

De-a lungul timpului Consiliul Local al Municipiului Sebeș, prin Serviciul Public de Asistență Socială s-a implicat activ în dezvoltarea protecției sociale, derulând diferite acțiuni cu caracter social, contribuind astfel la îmbunătățirea calitatii vieții locuitorilor.

Printre cele mai importante acțiuni sociale derulate la nivelul municipiului Sebeș putem enumera :

- Consiliul Local al Municipiului Sebeș prin Serviciul Public de Asistență Socială a derulat începând cu anul 2011 conform HCL NR. 205/2011 pentru prima dată un proiect social care a constatat în acordarea unor tichete sociale cu ocazia începerii anului școlar 2011/2012. Acest proiect social care a venit în sprijinul preșcolarilor și a elevilor a avut ca scop **prevenirea** abandonului școlar, abandonului familial și a instituționalizării copiilor. Atât în anii următori 2012, 2013, 2014, Consiliul Local a continuat acest proiect social.

Referitor la cele menționate mai sus, dorim să aducem la cunoștință următoarele:

- în anul școlar 2011/2012 au beneficiat un număr de 783 copii
- în anul școlar 2012/2013 au beneficiat un număr de 459 copii
- în anul școlar 2013/2014 au beneficiat un număr de 453 copii
- în anul școlar 2014/2015 au beneficiat un număr de 340 copii

- Consiliul Local al Municipiului Sebeș, prin intermediul Serviciului Public de Asistență Socială Sebeș în anul 2012/2013 a derulat un proiect sociale aprobat prin HCL nr. 323/2012, care să vină în sprijinul pensionarilor unde s-au acordat tichete sociale în valoare de 50 lei pentru achiziționarea unor produse alimentare. De acest proiect au beneficiat un număr de **913 pensionari**.

- În anul 2013/2014 prin HCL nr. 305/2013 s-au acordat tichete sociale în valoare de 100 lei pentru **1037 pensionari**.

- Pentru persoanele cu dezabilități prin HCL NR. 304/2013 s-au acordat tichete sociale în valoare de 100 lei pentru procurarea tratamentului medical, iar prin intermediul acestui proiect au beneficiat un număr de **351 persoane**.

- Prin intermediul HCL nr. 286/2014 se aprobă acordarea Filantropiei Ortodoxe Sebeș, nivelul subvenției ce urmează a fi acordată în anul 2015, conform Legii nr. 34/1998 respectiv suma de 122.640,00 lei pentru **Serviciul Socio-Medical de Îngrijire la Domiciliu a persoanelor vârstnice** respectiv **30 beneficiari** și **Serviciul socio-medical de îngrijire la domiciliu a persoanelor cu handicap – 10 beneficiari**.

- Tot prin HCL NR. 28/2015 se aprobă nivelul subvenției ce se acordă Asociației Diakoniewerk Internațional în cuantum de 56.856 lei pentru acordarea unor servicii de asistență medicală persoanelor cu dezabilități.

Serviciile oferite de SPAS Sebeș și a ONG-urilor active la nivelul municipiului contribuie la atingerea obiectivelor strategice ale Strategiei Județene Alba în Domeniul Asistenței Sociale și a Protecției Copilului 2014 – 2024, și anume:

- Susținerea activității de prevenire a instituționalizării copiilor
- Protecția unor grupuri vulnerabile de copii și tineri care necesită o atenție specială (copiii străzii, copiii delicvenți, copiii cu dezabilități)
- Creșterea calitatii serviciilor de asistență specializată în vederea integrării familiale a copiilor și socio-profesională a tinerilor și a persoanelor adulte cu handicap
- Promovarea și respectarea drepturilor persoanelor adulte cu dezabilități
- Dezvoltarea instituțională susținută în vederea creșterii calitatii serviciilor sociale oferite
- Combaterea riscului de excluziune socială și creșterea calitatii vieții persoanelor vârstnice
- Responsabilizarea comunităților locale în vederea implicării în procesul de integrare socială a persoanelor vulnerabile social
- Separarea atribuțiilor de autoritate publică în domeniul protecției copilului, a persoanelor cu handicap și a persoanelor vârstnice de cele de furnizor de servicii care intra în plan executiv vor trebui transferate către furnizori privați.

II.3.3. Infrastructură tehnico - edilitară

II.3.3.1 Sistemul de alimentare cu apă

La Sebeș se află 1 stație de tratare și epurare a apei: Sebeșel. O magistrală de la stația de tratare Sebeșel (118 km lungime) furnizează apă tratată pentru a deservi orașele Alba Iulia, Aiud, Blaj, Ocna Mureș și Teiuș.

Lacul de acumulare Petrești are un volum brut de 1,35 mil. mc iar suprafața acestuia la NNR este de cca. 25 h. Acumularea Petrești face parte din schema de amenajare a CHE Petrești (mai jos), centrală la piciorul barajului, echipată cu 3 grupuri, având un debit instalat de $2 \times 26 + 1 \times 2 \text{ m}^3/\text{s}$ și o putere instalată de 4,25 MW. Producția de energie conform proiectului este de 6 GWh/an. Datorită volumului redus, acumularea poate asigura independența funcționării centralei Petrești și a consumatorilor de apă, fără aport din amonte, pe perioade scurte de timp.

În scopul redresării debitelor uzinate în CHE Petrești pentru stoparea eroziunilor albiei râului Sebeș, precum și pentru alimentarea cu apă a utilităților orașului Sebeș, au fost efectuate lucrări cu privire la amplasarea unui baraj cu scopul realizării unui lac redresor în aval de CHE Petrești, prevăzut cu o microhidrocentrală (MHC) pentru uzinarea debitelor regularizate de lac.

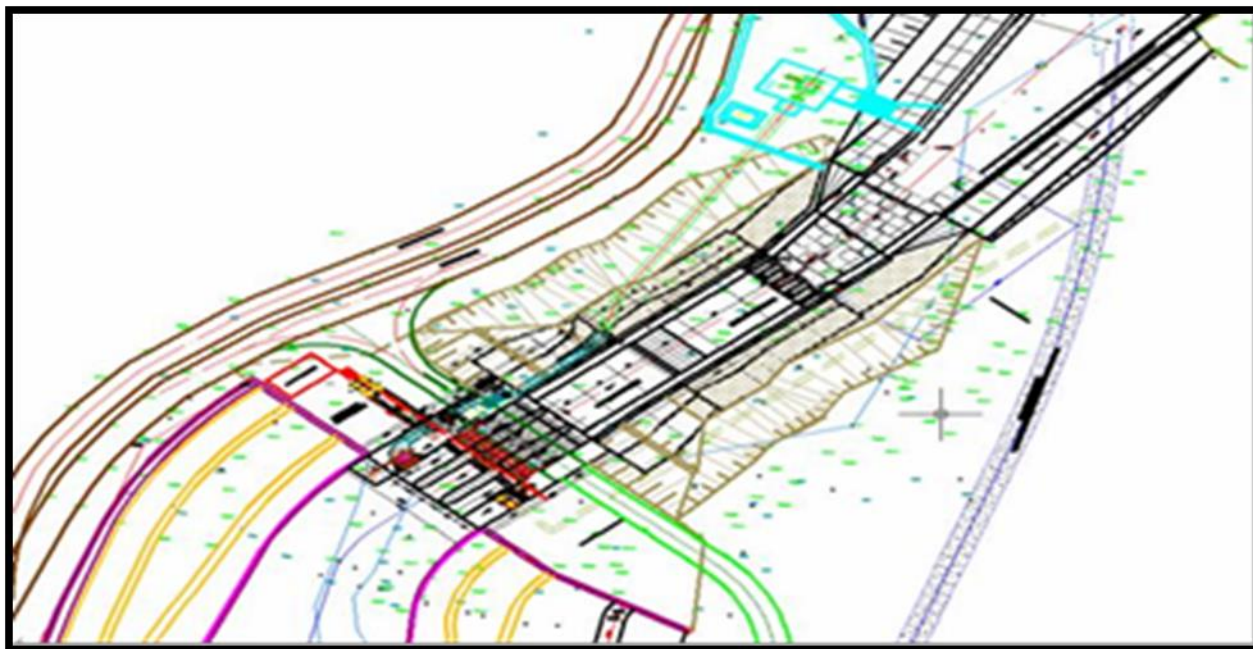

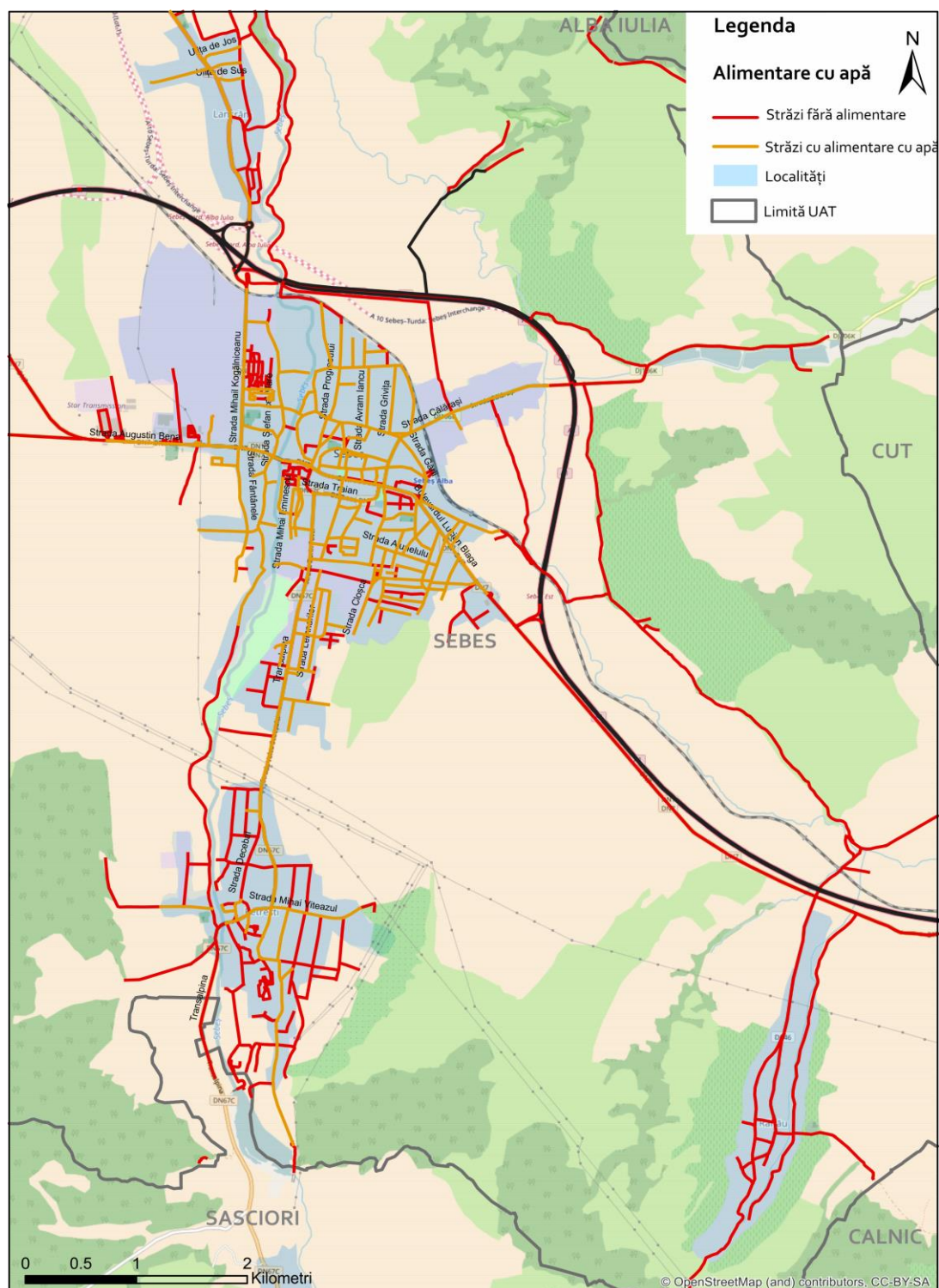
Figura 54 Schema de amenajare a CHE Petrești

Sebeș

Execuția rețelei de alimentare cu apă a orașului Sebeș a început încă din anii 1970 fiind extinsă în timp. Aceasta are o lungime totală de 75 km din care 55 km sunt conducte de distribuție restul de 20 km reprezintă lungimea totală a conductelor de branșament. În prezent, în conformitate cu datele furnizate de municipalitate, rețeaua de apă din Municipiul Sebeș însumează o lungime totală de 87.448 ml.

Rețeaua de alimentare cu apă din Sebeș

TAB 53 Rețea de conducte existente în orașul Sebeș și cartierul Petrești la nivelul anului 2012

Rețea de alimentare cu apă - Sebeș + Petrești						
Diametru în mm	Lungimi de conducte pe tipuri de material (km)					
	Oțel	Fontă	Azbociment	PE	Premo	Lungime Totală
25	13200	0	0	8200	0	21400
50	200	0	0	100	0	300
100	11830	0	0	0	0	11830
110	0	0	0	21539	0	21539
125	0	0	0	5000	0	5000
150	650	0	0	700	0	1350
200	0	0	0	350	0	350
250	1900	0	5330	1600	0	8830
300	970	0	0	1050	0	2020
400	1260	0	1140	0	0	2400
600	470	0	0	0	0	470
Total General	30480	0	6,470	38539	0	75489

Până la sfârșitul anului 2012 rețeaua de distribuție era construită din aproximativ 40% oțel, 53% PE, 7% azbociment.

La sfârșitul anului 2012 au fost înregistrate pierderi de apă în rețeaua de distribuție, de aproximativ 39%, ducând astfel la scăderea presiunii în rețea și la infiltrații în subteran (datorate avariilor).

La sfârșitul anului 2012, în semestrul III au fost înregistrate 73 de intervenții pe rețeaua de apă.

Conform raportării SC APA CTTA SA Alba, Administrația Bazinală de Apă Mureș, la nivel de oraș, în trimestrul III al anului 2012 exista un număr de 9984 de branșamente.

Alimentarea municipiului Sebeș cu apă se face de la stația de tratare amplasată în localitatea Petrești, având o capacitate de 200 l/s. Cantitatea de apă necesară pentru municipiul Sebeș presupune existența unui debit $Q = 701$ l/sec. **Captarea Petrești** este amplasată la hidrocentrala de pe lacul Petrești și are debitul de 950 l/s. Captarea apei se face printr-o priză construită în corpul barajului la o adâncime de 27 m față de nivelul apei.

Tot în anul 2012, în cadrul proiectului „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în Județul Alba” finanțat prin POS-Mediu 2007-2013, a fost semnat contractul de lucrări **AB CL-7 – Modernizarea și reabilitarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în aglomerarea Sebeș**, modernizarea și reabilitarea sistemului de canalizare în aglomerarea Câmpeni, în valoare de 19.887.829,14 lei fără TVA.

Implementarea Proiectului va aduce beneficii în termeni de extindere și modernizare a rețetelor de ape și ape uzate, dar și de modernizare a componentelor existente de infrastructură. Modernizarea infrastructurii va aduce beneficii atât pentru SC APA CTTA SA Alba, prin reducerea costurilor de operare, reducerea pierderilor și un management eficient al resurselor de apă, cât și pentru consumatorii finali, prin creșterea gradului de conectare la sistemele de furnizare de apă potabilă.

Lancrăm

Execuția rețelei de alimentare cu apă a localității Lancrăm a început încă din anii 1990 fiind extinsă în timp. Aceasta are o lungime totală de 9.2 km din care 5.1 km sunt conducte de distribuție restul de 1.8 km reprezintă lungimea totală a conductelor de bransament. În prezent, în conformitate cu datele furnizate de municipalitate, rețeaua de apă din localitatea aparținătoare Lancrăm însumează o lungime totală de 3.893 ml.

TAB 54 Rețea de conducte existente în cartierul Lancrăm la nivelul anului 2012

Rețea de alimentare cu apă - localitate Lancrăm						
Diametru în mm	Lungimi de conducte pe tipuri de material (km)					
	Oțel	Fontă	Azbociment	PE	Premo	Lungime Totală
25	0	0	0	1800	0	1800
50	350	0	0	0	0	350
100	925	0	0	4705	0	4705
Total General	1275	0	0	7895	0	6855

Până la sfârșitul anului 2012 rețeaua de distribuție era construită din aproximativ 14% oțel, 86% PE

Conform raportării SC APA CTTA SA Alba, Administrația Bazinală de Apă Mureș, la nivel de oraș, în trimestrul III al anului 2012 exista un număr de 460 de bransamente.

La sistemul de distribuție Sebeș este racordat și sistemul microzonal Valea Secașelor format din conducte de aducțiune și gospodării de apă.

Pentru **orașul Sebeș** sistemul de transport este alcătuit astfel:

- ✚ De la lacul Petrești la stația de tratare Sebeș, conductă de aducțiune din azbociment Dn = 500 mm, L=2,8 km;
- ✚ De la stația de tratare Sebeș la rezervoare, conductă de aducțiune din oțel Dn = 700 mm, L=3,9km;
- ✚ De la stația de tratare Sebeș la rezervoare, conductă de aducțiune din azbociment Dn = 500 mm, L=3,9 km;.
- ✚ Magistrala Principală de Transport - Sebeș, conductă de aducțiune din PEID Dn = 400 mm, L =1944 m (magistrala s-a reabilitat prin proiectul „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și canalizare în județul Alba, finanțat prin POS Mediu 2007-2013).

Stația de tratare a apei Sebeș

Sistemul de filtrare al apei este compus din 6 filtre rapide din care 3 au o suprafață de 30 mp și alte 3 au o suprafață de 25 mp. Filtrele sunt echipate cu instalație de spălare inversă (pompă cu capacitatea de 350 m³/h și suflantă cu capacitatea de 1,456 m³/h).

Dezinfecția apei se realizează prin clorinare cu clor gazos, astfel apa tratată este pompată spre rezervoare. Sistemul de dezinfecție a fost re tehnologizat în anul 2000 când stația de tratare funcționa la o capacitate medie de 7200 mc/zi.

Stația de tratare nu dispune de instalații de tratare și deshidratare a nămolului provenit din spălarea filtrelor și de la bazinele de sedimentare. În prezent acestea sunt descărcate direct în râu. Apa pentru distribuție în localitatea Petrești este pompată direct de la stația Sebeș către zona de alimentare.

În cadrul proiectului „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și canalizare în județul Alba, România, finanțat prin POS Mediu 2007-2013, s-a propus ca stația de tratare a apei Sebeș să fie conservată, iar UAT Sebeș să fie alimentat din aducțiunea de la Stația de tratare Sebeșel, păstrându-se rezervorul de înmagazinare pentru compensarea volumului de apă și a stației de clorinare, pentru a asigura treapta de preclozinare a apei.

Capacitatea totală de stocare a rezervei de apă potabilă din Sebeș este 15,000 m³, și este compusă din:

- ✚ Rezervoare 2 x 2,500m³, puse în funcțiune din anul 1976;
- ✚ Rezervor 1 x 10,000m³, pus în funcțiune din anul 1996

La nivelul anului 2013, 903 mii m³ de apă au fost distribuiți populației municipiului Sebeș. Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile este de 115,66 km la care este racordată o populație de 29.828 locuitori, ceea ce reprezintă un grad de asigurare cu apă a populației de 92%. Volumul de apă distribuit este de 1177 mii m³/an iar volumul lunar pe locuitor este de 2,52 m³. În anul 2013 au avut loc pierderi în rețea în proporție de 36%.

Concluzii:

- Se întâlnesc pierderi considerabile de apă în rețeaua de distribuție. În vederea reducerii pierderilor de apă, este necesar să fie continuate programele de înlocuiri rețele vechi, cu conducte din materiale moderne, cu durată de viață îndelungată.
- Rețele de alimentare cu apă potabilă, la nivelul întregii zone de studiu prezintă următoarele disfuncții: sistemele au debite insuficiente, sursele locale de apă sunt defectuoase, iar de cele mai multe ori rețeaua de distribuție necesită modernizări și reabilitări. Se semnalează existența unei rețele de distribuție subdimensionate, pentru Sebeș și capacitate de înmagazinare a apei potabile insuficientă în satul Lancrăm.
- Sunt necesare investiții pentru reabilitarea rețelei cu apă datorită vechimii conductelor și branșamentelor de apă, fiind propuse în bugetul local pe 2015 lucrări noi, pentru reabilitarea rețelei de apă pe strada Spitalului și Progresului și extinderea rețelei de apă pe strada Bujorului;
- Este necesară alimentarea cu apă a satului Răhău.

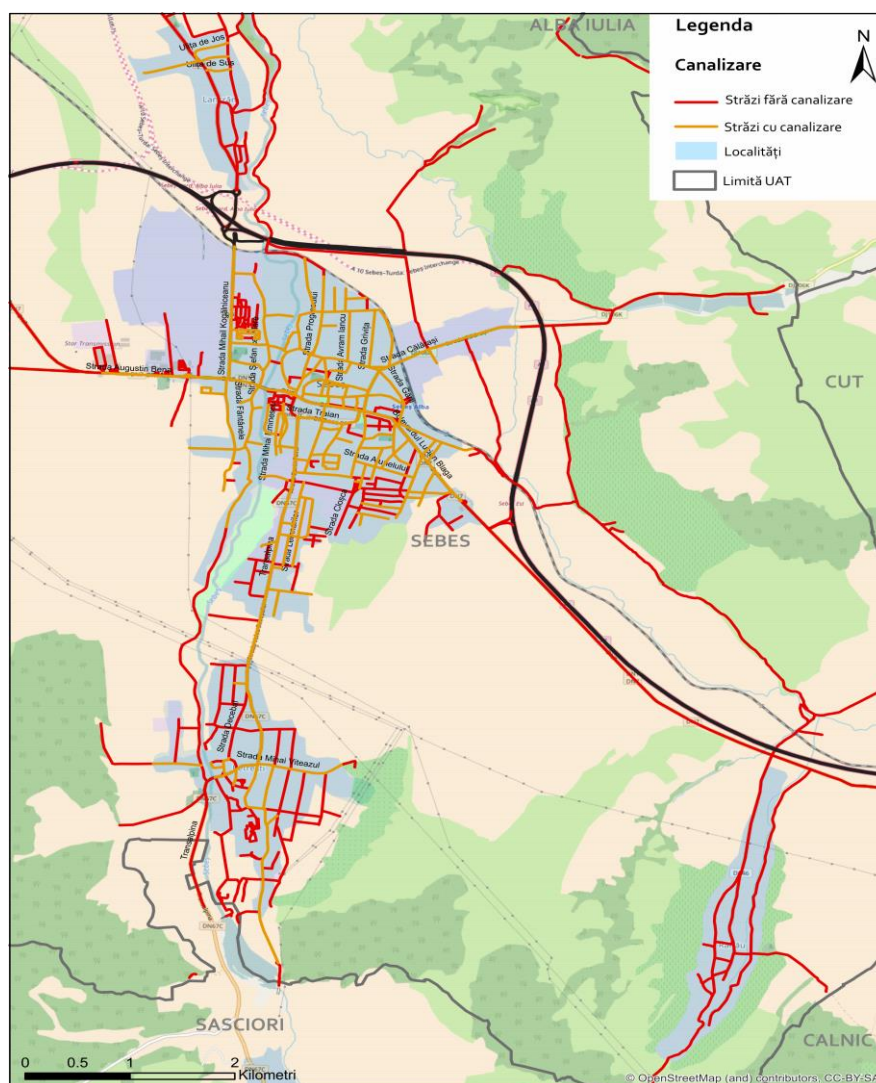
II.3.3.2 Sistemul de canalizare a apelor uzate

Sistemul de canalizare al municipiului Sebeș asigură un sistem de scurgere a apei uzate pentru aproximativ 25753 de locuitori. Aceasta reprezintă o cotă de racordare de aproximativ 95.4% la nivelul anului 2012.

Rețeaua de canalizare din municipiul Sebeș are o lungime totală de 81.4 km având următoarele tipuri de colectoare:

- colectorul principal cu diametrele nominale Dn 300-:-400-:-600-:-800 mm până la stația de epurare;
- colectorul principal, sectorul cu diametrele nominale Dn 300-:-400 mm și apoi sectorul Ov 500/750 mm;
- colectorul secundar Dn 300-:-400-:-600 mm care descarcă apele uzate în râul Sebeș;
- colectorul secundar Dn 300-:-400 mm și Ov 500/750 mm.

Rețeaua de canalizare menajera

Localitatea Petrești și Fabrica de hârtie dispun de un sistem de canalizare tip divizor, în care apele pluviale sunt colectate separat și evacuate printr-un colector Dn 500mm în râul Sebeș.

Apele uzate menajere, sunt colectate separat și conduse printr-un colector cu diametrul nominal de Dn 250 mm în afara incintei fabricii de hârtie, de unde, printr-un colector cu diametrul nominal de Dn300 mm, care străbate strada 1 Mai, sunt scoase din localitate și deversate într-un bazin decantor cu o capacitate pentru 500 de locuitori.

După epurarea mecanică realizată în acest decantor, apele sunt descărcate direct în râul Sebeș (la colectorul menajer al fabricii sunt racordați locuitorii de pe strada 1 Mai, care dispun de instalații sanitare interioare de alimentare cu apă. Blocurile de locuințe, fiind construite în apropierea fabricii, sunt și acestea racordate la colectorul de canalizare al fabricii).

Legătura dintre rețeaua de canalizare a municipiului Sebeș și stația de epurare se realizează prin intermediul unui colector cu secțiune ovoid (ov 500/700 mm) construit în anii 1977 - 1980, din beton și cu lungimea de 4600m.

În localitatea Lancrăm, o mică parte din populație era racordată la colectorul menajer ovoidal amplasat pe strada Veche.

Prin programul POS Mediu 2007-2013 au fost realizate extinderi la rețeaua de canalizare de 8373 m cu conducte din GRP cu diametrul 250mm și un număr de 476 racorduri:

Sistemul de canalizare include și 5 stații de pompare din care 4 au fost realizate prin programul POS Mediu 2007-2013 iar cealaltă existentă a fost reabilitată.

Denumirea stației de pompare	Caracteristici		Conducte refulare
	Q (l/s)	H (mCA)	Lungime (m)
SPAU1	3.35	7	240
SPAU2	2.04	5.23	93
SPexistent	8.2	9.53	208
SPAU3	0.48	2.29	6
SPAU4	1.44	6.92	51

TAB. 55 Caracteristicile stațiilor de pompare din orașul Sebeș

Epurarea apelor uzate

Municipiul Sebeș dispunea de o stație de epurare care deservea unei populații echivalente de 20000 LE deși era proiectată pentru 15000LE. Datorită procesului tehnologic învechit și extinderii rețelelor de canalizare, încărcările biologice ale apelor uzate depășeau limitele admise de NTPA001/2002. Prin programul POS Mediu 2003-2013, s-a prevăzut execuția unei noi stații de epurare, astfel:

Tratare primară

Treapta de tratare primară cuprinde:

- Camera de admisie și stație recepție reziduuri transportate de la fose septice;
- Grătare rare și dese;
- Stație de pompare influent;
- Deznisipator-separator de grăsimi împreună cu instalațiile aferente (suflante, clasificator de nisip, etc.);
- Debitmetru influent și stație prelevare automată probe;

Tratare biologică avansată

Sistemul de tratare biologică este proiectat ca un proces de nămol activat și aerare extinsă cu nitrificare-denitrificare și precipitare chimică simultană a fosforului. Vor fi tratate încărcările și debitul proiectat plus debitul și încărcările supernatantului.

Treapta de tratare biologică include următoarele elemente principale:

- Camera de distribuție la reactoarele biologice;
- Unitatea de preparare-dozare reactiv pentru precipitarea fosforului;
- Reactoarele biologice;
- Stația de suflante;
- Camera de distribuție la decantoarele secundare;
- Decantoarele secundare;
- Stația de pompare nămol activat;
- Debitmetru efluent și stație prelevare automată probe
- Colector și gura de descărcare efluent.

Tratarea nămolului

Treapta de tratare a nămolului va include următoarele elemente principale:

- Îngroșător de nămol;
- Deshidratarea mecanică a nămolului;
- Stația de condiționare cu var a nămolului;
- Platforma de depozitare a nămolului;
- Recirculare supernatant;

Clădiri auxiliare în cadrul SEAU

- Clădirea administrativă și laboratorul;
- Clădire atelier și depozit pentru depozitarea componentelor de rezervă, consumabilelor și echipamentelor de rezervă;
- Substație (substații) electrică (electrice), etc.
- Cabina poartă.

Racorduri la utilități publice și lucrări asociate

- Alimentare cu energie electrică;
- Post transformare
- Telefon/Fax/Internet
- Apă potabilă

Lucrări auxiliare în cadrul SEAU

- Rețele incintă (alimentare cu apă potabilă și hidranți de incendiu, alimentare cu apă tehnologică, canalizare menajeră și meteorică, preluare supernatant, transport biogaz, canale și conducte de legătura între obiectele de proces, rețele și cabluri de control, alimentare cu energie electrică);
- Drumuri de acces și parări;
- Împrejmuire și porți;
- Peisagistică și sistematizare verticală;
- Sistem de încălzire;
- Sistem de colectare și evacuare a deșeurilor

Dotări vehicule în cadrul SEAU

- Încărcător frontal;
- Camion autoîncărcabil cu platformă pentru container;

Capacitatea proiectată a stației este de 36000 LE. Deversarea se va face în râul Sebeș.

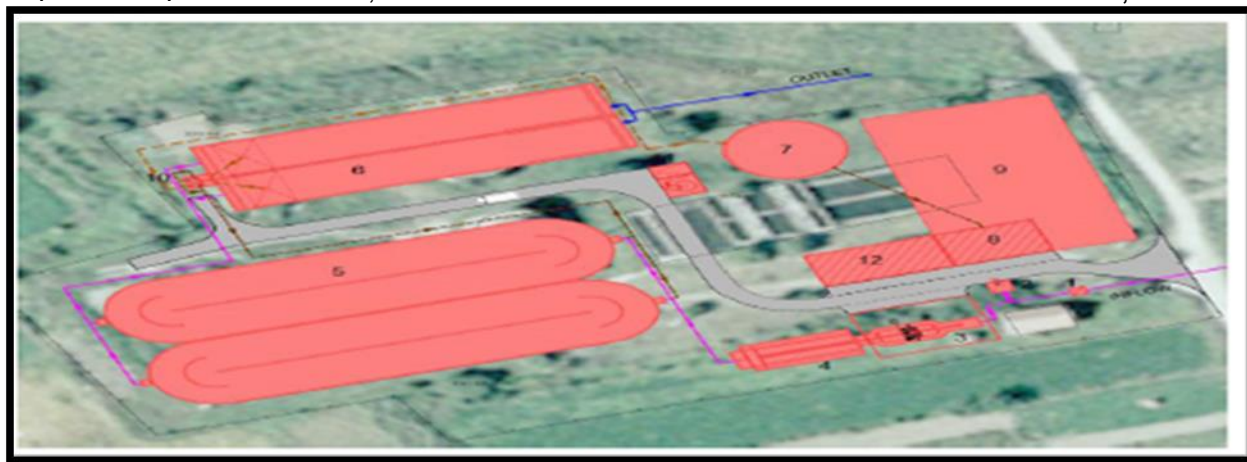

Figura 55 Stația de epurare Sebeș – plan de situație

Concluzii:

- Sebeș beneficiază de o rețea de canalizare aproape completă.
- Este prevăzută execuția unei noi stații de epurare, având în vedere că cea existentă nu mai corespunde standardelor tehnologice impuse
- Se urmărește reabilitarea rețelei de canalizare pe străzile Spitalului și Unirii; extinderea rețelei de canalizare strada Bujorului și extinderea rețelei de canalizare pe străzile Pricopului, Ruzga și Industria Mică
- Realizarea rețelei de canalizare menajera si a stației de epurare în sat Răhău.

II.3.3.3 Sistemul de alimentare cu gaze naturale

În prezent municipiul Sebeș este echipat cu rețele de distribuție a gazelor naturale ce deservesc consumatori casnici, clădiri social - culturale și agenți economici.

E.ON Gaz România activează în industria gazelor naturale și este specializată în servicii de furnizare a gazului natural, asigurând distribuția și furnizarea gazelor naturale pe întreg teritoriul județului Alba prin intermediul unei rețele de distribuție ce totalizează o lungime de aproximativ 1.284,3 km. Lungimea simplă a conductelor de transport gaze naturale în municipiul Sebeș este de 88,9 km la nivelul anului 2009.

Alimentarea cu gaze naturale pe teritoriul municipiului Sebeș se face din câmpurile gazifere ale Transilvaniei. Conducta VEST III are o lungime de 60 de km. La nivelul rețelei de alimentare cu gaze naturale se semnalează disfuncții: fie rețelele sunt uzate sau incomplete fie acestea necesită înlocuiri. Distribuția gazelor naturale se face prin intermediul rețelilor de gaze naturale de presiune redusă, montate aerian și subteran care au diametrul de $\Phi = 2'' - 3''$ și respectiv de $\Phi = 80 \text{ mm}$, $\Phi = 125 \text{ mm}$, $\Phi = 300 \text{ mm}$ și o lungime totală de 40,0 km.

Concluzii:

- Lipsa fondurilor pentru dezvoltarea rețelilor de gaz natural
- Tendință de creștere a prețului gazelor naturale în următorii ani datorită necesității alinierii la prețurile UE.
- În municipiul Sebeș vor fi înlocuite conductele și branșamentele pe strada Lucian Blaga
- Este necesară extinderea rețelei de gaze naturale în noile zonele de expansiune urbană, precum și în zonele în care aceasta facilitate lipsește.

II.3.3.4 Sistemul de alimentare cu energie termică

În cadrul municipiului Sebeș, alimentarea populației cu energie termică nu este centralizată. Majoritatea locuitorilor dețin sisteme de încălzire în locuințele proprii, precum centrale termice pe gaz natural sau echipamente ce utilizează energie electrică. Prin urmare, alimentarea locuințelor cu energie termică pentru încălzire se face în sistem de cvartal (CT de bloc), și în sistem individual (centrale termice proprii).

În ceea ce privește termoficarea unităților economice, centralele termice deținute sunt în general de capacitate redusă și pot fi utilizate doar pentru consumul propriu de încălzire și nevoi tehnologice.

Ansamblul de locuințe de pe bulevardul Lucian Blaga, ansamblul Aleea Parc, ansamblul Lac, ansamblul Valea Frumoasei, nu au centrale termice de cartier – clădirile fostelor centrale termice au momentan altă destinație. Aceste cartiere de locuințe își asigură agentul termic pentru prepararea apei calde menajere și încălzire prin intermediul centralelor proprii de apartament sau de scară.

Una dintre cele mai mari companii din industria lemnului, Holzindustrie Schweighofer, deține la Sebeș două unități de producție care funcționează pe biomasă, ambele cu o capacitate de 11,2 MW. Căldura este folosită pentru uscarea cherestei și a rumegușului, iar curentul electric verde poate fi folosit pentru distribuție. Luând în considerare că centrala de la

Sebeș are o capacitate aproximativă de 2,5 MW pe oră în condițiile în care o centrală de 5MW poate aproviziona cu energie un oraș de 25.000 de locuitori, se poate observa potențialul energetic din surse regenerabile, în special biomasă.

Concluzii:

- Având în vedere că în cea mai mare parte încălzirea termică se face în sistem descentralizat, autoritatea locală poate promova următoarele: sisteme de încălzire de înaltă eficiență la nivel de scară și bloc pentru locuințele existente; sisteme de cogenerare de înaltă eficiență care pot utiliza și surse regenerabile, în special biomasă, pentru dezvoltarea de noi zone rezidențiale; o instalație de cogenerare de înaltă eficiență poate deservi necesarul termic al întregului municipiu, atât pentru rezidențial, cât și pentru sectorul clădirilor publice.
- Se pot genera proiecte, cu finanțare europeană nerambursabilă, pentru eficientizarea consumurilor de agent termic, prin lucrări de anvelopare a clădirilor publice și rezidențiale. Pentru sectorul rezidențial, lucrările de anvelopare în vederea eficientizării consumurilor energetice poate fi un beneficiu major pentru creșterea calității vieții locuitorilor prin scăderea costurilor de întreținere a locuințelor și de încălzire.
- Regiunea Centru dispune de un semnificativ potențial energetic al biomasei agricole și forestiere. Potrivit studiului realizat de ICEMENERG SA, potențialul energetic al biomasei în Regiunea Centru, mai redus decât al celorlalte regiuni de dezvoltare (exceptând Regiunea București-Ilfov), se ridică la 20277 Terajouli, din care 4559 Terajouli reprezintă potențialul biomasei forestiere (22,5% - pondere ridicată comparativ cu nivelul național).

II.3.3.5 Sistemul de alimentare cu energie electrică

Instalațiile de distribuție a energiei electrice au fost construite în marea lor majoritate în perioada 1960 – 1980, urmând apoi o perioadă în care interesul investițional în acest domeniu a scăzut dramatic, fapt ce a generat probleme legate de uzura echipamentelor. Vechimea și gradul de uzură fizică și morală a echipamentelor de protecție și automatizări de tip clasic, electromagnetic, fac ca performanțele acestora să nu mai poată fi îmbunătățite. Este necesară înlocuirea acestora cu echipamente mai performante. Consumul propriu tehnologic (CPT) este ridicat datorită secțiunii necorespunzătoare a conductorului, îmbătrânirii transformatoarelor, lungimii mari a rețelelor, dispersiei consumatorilor ceea ce permite sustrageri (furturi) de energie electrică.

Alimentarea cu energie electrică a consumatorilor din municipiul Sebeș se face din sistemul energetic național (SEN), prin stațiile de transformare alimentate prin liniile de transport de 220KV și de distribuție de 110 KV.

Municipiul Sebeș este alimentat cu energie electrică din Sistemul Energetic Național prin intermediul a două stații de transformare de 110 / 20 kV și 110 / 6 kV. Consumatorii casnici, social - edilitari și agenții economici sunt alimentați cu energie electrică prin intermediul a 46 posturi de transformare. Cele 46 posturi de transformare sunt alimentate de liniile electrice de medie tensiune LEA 20 kV ce înconjoară orașul, LEA I, LEA II și LEA III.

În partea centrală a orașului și în zonele noi de locuințe, liniile electrice de medie tensiune ce alimentează posturile de transformare respective sunt montate subteran (LES).

Posturile de transformare din municipiul Sebeș sunt în mare majoritate de tip înzidit (35 de posturi), unul este în cabină metalică, iar restul de posturi (10 posturi) sunt executate în montaj aerian. Puterea posturilor de transformare variază între 40-:-250-:-400-:-630 kVA.

Societățile comerciale din oraș au instalate posturi de transformare proprii, iar micii consumatori și consumatorii casnici sunt alimentați cu energie electrică prin intermediul rețelelor de 0,4 kV existente în oraș, montate atât aerian pe stâlpi de beton cât și subteran.

Concluzii:

- Se regăsește nevoia modernizării LEA 110kv datorită uzurii fizice și morale, în special uzură avansată a conductoarelor
- De asemenea, stâlpii metalici de înaltă tensiune necesită modernizări iar securitatea energetică a rețelei de distribuție trebuie să reprezinte o prioritate
- Pentru instalațiile de înaltă tensiune din IT, este prioritară modernizarea echipamentelor electrice din stațiile de transformare și construirea unor noi stații de transformare IT/MT (Lancrăm)
- Operatorul de distribuție energie electrică, *Sucursala de Distribuție a Energiei Electrice - SDEE Alba*, necesită fonduri considerabile pentru garantarea dezvoltării rețelei de distribuție energie electrică

II.3.3.6 Iluminat public

Calitatea iluminatului public reprezintă unul dintre criteriile de apreciere a nivelului civilizației dintr-o anumită regiune. Un iluminat public performant conduce la scăderea riscurilor accidentelor rutiere, la scăderea numărului de agresiuni ale infractorilor asupra populației.

La momentul actual, investițiile în infrastructura se rezumă la deservire iluminat public pe străzile 8 aprilie, Pădureni, Pădurenilor, Luncii, Speranței, Cloșca, Zori Noi, Viitorului, Lemnarilor, Stejarului, Ogorului, Oașa, M. Sadoveanu, Luncile Prigoanei, Lungă, Izvorului.

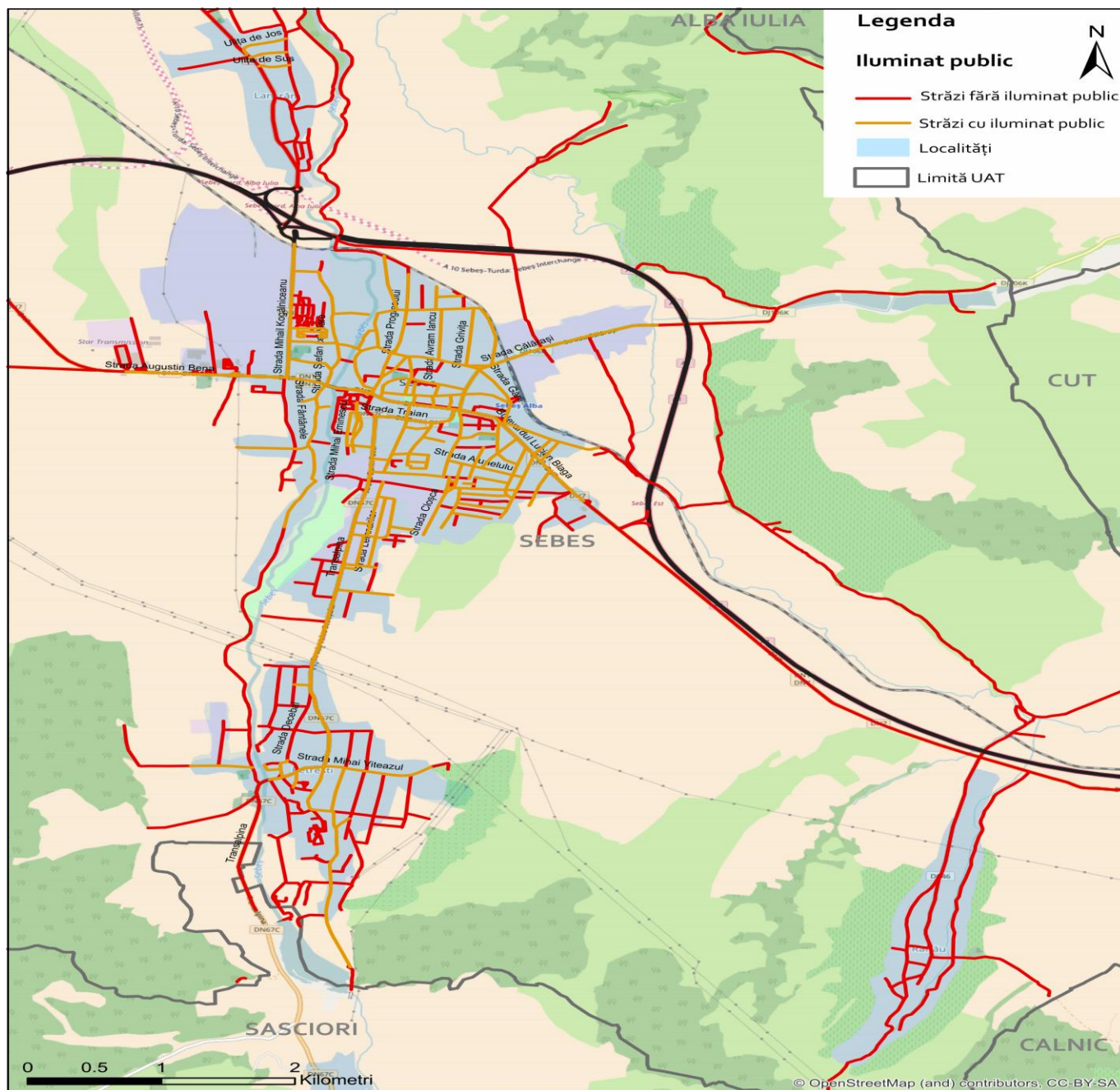
De asemenea, prioritar este și obiectivul de investiții "Extindere iluminat public pe străzile: Dorin Pavel, Călărași, Drumul Sibiului, Mărășești, Valea Frumoasei (magazin Billa), Augustin Bena din Municipiul Sebeș și 1 Mai, Valea Sebeșului din localitatea Petrești", fiind aprobat Studiul de Fezabilitate prin Hotărârea Consiliului Local nr. 9/2015.

În baza Hotărârii Consiliului Local nr. 45/2015 privind aprobarea actualizării Studiului de oportunitate privind modernizarea sistemului de iluminat public stradal din municipiul Sebeș și satele aparținătoare (Petrești, Lancrăm, Răhău), Municipiul Sebeș se pregătește să își modernizeze iluminatul stradal și să înlocuiască treptat corpurile de iluminat pe bază de mercur cu LED-uri. Proiectul va fi implementat pentru început pe următoarele străzi principale: Str. Traian, Augustin Bena, Drumul Sibiului, Bd. Mihail Kogălniceanu, Bd. Lucian Blaga și Dorin

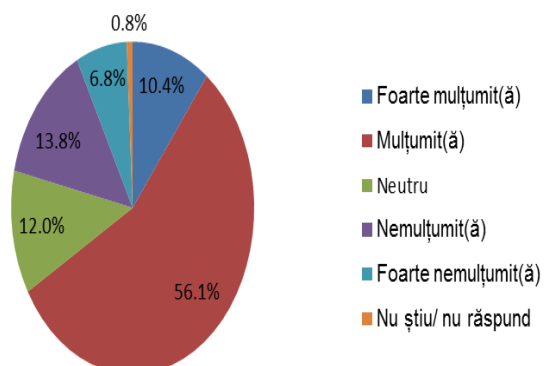
Pavel, urmând ca ulterior modernizarea iluminatului stradal pe bază de LED-uri să fie extinsă integral la nivelul oraşului. Pe cele 6 străzi enumerate, puterea electrică instalată în prezent este de 32.89 KW. Rezultate proiectului în urma implementării, includ reducerea considerabilă a consumului de energie electrică, fapt care va aduce economii majore la nivelul municipalităţii.

Reţeaua de iluminat public

5.11. Cât de mulțumit(ă) sunteți de iluminatul public

În momentul de față, estimările privind consumul de energie electrică anual se ridică la 131.54 MWh, costurile cu energia electrică pe cele 6 străzi de mai sus fiind estimate la 14.469,5 Euro/an. Se observă costurile mari de întreținere și de asemenea datorită uzurii aparatelor existente sunt întâlnite defecțiuni dese.

Directiva Consiliului Europei 347/2010 prevede diminuarea surselor de iluminat cu eficiență scăzută, precum cele cu conținut de mercur, care nu sunt comercializate începând cu anul 2015

În acest sens, modernizarea corpurilor de iluminat cu LED aduce beneficii pentru dezvoltarea durabilă, fiind mai rezistente, mai eficiente și de o calitate superioară față de cele din prezent.

Conform întrebărilor din cadrul chestionarului **5. Cât de mulțumit(ă) sunteți de următoarele servicii publice la nivelul Municipiului Sebeș [iluminat public] și 9. Cum considerați, în funcție de cât de mulțumit(ă) sunteți de infrastructura fizică în zona în care locuiți [iluminat public]** privind actualizarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Municipiului Sebeș, cu scopul de a măsura gradul de mulțumire a locuitorilor cu privire la serviciile publice locale, se constată că infrastructura iluminatului public, deși nu este perfectă, reprezintă un aspect pozitiv la nivelul dezvoltării urbane, mai mult de jumătate dintre respondenți considerându-se **mulțumiți (66,1-66,6%)** de condițiile iluminatului stradal

	În prezent	După implementarea proiectului
Putere electrică (KW)	32.89	16.58
Consum de energie electrică anuală (MWh)	131.54	66.2

Costurile cu energie electrică (Euro/an)	14.469,5	7.281,2
---	----------	---------

Mai specific, beneficiile vor fi următoarele pe arterele Str. Traian, Augustin Bena, Drumul Sibiului, Bd. Mihail Kogălniceanu, Bd. Lucian Blaga și Dorin Pavel:

TAB 56 Beneficiile modernizării iluminatului public cu tehnologie LED

Datorită înlocuirii aparatelor de iluminat cu cele pe bază de LED, se va realiza o economie anuală de 65.34 MWh energie electrică, estimată la 7187,84 Euro/an. Amortizarea investiției se realizează în mai puțin de 8 ani, adică mai repede decât durată nominală de viață a aparatelor. Iluminatul stradal va respecta standardele în vigoare pe toată durata de viață a aparatelor.

II.3.3.7 Servicii de salubritate

Datele legate de gestionarea deșeurilor din capitolul de față sunt conform Raportului privind starea factorilor de mediu pe anul 2013 în județul Alba.

Deșeurile reprezintă una din problemele cele mai acute legate de protecția mediului. În fiecare an se generează mari cantități de deșeuri atât din producție cât și de la populație, deșeurile municipale nepericuloase și periculoase (deșeurile menajere și asimilabile din comerț, industrie și instituții), la care se adaugă alte câteva fluxuri speciale de deșeuri:

- deșeurile de ambalaje;
- deșeurile din construcții și demolări;
- nămoluri de la epurarea apelor uzate;
- vehicule scoase din uz;
- deșeuri de echipamente electrice și electronice.

Legislația europeană de mediu, transpusă prin acte normative naționale, impune economisirea resurselor naturale, reducerea costurilor de gestionare și aplicarea unor soluții eficiente pentru diminuarea impactului asupra mediului, a deșeurilor.

Operatorii economici au obligația de a valorifica deșeurile proprii prin reciclare, valorificare energetică, tratare (pentru diminuarea gradului de pericolozitate) și, doar în ultimul rând, soluția aleasă să fie, eliminarea: prin incinerare (pentru reducerea volumului) sau depozitare. În prezent, deșeurile nevalorificate sunt, în cea mai mare parte, depozitate.

Toate directivele Uniunii Europene privind gestionarea deșeurilor au fost transpuse în legislația română și împreună cu Strategia Națională, cu Planul Național de Gestionare a Deșeurilor și cu Planurile Regionale de Gestionare a Deșeurilor asigură instrumentele de bază prin care se asigură gestionarea deșeurilor în România.

Inventarul deșeurilor se realizează anual, pe 3 tipuri de chestionare funcție de activitatea desfășurată:

- agenți de salubritate;
- agenți care tratează deșeurile;

- agenți economici generatori sau valorificatori de deșeuri.

Din ancheta statistică pentru anul 2012, care nu au fost încă validate de ANPM, au rezultat următoarele cantități de deșeuri generate, colectate, valorificate sau eliminate.

TAB 43 Cantități deșeuri produse, valorificate și eliminate

Produce		Valorificate		Eliminate	
Industriale	Municipale	Industriale	Municipale	Industriale	Municipale
3.015.580	78.251	580.100	9.092	2.435.480	69.159

Evoluția cantităților de deșeuri produse în perioada 2007-2012 este prezentată în graficul de mai jos:

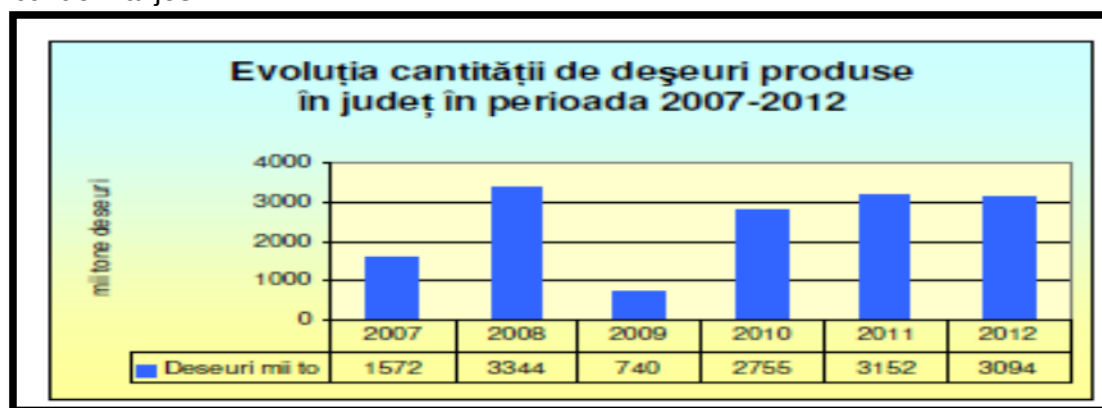

Figura 38: Emisii cantitative de deșeuri

Din evoluția cantităților de deșeuri produsă în județ se constată scăderi considerabile din anii 2007 și 2009 datorate reducerii activității economice din sectorul minier ca urmare a preluării de alte firme (SC EnergoMineral SRL București) și apoi retransferării activității către SC Cupru Min SA Abrud.

În anul 2012, cantităților de deșeuri generate de SC Cupru Min SA Abrud au fost apropiate de cele din anul 2011. S-au generat 1768 mii tone steril de flotație în anul 2012 față de 2024 mii tone în anul 2011, dar cantitățile de deșeuri de steril de descopertă au fost mai mari în anul 2012 față de anul 2011, 593 mii tone steril de descopertă față de 355 mii tone excavate în anul 2011.

Se observă că dintr-un total de 3094 mii tone de deșeuri generate în județul Alba, 2413 mii tone deșeuri provin din industria extractivă.

Deșeuri municipale

Deșeurile municipale și asimilabile, reprezintă în anul 2012, un procent sub 5% din deșeurile produse în județ, responsabilitatea gestionării lor revenind administrației publice locale.

Cantitățile de deșeuri, la nivelul anilor 2014 și primul semestru din 2015, sunt reprezentate conform următorului tabel:

	Cantitatea de deșeuri	Cantitatea de deșeuri	Deșeuri colectate	Deșeuri colectate selectiv	Deșeuri din
--	-----------------------	-----------------------	-------------------	----------------------------	-------------

	colectate 2014	reciclate 2014	în amestec – menajer Sem I 2015	Hârtie/carton Sem I 2015	Plastic Sem I 2015	construcții și demolări Sem I 2015
Cantitate (tone)	7807,33	1118,1	4364,18	11,32	8,06	660,04

TAB 44 Cantități deșeurii 2014 și 2015

Deșeurile municipale, cuprind atât cantitățile de deșeurii generate și colectate (selectiv și/sau în amestec), cât și deșeurile generate și necolectate. În cantitățile de deșeurii municipale sunt incluse:

- Deșeurile menajere colectate în amestec de la populație
- Deșeurile din comerț, industrie, instituții, colectate în amestec și care sunt asimilabile cu cele menajere
- Deșeurile de ambalaje rezultate de la populație, comerț și instituții
- Deșeurile municipale colectate selectiv, de la populație, comerț, instituții, pe sortimente (hârtie, carton, sticlă, plastic, metale, lemn, biodegradabile) etc.
- Deșeurii voluminoase colectate
- Deșeurii din grădini și parcuri, piețe și stradale
- Deșeurile menajere necolectate

Datele de bază privind generarea deșeurilor municipale sunt furnizate în principal de către operatorii de salubritate. Deșeurile menajere sunt colectate în amestec, ponderea fiecărui tip de deșeu în cantitatea de deșeurii menajere colectate este prezentată în figura următoare:

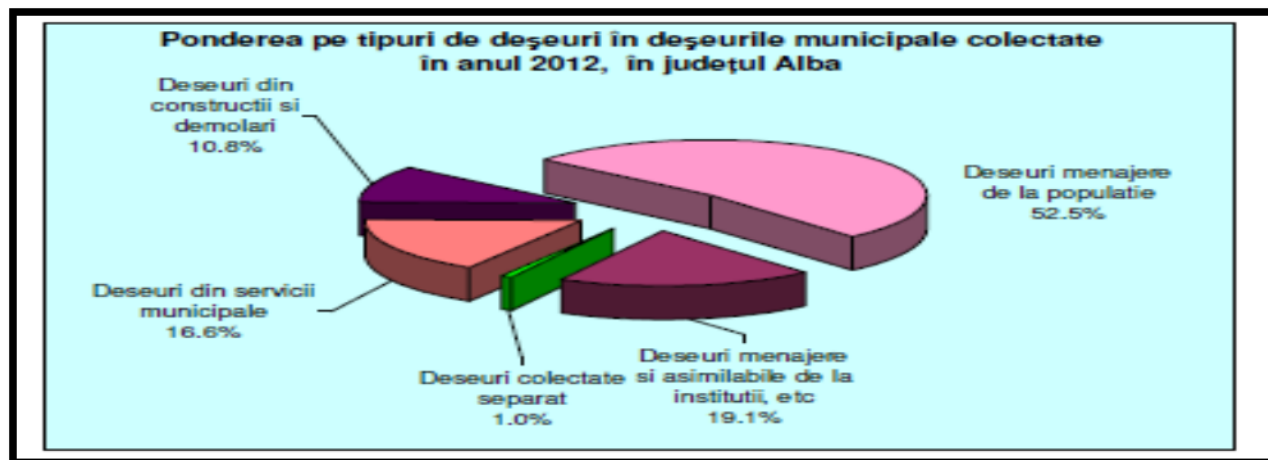

Figura 39: Ponderea pe tipuri de deșeurii în deșeurile municipale

Tratarea deșeurilor municipale

Nu se face nici un fel de tratare a deșeurilor menajere în vederea valorificării sau eliminării înaintea depozitării finale. Singura operație la care sunt supuse deșeurile menajere colectate în amestec este o compactare în mijloacele de transport specifice (autogunoierele

compactoare), respectiv compactarea în cadrul stațiilor de transfer pentru eficientizarea transportului.

Prin HCL 92/2009 Municipiul Sebeș a aderat la Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „SALUBRIS ALBA” – realizarea Managementului integrat al deșeurilor la nivelul județului Alba, sistem care ar fi trebuit să fie operațional la nivelul anului 2016. Asociația Salubris are rolul de a reprezenta și promova interesele comunităților locale în legătură cu înființarea, organizarea, reglementarea și chiar finanțarea serviciilor publice aferente gestionării deșeurilor din județul Alba, în contextul necesităților legate de managementul deșeurilor solide.

Este în derulare Proiectul „Asistență tehnică pentru pregătirea aplicației **„Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Alba”** prin Ministerul Mediului și Pădurilor, a cărui beneficiar este Consiliul Județean Alba.

Prin „Sistemul de management integrat al deșeurilor din județul Alba” este prevăzută o instalație de tratare mecano-biologică simplă a deșeurilor cu o capacitate: 85.566 t/an, din care

- produse similare compostului: 23.800 t/an
- reziduuri (ce urmează a fi eliminate în depozitul de deșeuri): 33.300 t/an
- pierderi prin tratare: 26.500 t/an
- metale feroase: 1.711 t/an

Eliminarea deșeurilor municipale

Serviciul de salubritate a municipiului Sebeș (precolectare, colectare, transport și depozitare deșeuri municipale) se desfășoară sub controlul, conducerea sau coordonarea autorităților publice locale.

În municipiul Sebeș s-a încheiat contract de atribuire a activităților de salubritate între administrația publică locală și S.C. GREENDAYS SRL.

Eliminarea deșeurilor municipale se poate realiza prin incinerare sau prin depozitare.

Incinerarea deșeurilor municipale

În județ nu există instalații de incinerare sau co-incinerare a deșeurilor municipale, însă la nivelul Regiunii 7 Centru există Fabrica de ciment de la Hoghiz, județul Brașov aparținând Lafarge România.

Planul Național de Gestionare a Deșeurilor prevede ca incinerarea deșeurilor va fi fezabilă din punct de vedere economic și social numai după anul 2016, ca urmare a creșterii puterii calorice și reducerii valorilor pentru umiditate și substanțe organice.

Depozitarea deșeurilor municipale

Depozitarea deșeurilor reprezintă principale modalitate de eliminare a deșeurilor municipale.

În județul Alba, în anul 2012, au funcționat 3 depozite de deșeuri municipale neconforme care au primit perioadă de tranziție:

- Alba-Iulia cu termen de sistare 2015
- Ocna-Mureș cu termen de sistare 16 iulie 2013
- Aiud cu termen de sistare 16 iulie 2013

Depozitul municipal Sebeș este închis și ecologizat prin metoda simplificată, fiind emis Avizul de Mediu pentru încetarea activității nr. 17/16.10.2007 și Acord de Mediu pentru lucrările de închidere a depozitului nr. 1523/18.04.2008, închiderea fiind finalizată în anul 2009. În cazul sistării depozitului municipal Sebeș, deșeurile sunt transportate la cea mai apropiată Stație de transfer, respectiv la depozit de deșeuri menajere DM Alba-Iulia, singurul depozit în funcțiune din județul Alba.

Valorificarea deșeurilor municipale

În județul Alba a fost inițiată colectarea separată a deșeurilor reciclabile (hârtie/carton, plastic) în municipii și orașe cât și în localitățile aparținătoare acestora, prin instalarea unor containere special destinate sau dotarea cu saci în zonele de case.

În anul 2008 în municipiul Sebeș s-a implementat colectarea selectivă prin înființarea unor puncte de colectare dotate cu containere pentru colectarea separată a hârtiei/cartonului, PET/plastic la care au acces circa 6.700 locuitori și dotarea cu 10 pubele pentru PET și 10 pubele pentru hârtie/carton.

Situația colectării și reciclării fluxurilor speciale de deșeuri, în anul 2013, este prezentată în tabelul de mai jos:

Tip deșeu	UM	Colectat	Valorificat	Stoc 31.12.2012
-Hârtie /carton	To	1583	1676	208
-PET/PE	To	304/236	304/236	0
-Ulei uzat ^a	To	88.6	89.1	0.5
-Anvelope uzate	To	150	150	0
-Baterii și acumulatori uzati ^a	To	191	188	11
-Deșeuri lemnoase	To	200760	202260	2900

TAB 45 Situația colectării și reciclării fluxurilor speciale de deșeuri 2013

În anul 2013 din județul Alba au fost colectate 1583 tone maculatură, au fost valorificate 1676 tone la fabrici de hârtie din județ și din țară. SC Pehart TEC SA Petrești, a preluat 290 t maculatură de pe teritoriul județului Alba

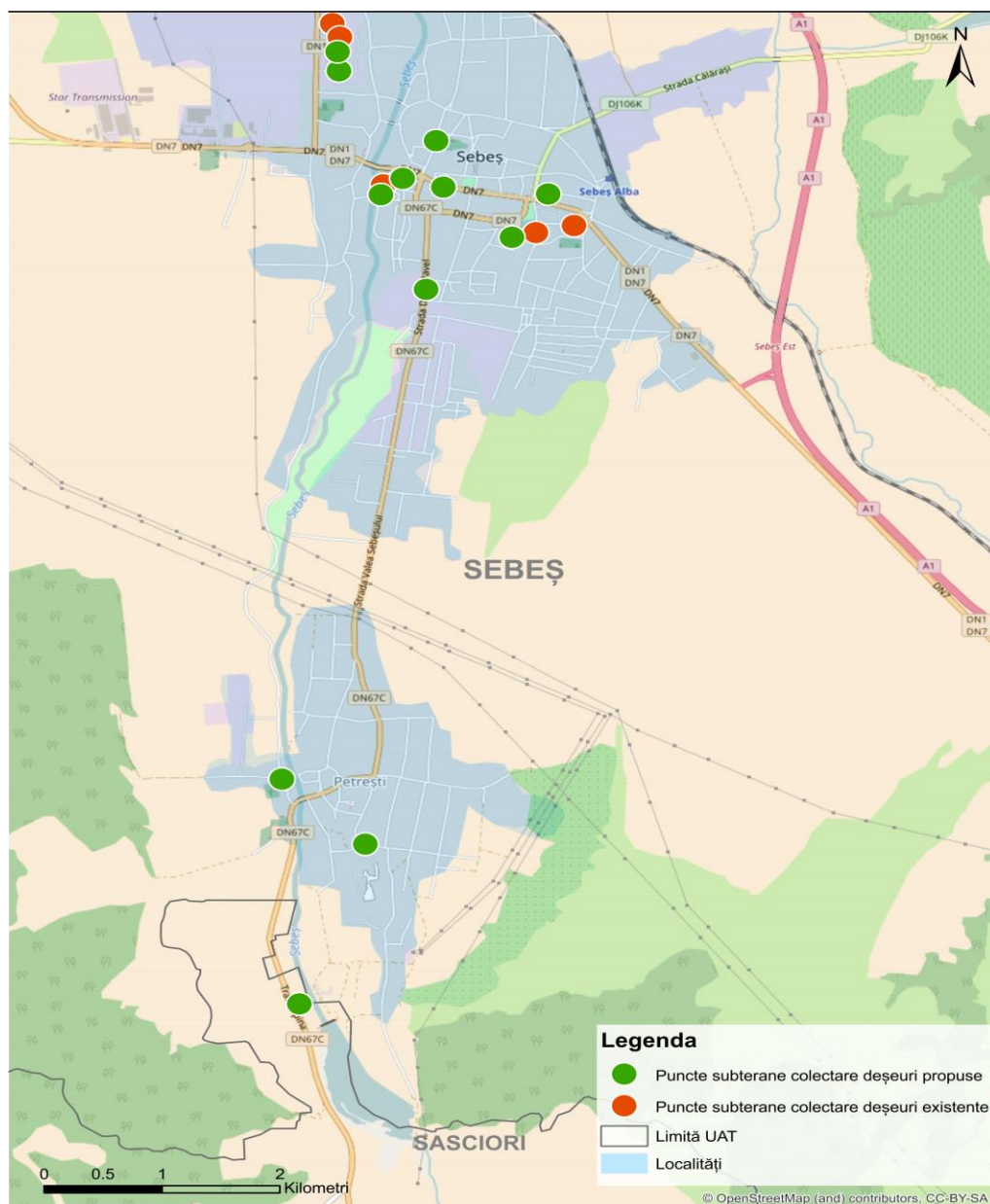
Reciclarea deșeurilor municipale

Prin sistemul de colectare selectivă, cantitățile de deșeuri municipale reciclabile colectate și valorificate la nivelul anului 2013, sunt reciclate prin următorii agenți economici autorizați din județul Alba:

Tip de deșeu	Denumirea societății	Descrierea activității	Cantitatea anuală de deșeuri care poate fi procesată
Deșeuri de hârtie și carton	S.C. Pehart TEC S.A.Petrești	Fabricarea hârtiei și cartonului	6.500
Deșeuri de lemn	S.C. Kronospan S.A. Sebeș	Prelucrarea lemnului	200.000

TAB 46 Agenți economici autorizați pentru reciclare deșeuri municipale

Punctele de colectare deșeuri din Sebeș

Gestionarea deșeurilor periculoase din deșeurile municipale

În județul Alba nu a fost implementat un sistem de colectare separată a deșeurilor periculoase din deșeurile municipale.

Gestionarea deșeurilor din construcții și desființări

În prezent nu există date relevante privind cantitatea generată și colectată de deșeuri din construcții și demolări la nivelul județului Alba. Cantitățile de deșeuri din construcții și demolări sunt estimate de agenții de salubritate în raportările statistice anuale.

A2.1.10.3. Deșeuri industriale

În tabelul de mai jos este prezentată evoluția cantităților de deșeuri industriale din J județul Alba, pe principalele tipuri de deșeuri:

Substanța poluantă	Anul 2008 to/an	Anul 2009 to/an	Anul 2010 to/an	Anul 2011 to/an	Anul 2012 to/an
Steril descoperită - Deseuri piatra	464.000	49.885	284.000	355.000 35.270	593.000 51.645
Steril flotatie	1.745.442	125.140	1.644.840	2.024.224	1.768.032
Cenușă și zgură	20.395	9554	18.865	11.100	5.400
Leșii ind. Chimică	51.937	33	2.511	-	-
Deșeuri lemn	626.000	502.371	642.400	533.000	543.000
Deșeuri metalice	13.100	5 030	5.600	6.640	4511
Substanțe petroliere (uleiuri, emulsii)	152	224	517	830	688
Alte deșeuri	579.341	47.195	68.047	104.166	49.304
TOTAL	3.500.367	739.432	2.666.780	3.070.230	3.015.580

TAB 47 Evoluția cantităților de deșeuri industriale din Județul Alba

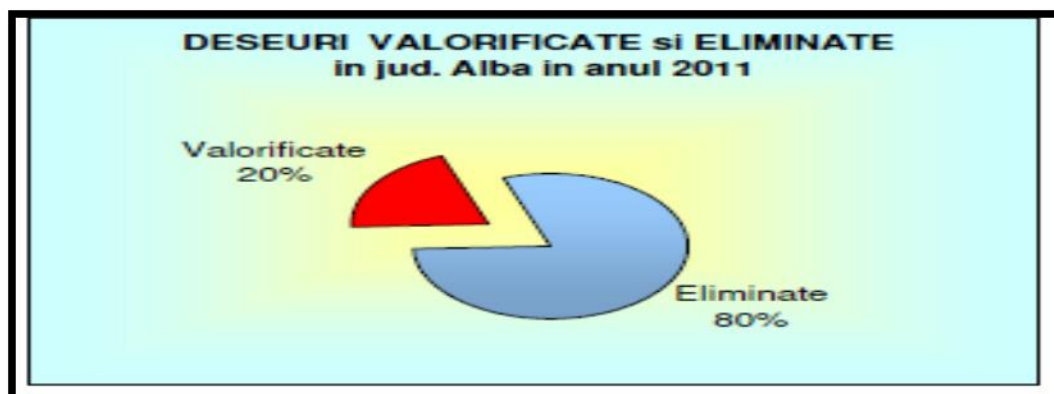
Variațiile înregistrate se datorează reluării activității de explorare și preparare minereu la SC Cupru Min SA Abrud.

Din deșeurile generate în județ circa 97% sunt deșeuri de producție, în care ponderea cea mai mare rezultă din minerit (2413000 to); cenușă și zgură din metalurgie (5400) și industria lemnului (543000 to), iar restul de 3% este reprezentat de deșeurile urbane.

Principalele tipuri de deșeuri care sunt valorificate includ:

- deșeurile lemnoase
- deșeurile metalice feroase și neferoase
- deșeuri de materiale căptușire și refractare, din construcții și demolări
- deșeuri de hârtie și carton
- deșeuri de plastic

În figura următoare este prezentată ponderea deșeurilor industriale valorificate, respectiv eliminate din totalul celor generate:

Modalitățile de valorificare presupun:

- Deșeurile de lemn utilizate ca materie primă la obținerea plăcilor de tip PAL, PFL sau valorificate prin arderea în centrale termice sau sobe individuale

- Hârtie și carton-valorificate prin fabricile de hârtie din județ SC Pehart Tec SA, Petrești și celelalte fabrici de hârtie din țară
- Deșeuri metalice, valorificate prin REMAT sau combinate siderurgice
- Cenuși și zguri, reintroduse în fluxul tehnologic
- Deșeuri din construcții și demolări utilizate la umpluturi la drumuri, gropi etc.

Valorificare deșeurilor lemnoase și a rumegușului a fost soluționată astfel:

- SC Kronospan Sebeș SA SEBEȘ fabrică panouri stratificate (PAL) folosind ca materie primă rumegușul și alte deșeuri rezultate de la prelucrarea primară a lemnului, de la fabricarea mobilei etc. din județul ALBA și alte județe (Hunedoara, Sibiu, Cluj, Mureș, Dolj, Caraș). În anul 2012 a valorificat o cantitate de 800.00 tone de deșeuri lemnoase pe care le-a utilizat ca materie primă în procesul de producție
- Cel mai mare furnizor de deșeu lemnos este SC Holzindustrie Schweighofer SRL Sebeș care a valorificat în anul 2012:
 - 95.056 tone prin SC Kronospan Sebeș SA
 - 106.000 tone prin propria fabrică peleți
 - 83.400 tone valorificate extern (Papierholz, Trosca Holz Austria)

Gestionarea deșeurilor de baterii și acumulatori

Legislația stabilește cerințele privind introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor a unor reguli specifice privind colectarea, tratarea, reciclarea și eliminarea deșeurilor de baterii și acumulatori, promovarea unui nivel înalt de colectare și reciclare a deșeurilor de baterii și acumulatori, precum și reglementarea interzicerii introducerii pe piață a bateriilor și acumulatorilor care conțin substanțe periculoase.

În județul Alba nu sunt agenți economici care să trateze bateriile și acumulatorii uzați auto sau industriali.

Deșeuri generate de activități medicale

În curtea Spitalului Municipal Sebeș va fi amenajată o platformă de neutralizare a deșeurilor medicale periculoase prin decontaminare termică la temperaturi scăzute urmată de mărunțire, deformare (pentru deșeuri infecțioase și deșeuri înțepătoare tăietoare), metodă care respectă prevederile impuse de OMS nr. 1226/2012 art. 45 (1) lit. a și art. 45 (2), precum și prevederile OMS nr. 1279/2012, art. 22

Cantitatea de deșeuri spitalicești periculoase colectate din județul Alba, în anul 2013, prin firmele autorizate a fost de 63 tone.

Nămoluri

În județul Alba funcționează 6 stații de epurare ape uzate orășenești, aparținând operatorului SC APA CTTA SA ALBA, iar nămolurile rezultate reprezintă deșeuri și intră sub incidența reglementărilor referitoare a deșeurilor și a legislației specifice OM nr. 344/2004 pentru aprobarea Normelor tehnice privind protecția mediului și în special a solurilor, când se utilizează nămoluri de epurare în agricultură.

Deșeuri din echipamente electrice și electronice

Gestionarea deșeurilor provenite din echipamente electrice și electronice (DEEE) este reglementată prin H.G. nr. 448/2005 și are ca obiective principale prevenirea producerii de deșeuri, re folosirea, reciclarea sau alte forme de valorificare a acestora, precum și reducerea volumului de deșeuri eliminate.

În tabelul de mai jos sunt prezentați operatorii economici autorizați să colecteze DEEE la nivelul anului 2013:

Listă operatori economici colectare DEEE
Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului din cadrul Primăriei Sebeș
SC EXINTO SRL
SC REMAT SEBEȘ SRL

În cursul anului 2014 a existat protocol de colaborare cu Ro Rec pentru colectare DEEE-uri: 14.271 kg colectate

Vehicule scoase din uz

Activitatea de gestionare a vehiculelor scoase din uz este reglementată de H.G. nr. 2406/2004, modificată și completată cu H.G. nr. 1313/2006, HG 1633/2009 și cu HG 907/2010. Prevederile acestei hotărâri stabilesc măsuri pentru îmbunătățirea din punct de vedere al protecției mediului, a activităților agenților economici implicați în ciclul de viață al vehiculelor și în special ale agenților economici direct implicați în tratarea vehiculelor scoase din uz.

La nivelul municipiului Sebeș anul 2014, conform HG 2406/2004 privind gestionarea vehiculelor scoase, cu modificările și completările ulterioare, următorii operatori economici sunt autorizați să desfășoare activități de colectare și tratare a vehiculelor scoase din uz:

- S.C. Hidroconstrucția S.A. Sebeș
- S.C. Iezerul Mic Srl
- S.C. Parpanghel Srl
- S.C. Pet Company Distribution Srl
- S.C. Robi Vlăduț Titan Srl

Uleiuri uzate

Cadru legislativ pentru gestionarea uleiurilor uzate Directiva 75/439/CEE privind eliminarea uleiurilor uzate (modificată de Directiva Consiliului 87/101/CEE) și Hotărârea de Guvern nr. 235/2007 privind gestionarea uleiurilor uzate (MO nr. 199/22.03.2007).

Toate unitățile comerciale care vând uleiuri sunt obligate prin lege să asigure locuri special amenajate să preia uleiuri uzate în limita volumelor/cantităților comercializate.

În județ au fost colectate 30 tone de ulei uzat, respectiv valorificate 21 tone de ulei uzat, de către cei 2 operatori economici autorizați să colecteze uleiuri uzate în vederea valorificării I.I. Medreut Nicolae Ighiu, respectiv SC Regeco SRL Ocna-Mureș care deține instalație de tratare a uleiurilor uzate, dar care în anul 2013 nu a fost utilizată.

II.3.4. Conectivitate și mobilitate urbană

Acest capitol are rolul de a evidenția în primul rând caracterul și mai apoi nevoile din punctul de vedere al mobilității urbane în diferite zone ale Municipiului Sebeș.

Prima parte a capitolului prezintă felul în care municipiul se racordează la principalele culoare de transport, iar ce-a de-a doua parte face referire la inter-relaționarea diferitelor zone din oraș.

Analizele și evaluarea mobilității și a accesibilității în Municipiul Sebeș au fost elaborate pe baza noilor priorități în ceea ce privește deplasările în mediul urban promovate de comisia europeană prin intermediul Planurilor de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD) / Sustainable Urban Mobility Plans (SUMP).

II.3.4.1 Context național și regional

Municipiul Sebeș se află amplasat în centrul județului Alba, la aproximativ 16 km distanță față de Municipiul Alba Iulia, reședința de județ, pe cursul inferior al râului Sebeș, fiind traversat de la est la vest de drumul național DN1– E81 și DN7 – E60, iar de la nord la sud de drumul național DN67C și drumul județean DJ106K. În plus, autostrada A1 Sibiu-Deva ocolește municipiul prin zona de nord, accesibilitatea fiind asigurată prin intermediul a trei noduri rutiere.

Cele trei localități aparținătoare teritoriului administrativ al municipiului sunt relaționate cu rețeaua națională de drumuri prin drumul național DN1-E81 (Lancrăm), drumul național DN67C (Petrești) și drumul comunal DC46 (Răhău).

Căile de comunicație și transport ale municipiului Sebeș satisfac, în prezent o bună parte a necesităților actuale, în condițiile în care traficul de lungă distanță a fost preluat de autostrada A1, dar sunt de remarcat următoarele aspecte și disfuncționalități:

- starea tehnică necorespunzătoare
- lipsa trotuarelor și a marcajelor corespunzătoare;
- lipsa unor parcaje amenajate;
- neasigurarea șanțurilor și rigolelor pentru scurgerea apelor pluviale;
- lipsa sau întreținerea necorespunzătoare a indicatoarelor rutiere.

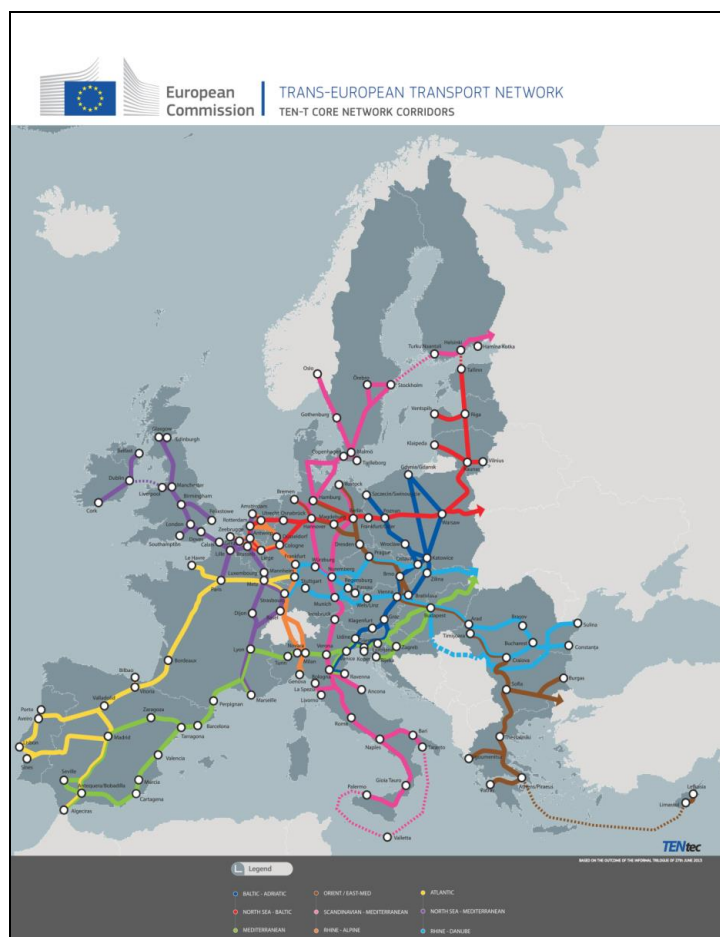

Rețea TEN-T
Core și
Comprehensive
pt. drumuri, căi
ferate, porturi,
terminale
feroviare și
aeroporturi

Sursa:
http://ec.europa.eu/transport/theme/s/infrastructure/re-vision-t_en.htm

La nivel național, nodul Sebeș beneficiază de conectivitate primară la rețeaua Core TEN-T prin intermediul coridoarelor rutiere București-Sibiu-Arad-Nădlac și Sebeș-Alba Iulia-Târgu Mureș-Iași și a magistralei CFR 200 Brașov –Sibiu- Simeria-Arad-Curtici.

Coridorele principale TEN-T

Sursa:

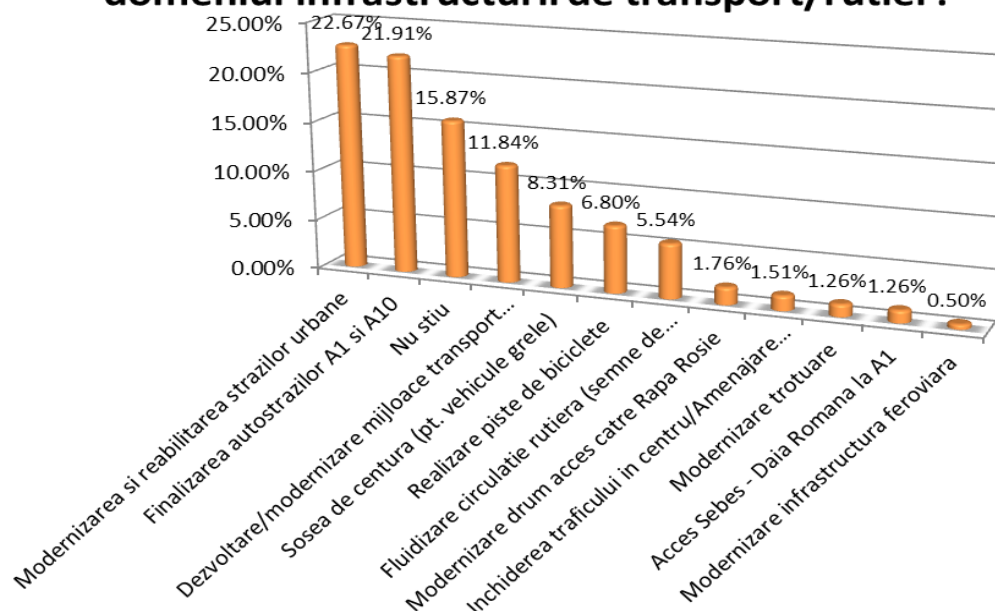
<http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastucture/doc/ten-t-country-fiches/ten-t-corridor-map-2013.pdf>

Referitor la coridoarele prioritare TEN-T, România este traversată de două coridoare – Coridorul numărul 5 (Orient-East Med) și Coridorul numărul 8 (Rin-Dunăre). Astfel că, Municipiul Sebeș beneficiază de conectivitate secundară la cele două coridoare prioritare TEN-T, lucru care asigură perspectivele de conectivitate cu rețeaua majoră de transport la nivel european.

În cadrul chestionarului privind opinia locuitorilor municipiului Sebeș pentru actualizarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă, la întrebarea „17. Care considerați ca este cel mai important/necesar proiect de investiție pentru Municipiul Sebeș în perioada 2015-2020 în domeniul infrastructurii de transport/rutier?”, cele mai importante trei proiecte dorite a fi implementate sau finalizate de către respondenți pentru dezvoltarea infrastructurii în municipiul Sebeș sunt: **Modernizarea și reabilitarea strazilor din Municipiul Sebeș (22,67%)**, **Finalizarea autostrăzii Sebeș-Turda și Sibiu-Orăștie (21,91%)** și **Dezvoltarea de rute ocolitoare pentru transportul autovehiculelor de mare tonaj (11,84%)**.

Alte proiecte de investiție în infrastructura dorite a fi implementate/finalizate sunt: **realizarea de piste pentru bicicliști (6,80%)**, **Dezvoltare/modernizare mijloace de transport în comun (11,84%)**, **Fluidizare circulație rutieră (semne de circulație, semaforizare, indicatoare etc) – 5,54%**,

17. Care considerați ca este cel mai important/necesar proiect de investiție pentru Municipiul Sebeș în perioada 2015-2020 în domeniul infrastructurii de transport/rutier?

Din punct de vedere feroviar, Municipiul Sebeș se leagă de rețeaua feroviară națională prin linia cf Vințu de Jos – Sibiu. Aceasta este o linie de cale ferată normală, simplă și neelectrificată. Gara CFR

este amplasată în partea de nord a orașului și este în vecinătate cu autogara. Stația C.F. Sebeș deservește atât traficul de persoane cât și cel de mărfuri.

Autostrada Sebeș-Turda, de mare interes pentru creșterea accesibilității în zonele industriale și de servicii de la nivelul municipiului Sebeș, va face legătura dintre Autostrada 1 București-Nădlac și Autostrada 3 București-Borș, care va modifica configurația fluxurilor de lungă distanță pe conexiunile rutiere est-nord și vest-nord.

Tronsonul Sebeș-Turda este structurat pe patru loturi după cum urmează:

- **Lot 1** - 17,0 km de la intrarea pe autostradă în Sebeș până la Pârâul Iovului; constructori: asocierea SC Impresa Pizzarotti & C SpA - SC Pomponio SRL. Cost: 541.739.137 lei fără TVA.
- **Lot 2** - 24,3 km de la Pârâul Iovului până la intrarea în Aiud; constructori: asocierea Aktor SA - SC Euroconstruct Trading SRL. Cost: 549.332.494 lei fără TVA.
- **Lot 3** - 12,5 km de la intrarea în Aiud până la nodul de la Decea; constructori: asocierea Tirrena Scavi SpA, Societa Italiana per Condotte d'Acqua S.p.A. Cost: 420.511.921 lei fără TVA.
- **Lot 4** - 16,3 km de la nodul Decea până în Turda, constructori: asocierea Porr Construct SRL, Porr Bau GmbH. Cost: 470.004.894 lei fără TVA

Termenul de finalizare a primelor două loturi, conform clauzelor contractuale, este octombrie 2016 , iar pentru ultimele două loturi termenul de finalizare este martie 2016.

II.3.4.2 Suport socio – economic pentru mobilitate

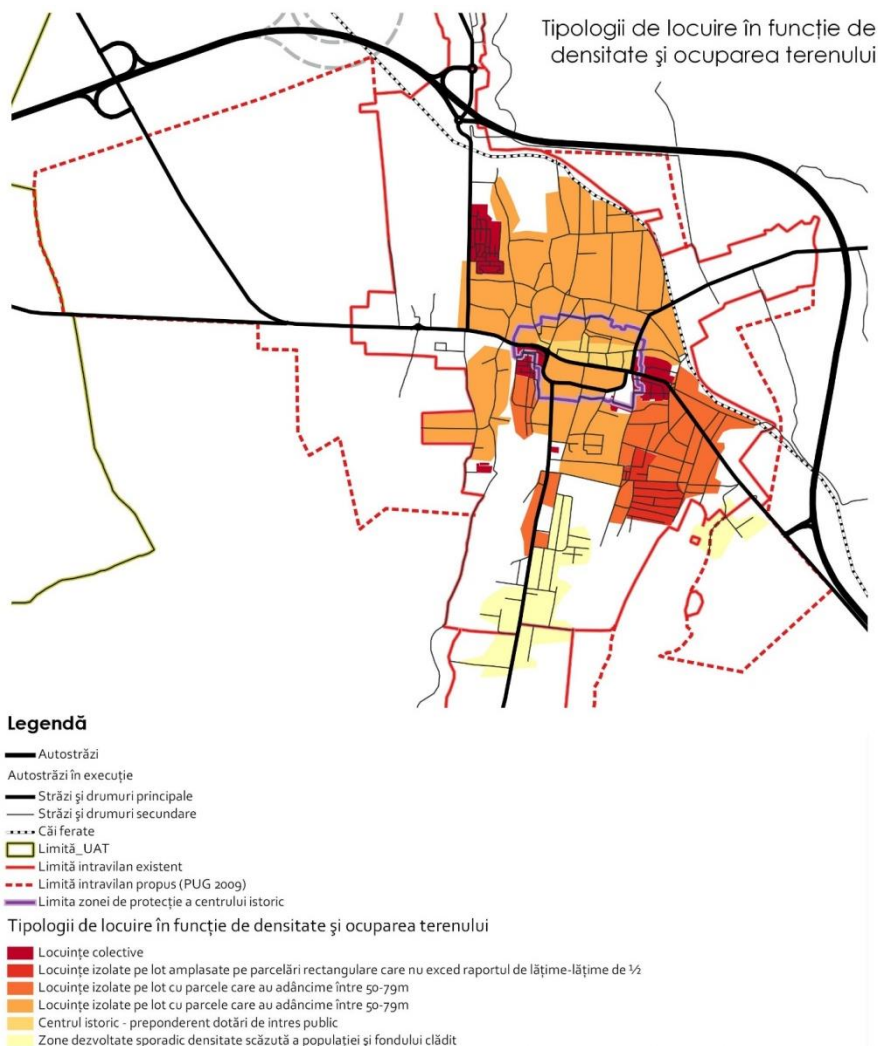
Municipiul Sebeș fiind un oraș de șes, are străzile relativ late, cu curbe largi, cu rigole pentru evacuarea apelor pluviale și zone verzi. Circulația este relativ fluentă, excepție făcând străzile care se suprapun cu drumurile naționale DN1 și DN7, unde se suprapune traficul de autoturisme cu traficul comercial. Transportul public în municipiul Sebeș este asigurat de S.C. Livio Dario S.R.L. care efectuează transportul public de persoane pe traseele din Sebeș către celelalte zone din municipiu: Răhău, Petrești și Lancrăm.

În ceea ce privește repartitia populației în interiorul orașului putem constata trei zone cu densități ridicate datorate tipologiei de locuire. Astfel ies în evidență trei zonele de locuințe colective:

- Cartierul Lucian Blaga
- Cartierul Valea Frumoasei
- Cartierul M. Kogălniceanu

Cu excepția acestor trei zone de locuințe colective, orașul este caracterizat de o locuire individuală izolată pe lot, folosind parcele de tip rural cu o adâncime de peste 50 m. În funcție de adâncimea parcelarului și de modul de ocupare a lotului, zonele de locuire individuală pot fi subdivizate în trei categorii:

- Locuințe izolate pe lot cu parcele care au adâncime de peste 80 m (preponderent zona centrală și partea de nord a orașului)
- Locuințe izolate pe lot cu parcele care au adâncime între 50-79m (preponderent partea de Sud până la str. Horea și str. Câmpului)
- Locuințe izolate pe lot amplasate pe parcelări rectangulare care nu exced raportul lățime-lungime de $\frac{1}{2}$. (preponderent zone noi dezvoltate în partea de sud după str. Horea și str. Câmpului).

Având în vedere atât modul de utilizare a terenului (pentru funcțiunea de locuire) cât și repartitia populației în funcție de circumscripțiile electorale, putem observa faptul că cea mai mare parte a populației locuiește în zonele de sud-est și nord-vest (cartierul M. Kogălniceanu). Zona centrală (reprezentată de centrul istoric delimitat cf. PUZ) este cel mai puțin populată dat fiind numărul mare de funcțiuni de interes public și un procent de ocuparea a terenului foarte scăzut (loturi cu adâncime de peste 80m).

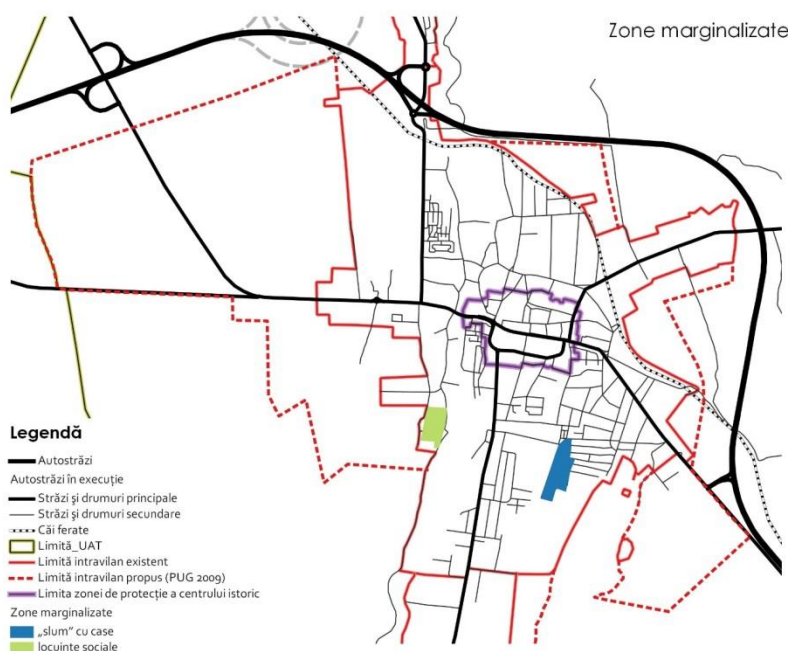
În ceea ce privește densitatea populației, municipiul Sebeș are 209 locuitori/km², aproape o treime în comparație cu reședința de județ, Alba Iulia, care are o densitate de 612 loc/km². Acest fapt rezultă, în primul rând, din tipologia locuirii, în cea mai mare parte caracterizată de locuințe individuale, cu un front compact la stradă, însă izolate pe loturi cu o adâncime medie de 50 m (80 m în centrul istoric).

Singurele zone se aproprie de o densitate de 30 loc/ha sunt cele trei nuclee de locuințe colective și eventual cartierul de romi din partea de sud-est a orașului. Celelalte zone, cum ar fi partea nordică a orașului (exceptând cartierul M. Kogălniceanu) nu depășesc o valoare a densității de 15 loc/ha.

Densitatea destul de scăzută a populației atrage după sine dificultatea de a oferi servicii de transport în comun eficiente (frecvență mare, costuri mici pentru bilete) care să deservească și zonele mai puțin populate. Din acest motiv pentru a optimiza deservirea cu transport public a zonelor rezidențiale va fi nevoie de adaptarea frecvențelor pentru ore de vârf și stabilirea unor orare foarte precise și accesibile (la nivel de informație) pentru toți utilizatorii orașului.

Municipiul Sebeș este inclus în Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, elaborat de Banca Mondială. Conform Atlasului, 5% din totalul populației trăiește în zone marginalizate. Studiul identifică în municipiul Sebeș două zone marginalizate principale, o zonă de tip „slum” cu case și o grupare de locuințe sociale, ambele amplasate la periferia orașului. Pentru a porni un proces de regenerare socială, aceste două zone trebuie racordate la sistemul de infrastructură de transport (inclusiv transport public după posibilități).

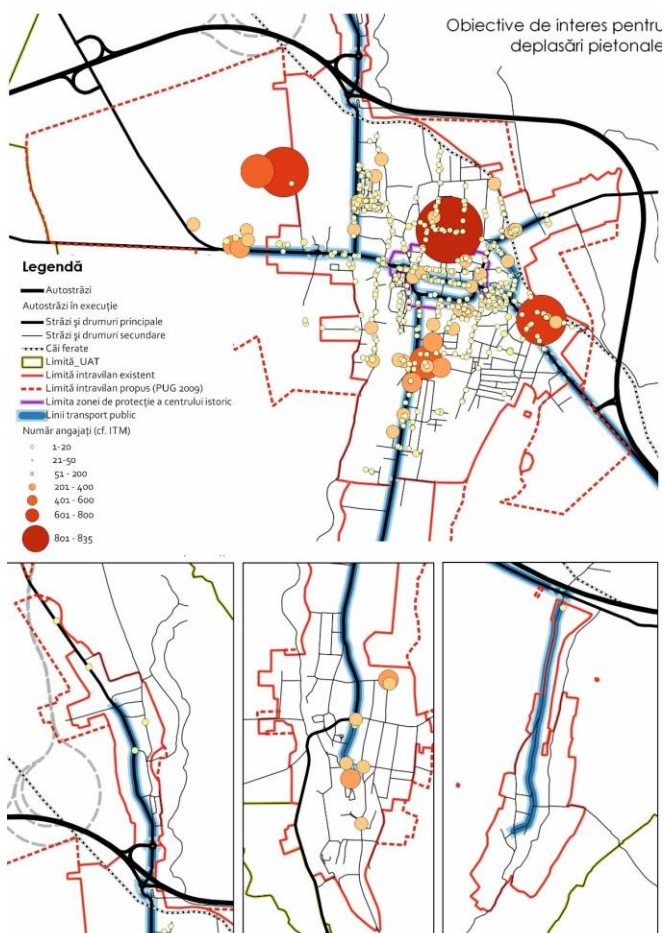

Conform analizei asupra economiei locale și a repartiției numărului total de angajați în municipiul Sebeș, în afară de cazurile: Hyperion Trans și Spitalul Municipal Sebeș, toate celelalte companii generează trafic greu, mai ales cele localizate în partea de nord-vest a orașului, specializate pe prelucrarea lemnului. Deși Hyperion Trans este unul din cei mai mari angajatori la nivelul orașului, acesta nu este considerat ca generator de trafic, dat fiind modul de operare a acestuia. Fiind vorba de servicii de pază, angajații nu lucrează la sediul companiei ci sunt plasați în variate puncte de lucru din municipiu și nu numai.

În ceea ce privește localizarea angajaților și astfel a locurilor de muncă pe planul municipiului Sebeș, putem constata o concentrare a acestora în zona industrială de vest (DN1-DN7) și în sud, spre Petrești (DN67C) și în sud-est, spre Răhău (DN1). Companiile cu 21-50 de angajați se grupează preponderent în zona centrală, în apropierea cartierului Kogălniceanu și în lungul DJ106K (nord-estul orașului). Companiile cu mai puțin de 20 de angajați se grupează în aceleași zone (exceptând DJ106K).

În cazul acestor companii, mai apare o concentrare de angajați în cartierul “Aleea Parc” amplasat în vecinătatea estică a centrului istoric.

Toate aceste zone care cumulează un număr însemnat de angajați, au nevoie de o accesibilitate crescută la transportul public, și trebuie bine conectate cu principalele zone de locuire. Deși municipiul Sebeș este caracterizat de o densitate scăzută, care face dificilă oferirea serviciilor de transport în comun fără subvenție, trebuie avută în vedere măcar deservirea marilor angajatori (Holzindustrie Schweighofer, Alpin 57 LUX, S.C. Kronospan Sebeș S.A etc.) cu transport public în orele de vârf, respectiv atunci când angajații merg către sau pleacă de la locul de muncă. rea

II.3.4.3 Trama stradală

Trama stradală majoră a localității este de tip radial inelară incompletă, în care arterele principale converg spre zona centrală.

Municipiul Sebeș fiind un oraș de șes, are străzile relativ late, cu curbe largi, cu rigole pentru evacuarea apelor pluviale și zone verzi. Circulația este relativ fluentă, excepție făcând străzile care se suprapun cu drumurile naționale DN1 și DN7, unde se suprapune traficul de autoturisme cu traficul comercial.

Potrivit datelor furnizate de Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului Sebeș, **lungimea totală a rețelei stradale** a municipiului precum și a localităților aparținătoare este de 95.57 km din care:

- Sebeș: 57,87 km;
- Lancrăm: 5,32 km;
- Petrești: 25,54 km;
- Răhău: 6,84 km.

Pe raza municipiului se întâlnesc următoarele categorii de străzi:

Străzi de categoria a I-a – magistrale, care asigură preluarea fluxurilor majore ale orașului pe direcția drumurilor naționale DN1, DN7 și DN67C, care asigură penetrațiile dinspre Alba Iulia, Sibiu, Deva și Valea Sebeșului (Augustin Bena, Valea Frumoasei, Lucian Blaga, Strada Drumul Sibiului, Mihail Kogălniceanu, Dorin Pavel, Ștefan cel Mare, Traian);

Străzi de categoria a II-a - de legătură, care asigură circulația majoră între zonele funcționale și de locuit și cele care se suprapun cu drumul județean DJ106K (Călărași, Vânători, Gării, Dorobanți, Mircea cel Mare, Sava Henția, Av. Olteanu, Avram Iancu, Progresului, Cântarului, N. Bălcescu,);

Străzi de categoria a III-a - colectoare, care preiau fluxurile de trafic din zonele funcționale și le dirijează spre străzile de legătură (Aurel Vlaicu, Peneș Curcanul, Șurianu, Viilor, Răchitei, Grivița, etc.);

Străzi de categoria a IV-a - de folosință locală, care asigură accesul la locuințe și pentru servicii curente, sau ocazionale (S. Bărnăuțiu, Moșilor etc.).

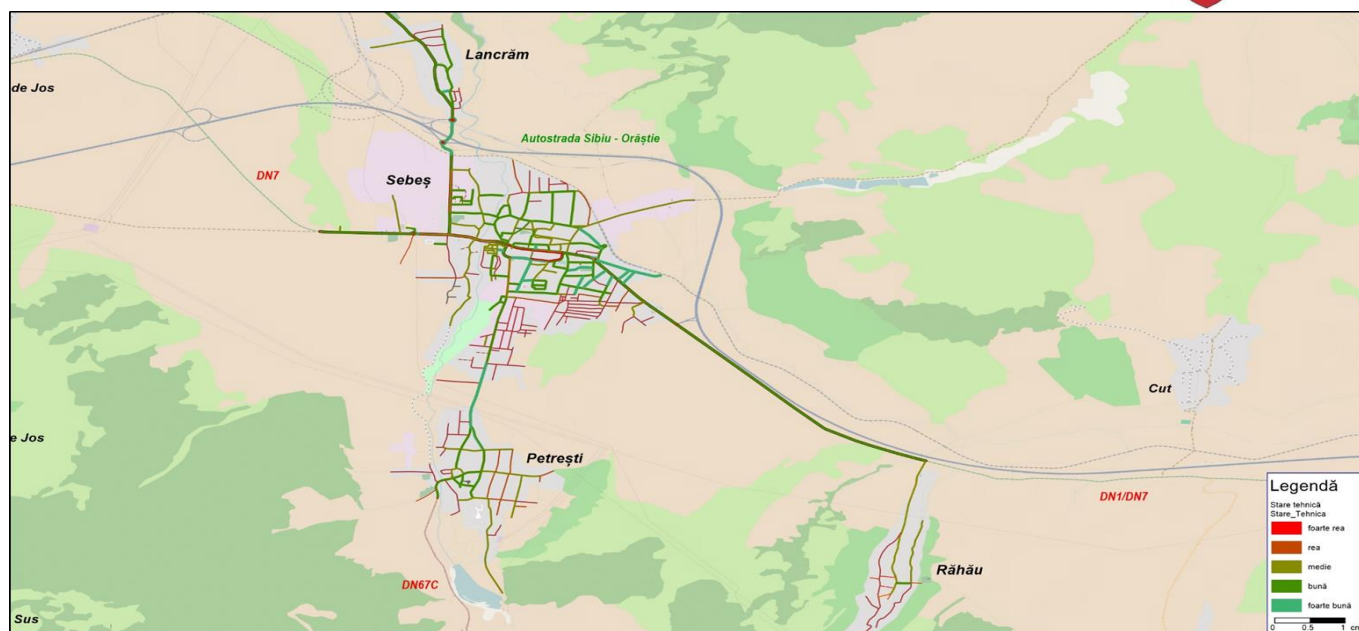
Străzile sunt relativ late, prevăzute cu rigole pentru colectarea și evacuarea apelor pluviale, și trotuare amenajate. Străzile care fac parte din rețeaua stradală majoră a localității (străzi categoria a I-a și a II-a) au lățimea medie cuprinsă între 10 m și 14 m, iar celelalte între 6 și 10 m.

Din cauza lățimi variabile a străzilor, există numeroase gâtuiuri care afectează uneori numai trotuarele sau în alte cazuri și partea carosabilă a străzii (str. Ștefan cel Mare, Decebal, Mircea cel Mare, Călugăreni).

Străzile modernizate, în mare parte sunt cu 2 benzi de circulație, cu trotuare parțiale, scurgerea apelor este rezolvată prin rigole. Canalizarea pluvială există numai în cartierele de locuințe.

Străzile nemodernizate, majoritatea sunt împietruite, scurgerea apelor făcându-se prin șanțuri sau rigole deschise, în cea mai mare parte neîntreținute.

Multe din străzile modernizate (cu îmbrăcăminte asfaltică) au durată de exploatare depășită, oferind în unele cazuri condiții de exploatare inferioare străzilor nemodernizate.

Conform planșei cu ilustrarea stării tehnice a rețelei stradale a municipiului Sebeș și a localităților aparținătoare, Lancrăm, Petrești și Răhău observăm următoarele:

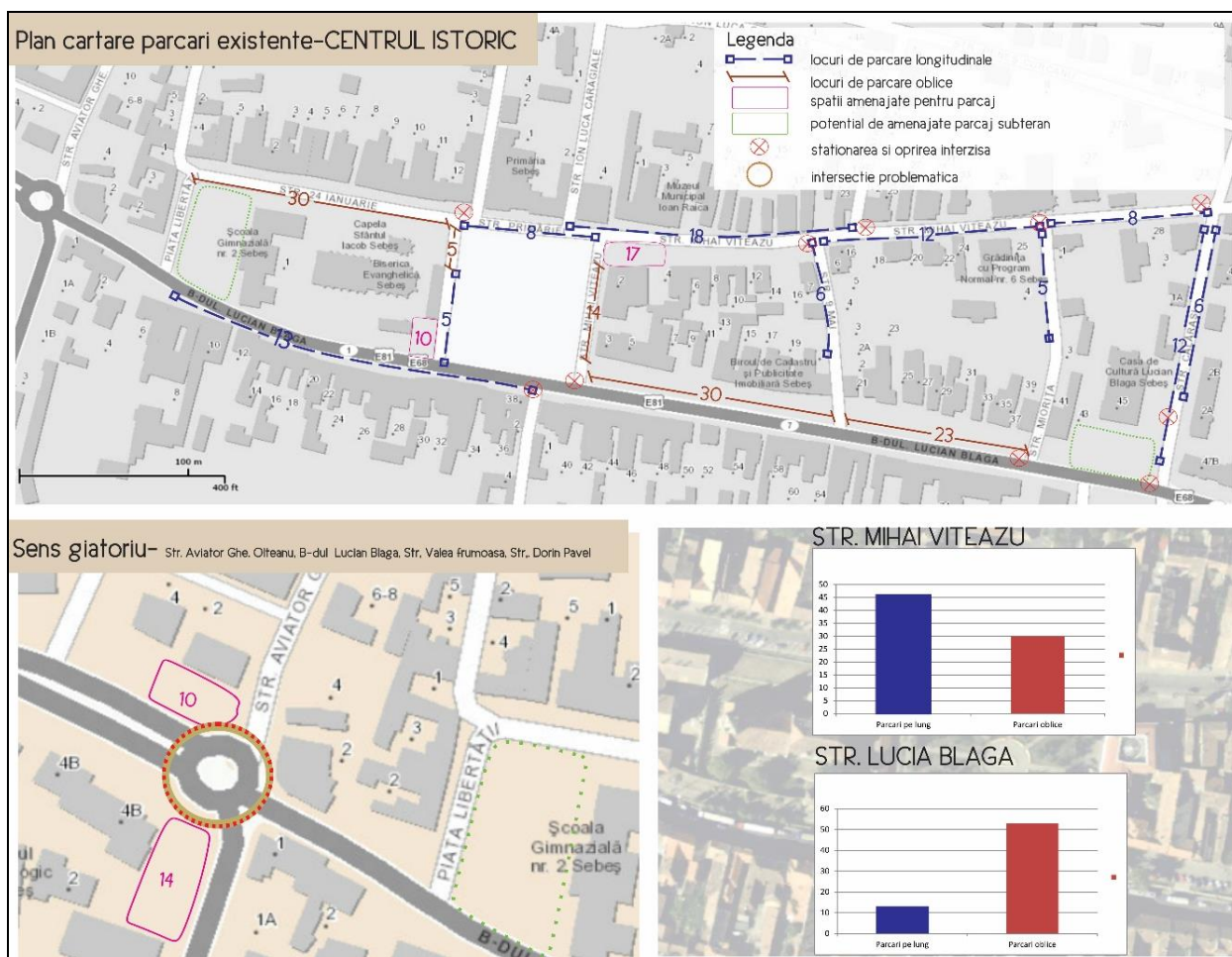
1. Numărul mare de străzi nemodernizate sau aflate într-o stare foarte rea din municipiul Sebeș sunt localizate în sud – estul municipiului. Străzi în stare rea se regăsesc și în zona de nord a municipiului. De asemenea, și strada care traversează centrul istoric se află tot într-o stare rea – se propun astfel proiecte structurate de reabilitare și modernizare a rețelei de străzi urbane în zonele nord, sud-est
2. În localitatea Lancrăm, străzile nemodernizate sunt amplasate tot în zonele de sud – vest și nord a localității, restul străzilor fiind într-o stare bună de funcționare.
3. În localitatea Petrești, singurele străzi cu o stare tehnică bună sunt cele care tranzitează centrul localității și care face legătura cu Sebeș.
4. Asemenea localității Petrești, și în Răhău, drumurile cu o stare tehnică medie sunt cele din centrul localității, restul străzilor fiind caracterizate de o stare tehnică rea și/sau foarte rea.

II.3.4.4 Parcare – spații dedicate staționării

Conform analizelor efectuate pentru elaborarea Planului de mobilitate urbană a municipiului Sebeș, acesta se confruntă cu dificultăți în asigurarea numărului necesar de parcaje, în special în zona centrală. Fiind vorba de o zonă cu un patrimoniu arhitectural deosebit și o varietate ridicată de obiective de interes public, există o cerere mare pentru locuri de parcare. În momentul de față această cerere este susținută preponderent de parcări în lungul străzii. Există un singur parcaj privat, amplu, amplasat adiacent hotelului „Leul de Aur”, care asigură în momentul de față aproximativ 30 de locuri de parcare. Există însă spațiu de a extinde acest parcaj cu încă cel puțin 70 de locuri la sol (chiar mai mult în cazul

unui parcaj multietajat). În vecinătatea zonei centrale, în partea vestică, mai există două parcări folosite în regim mixt: parcare de la magazinul Bila și cea ce lângă magazinul Pehart.

Zona centrală deține aproximativ 194 locuri de parcare distribuite în lungul străzii Mihai Viteazu și Lucian Blaga. Acestea nu reușesc încă să satisfacă cererea ridicată de parcări dată de densitatea ridicată a funcțiunilor de interes public. În vecinătatea directă centrului istoric se află o a doua zonă care generează o cerere ridicată de locuri de parcare și anume piața Dacia. Această zonă este deservită de un parcaj de aproximativ 30 de locuri împreună cu locuri de parcare amplasate în lungul străzilor care înconjoară piața. În perioadele de vârf când piața este activă oferta de parcări nu poate face față cererii.

Plan cu localizarea diferitelor tipuri de parcări existente în zona centrului istoric – sursa – PMU Sebeș

În afară de zona centrului istoric, și zona celor două grupări de locuințe colective amplasate la intrările de est și vest ale centrului istoric este vulnerabilă. Astfel că, raportul cerere/ofertă la nivelul locurilor de parcare generează probleme.

Pentru a putea remedia dificultățile provenite din insuficiența locurilor de parcare va fi nevoie de un set măsuri și proiecte care să scadă cererea și să crească oferta. În acest sens va fi nevoie de implementarea unui sistem de gestiune (management) al locurilor de parcare existente. Astfel, primul pas ar fi introducerea parcarii cu plată în zona centrală și pe întreaga lungime a bulevardului Lucian Blaga. Printr-o asemenea măsură poate fi scăzută cererea, descurajând deplasările cu autovehiculul individual.

II.3.4.5 Transport în comun

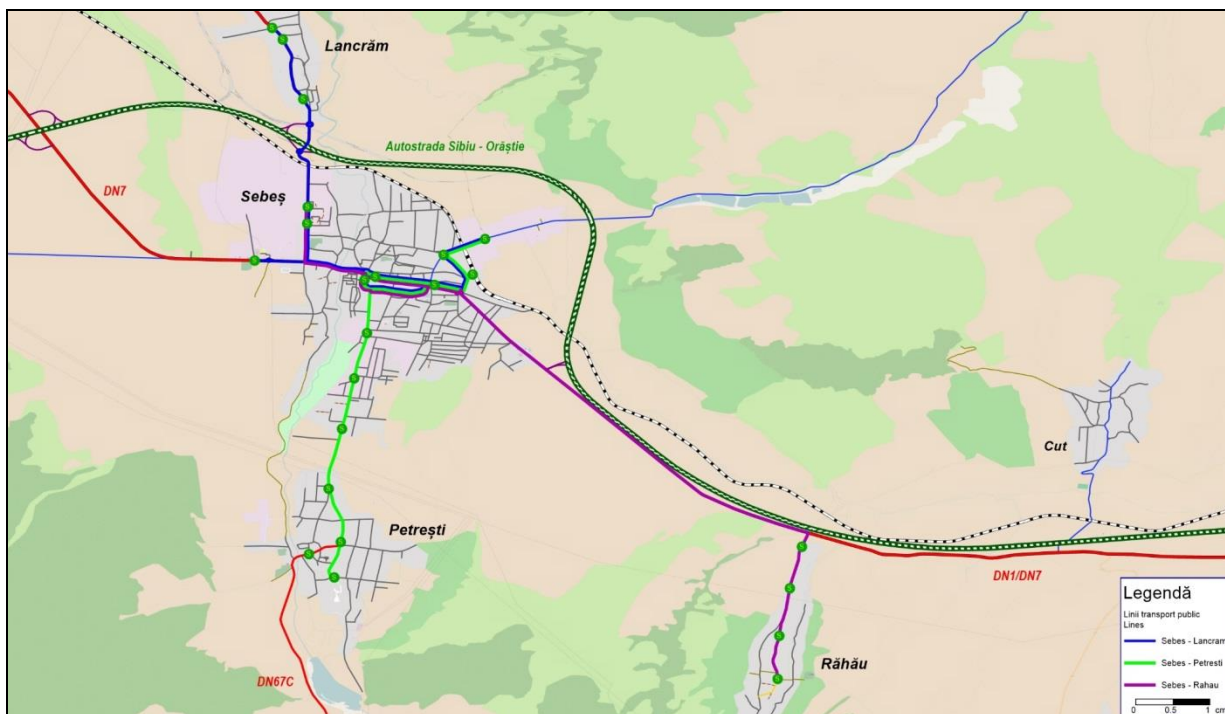
Serviciile de transport public din Municipiul Sebeș și din localitățile aparținătoare sunt operate de către S.C. Livio Dario S.R.L., societate care efectuează transport public de persoane în baza câștigării licitației demarate de Primăria Municipiului Sebeș. Contractul de servicii publice pentru efectuarea transportului public local are prevăzuți indicatori de performanță, în conformitate cu Modelul de contract propus de MDRAP.

Tabel- Situația mijloacelor de transport ale operatorului

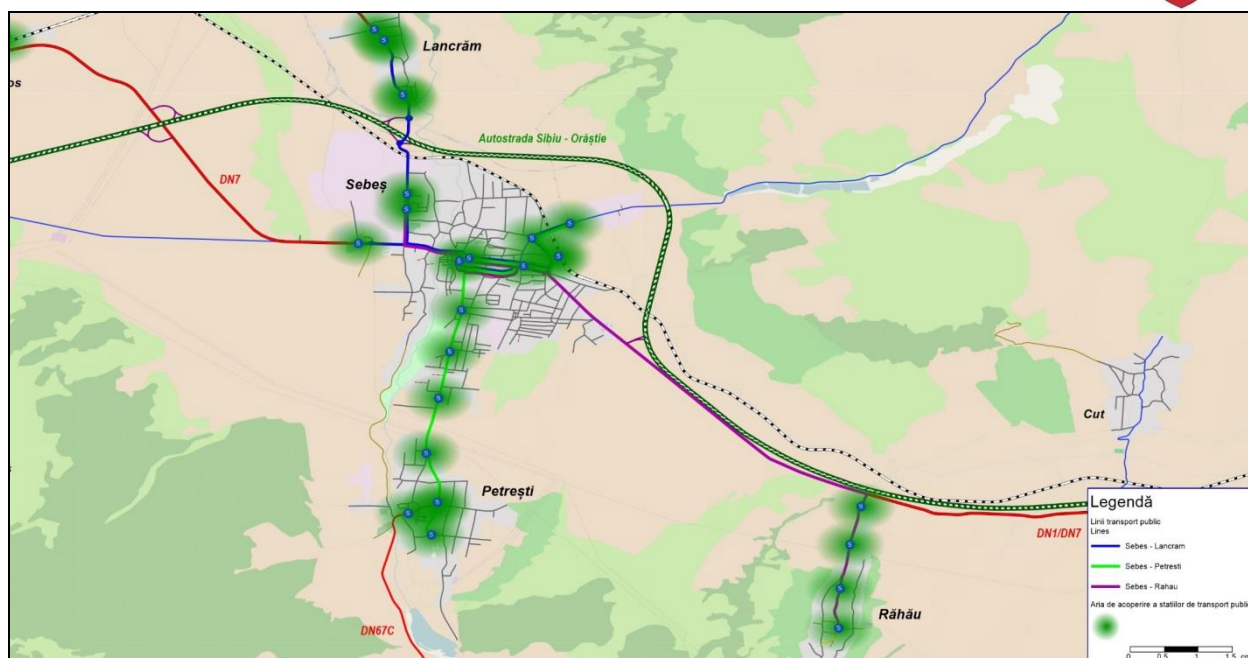
	Marcă	Număr vehicule	An fabricație	Locuri pasageri	Normă poluare	Licențe de traseu eliberate pentru:
Autobuz m3	BMC	3	2006	67	III	Sebeș - Răhău, Sebeș - Petrești, Sebeș - Lancrăm
Autobuz m2	VW	3	2012	23	IV	Sebeș - Răhău, Sebeș - Petrești, Sebeș - Lancrăm

În prezent, societatea de transport public, operează trei trasee principale:

- Traseul 1: Sebeș - Răhău
- Traseul 2: Sebeș - Petrești
- Traseul 3: Sebeș – Lancrăm

Plan cu ilustrarea traseelor transportului public – sursa – PMU pentru Municipiul Sebeș

Plan cu ilustrarea traseelor transportului public și a principalelor stații aflate pe parcursul acestora (raza de deservire = 400m) – sursa – PMU pentru Municipiul Sebeș

Planșele anterioare figurează traseele de transport public precum și raza de acoperire a stațiilor acestora. Astfel observăm faptul că localitățile aparținătoare sunt relativ bine deservite de acest serviciu public. În municipiul Sebeș, în zonele din sud-est și nord transportul în comun nu deservește corespunzător (cele două areale nu intră în raza de acoperire a stațiilor de transport public).

Tabel – capacitatea de transport a liniilor de autobuze – sursa PMU Sebeș

Linia	Vehicule	Număr curse / zi (Luni-Vineri)	Capacitate medie transport călători	Lungime traseu (km)	Interval mediu de succesiune (min)	Capacitate de circulație	Capacitate de transport (căl/oră/sens)
Sebeș - Răhău	2	16	45	10.3	67	0.90	41
Sebeș - Petrești	2	24	45	6.4	41	1.48	67
Sebeș - Lancrăm	2	24	45	6	46	1.32	60
Total						3.69	168

În tabel au fost calculate **capacitățile de circulație și transport** ale fiecărei linii de transport public a municipiului Sebeș. În total, la nivelul tuturor traseelor s-au obținut **Capacitatea de circulație (N) = 3 autobuze/oră/sens de circulație** și **Capacitatea de transport (C) = 168 călători/oră/sens**.

Aceste valori care pot fi considerate satisfăcătoare doar pe tronsoanele din zona învecinată centrului orașului, unde liniile au stații suprapuse. Pe restul liniilor, succesiunea vehiculelor este rară, pentru a putea asigura, cu parcul existent, un nivel minim al calității serviciului. Există linii la care intervalul mediu de succedare depășește o oră (exemplu “Sebeș – Răhău”).

În anul 2014, au fost înregistrați un număr total de 723.378 călători transportați pe cele 3 linii de transport public existente la nivelul municipiului Sebeș. Cea mai încărcată dintre acestea este linia Sebeș – Petrești, prin care se transporta un număr mediu de circa 26.000 călători/lună.

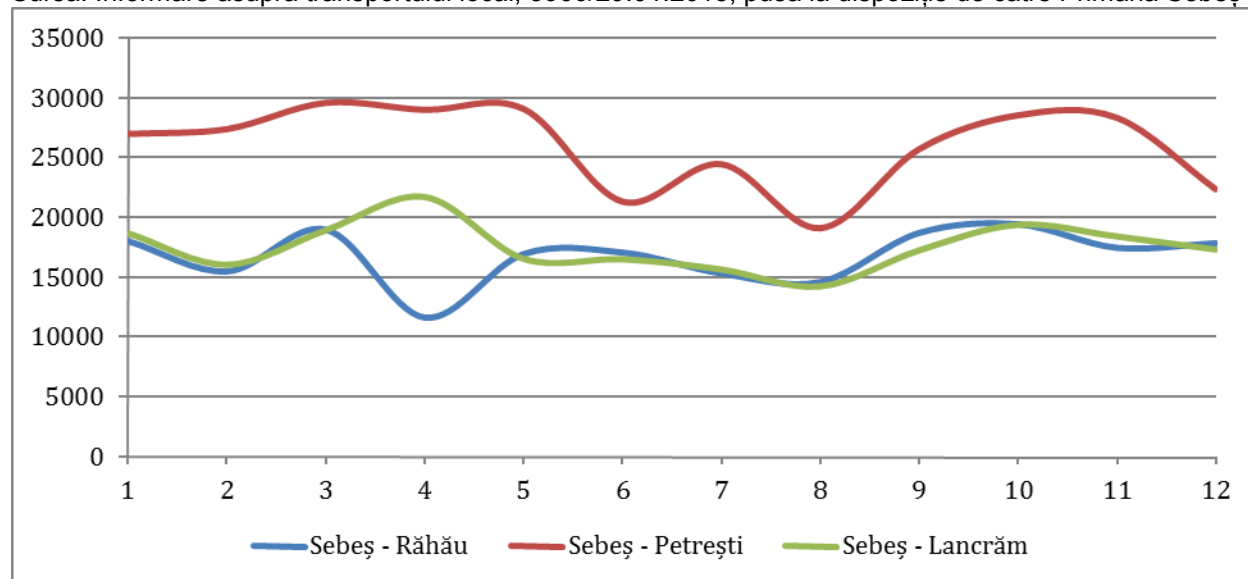

Se poate observa din diagrama asociată activității de transport public pe anul 2014 (figura 2-24) că numărul de călători transportați este influențat și de ciclurile școlare. Astfel că, în lunile de vară se constată o diminuare a numărului călătorilor transportați. Situația aceasta, fiind mai evidentă în cazul liniei Sebeș – Petrești. În general, există tendința ca în lunile de vară, numărul călătorilor transportați să fie mai redus.

Tabel 0- 1 Fluxurile de călători înregistrate la nivelul anului 2014

Luna	Fluxuri de călători înregistrate în ambele sensuri, anul 2014		
	Sebeș - Răhău	Sebeș - Petrești	Sebeș - Lancrăm
1	18025	26933	18663
2	15494	27337	16043
3	18976	29523	18925
4	11638	28939	21695
5	16951	29014	16536
6	17067	21283	16499
7	15334	24407	15645
8	14603	19076	14230
9	18704	25664	17242
10	19431	28486	19381
11	17466	28275	18404
12	17848	22328	17313
Total	201537	311265	210576
Total călători / 2014			723378
Populație Sebeș			27019
Mobilitate			27

Sursa: Informare asupra transportului local, 3960/29.01.2015, pusă la dispoziție de către Primăria Sebeș

Figură 0- Variația lunară a numărului de călători transportați pe cele trei linii de transport, anul 2014

Sursa: Informare asupra transportului local, 3960/29.01.2015, pusă la dispoziție de către Primăria Sebeș

II.3.4.6 Infrastructură pentru biciclete

Bicicleta este una dintre mijloacele alternative de mobilitate. Bicicleta este reprezentantul deplasărilor blânde, nemotorizate, al transportului sustenabil, un mijloc de transport economic care încurajează intermodalitatea, scade gradul de congestie a traficului, ameliorează relațiile dintre diferite zone ale orașului, reduce gradul de poluare (sonora, cu noxe) și încurajează activitatea fizică în rândul locuitorilor orașului.

Având în vedere faptul că municipiul Sebeș, are o suprafață totală de 17,54 km², cu o lungime de aproximativ 4,41 km E-V și cu 4,97 km N-S, acesta se încadrează într-o categorie de oraș unde poate fi aplicabil un sistem de transport ciclabil. Municipiul are un grad ridicat de accesibilitate, datorită rutei Drumului Național 7 ce traversează și secționează municipiul, dar și a autostrăzii A1 adiacentă acestuia. Aceste rute afectează într-un mod negativ municipiul crescând fluxul circulației în inelul central, influențând calitatea infrastructurii, limitând tipurile non-motorizate de transport, afectează structura monumentelor, a vestigiilor adiacente tronsoanelor de trafic și, nu în ultimul rând, crește gradul de poluare al mediului înconjurător.

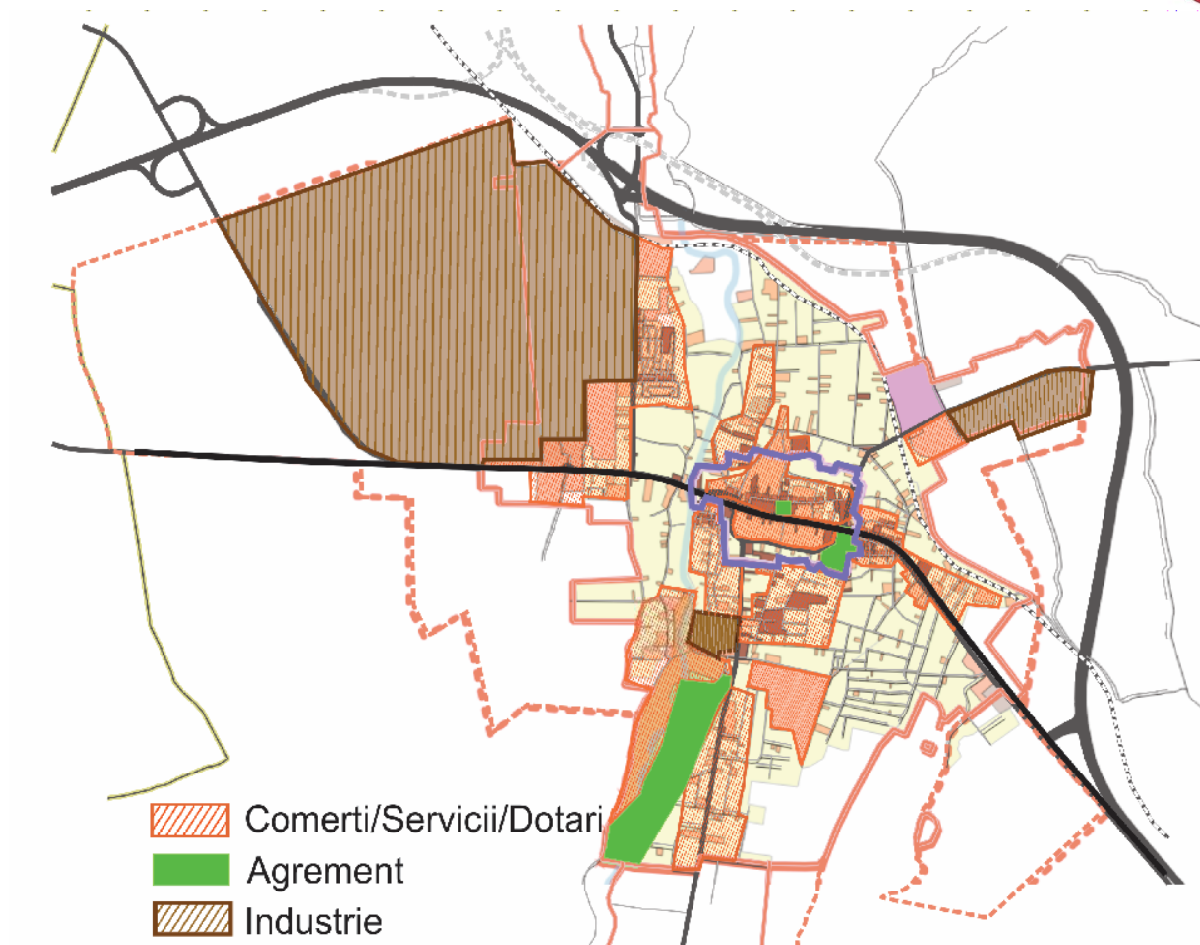
De asemenea, cele mai multe excursii în orașele europene sunt mai scurte de 5 km, o distanță care poate fi parcursă cu ușurință cu bicicleta, de multe ori chiar mai repede decât cu mașina. Deci, este destul spațiu și un mare potențial pentru crearea de schimbare spre sustenabilitate în acest sector.

Majoritatea rezidenților unui oraș, navetiști și vizitatori au nevoie sau trebuie să călătorească în timpul orelor de vârf, în perioade scurte ale zilei. Acest lucru pune presiune asupra sistemului de transport în orele de vârf, ceea ce duce la supraaglomerarea, congestie și experiență negativă a utilizatorului. Furnizarea capacității de transport urban este statică în timp și trebuie să fie concepută pentru a absorbi cererea pe cât posibil.

Deplasarea pe bicicletă este folosită pentru distanțe scurte, de maxim 5 km. Astfel că, raportându-ne la tipul de utilizatori (utilizatori cu experiență, utilizatori de bază și utilizatori începători) și la tipul de utilizare al deplasărilor, putem observa în planul de mai jos, gradul fluxurilor de deplasare: flux ridicat, flux mediu și flux scăzut de utilizare a rutelor pentru traseele velo. Cele mai utilizate artere sunt rutele principale de legătură între funcțiuni importante și între alte localități învecinate; Fluxul cel mai ridicat fiind pe: Drum Național 7 (Porțiunea din Str. Valea Frumoasei și Str. Augustin Bena), Str. Călărași, Drum European 81 (Str. Mihail Kogălniceanu) și Str. Dorin Pavel.

Destinații tipice principale ale utilizatorilor sunt:

- cartiere rezidențiale;
- unități de învățământ;
- zone comerciale;
- concentrații de ocuparea a forței de muncă, cum ar fi companiile mari și parcuri de afaceri, zonele industriale;
- principalele noduri

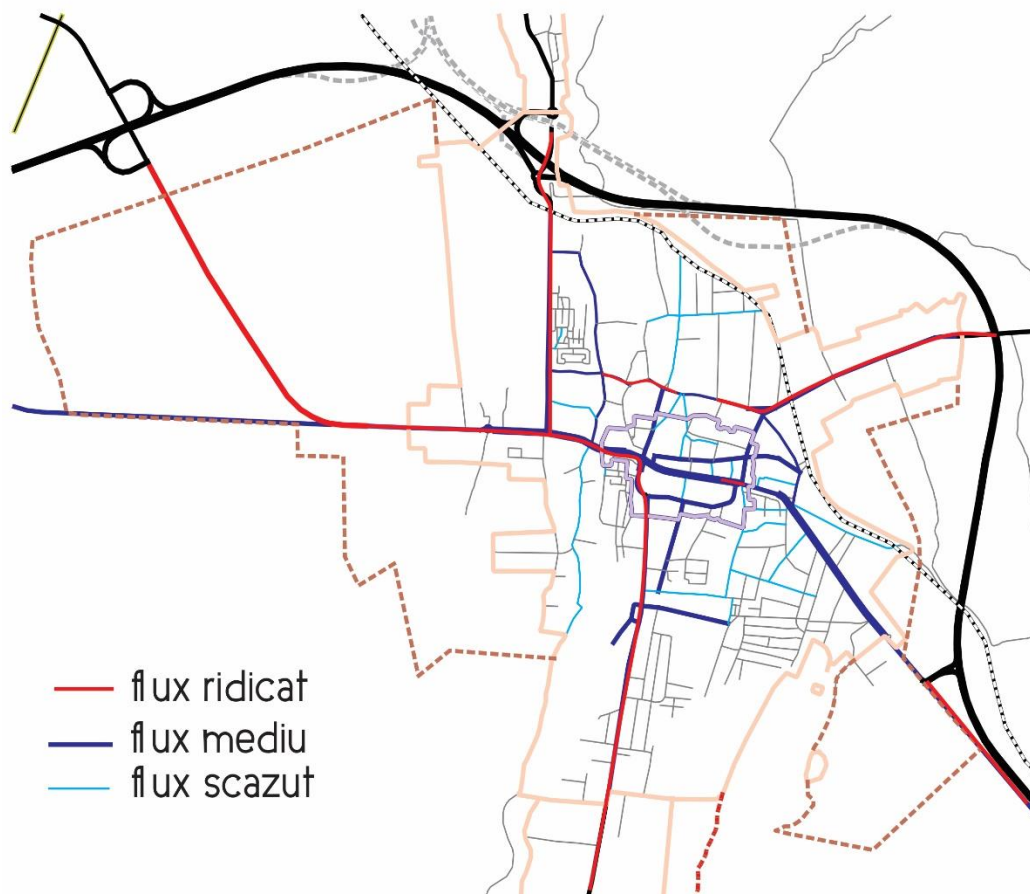
Figură Zone de interes ale municipiului Sebeș – sursa Planul de mobilitate pentru municipiul Sebeș

De asemenea, se poate observa din schema alăturată, utilizarea tronsoanelor din interiorul inelului central, însă nu este un traseu prioritar, datorită prezenței autovehiculelor de mare tonaj ce tranzitează rutele principale.

Pentru a putea crea o rețea pentru bicicliști, se pot lua în considerare următoarele acțiuni: îngustarea benzilor carosabile existente, eliminarea definitivă a unor benzi carosabile, eliminarea spațiilor de parcare de-a lungul carosabilului, realizarea de piste sau benzi ciclabile pe străzile cu sens unic.

Se poate observa din vizita pe teren, situația existentă și metode de încurajare a mobilității velo în situația actuală.

HARTA FLUXURILOR DE TRAFIC VELO-EXISTENT

Figură - Schemă harta fluxurilor velo - sursa Planul de mobilitate pentru municipiul Sebeș

Sursă: Analiza consultantului <http://labs.strava.com/heatmap/#15/23.56184/45.96019/gray/bike>

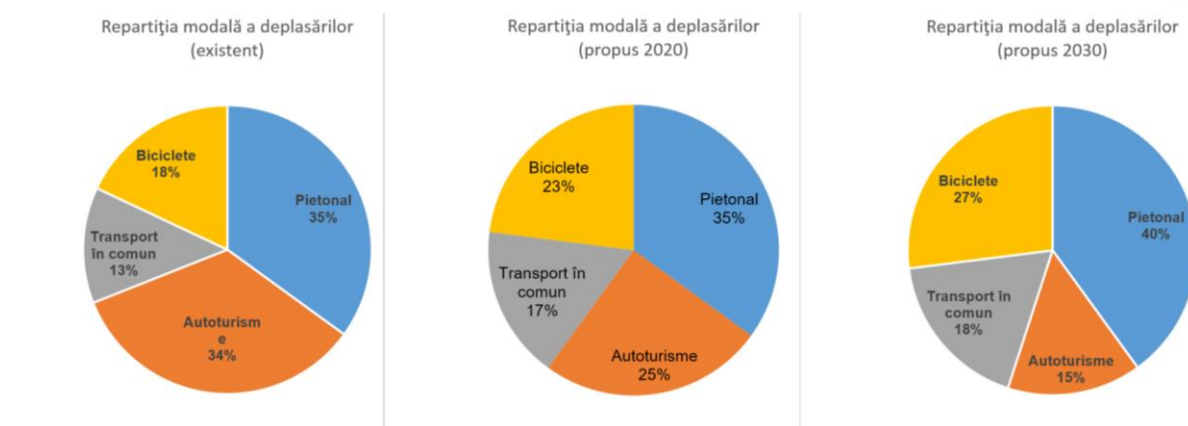
În anul 2015, prin investiție finanțată din Bugetul Local a fost realizată o pistă de biciclete care face legătura între Petrești și Sebeș, pe o lungime de 1,4 km, paralela cu Str. Dorin Pavel. Sunt necesare investiții în continuare, care să lege infrastructura nou creată de zonele de atracție pentru mobilitate, cum ar fi: spațiile verzi – legătură ciclabilă cu Parcul Arini, Parcul Tineretului, zonele centrale Piața Libertății, Parcul Primăriei, zonele cu aglomerare de locuri de muncă – Str. Augustin Bena, spre STC, zona industrială M.Kogălniceanu, zona industrială str. Călărași, precum și conexiunea cu DN1 în Drumul Sibiului.

Raportându-ne la aceste caracteristici, în urma analizelor făcute asupra Orașului Sebeș, se propune implementarea unor trasee ciclabile pe următoarele artere: Str. Mihail Kogălniceanu, Str. Valea Frumoasei, Str. Lucian Blaga, Str. Mihai Viteazu, Str. Călărași, Str. Dorobanți, Str. Mureșului, Str. Aviator Olteanu, Str. Gării, Str. Dorin Pavel, Str. Traian, Str. Șurianu, Str. Sava Henția, Str. Călugăreni, Str. Cântarului, Drumul Sibiului.

II.3.4.7 Concluzii

- Străzile sunt relativ late, prevăzute cu rigole pentru colectarea și evacuarea apelor pluviale, și trotuare amenajate. Străzile care fac parte din rețeaua stradală majoră a localității (străzi categoria a I-a și a II-a) au lățimea medie cuprinsă între 10 m și 14m, iar celelalte între 6 și 10 m.
- Din cauza lățimii variabile a străzilor, există numeroase gâturi care afectează uneori numai trotuarele sau în alte cazuri și partea carosabilă a străzii (str. Ștefan cel Mare, Decebal, Gaterului, Călugăreni).
- Străzile modernizate, în majoritate sunt cu 2 benzi de circulație, cu trotuare parțiale, scurgerea apelor este rezolvată prin guri de scurgere în zona centrală, în alte zone fiind rezolvată prin rigole.
- Majoritatea străzilor nemodernizate sunt împietruite, scurgerea apelor făcându-se prin șanțuri sau rigole deschise, în cea mai mare parte neîntreținute.
- Multe din străzile modernizate (cu îmbrăcăminte asfaltică) au durată de exploatare depășită, oferind în unele cazuri condiții de exploatare inferioare străzilor nemodernizate.
- Aproximativ 20% dintre arterele care fac parte din rețeaua municipiului se află într-o stare tehnică proastă, evidențiindu-se ca importanță traseele de traversare, utilizate de vehiculele de transport marfă precum și zonele periferice.
- Îmbunătățirea parametrilor de viabilitate tehnică a străzilor constituie un obiect major pentru îmbunătățirea mobilității urbane a pasagerilor, mărfurilor, dar și a traficului nemotorizat de pietoni și bicicliști. Vor avea loc investiții pentru amenajarea unei piste de biciclete de 1,4 km între Strada Dorin Pavel Sebeș și Strada 1 Mai Petrești având în vedere numărul crescut al celor din Petrești care fac naveta spre centrul municipiului, fiind totodată o alternativă de transport mai puțin poluantă dar și mai sigură pentru bicicliștii care împart carosabilul cu autovehicule.
- A1 Sibiu-Orăștie a reușit să devieze majoritatea traficului greu pe lungă distanță însă datorită fluxurilor intense ale traficului greu, în special ale deplasărilor comerciale generate de activitatea industrială, rețeaua stradală este în continuare solicitată. De asemenea, este necesară ameliorarea infrastructurii pietonale în zona centrală pentru a valorifica mai bine obiectivele turistice, zone industriale acolo unde accesul pietonal este precar, zone de locuire și Parcul Arini acolo unde cererea de parcuri s-a făcut în detrimentul aleelor pietonale.
- În cadrul chestionarului privind actualizarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Municipiului Sebeș, doar 13,7% din respondenți consideră că dezvoltarea infrastructurii și a mediului urban ar trebui să reprezinte obiectivul principal urmărit în perioada de dezvoltare locală 2015-2024, în urma dezvoltării infrastructurii sanitare și socio-educative (38,6%) și potențialului turistic (23,1%). Prin urmare, infrastructura de transport urbană este satisfăcătoare însă sunt necesare acțiuni de modernizare/reabilitare a străzilor și fluidizare a traficului la nivel periurban.
- Repartiția modală a deplasărilor, în momentul de față, releva faptul că 18% dintre deplasări se realizează cu bicicleta și 35% pietonal, astfel încât mobilitatea nemotorizată are o pondere mai mare decât cea motorizată, însă aceste moduri de deplasare pot fi încurajate și dezvoltate prin dezvoltarea infrastructurii necesare: piste de biciclete, alei pietonale, benzi ciclabile.

II.3.5. Spațiu public

Scopul acestui capitol este de a prezenta succint sistemul major de spații publice și de a evidenția principalele nevoi și dificultăți pentru acest domeniu. Sistemul de spații publice al municipiului Sebeș va fi analizat atât la nivelul componentelor sale, cât și al legăturilor. Accentul va fi plasat pe identificarea unor spații publice degradate sau abandonate care printr-un proces de revitalizare pot aduce beneficii majore la nivelul atractivității orașului și al calității vieții locuitorilor. Mai mult, prin acest proces de revitalizare poate fi completat sistemul major de spații publice, astfel încât gradul lui de deservire să acopere într-un mod eficient întregul oraș.

II.3.5.1 Clasificarea multicriterială a sistemului major de spații publice

A. Clasificarea spațiilor publice după configurarea spațială - Sistemul major de spații publice

Conform teoriei urbanismului, sistemul major de spații publice este alcătuit din trei componente esențiale:

- Suprafețe** - Spații publice ample, reprezentative la nivelul municipiului cum ar fi: Parcul Primăriei împreună cu zona centrului istoric și Parcul Arini. Cele două parcuri reprezintă areale de atracție la nivelul municipiului, fiind utilizate preponderent pentru activități de recreere de către locuitori sau turiști. Dat fiind rolul de reper, aceste spații sunt folosite și ca locuri de întâlnire pentru rezidenții zonei.
- Puncte** - Spații publice cu dimensiuni preponderent reduse, de interes local. În această categorie sunt incluse scuaruri, piețe, piațete, spații comunitare sau locuri de joacă pentru copii. Aceste spații preiau rolul unor dotări de proximitate, motiv pentru care prezența lor în zonele de locuire este esențială.

3. **Linii** - Spații publice de tip linear care reprezintă elementele de legătură în sistem. În această categorie sunt încadrate bulevarde, zone și pietonale reprezentative cum ar fi: Bulevardul Lucian Blaga, strada Traian, strada Dorin Pavel, strada Mihail Kogălniceanu și strada Augustin Bena.

În cazul municipiului Sebeș, sistemul major de spații publice este compus din două parcuri reprezentative la nivelul municipiului, susținute de zona ce urmează a fi pietonizată aferentă centrului istoric (Suprafețe). Aceste spații reprezentative sunt conectate la zonele de locuire prin străzile: Strada Traian, strada Dorin Pavel, strada Mihail Kogălniceanu și strada Augustin Bena, Bulevardul Lucian Blaga. Zonele de locuire sunt deservite preponderent de scuaruri care înglobează și locuri de joacă pentru copii.

Suprafețe – spații publice ample

Principalul spațiu public amplu tip suprafață este zona Centrului istoric, care este amenajat și bine deservit de dotări de utilitate publică, specifice zonei. Pentru această zona există intenția unui proiect de închidere a acestuia pentru vehiculele motorizate și încurajarea deplasărilor blânde, nemotorizate (pietonale și cu bicicleta). Zona Centrului Istoric, ca spațiu public amplu va cuprinde Bd. Lucian Blaga, între Casa de Cultura și Turn (zona Leul de Aur), unind alte spații publice de mai mici dimensiuni, Parcul Primăriei și Piața Libertății. Prin transformarea acestei zone în zona pietonală, cu acces redus al mașinilor doar pe traseul Str. Mihai Viteazu-24 Ianuarie, se formează o zonă funcțională amplă destinată pietonilor, agrementului și realizarea de evenimente publice.

Alte zone ample sunt reprezentate de parcul Arini și parcul Tineretului. Ambele parcuri sunt propuse pentru modernizare și dezvoltarea facilităților de agrement.

În vecinătatea vestică parcului Arini se află râul Sebeș, un element de cadru natural major, abandonat în momentul de față, care traversează întreaga localitate pe direcția nord-sud. Pentru valorificarea potențialului natural, albia râului va fi propusă pentru regularizare, oferind astfel posibilitatea conectării prin linii pietonale și velo a două spații publice ample ale municipiului – zona Centrului Istoric – “Inima orașului” și zona Arini – “inima verde a orașului”.

Reamenajarea malului râului Sebeș poate completa rețeaua de spații verzi a localității. De asemenea, acest sistem de spații verzi poate fi completat cu amenajarea terenului în prezent abandonat și plin de deșeuri accidentale, amplasat în apropierea Zonei industriale de pe strada Alunului. Astfel, în zona străzii Alunului se impune ecologizarea terenurilor și reconversia acestora în spațiu public verde amenajat, cu funcțiuni de agrement și spații de joacă pentru copii.

Puncte – spații publice cu dimensiuni reduse

Spațiile publice punctuale, de mici dimensiuni, sunt prezente preponderent în cartierele de locuințe.

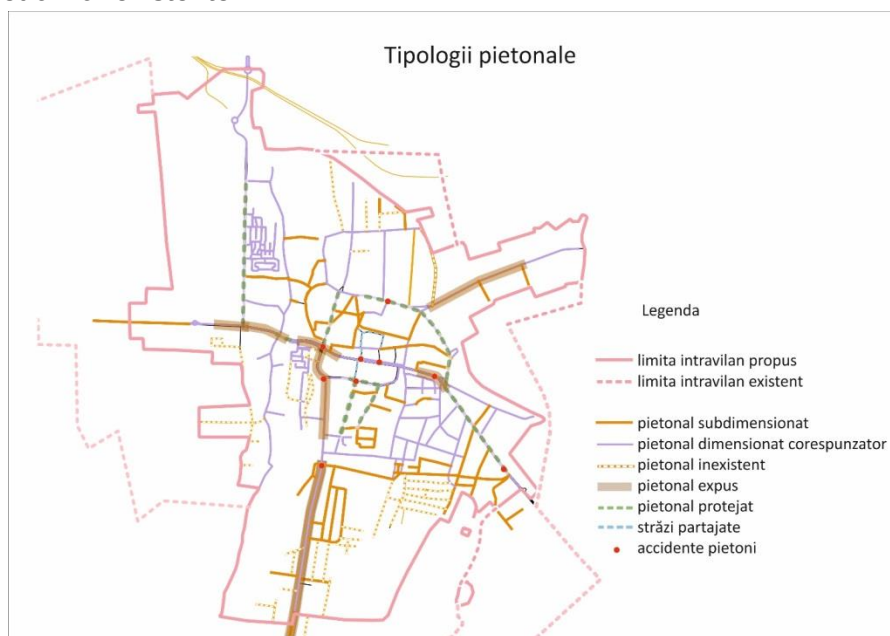
Amenajarea unor astfel de spații comunitare și a unor dotări sociale reprezintă o prioritate pentru Zona Petrești, Zona Aleea Lac – Aleea Parc, zona Valea Frumoasei și Zona Kogălniceanu, care vor crește gradul de atractivitate.

Linii – spații publice de tip liniar

Spațiile publice de tip liniar sunt reprezentate în cadrul municipiului Sebeș de Bulevardul Lucian Blaga, strada Traian, strada Dorin Pavel, strada Mihail Kogălniceanu și strada Augustin Bena. Acestea fac legătura între diferitele zone care alcătuiesc orașul, și implicit, între diferitele elemente componente ale sistemului de spații publice. Acestea, însă, ar trebui amenajate astfel încât să fie plăcute de parcurs de pietoni.

Lipsa arterelor destinate strict deplasărilor nemotorizate în special în centrul istoric al Municipiului, scade atractivitatea obiectivelor de interes public plasate în acest areal.

În acest sens, pentru o mai bună funcționare și creșterea gradului de deservire a sistemului de spații publice, va fi necesară amenajarea zonelor preponderent pietonale și revitalizarea bulevardelor/străzilor existente.

Așadar putem constata un număr însemnat de străzi care nu dețin amenajări pentru pietoni. Acestea se află preponderent în zonele rezidențiale cu un grad ridicat de sărăcie (sud-est) sau zone în curs de dezvoltare. Fiind vorba de străzi foarte înguste dedicate preponderent rezidenților acestea pot fi amenajate ca străzi ocazional carosabile sau partajate după modelul de funcționare a străzilor Cetății și Bistrei în centrul istoric.

În prezent municipiul Sebeș deține o singură stradă dedicată integral pietonilor, în vecinătatea directă a primăriei. Tot în zona centrală mai funcționează două străzi în regim de "shared space", strada Cetății și strada Bistrei. Cele două străzi sunt folosite în comun de către pietoni și conducătorii auto, care

au permisiunea de a circula, însă cu viteze reduse (Strada Cetății este utilizată exclusiv de riverani sau de mijloace de transport public) .

II.3.5.2 Relația spațiu public – spațiu verde

În contextul în care spațiul public pune accent pe întărirea relațiilor sociale, rolul și funcțiunile pe care spațiile verzi (sau sistemul de spații verzi) le îndeplinesc pot fi rezumate ca atare: climatică [1], sanitară [2], ecologică [3], socială [4], estetică [5] .

[1] **funcție climatică** - capacitatea spațiilor verzi amenajate de a modera condițiile climatice (micșorează amplitudinile termice, protejează împotriva vânturilor) .

[2] **funcție sanitară** - capacitatea spațiilor verzi amenajate de a asigura un mediu favorabil sănătății oamenilor

[3] **funcție ecologică** - capacitatea spațiilor verzi amenajate de a menține un echilibru între totalitatea ecosistemelor și de a conserva biodiversitatea în teritoriu

[4] **funcție socială - recreativă** - capacitatea spațiilor verzi amenajate de a asigura un mediu favorabil interacțiunii sociale și de a asigura relaxarea, divertismentul și dezvoltarea personală a utilizatorilor

[5] **funcție estetică** - capacitatea spațiilor verzi amenajate de a asigura o ambianță plăcută la nivel perceptiv

Așadar, prin completarea cu elemente vegetale și în relație cu un sistem de spații verzi, spațiul public poate prelua și capacitatea de ameliorare a poluării aerului și reducerea zgomotului (poluare fonică) generat de traficul intens de pe marile culoare de circulație, întărindu-și totodată calitățile ambientale.

Municipiul Sebeș este caracterizat printr-o varietate ridicată de spații publice verzi, preponderent grădini de dimensiuni mari (parcul Arini) sau medii (Piața Libertății, parcul Tineretului, Parcul Zăvoi în Petrești). Tendința de creștere a acestora este evidențiată de o serie de proiecte de amenajare a unor noi spații verzi, cum ar fi cel din zona industrială adiacentă străzii Alunului, prin regenerarea spațiului urban abandonat și plin de deșeuri sau transformarea în parc și zona de agrement a fostei gropi de gunoi din Drumul Dăii, reecologizată și disponibilă pentru valorificare.

Pentru a crea un sistem de spații publice și spații verzi este nevoie, nu doar de areale de vegetație, ci și de coridoare verzi. Astfel este necesară valorificarea prezentei vegetații de aliniament, dar și acordarea unei atenții sporite pentru toaletarea și îngrijirea acesteia.

Există o serie de zone rezidențiale periferice care nu sunt deocamdată conectate la acest sistem de spații publice. De asemenea, se resimte nevoia de reconfigurare a unor circulații majore, astfel încât acestea să poată deveni spații publice lineare prin lărgirea zonelor pietonale. Pentru a valorifica potențialul ridicat de agrement din partea sudică a municipiului va fi nevoie de creșterea accesibilității prin extinderea circulațiilor și constituirea unei zone de promenadă în lungul malului râului Sebeș.

II.3.5.3 Nevoi și elemente de potențial

În urma analizei au fost identificate următoarele nevoi și elemente de potențial la nivelul rețelei de spații publice a municipiului Sebeș:

Nevoi

Zona Kogălniceanu

- Proiecte de amenajare a spațiilor urbane, spații de joacă pentru copii
- Modernizarea rețelei de iluminat public
- Amenajarea piste de biciclete
- Îmbunătățirea conexiunii pietonale și velo cu Lancrăm prin amenajarea unei cai de acces supratere/terestre care să traverseze autostrada A1 și calea ferată

Zona Aleea Lac – Aleea Parc

- Proiecte de amenajare a spațiilor urbane, spații de joacă pentru copii
- Modernizarea rețelei de iluminat public
- Îmbunătățirea accesului la transportul public în comun
- Acces la rețeaua de piste de biciclete

Zona Dorin Pavel – Drumul Petreștiului

- Pistă de biciclete
- Creșterea mobilității locuitorilor din zona Petrești și zona de est a municipiului Sebeș prin modernizarea străzii Cloșca și legătura cu Str. Zăvoi Petrești, creând astfel o alternativă de deplasare față de Str. Dorin Pavel.

Zona Petrești

- Amenajarea parcului Zăvoi
- Reluarea și finalizarea lucrărilor la microhidrocentrala din parcul Arini (Lac Redresor Petrești)
- Extinderea rețelei de iluminat public
- Amenajarea locurilor de joacă pentru copii

*În zona Străzii Alunului se impune ecologizarea terenurilor și reconversia acestora în zonă verde, cu funcțiuni de agrement și spații de joacă pentru copii. Acest proiect poate contribui în mod direct la creșterea indicatorului de spațiu verde pe cap de locuitor.

Potențial

- Posibilitatea de amenajare a malului râului Sebeș

- Terenuri abandonate care pot fi convertite în spații publice comunitare
- Intersecții care prin reamenajare permit extinderea spațiului pietonal și amenajarea unor scuaruri.
- Gruparea unei varietăți ridicate de zone de agrement în parcul Arini.
- Bună deservire cu spații verzi la nivelul orașului.

II.3.5.4 Zone majore de intervenție

Principalele zone de intervenție au fost alese astfel încât, pe de o parte, orașul să poată fi deservit echilibrat de sistemul de spații publice și, pe de altă parte, să fie puse în valoare principalele atracții. Investițiile propuse vor încerca să deservească în mod echilibrat zonele funcționale ale municipiului Sebeș, fiind concentrate astfel:

- Recâștigarea centrului istoric pentru pietoni și trafic nemotorizat, cu proiecte complementare de modernizare și sistematizare a unui inel rutier central format din Str. Dorin Pavel, Traian, Călărași, Dorobanți și Aviator Olteanu, amplasarea de parcuri pentru deservirea zonei transformate în zona pietonală, amplasate în mod echilibrat la intrările în zona centrului istoric est-nord-vest, în zonele Intersecția Călărași-Mihai Viteazu (est), Piața Dacia (nord), Piața Libertății și Leul de Aur (vest), precum și extinderea traseului de transport public pe acest inel.
- Zona Dorin Pavel – calea Petrești, prin modernizarea infrastructurii rutiere
- Zona de est – modernizarea infrastructurii rutiere și creșterea potențialului imobiliar prin crearea de cai de acces noi: str. Cloșca, legătura între Str. Cloșca și Aurel Vlaicu
- Crearea de alternative pentru tranzitul est-vest în Sebeș, prin modernizarea străzilor Alunului – Câmpului – Fântâna de Aur și conexiunea cu DN1 Drumul Sibiului, cale ce poate face obiectul extinderii traseului de transport public.
- Petrești – modernizarea infrastructurii rutiere, a străzilor urbane
- Răhău – modernizarea infrastructurii rutiere, a străzilor urbane, în paralel cu dezvoltarea infrastructurii edilitare de apă și canalizare, în special pe drumul de legătura între Răhău și DN1;
- Lancrăm – modernizarea străzilor urbane și creșterea accesibilității nemotorizate către zona centrală prin asigurarea unei cai de legătura ce traversează autostrada și calea ferată.
- Zona Gaterului – dezvoltarea infrastructurii rutiere prin modernizarea străzii Ion Creangă și asigurarea legăturii la noul drum cu statut de variantă ocolitoare vest (Petrești – girajie Kaufland)
- Zona Valea Frumoasei – dezvoltarea infrastructurii rutiere prin modernizarea străzilor urbane și asigurarea cu piste de biciclete pe axul nord-sud, pe malul râului Sebeș
- Zona de nord a municipiului Sebeș – modernizarea străzilor urbane.

În vederea întăririi relațiilor între spațiile publice de interes local și municipal se dorește completare și întreținerea plantațiilor de aliniament, amenajarea malului râului Sebeș și sporirea accesului la rețeaua de piste de biciclete.

De asemenea, a fost inclusă constituirea unui spațiu public comunitar pe terenul amplasat pe strada Alunului pentru a putea revitaliza zona respectivă și pentru a completa sistemul de spații verzi.

Pentru a valorifica principalele zone distinctive la nivelul orașului au fost incluse ca intervenții prioritare, închiderea centrului istoric pentru circulația motorizată în favoarea deplasărilor blânde, pietonale și cu bicicleta, împreună cu amenajarea unei promenade în lungul malului râului Sebeș.

II.3.6. Mediul natural

II.3.6.1 Descrierea geo-morfologică

Relief și climă

Munții Șureanu se desprind din nodul orografic al Parângului și au o orientare sud - nord, înălțimi mari Vârful lui Pătru (2.130 m), sunt bine împăduriți cu păduri de foioase, conifere, iar peste limita superioară a acestora se întind pășunile alpine.

Munții prezintă trei suprafețe de eroziune ale Carpaților Meridionali: Borăscu, Râu Seș și Gornovița. Pe înălțimi păstrează urmele glaciațiunii cuaternare. Prezența pășunilor și pajiștilor montane au favorizat dezvoltarea oieritului în special în comunele Șugag și Săsciori.

Dealurile piemontane ale Sebeșului sunt alcătuite din șisturi cristaline și roci cretacic - paleogene. Aceasta zonă coboară spre nord până la culoarul Mureșului. Cuvertura groasă a depozitelor deluviale a înmagazinat bogate resurse de apă puse în evidență de numeroase izvoare bogate, situate pe rama marginală nordică a acesteia.

Exemple de dealuri situate în vecinătatea municipiului Sebeș:

- Dealul Pleșii, situat în vecinătatea Ariei naturale protejate Râpa Roșie, cu altitudinea de 507 m;
- Dealul Apărata, situat în vecinătatea localităților Săsciori, Răchita cu altitudinea de 651 m;
- Dealul Rebeșul Mare, situat în partea estică a teritoriului, cu altitudini de 400 -:- 480 m;
- Dealul Bisericii din zona localității Răhău, ce flanchează Valea Secașului la sud, cu altitudini de 390 -:- 400 m;
- Dealul Halinga și Fetina, cu altitudini de peste 500 m, în zona sud-vestică a teritoriului.

Podișul Secașelor se află în partea sud - estică a județului la sud de valea Târnavei. Este o unitate puțin fragmentată și prezintă o dublă înclinare est - vest și sud - nord. Marnele, argilele și nisipurile îi conferă o fizionomie de platou ușor vâluit.

Culoarul Mureșului este o unitate de contact ce desparte Munții Apuseni de Podișul Transilvaniei. Are altitudinea coborâtă cuprinsă între 220m la confluența cu Sebeșul și 270 m la confluența cu Arieșul. În zona de culoar se individualizează două depresiuni Sebeș, - Alba Iulia și Teiuș, netede, sculptate în formațiuni pliocene.

Între Munții Apuseni și Carpații Meridionali se întinde Culoarul Orăștiei cu altitudini mai coborâte și Valea Mureșului asimetrică, ce se continuă spre est cu depresiunea - culoar Secaș, cu frecvente procese de versant.

Zona de luncă se dezvoltă în lungul principalelor cursuri de apă din zonă: râul Sebeș și pârâul Secaș, cu o dezvoltare mai largă la confluența acestora din nordul Municipiului Sebeș.

Zona de luncă se caracterizează prin formațiuni aluvionare caracteristice, cu o structură încrucișată reprezentată prin argile nisipoase, cafenii, negre, consistente, cu trecere în baza la nisipuri fine până la grosiere. Aceste formațiuni sunt parazitare de interfluviiile largi ale principalilor afluenți torențiali ai pârâului Secaș din versantul sud-vestic al dealurilor adiacente.

Zona de terasă, bine dezvoltată pe ambele maluri ale râului Sebeș, poate fi diferențiată în funcție de înălțime, în două tipuri de terase:

- terasa inferioară (cca 5m) dezvoltată pe malul drept al râului Sebeș până la confluența cu zona de luncă comună a râului Sebeș și pârâul Secaș;
- terasa superioară (cca 10m) dezvoltată pe malul stâng al râului Sebeș ce se întrepătrunde în nordul teritoriului cu zona de terasă a râului Mureș.

Zona de terasă se caracterizează prin formațiuni aluvionare cu o structură încrucișată, reprezentate prin: aluviuni grosiere de bolovaniș cu pietriș și nisip în bază cu trecere la pietrișuri cu nisipuri până la nisipuri grosiere spre partea superioară. Originea acestor depozite are la bază un vechi con de dejecție al râului Sebeș.

Teritoriul Municipiului Sebeș se înscrie în tipul de **climat temperat continental** specific regiunilor deluroase cu înălțimi cuprinse între 200 - 800 m. Climatul este influențat de relief prin forma sa, poziția versanților și altitudine. Munții constituie o barieră orografică, iar culoarul Mureșului favorizează pătrunderea aerului în ambele sensuri determinând zonalitatea pe verticală a tuturor elementelor climatice.

Iarna, temperaturile multianuale oscilează în jurul valorii de - 2°C. Invaziile de aer marin produc creșteri ușoare de temperaturi. Primăvara temperaturile medii lunare sunt mai ridicate cu 6 - 12°C, iar toamna mai coborâte 5 - 9°C.

Variabilitatea anuală a temperaturii are caracter neperiodic 2 - 4°C. Cele mai mari abateri ale mediilor lunare se înregistrează iarna și primăvara, datorate circulației atmosferice mai intense. Temperatura minimă absolută - 25°C, iar maximă 39°C spre culoarul Mureșului.

Numărul mediu al zilelor cu temperaturi sub 0°C - 30 zile, iar temperaturi cu peste 25°C - 60 zile. Nebulozitatea 0,65 - 0,75 iarna, 0,60 zecimi - vara.

Cer senin 80 - 100 zile/an, cer noros 100 zile/an. Durata strălucirii soarelui 1700 - 1900 ore/an, atingând maximum în septembrie - octombrie.

Regimul precipitațiilor se caracterizează prin cantități modeste 500 - 600 mm/an, strâns legat de circulația atmosferică a maselor de aer. Trecerea fronturilor atmosferice peste lanțurile muntoase generează ploi abundente sub forma de averse, cu maxime care ajung la 10 - 30 mm în zece minute.

Primele ninsori sunt la începutul lui noiembrie, ultimele semnalându-se la sfârșitul lui martie. Indicele de ariditate se înscrie în jurul valorii de 50 - 60%. Regimul eolian - suferă modificări locale după orientarea culmilor și văilor. Vânturile dominante sunt cele de vest. Viteza medie este de 6,5 m/s.

Soluri

Solul este definit ca stratul de la suprafața scoarței terestre. Este format din particule minerale, materii organice, apă, aer și organisme vii. Este un sistem foarte dinamic care îndeplinește multe funcții este vital pentru activitățile umane și pentru supraviețuirea ecosistemelor.

Ca interfață dintre pământ, aer și apă, solul este o resursă neregenerabilă care îndeplinește mai multe funcții vitale:

- producerea de hrană/biomasă
- depozitarea, filtrarea și transformarea multor substanțe
- sursă de biodiversitate, habitate, specii și gene

- servește drept platformă/ mediu fizic pentru oameni și activitățile umane
- sursă de materii prime, bazin carbonifer
- patrimoniu geologic și arheologic.

Principalele procese de degradare a solului sunt:

- eroziunea;
- degradarea materiei organice;
- contaminarea;
- salinizarea;
- compactizarea;
- pierderea biodiversității solului;
- scoaterea din circuitul agricol (temporar sau definitiv);
- alunecările de teren și inundațiile.

Calitatea solurilor este influențată și de cantitățile de îngrășăminte chimice folosite. În tabelul următor este prezentată situația utilizării îngrășămintelor chimice în perioada 2008-2013:

An	Îngrășăminte chimice folosite				N+P ₂ O ₅ +K ₂ O	
	(tone substanță activă)				(kg/ ha)	
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Total	Arabil	Agricol
2008	2636	1749	180	4565	61,3	42,59
2010	2595	1688	176	4439	58,9	45,6
2011	2891	1613	61	4565	65,53	42,52
2012	2354	1531	160	4045	44,80	54,84
2013	2354	1531	160	4045	44.80	54.84

TAB 41: Utilizare îngrășăminte chimice 2008-2013

În ultimul an se observă o accentuare a presiunilor asupra stării de calitate a solurilor mai ales în cazul utilizării fertilizanților, în special a celor cu azot.

S-a constatat că sistemele de cultură intensive măresc riscul producerii de perturbații în echilibrul ecologic al ecosistemelor. De aceea, este necesară remodelarea ecologică a actualului tip de progres, care să asigure protecția mediului înconjurător. Aceasta nu trebuie să însemne sisteme tradiționale de cultură, ci dimpotrivă, practicarea unor tehnologii moderne, bazate în mai mare măsură pe randamentele proceselor biologice, pe virtuțile fenomenului de fotosinteză și utilizarea cu randament crescut a energiei solare, pe calitatea fenomenului de descompunere și humificare, pe fertilizarea preponderent organică și cultura de plante asociate de acoperire pedoameliorative în livezi, pe sisteme integrate de prevenire și combatere, preponderent biologice, pe aplicarea prin alte metode a mecanizării și irigației, în final, pe integrarea pomiculturii în agroecosisteme intensive zonale durabile și competitive. Pentru aceasta se impune extinderea cultivării soiurilor cu rezistență la atacul agenților patogeni, la condițiile de stres, soiuri care cultivate în zone ecologice diferite să permită exprimarea la maxim a potențialului genetic cu care este înzestrat soiul, în special din punct de vedere productiv.

Fertilizarea trebuie să se bazez pe îngrășăminte organice, cu limitarea folosirii îngrășămintelor minerale numai pentru echilibrarea nutriției minerale în funcție de cerințele speciilor și bilanțul elementelor minerale din sol.

Prin fenomenele de eroziune, alunecări de teren, exces de umiditate, compactare, extinderea necontrolată a scoaterilor din circuitul agricol, extinderea zonelor afectate de lipsa precipitațiilor se va continua degradarea solurilor.

Conform datelor furnizate în *Strategia Națională și Planul Național de Acțiune pentru gestionarea siturilor contaminate*, la nivelul județului Alba se aflau 6 situri contaminate și 17 situri potențial contaminate. În ceea ce privește Municipiul Sebeș, siturile contaminate/ potențial contaminate menționate conform *Asociației Intercomunitare de Dezvoltare Alba Iulia* includ:

Nr. crt.	Deținător sit contaminat	Localizare	Tip activitate poluatoare	Natura poluanților	Suprafața contaminată (m ²)	Observații
1	SC Petrom SA Sucursala PECO Alba	Sebeș	Depozit activități comerciale, industria petrolieră	Hidrocarburi	30,385	A primit Aviz de mediu pentru închidere
2	S.C. Kronospan Sebeș	Sebeș	Industria lemnului	Poluare industrială		IPPC

TAB 42 Situri contaminate Sebeș

Poluarea solului cu produse petroliere – acțiuni întreprinse - au fost închise Depozitele de produse petroliere din Sebeș (rezerva), Sebeș - str., Călărași și s-au emis avize de închidere cu obligații de mediu privind ecologizarea terenurilor afectate de reziduuri petroliere.

II.3.6.2 Biodiversitate și rezervații naturale

Flora municipiului Sebeș este determinată de particularitățile de climă, altitudine, relief, hidrografie și sol ale zonei, dar și de intervenția omului. Vegetația Sebeșului se încadrează în etajul stejarului și al silvostepii. Pădurea, de amestec, în care predomină stejarul, ocupă relieful înalt și insular. Prezența solurilor de pădure pe care astăzi sunt culturi agricole sau pășuni dovedește că extinderea pădurii în trecut era cu mult mai mare. În afara stejarului, în pădurile Sebeșului se mai întâlnește: carpen, paltin, arțar, ulm, frasin, mesteacăn, tei, cireș sălbatic sau mar pădureț. Condițiile bioclimatice oferă condiții bune de dezvoltare a arbuștilor, cum ar fi: porumbarul, măceșul, cornul sau socul. În lunci apar pâlcuri de arini, plopi, sălcii și răchite. Pe pășuni și fânețe de deal, în cadrul stepei uscate cu extindere mai mare pe versantul cu expunere nordică din dreapta Secașului, cresc sipca, rogozul și colilia. Pe pajiștile și fânețele de lunca întâlnim iarba câmpului, golomățul, mohorul și alte specii de paius. În condiții de mare umiditate (mlaștini și bălți) se dezvoltă trestia, papura, rogozul, piciorul cocosului, etc. În parcuri se găsesc câteva exemplare de *Magnolia Stellata* și un singur exemplar de *Ginkgo Biloba*, de origine asiatică, localizat în apropierea Turnului Studentului. Parcul muzeului adăpostește un pom fructifer exotic, *Asimina triloba*, originar din SUA, foarte rar în Europa. Din punct de vedere botanic, Râpa Roșie este monumentală, prezentând posibilitatea de colonizare pentru plante din diverse epoci, protejate până în zilele noastre. La Râpa Roșie întâlnim gârșia Sebeșului (*Dianthus serotinus*), stejarul pufos (*Quercus pubescens*), un strâmoș al orzului (*Agropyron cristatum*), stânjenelul pitic (*Iris pumilla*), laleaua pestriță (*Fritilaria meleagris*), crinul de pădure

(*Lilium margaron*) sau feriga neagra (*Asplenium adiantum nigrum*). În cadrul vegetației naturale mai distingem: ghiocelul (*Galantus nivalis*), viorea (*Scilla biofila*), lăcrimioara (*Convalaria majalis*); ciuperci: bureți galbeni, bureți iuți, ghebe, ciuperci otrăvitoare: pălăria șarpelui, hribul dracului.

În cadrul vegetației ierboase mai amintim pelinul (*Artemisia*), macul (*Papaver orientalis*), rușcuța de primăvară (*Adonis vernalis*), mohorul (*Sectaris virielis*), sânziene (*Gallium verum*).

Solurile reprezentative sunt cele de luncă aluvionare și argiloiluviale, solurile acide brune, solurile gleizate, regosoluri, rendzine, podzoluri cu diferite grade de fertilitate în general moderată.

În municipiul Sebeș se disting în prezent doua etaje faunistice: etajul faunei de deal și podiș, respective etajul faunei de luncă. Acestor etaje le corespund asociații faunistice de pădure, de teren agricol și asociații faunistice de luncă și de apă curgătoare. În zona de pădure se întâlnesc frecvent mamifere: căprioara, iepurele de câmp, mistrețul, vulpea, pisica sălbatică, viezurele și ariciul. Pădurea mare din apropierea Sebeșului adăpostește un mamifer foarte valoros, cerbul lopătar (*Dama dama*). Pe teritoriul municipiului Sebeș există o mare varietate de pasări: gaița pițigoiul, mierla, ciocănitoarea, graurul, turturica, porumbelul, coțofana, vrabia și cioara. Răpitoarele de noapte, bufnita, huhurezul, cucuveaua, sunt și ele în număr destul de mare, iar dintre răpitoarele de zi amintim uliul găinilor, șorecarul, uliul pasarelelor, gaia și eretele. În pădurea Sebeșului trăiește fazanul. Pe terenurile agricole elementele faunistice sunt determinate atât de apropierea pădurii cât și de prezența văilor adânci cu plantații de salcâm, sau a tufișurilor în zone cu pășuni. Reprezentative aici sunt rozătoarele: șoarecele de câmp, cățelul pământului și iepurele. Pasările caracteristice acestei zone sunt ciocârlia, potârnichea, cioara de semănătura și vrabia. În perioada de vară cuibăresc aici un număr mare de pasări migratoare. Sebeșul este o zonă foarte bogată în puncte fosilifere. Dintre toate grupele de animale importante ca fosile caracteristice sunt moluștele în toate erele geologice, cu diferite specii de scoici și melci. Mamifere fosile se păstrează numai sub formă de oase izolate. La Râpa Roșie, pe un perete abrupt au fost descoperite un femur și o măsea de mamut (*Mamuthus primigenius*), iar la Răhău, pe Valea Caselor, s-au găsit masele și un femur de mamut, coarne de bour (*Bos primigenius*) și maxilare de cerb gigant (*Megaceros giganteus*).

Fluturile *Plebeius sephirus* (*Lycaenide*), în Europa centrală este menționat numai în câteva locuri din Ungaria și în împrejurimile Clujului, trăiește însă la Sebeș, pe dealul Pripoc într-o colonie izolată, până în prezent necunoscută, pe o suprafață redusă la numai câteva hectare. Larva acestui fluture se hrănește exclusiv cu frunzele de *Astragalus exscapus*.

În anul 2010, s-a semnalat prezența rarei *Arethusana arethusana*, specie caracteristică stepelor estice. Și ea se găsește în Transilvania numai la Sebeș pe dealul Pripoc. Tot aici este prezentă și specia înrudită, *Pyronia tithonus*, acesta constituind punctul cel mai estic al răspândirii ei în România.

Ariilor naturale protejate

Județul Alba este caracterizat de o fragmentare mare a reliefului, care a dus la formarea unor complexe de vegetație de mare interes fitogeografic. În județul Alba se întrepătrund două regiuni biogeografice: continentală și alpină.

Peisajul din județul Alba a fost afectat în special de exploatarea de agregate minerale pe Valea Mureșului, Valea Târnaviei dar și de depozitarea necontrolată a deșeurilor din materiale de construcții și a deșeurilor rezultate din turismul de weekend pe Valea Mureșului, Valea Ampoiului, Valea Arieșului.

Ariile naturale protejate:

În județul Alba, situația ariilor naturale protejate se prezintă astfel:

- Parcuri naturale: 1

- Rezervații naturale de interes național: 83
- Rezervații naturale de interes județean: 10
- Monumente ale naturii de interes județean: 120
- Aree de protecție specială avifaunistică: 5
- Situri de importanță comunitară: 15

Arii de interes național:

Pe teritoriul județului Alba beneficiază de un statut legal de protecție la nivel național un număr de 84 arii naturale (un parc natural și 83 rezervații naturale). Ariile naturale protejate de interes național au fost declarate prin Legea nr. 5/ 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate.

- Râpa Roșie (cod arie naturală protejată: ROSCI0211) , încadrare IUCN – categoria IV, tip SCI, arie geologică complexă, suprafața 25 ha conform cu Legea nr. 5/2000, anul declarării 2000, custode Asociația Ecouri Verzi cu sediul în Cluj Napoca, str.Ciucaș, nr. 7, tel. 0745 397655, cu nr. data convenție custodie 323/28.02.2014 ce are ca dată de expirare 27.02.2024 (sursa – A.P.M. Alba).

Arii de interes județean, dintre care enumerăm:

- Râpa Lancrămului, rezervație geologică complexă, suprafața 0,5 ha, Declarată prin HCJ în anul 1999, nu are custode;
- Fânețele de pe Dealul Pripoc, rezervație botanică, suprafața 10 ha, Declarată prin HCJ în anul 1999, nu are custode.

Arii de interes comunitar:

În județul Alba au fost declarate:

- 15 SCI-uri (situri de importanță comunitară) prin Ordinul 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, modificată de Ordinul 2387/ 2011 și

- 5 SPA-uri (arii de protecție specială avifaunistică) prin H.G. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, modificată și completată de H.G. 971/ 2011.

- Râpa Roșie (cod arie naturală protejată: ROSCI0211) , încadrare IUCN – categoria IV, tip SCI, arie geologică complexă, suprafața 25 ha conform cu Legea nr. 5/2000, anul declarării 2000, custode Asociația Ecouri Verzi cu sediul în Cluj Napoca, str.Ciucaș, nr. 7, tel. 0745 397655, cu nr. data convenție custodie 323/28.02.2014 ce are ca dată de expirare 27.02.2024 (sursa – A.P.M. Alba).

În versantul abrupt al colinelor Secașelor, care formează malul drept al Văii Sebeșului, apar mai multe deschideri, colorate în tonuri de gri și roșu, dintre care mai spectaculoasă prin formele sale este Râpa Roșie, declarată monument al naturii. Reprezintă unul dintre cele mai spectaculoase obiective ale județului Alba și chiar ale României.

Rezervația este situată la 3 km de orașul Sebeș, la poalele dealului Pleșii (507 m), la aproximativ 3 km de DN 1 Sibiu-Cluj. Accesul se face din centrul orașului Sebeș, spre Unitatea Militară, circa 1 km spre N, până la podul peste Râul Secaș (acces auto), după care se urcă până la baza versantului. Panorama grandioasă a Râpei Roșii este vizibilă și din șoseaua națională DN1-DN7 și autostrada A1.

Importanța geologică și floristică celei mai sudice zone a câmpiei terțiare transilvane, flancată sudic de albia aluvionară a Mureșului și a Secașului Mare și de lanțul cristalin al

Carpaților Meridionali, este de mai mult de două sute de ani obiect de investigație și cercetare, având ca rezultat numeroase publicații în principal cu referiri botanice și geologice.

Un interes științific deosebit a fost acordat mai ales teraselor clastocarstice terțiare și oligocene precum și abruptului spectacular al reliefului de la Râpa Roșie. De la primele cercetări făcute aici în anul 1794 de către Josef von Lerchenfeld, s-au perindat nenumărați botaniști peste dealurile și câmpia din jurul Sebeșului, formate din sedimente mezozoice, terțiare și cuaternare, descoperind adevărate rarități floristice.

Cele mai importante și precise cercetări cu privire la importanța fitogeografică și fitosociologică a zonei au fost făcute de Al. Borza (1955), mulțumită inițiativei căruia Râpa Roșie a fost declarată monument al naturii.

II.3.6.3 Starea pădurilor

Fondul forestier reprezintă totalitatea suprafețelor pădurilor, terenurilor destinate împăduririi, cele care servesc nevoilor de cultură, producție și administrare silvică, iazurile, albiile pâraielor (altele decât cele cuprinse în cadastrul apelor) precum și terenurile neproductive incluse în amenajamentele silvice, indiferent de natura dreptului de proprietate.

Elemente componente: suprafața pădurilor reprezintă suprafața terenurilor acoperite cu vegetație forestieră constând din arbori și arbuști reproduși natural și artificial care își creează un mediu specific de dezvoltare biologică și care constituie componenta direct productivă a fondului forestier, având o suprafață mai mare de 0,25 ha.

După funcția pe care o îndeplinesc, pădurile se împart în două categorii:

- păduri de grupa I, cu funcții speciale de protecție a apelor, a solurilor și terenurilor, contra factorilor climatici și industriali dăunători, păduri cu funcții de recreere și păduri cu funcții de interes științific și de ocrotire a genofondului și ecofondului forestier;
- păduri de grupa a II-a, păduri cu funcții de producție și protecție.

Pe teritoriul administrativ al municipiului Sebeș, fondul forestier ocupă o suprafață de 4972 ha de pădure, distribuită după cum urmează:

În cadrul chestionarului privind opinia locuitorilor municipiului Sebes pentru actualizarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă, padurile sunt considerate de locuitorii sai drept cea mai importanta resursa naturala a zonei.

La întrebarea „11. Care considerati ca sunt cele mai importante resurse naturale care contribuie la cresterea calitatii vietii in Sebes?”, **18,01%** dintre cei care au raspuns acestei intrebari au indicat **„Padurile si lemnul”** ca principala resursa naturala a zonei.

Padurile au fost indicate ca principala resursa naturala atat in ceea ce priveste sursa de materie prima pentru cea mai mare ramura industrială din Sebes – lemnul, cu subdiviziunile sale extractie si prelucrare, cat si ca resursa pentru agreement, sustinerea agroturismului si consolidarea unui mediu natural sanatos.

- Municipiul Sebeș – 3762,1 ha;
- Comuna Spring - 629,2 ha;
- Comuna Roșia de Secaș – 187,0 ha
- Comuna Berghin – 244,8 ha
- Comuna Ohaba -148,9 ha

Procesul de producție forestieră cuprinde două laturi strâns legate între ele și anume: un proces natural, cu caracter biologic, de creștere a arborilor, implicit de formare a lemnului și un proces cu caracter economic asupra activităților de cultură, protecție, pază și exploatare efectuate de la întemeierea pădurii până la recoltarea produselor sale.

Suprafața altor terenuri care fac parte din fondul forestier cuprind terenurile neîmpădurite și care servesc nevoilor de cultură, producție și administrare silvică, albiile pâraielor (alte decât cele cuprinse în registrul apelor), terenurile afectate împăduririi, terenurile neproductive, terenurile scoase temporar din fondul forestier și terenurile forestiere deținute de diverse persoane fizice fără titlu definitiv de proprietate și pentru care există acțiuni de revendicare în justiție.

În suprafețele administrate de D.S. Alba Iulia, toate suprafețele se reîmpăduresc în conformitate cu prevederile Codului Silvic, în maxim 2 ani de la lichidarea parchetelor de exploatare a masei lemnoase. În plus, toate golurile din fond forestier care nu au o destinație în administrarea acestuia sunt împădurite pentru a intra în circuitul productiv și de protecție a mediului înconjurător. Din acest motiv, în fondul forestier de stat nu există disponibilități de împădurire, altele decât cele care decurg din procesul curent de exploatare – reîmpădurire.

În schimb, în proprietatea altor deținători există numeroase terenuri degradate (terenuri cu alunecări de teren) care și-au pierdut capacitatea de producție agricolă, sau sunt nefolosite și pentru care cea mai bună soluție ar fi împădurirea. Procentul de împădurire la nivelul județului Alba este de 34 % cu 7 % peste media pe țară.

Ocolul Silvic Sebeș R.A. este, o regie publică de interes silvic ce funcționează sub tutela a cinci unități administrative-teritoriale, și anume municipiul Sebeș, comuna Spring, comuna Berghin, comuna Roșia de Secaș și comuna Ohaba.

Ocolul Silvic Sebeș R.A. are ca scop gospodărirea durabilă și unitară, în conformitate cu prevederile angajamentelor silvice și ale normelor de regim silvic, a fondului forestier avut în administrație, în vederea creșterii contribuției pădurilor la îmbunătățirea condițiilor de mediu și la asigurarea economiei naționale cu lemn, cu alte produse ale pădurii și cu servicii specifice silvice.

Ocolul Silvic Sebeș R.A. este constituit în vederea administrării fondului forestier și a pășunilor împădurite ale celor cinci unități administrativ-teritoriale printre care și Municipiul Sebeș pentru 3.762,10 ha (la nivelul anului 2014).

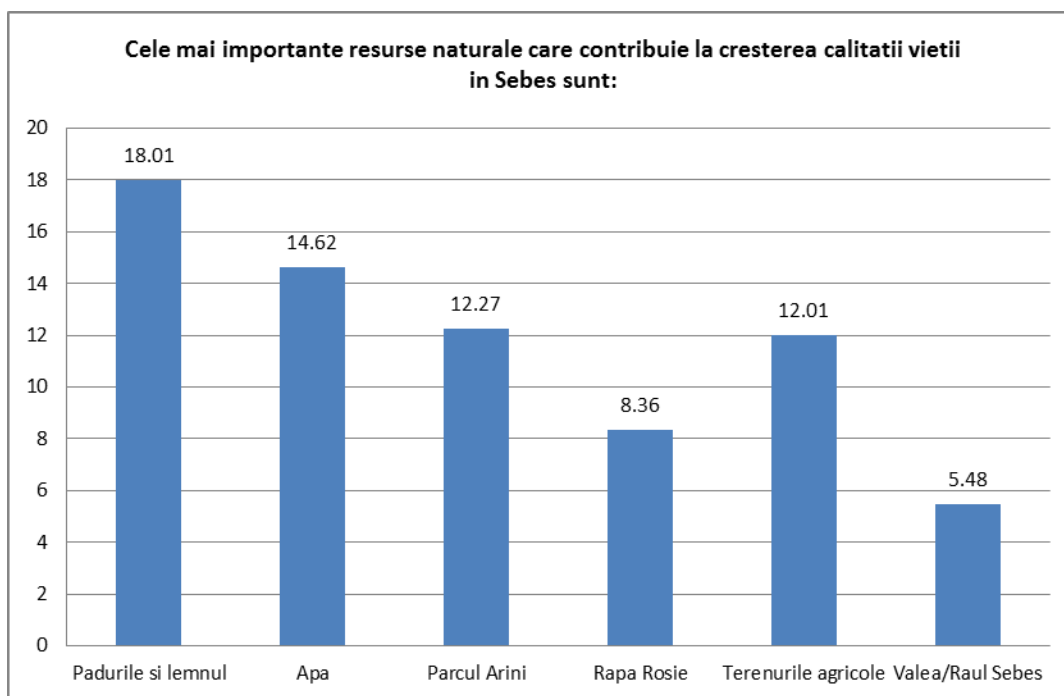

Figura 37

Pădurile și lemnul au fost indicate drept cea mai importantă resursă naturală care contribuie la creșterea calității vieții în municipiul Sebeș.

Importanța acestei resurse naturale poate fi privită și din punctul de vedere al rezultatului economic ce decurge din valorificarea acestui potențial. Astfel, industria prelucrării lemnului, o industrie cu vechi tradiții în Sebeș contribuie cu 67,41% din cifra de afaceri totală a companiilor din Sebeș în anul 2014⁶ și în care lucrează 2752 angajați⁷, ceea ce reprezintă 25,56% din totalul angajaților în mediul privat sebeșean în anul 2014.

II.3.6.4 Riscuri naturale și antropice

În ceea ce privește riscurile identificate la nivelul Municipiului Sebeș, acestea se clasifică, conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor, în trei categorii de riscuri: naturale, tehnologice și biologice.

RISCURI NATURALE sunt riscurile reprezentate de fenomene meteorologice periculoase, cum ar fi inundații de mari proporții, furtuni, secetă, îngheț, cutremure de pământ, incendii.

În ceea ce privește amenajarea hidroenergetică Sebeș, cu cele patru acumulări în cascade (Ac. Oașa, Ac. Tău, Ac. Obreji de Căpâlna și Ac. Petrești), aflată în administrarea Sucursalei Hidrocentrale Sebeș, **barajele (digurile acumulărilor)** de pe râul Sebeș se pot avaria din motive precum depășirea capacității de evacuare a deversorului, seisme, explozii, alunecări, acțiuni interne ale apei (infiltrații și eroziuni, deteriorarea barajului sau a etanșărilor etc.

⁶ Conform datelor prelucrate din rezultatele financiare 2014 publicate la Ministerul Finantelor Publice

⁷ Idem

RISCURI TEHNOLOGICE sunt riscurile reprezentate de accidente, avarii, explozii și incendii care pot surveni în următoarele contexte sau domenii de activitate:

➤ *Industrie*

La nivelul județului Alba un număr de 9 operatori economici desfășoară activități ce prezintă pericol de accident majore în care sunt implicate substanțe periculoase, conform prevederilor din HG nr. 804/2007. Pe teritoriul Municipiului Sebeș, riscurile industriale din punct de vedere al poluării mediului pot fi întâlnite la operatorul economic S.C. Kronospan Sebeș S.A..

➤ *transport și depozitare produse periculoase, transport și depozitare produse periculoase, transporturi tranzitate prin municipiul Sebeș, prăbușiri de construcții, eșecul utilităților publice, căderi de obiecte din atmosferă, muniție neexplodată.*

Zonele cu potențial de producere a accidentelor, avariilor, incendiilor și exploziilor pe timpul transportului și depozitării substanțelor periculoase pe teritoriul județului sunt în principal:

- Pe căile de comunicație rutieră (drumurile naționale și județene), feroviară și aeriană
 - Sectoarele de drum pe care se produc cele mai frecvent accidente de circulație grave sunt pe **DN1** (limită jud. Sibiu-Sebeș-Alba Iulia-Teiuș-Aiud-Unirea-limită jud. Cluj) și **DN7** (Sebeș-limită jud. Hunedoara)

Anul	Accidente	Morți	Răniți grav	Răniți ușor
2010	21	3	17	8
2011	25	0	9	17
2012	37	1	14	34
2013	32	2	7	30
2014	17	1	6	14

TAB 66 Dinamica numărului de victime din accidente rutiere în perioada 2010-2014 în municipiul Sebeș

Sursa: Poliția Rutieră, Baza de date a accidentelor

- În zonele de amplasare a operatorilor economici surse potențiale de risc tehnologic și risc exploziv incendiar
- Municipiile și orașele județului pe teritoriul cărora nu sunt amenajate pentru toate direcțiile șosele de centură

În următoarea figură este prezentată localizarea principalelor puncte rutiere soldate cu victime pe raza municipiului Sebeș, anul de referință 2012:

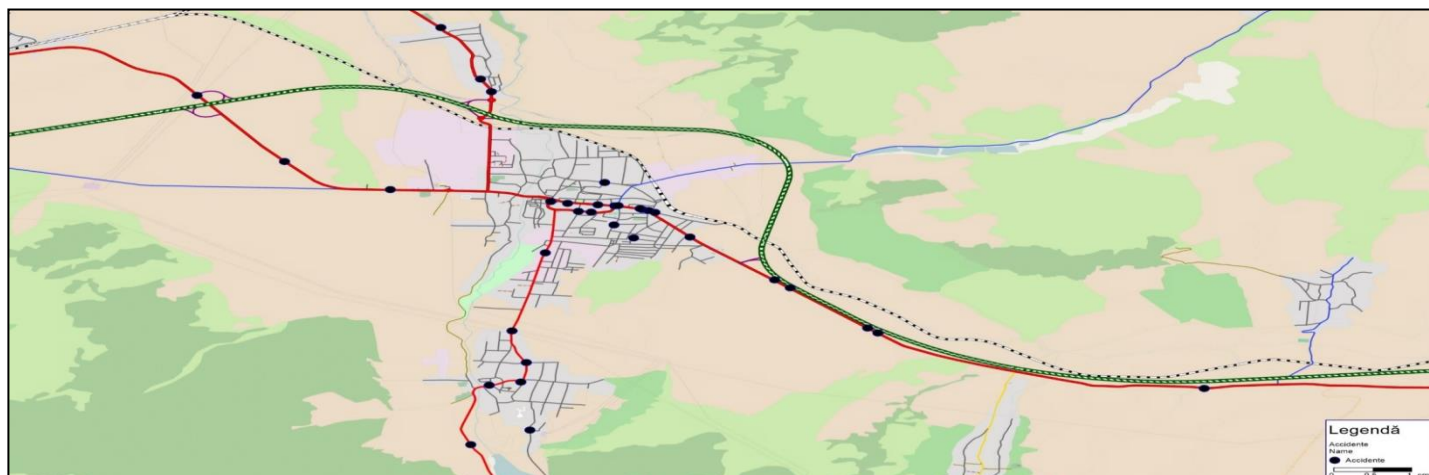

Figura 61

RISCURI BIOLOGICE sunt riscurile reprezentate de îmbolnăviri în masă:

- *epidemii*. În cadrul Spitalului Municipale Sebeș se află compartimentul de boli infecțioase
- *epizootii/ zoonoze*. În perioada 2007-2010 la nivelul județului Alba nu au fost înregistrate epizootii majore. În Sebeș s-au întâlnit focare de rabie la carnasiere în gospodăriile populației.

În cadrul chestionarului privind Actualizarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Municipiului Sebeș 2014-2024, la întrebarea **3. Dar cele mai importante aspecte pozitive ale Municipiului Sebeș?**, **ordinea publică și siguranța** este considerată de **41,6%** din respondenți ca fiind un aspect îmbucurător în zonă. Totuși, la întrebarea **5.1. Cât de mulțumit(ă) sunteți de siguranța și ordinea publică**, mai mult de jumătate din respondenți se consideră **mulțumiți (50,7%)**, **nemulțumiți** fiind **15,9%** și **foarte nemulțumiți** doar **1%**.

II.3.6.5 Peisajul

Peisajul este definit ca o expresie a spațiului perceput de către privitor și este alcătuit dintr-un sistem complex de relații ecologice, funcționale, sociale, economice și culturale, ce trebuie în permanență interferate cu activitățile specifice unui loc pentru a defini identitatea comunității locale într-un teritoriu dat.

Macropeisajul municipiului Sebeș

Macropeisajul municipiului Sebeș este specific reliefului munte, dealuri, podișuri și depresiuni, și prezintă vegetație palustră în zonele de contact cu râul Sebeș (vegetație specifică malului de apă).

Elementul natural ce constituie o competență distinctivă la nivel regional este Rezervația Naturală Râpa Roșie. Astfel, municipiul beneficiază de o localizare favorabilă în raport cu elementele cadrului natural, ceea ce îi conferă un rol important la nivel național. Beneficiul ecologic pe care îl aduce este acela că oferă habitate pentru floră și faună, creează mediu sănătos și atractiv.

La **nivel macroteritorial** identificăm cele două tipuri de peisaje, cel natural și cel antropic, în timp ce la **nivel mezzoteritorial** identificăm subcategoriile ale celor două, în funcție de caracteristicile, condițiile și necesitățile pe care le prezintă. Deosebim, în consecință, peisajul cursurilor de apă, peisajul forestier, peisajul ariilor naturale protejate, peisajul urban și arhitectural, peisajul rural, peisajul industrial și peisajul asociat căilor de comunicație.

Peisajul natural are în componența sa peisajul cursurilor de apă (râul Sebeș), peisajul forestier (Pădurea Sebeșul Mic) și peisajul ariilor naturale protejate (Rezervația Naturală Râpa Roșie).

Peisajul antropic este alcătuit din peisajul urban și arhitectural, peisajul rural, peisajul industrial (zonele industriale din nord-vestul Sebeșului, de pe strada Alunului, de pe strada Călărași cele două zone industriale din localitatea Petrești) și peisajul aferent căilor de comunicație (zonele învecinate arterelor majore de circulație de pe teritoriul municipiului).

Peisajul urban și arhitectural este reprezentat de spațiul vizual al orașului și se construiește ca interacțiune între factori urbani, umani și culturali, devenind un element de identitate la nivelul unui teritoriu urban și definind caracterul unui oraș la nivel de percepție. Pe lângă latura subiectivă și nivelul de cultură ale privitorului/ utilizatorului, peisajul urban și arhitectural ia în considerare și multifuncționalitatea spațiului orașului. Astfel, putem distinge o subcategorie a peisajului urban și arhitectural, și anume peisajul zonelor/cartierelor, care devine o expresie a interacțiunii factorilor naturali, antropici, sociali, economici și culturali ai spațiului pe care îl reprezintă (Centrul istoric, Valea Frumoasei, Kogălniceanu, Aleea Lac - Aleea Parc, Parcul Arini, zona industrială – Dorin Pavel, Petrești, Lancrăm și Răhău).

Peisajul economic / social / cultural

În funcție de scara de referință la care ne raportăm, putem identifica diferite tipuri de peisaje (macro, mezzo și micropeisaje), însă există anumite categorii de peisaje care nu se raportează direct la scară:

- **Peisajul economic** este o amprentă directă a sectorului economic în țesutul urban și este un rezultat al dezvoltării spațiilor urbane în conformitate cu cerințele și nevoile comunității în procesul de dezvoltare socio-economică. La nivelul municipiului Sebeș, peisajul economic se bazează în primul rând pe comerț, pe servicii și pe zonele industriale.

- **Peisajul social** se constituie ca interacțiune între comportamentul social și spațiul fizic urban, fiind în strânsă legătură cu valorile culturale ale comunității. Peisajul social este corelat cu dinamica populației orașului, devenind o expresie a evoluției structurii etnodemografice a orașului (număr de locuitori, grupe de vârstă, sex, etnie, religie). Astfel, peisajul social al municipiului Sebeș se caracterizează printr-o creștere numerică a populației orașului (între anii 2000 și 2015).

- **Peisajul cultural** este un rezultat al interacțiunii mai multor factori - naturali, umani și culturali, ce se caracterizează printr-o evoluție în spațiu și timp, ce s-au transformat de-a lungul timpului în urma unor procese dinamice pe care le-au suferit. Peisajul cultural este expresia unui spațiu de manifestare a culturii unei comunități, căreia i se adaugă o serie de monumente și instituții culturale, devenind principala identitate a acesteia și conferindu-i individualitate la nivel teritorial. Elementele ce constituie actualul peisaj cultural al municipiului Sebeș sunt: Cetatea Celor Zece Turnuri, Biserica Evanghelică, Biserica Mănăstirii Sfântul Bartolomeu, Capela Cimiterială, Biserica Veche, Casa Regeasca, Halele Meseriașilor.

Disfuncții la nivelul peisajului municipiului Sebeș

- Existența unor riscuri naturale la nivelul municipiului ce nu pot fi controlate și înlăturate (secete, înghețuri frecvente, vânturi puternice);
- Lipsa unor perdele de protecție ale zonelor industriale cu risc de poluare;
- Lipsa unor zone de agrement amenajate corespunzător necesităților locuitorilor;
- Lipsa unei amenajări a malului Râului Sebeș;
- Zone aferente căilor de comunicație neamenajate din punct de vedere peisagistic;
- Peisaj destructurat rezultat în urma incompatibilității unor funcțiuni (țesut rezidențial/ zone industriale) și lipsa unei perdele de protecție pentru zonele industriale;
- Discontinuități la nivelul spațiilor verzi (aliniamente întrerupte)

- Lipsa relaționării spațiilor verzi cu zonele din imediata vecinătate zonei de mal a râului Sebeș și zona aferentă acestuia nevalorificate din punct de vedere peisagistic.

II.3.6.6 Calitatea factorilor de mediu

Poluarea aerului

Aerul reprezintă un vector care conduce la efecte globale asupra mediului, efecte care își au cauza în poluarea atmosferei și anume: precipitațiile acide, degradarea stratului de ozon stratosferic, efectul de încălzire globală, cunoscut și sub denumirea de efect de seră. Calitatea aerului este influențată de sursele antropice cu potențial semnificativ de emisie în atmosferă.

Datele cu privire la calitatea aerului pot fi clasificate având în vedere următoarele două puncte de vedere:

- Al emisiilor de poluanți (activități ale surselor fixe și/sau de la surse mobile);
- Date cu privire la calitatea aerului ambiental (emisii).

Datele din acest capitol au drept sursă **Agencia pentru Protecția Mediului Alba Iulia (A.P.M. Alba)** din „Raportul privind starea factorilor de mediu pe anul 2013 în județul Alba”.

Pentru emisii interpretarea datelor s-a efectuat conform ordinului Ministerului Mediului și Pădurilor nr. 3299/2012 pentru aprobarea metodologiei de realizare și raportare a inventarelor privind emisiile de poluanți în atmosferă.

Emisii de poluanți atmosferici

Plafoanele naționale de emisie pentru dioxid de sulf, oxizi de azot, compuși organici volatili și amoniac, stabilite pentru anul 2011, sunt cele prevăzute în Protocolul Convenției din 1979 asupra poluării atmosferice transfrontaliere pe distanțe lungi, referitor la reducerea acidifierii, eutrofizării și nivelului de ozon troposferic, adoptat la Gothenburg, la 1 decembrie 1999, ratificat prin Legea nr.271/2003 și reprezintă cantitatea maximă de poluant ce poate fi emisă în atmosferă, la nivel național, în decursul unui an calendaristic.

Emisii de gaze cu efect acidifiant

a). Emisii anuale de dioxid de sulf (SO₂)

Evoluția emisiilor de dioxid de sulf în perioada 2004 - 2013 este prezentată în tabelul de mai jos:

Județul Alba	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Emisii (SO ₂) (t/an)	478,3	435,0	592,8	771,0	553,8	850,6	357,2	155,1	156,7	120,1

TAB 3: Evoluția emisiilor de dioxid de sulf

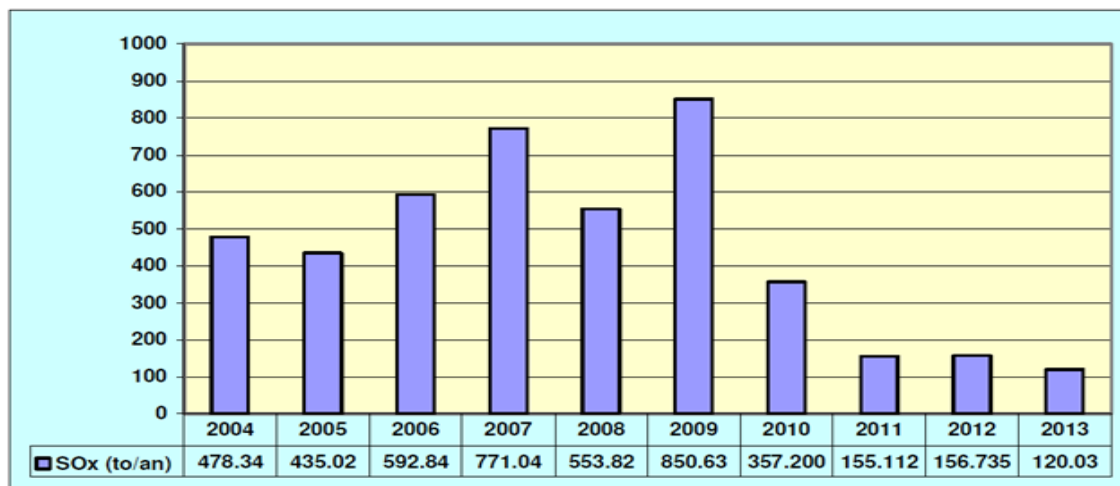

Figura 14: Evoluția emisiilor de dioxid de sulf în perioada 2004-2013.

Comparativ cu anul 2012 emisiile de oxizi de sulf din anul 2013 s-au redus cu 23,41 %. Nu au fost estimate emisiile de dioxid de sulf din traficul rutier.

Principalele surse de emisie pe coduri NFR:

1.A.2 – arderi în industrii de fabricare și construcții – 70,18 tone/an

1.A.4 – arderi în surse staționare de mică putere – 23,94 tone/an

2.D.1 – fabricarea celulozei și hârtiei – 5,36 tone/an

1.A.1 – arderi în industrii energetice 3,00 tone/an

2.C.1 – fabricare fontă și oțel – 0,0023 tone/an

Pe sectoare de activitate evoluția emisiilor de SO₂ este prezentată în figura de mai jos:

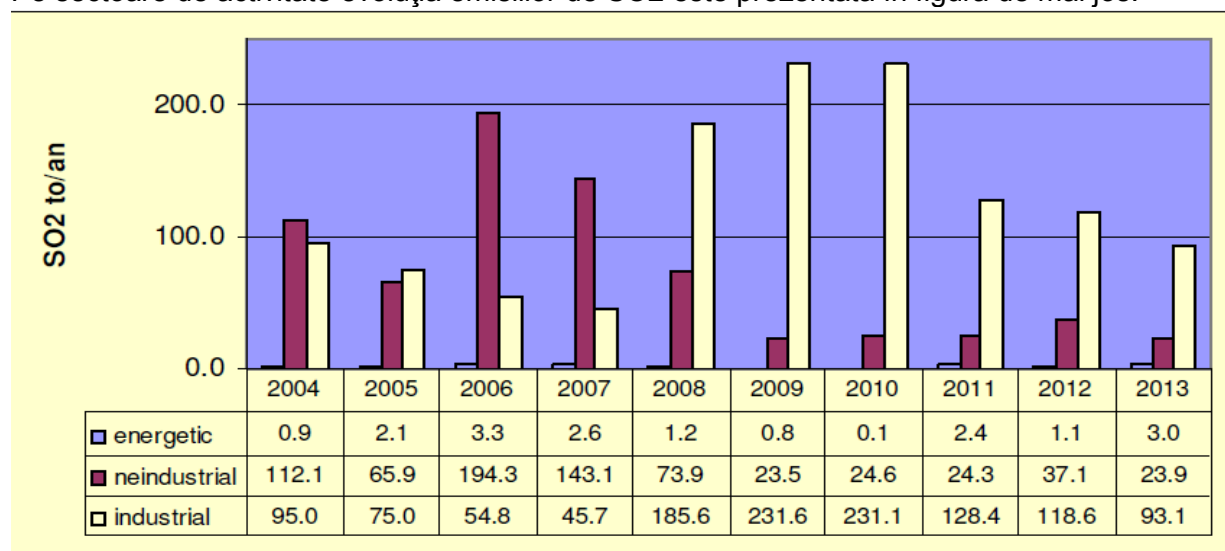

Figura 15. Evoluția emisiilor de dioxid de sulf (SO₂) în perioada 2004-2013 pe sectoare de activitate

În 2013 se constată o creștere a emisiei de oxizi de sulf cu 1,9 tone față de anul 2012 în sectorul energetic și o scădere pe sectoarele neindustrial și cel industrial.

b). Emisii anuale de dioxid de azot (NO_x)

Evoluția emisiilor de dioxid de azot în perioada 2004 - 2013 este prezentată în tabelul următor:

Județul Alba	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Emisii (NOx) (t/an)	2162	2141	2420	3281	2303	2643	1502	1227	3604	3143

TAB. 4 Evoluția emisiilor de dioxid de azot (NOx) în perioada 2004-2013

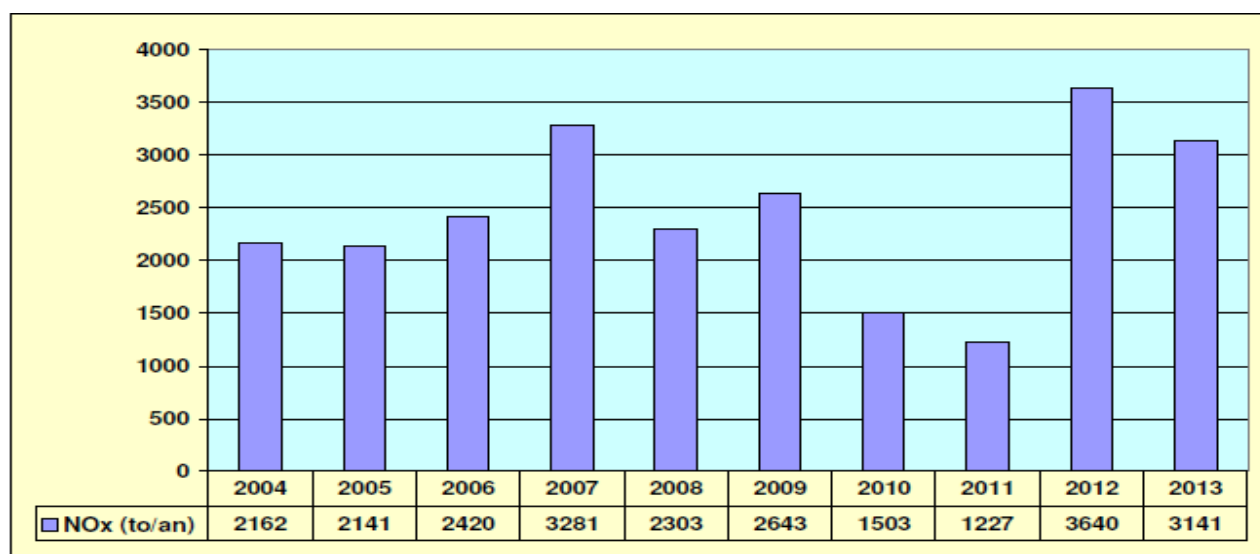

Figura 16: Evoluția emisiilor de dioxid de azot în perioada 2004-2024

Comparativ cu anul 2012 emisia de oxizi de azot a fost mai mică cu 13,71% în anul 2013.

Sursele principale de emisie pe coduri NFR:

- 1.A.3 transport - 2100,07 tone/an
- 1.A.4 arderi în surse staționare de mică putere - 343,66 tone/an
- 6.C.b Incinerarea deșeurilor industriale - 221,98 tone/an
- 1.A.1 arderi în industrii energetice - 57,56 tone/an
- 1.A.2 arderi în industrii de fabricare și construcții - 49,28 tone/an
- 2.D alte industrii de fabricare - 2,68 tone/an

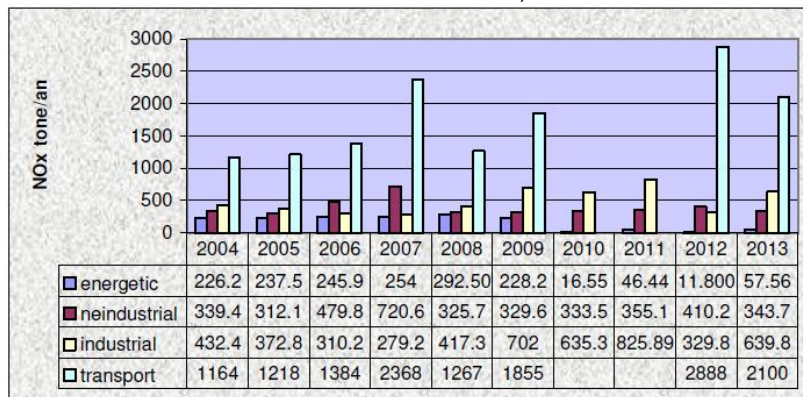

Figura 17: Evoluția emisiilor de dioxid de azot (NOx) în perioada 2004-2013 pe sectoare de activitate

În anul 2013 emisia provenită din sectorul energetic a crescut cu 45,76 tone. Conform datelor prezentate în 2013, emisia provenită din transport a fost de 2100 tone reprezentând 66,86% din totalul emisie de oxizi de azot comparativ cu anul 2012 când procentul a fost de 79,34%.

Emisii de compuși organici volatili nemetalici (NMVOC)

NMVOC sunt precursori ai ozonului troposferic și altor poluanți oxidanți din atmosferă. Evoluția emisiilor de NMVOC este prezentată în tabelul următor:

Județul Alba	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Emisii NMVOC (t/an)	9136,8	7114,2	8866,7	10498	7700,8	9529,2	9007,7	8432	9616	12044

TAB. 5: Evoluția NMVOC în perioada 2004-2013

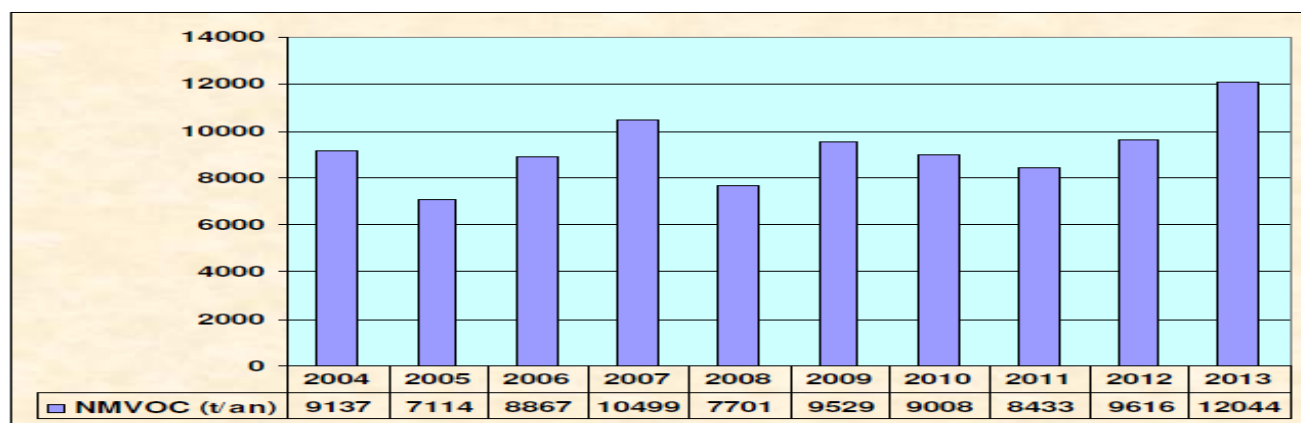

Figura 18: Evoluția emisiilor de NMVOC în perioada 2004-2013

În perioada 2003 - 2006 se observă o menținere relativ constantă a emisiilor de compuși organici volatili nemetalici cu o ușoară scădere în anul 2006 datorită utilizării deșeurilor de lemn ca și combustibil și a scăderii consumului de combustibil utilizat în activitatea de încălzire. În 2008 emisiile au scăzut față de 2007, datorită scăderii emisiei din sectorul instalații de arderi neindustriale.

Sursele principale de emisie pe coduri NFR:

- 11. C surse naturale de emisie - 6187,66 tone/an
- 4.B creșterea animalelor și managementul dejecțiilor animaliere- 2339,09 tone/an
- 6.C.b incinerarea deșeurilor industriale - 1888,11 tone/an
- 1.A.4 arderi în surse staționare de mică putere - 829,31 tone/an
- 1.A.3 transport - 456,05 tone/an
- 1.A.2 arderi în industrii de fabricare și construcții - 176,64 tone/an
- 3.D.3 utilizarea altor produse - 22,58 tone/an
- 6.A depozitarea deșeurilor solide pe teren - 17,21 tone/an
- 1.A.1 arderi în industrii energetice - 1,99 tone/an

Emisii de metale grele

Cantitățile de metale grele emise în atmosferă în anul 2012:

- Hg – 0,0186 tone
- Cd – 0,0378 tone

În tabelul de mai jos este prezentată evoluția emisiilor de mercur, cadmiu și plumb în perioada 2004-2013.

Anul	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Emisii Hg (t/an)	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,004	0,003	0,005	0,005	0,018
Emisii Cd (t/an)	0,002	0,0002	0,004	0,005	0,003	0,014	0,010	0,014	0,016	0,037
Emisii Pb (t/an)	0,270	0,280	0,833	0,365	0,284	0,355	0,228	0,293	0,221	0,515
TOTAL (tone/an)	0,003	0,003	0,005	0,006	0,004	0,018	0,014	0,020	0,021	0,056

TAB 6: Evoluție metale grele

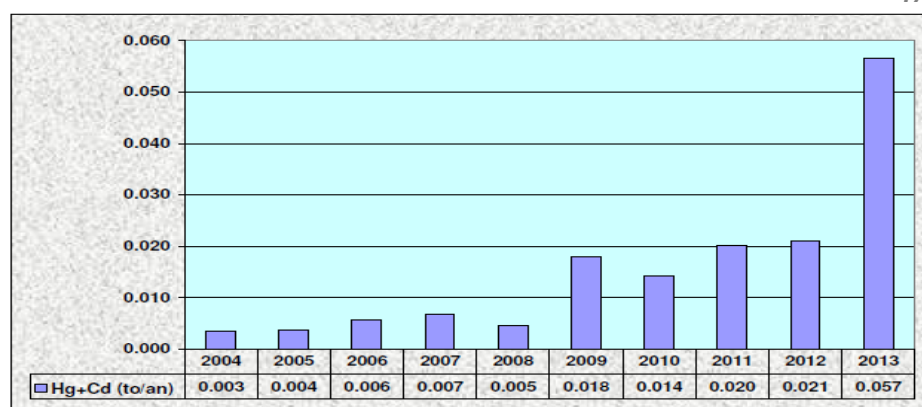

Figura 19: Evoluția emisiilor de Hg+Cd în perioada 2004-2013

Creșterea emisiei de cadmiu și mercur, din anul 2013, se datorează introducerii în inventar a datelor pentru activitatea de incinerare a deșeurilor industriale. Estimarea emisiei a fost de 0,026 tone/an la cadmiu și de 0,014 tone/an pentru mercur.

Surse principale de emisie Hg și Cd:

- incinerarea deșeurilor industriale
- arderi în industrii energetice
- arderi în industrii de fabricare și construcții
- transport
- arderi în surse staționare de putere mică
- industria metalelor

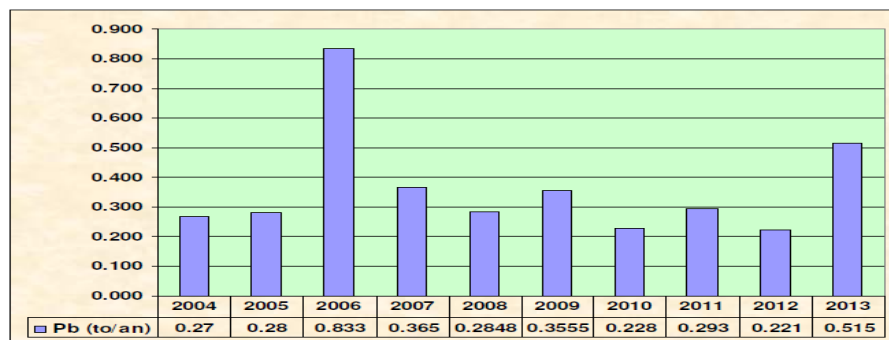

Figura 20: Evoluția emisiilor de Pb în perioada 2004-2013

În anul 2013 emisia de plumb a crescut datorită introducerii activității de incinerare a deșeurilor industriale. Surse principale de emisie Pb:

- incinerarea deșeurilor industriale
- arderi în industrii de fabricare și construcții
- transport
- arderi în industrii energetice
- arderi în surse staționare de mică putere

Emisii de poluanți organici persistenti (POP)

În tabelul următor este redată evoluția emisiilor de POP la nivelul județului Alba:

Emisii (POP _s) (t/an)	2009	2010	2011	2012	2013
PAH (x10 ⁻⁵)	77272	68084	51630	67050	56469
benzo(a)(x10 ⁻⁵)	341189	342033	380309	315954	281460
benzo(b)(x10 ⁻⁵)	408033	404889	458750	471105	345499
benzo(k)(x10 ⁻⁵)	199240	200558	219745	200414	161150
HCB(x10 ⁻⁵)	27,9	26,56	32,08	31,582	539
Flouranthe (x10 ⁻⁵)	4552	4567	-	1284,59	1163
PCBs (x10 ⁻⁵)	240	244	346	340,237	329
TOTAL POPs (x10 ⁻⁵)	1030557	1020401	1110812	1056179	846609

TAB. 7: Evoluție emisii POP 2009-2013

Surse principale de emisie :

- arderi în surse staționare de mică putere
- industria metalelor
- incinerarea deșeurilor industriale
- arderi în industrii energetice

Emisii de hidrocarburi aromatice policiclice (PAH)

Mai jos este prezentată evoluția emisiilor de hidrocarburi aromatice policiclice (PAH) în perioada 2004 – 2012:

Județul Alba	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Emisii (PAH)(t/an)	0,006	0,008	0,013	0,014	0,013	0,077	0,068	0,051	0,067	0,056

TAB 8: evoluție emisii de PAH 2004-2013

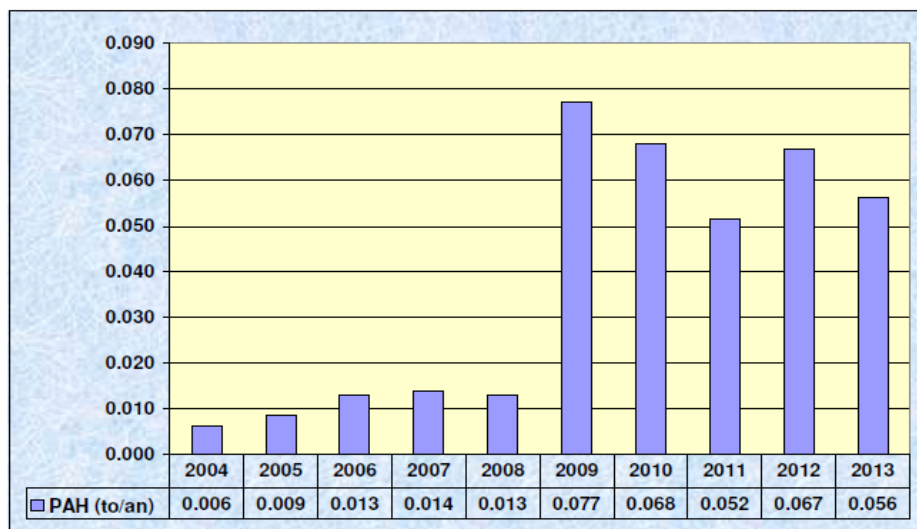

Figura 21: Evoluția emisiilor de PAH în perioada 2004-2013

Emisiile de PAH provin din procesele de producție – mixturi asfaltice, fontă brută și cenușie, oțel în cuptor electric și arc electric. În 2013 emisiile de PAH s-au redus cu 16,42% față de anul 2012.

Emisii de bifenili policlorurați (PCB)

În perioada 2009-2013 s-au identificat emisii de PCB din activitățile din procesele de producție unde se utilizează combustibil lemn, deșeuri de lemn

Emisia totală de PCB în anul 2013 a fost de 0,329 Kilograme.

În figura de mai jos este reprezentată evoluția emisiilor de PCB în perioada 2010-2013.

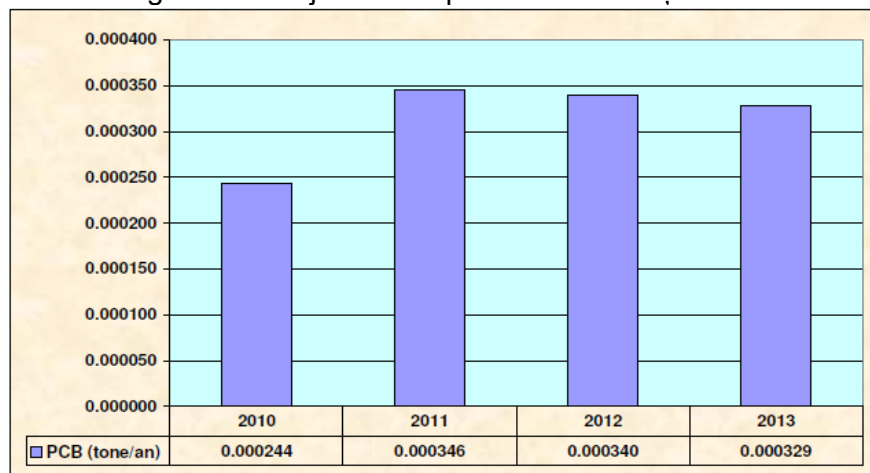

Figura 22: Evoluția emisiilor de PCB în perioada 2010-2013

Sursele principale de emisie sunt următoarele:

- arderi în industrii de fabricare și construcții
- arderi în surse staționare de mică putere
- industria metalelor
- arderi în industrii energetice

Emisii de hexaclorbenzen (HCB)

Începând cu anul 2009 s-au identificat emisii de HCB din activitățile de arderi din procesele de producție unde se utilizează combustibil lemn, deșeuri de lemn.

Județul Alba	2009	2010	2011	2012	2013
Emisii (HCB) (x10⁻⁵ t/an)	2,8	2,65	3,208	3,158	7,982

TAB 9: Evoluție emisii de HCB 2009-2013

Figura 23: Evoluția emisiilor de HCB în perioada 2009-2013

Cantitatea totală emisă de HCB în anul 2013 a fost de 0.0789 Kg comparativ cu 0,03158 Kg în anul 2012

Surse principale de emisie:

- incinerarea deșeurilor industriale
- arderi în industrii energetice
- arderi în industrii de fabricare și construcții
- arderi în surse staționare de mică putere

Calitatea aerului ambiental

În România sunt amplasate 142 stații de monitorizare continuă a calității aerului, dotate cu echipamente automate pentru măsurarea concentrațiilor principalilor poluanți atmosferici. RNMCA cuprinde 41 de centre locale, care colectează și transmit panourilor de informare a publicului datele furnizate de stații, iar după validarea primară, le transmit spre certificare Laboratorului Național de Referință din București (LNR).

Amplasarea stațiilor de monitorizare a calității aerului din județul Alba, ca parte integrantă a Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului (RNMCA) este prezentată în tabelul de mai jos:

Oraș	Cod stație/ Tipul stației	Locație	Indicatori ce se determină
ALBA IULIA	AB1 Fond urban	Alba Iulia Str. Lalelelor nr. 7B	SO ₂ , NO _x , CO, O ₃ , PM ₁₀ , Pb, Cd, Ni, As, COV,
SEBEȘ	AB2 Industrial 2	Sebeș Str. M.Kogalniceanu (Școala Generală nr.4)	SO ₂ , NO _x , CO, O ₃ , PM ₁₀ , COV
ZLATNA	AB3 Industrial 1	Zlatna Str.T.Vladimirescu nr.14 (Grup Școlar Industrial Avram Iancu)	SO ₂ , NO _x , CO, O ₃ , PM ₁₀ , Pb, Cd, Ni, As

TAB. 10 Stații de monitorizare a calității aerului județul Alba

Dioxidul de sulf (SO₂)

Perioada de mediere	Valoarea limită	Data la care trebuie respectată valoarea limită
1 oră	350 μg/m ³ , a nu se depăși mai mult de 24 ori într-un an calendaristic	În vigoare de la 1 ianuarie 2007
24 ore	125 μg/m ³ , a nu se depăși mai mult de 3 ori într-un an calendaristic	În vigoare de la 1 ianuarie 2007

TAB. 11 Valori limită pentru dioxidul de sulf

Stația AB2 /luna	Total date Validare orare	% date disponibile	Probe cu conc ≥ 350 μg/mc	Frecvența depășirii %	Valoare medie μg /mc
Ianuarie	739	99,3	0	0	11,40
Februarie	665	98,9	0	0	7,18
Martie	711	95,5	0	0	8,91
Aprilie	645	89,5	0	0	6,52
Mai	671	90,1	0	0	6,72
Iunie	245	34,0	0	0	7,81
Iulie	20	2,6	0	0	2,54
August	449	60,3	0	0	2,38
Septembrie	290	40,2	0	0	2,67
Octombrie	-	-	-	-	-
Noiembrie	-	-	-	-	-
Decembrie	-	-	-	-	-
Anul 2013	4435	50,6	0	0	7,2

TAB. 12 Date statistice pentru dioxid de sulf (SO₂) în anul 2013 – valori medii orare

Din Tabelul de mai sus se constată faptul că nivelul de SO₂, cu perioada de mediere de o oră, nu a depășit valoarea limită orară de 350 μg/m³ iar captura de date a fost de 50,6% la stația AB2.

Dioxidul de azot (NO_x)

Perioada de mediere	Valoarea limită	Data la care trebuie respectată valoarea limită
1 oră	200 µg/m ³ , a nu se depăși mai mult de 18 ori într-un an calendaristic	1 ianuarie 2010
An calendaristic	40 µg/m ³	1 ianuarie 2010

TAB. 13 Valori limită pentru dioxid de azot

Datele statistice pentru dioxid de azot (NO₂) nu pot fi calculate la momentul anului 2013.

Pulberi în suspensie

Particulele în suspensie, din atmosferă, sunt poluanți ce se transportă pe distanțe lungi, proveniți din cauze naturale, ca de exemplu antrenarea particulelor de la suprafața solului de către vânt, erupții vulcanice etc. sau din surse antropice precum: arderile din sectorul energetic, procesele de producție (industria metalurgică, industria chimică etc.), șantierele de construcții, transportul rutier, haldele și depozitele de deșeuri industriale și municipale, sisteme de încălzire individuale, îndeosebi cele care utilizează combustibili solizi etc.

Natura acestor particule este foarte diversă. Astfel, ele pot conține particule de carbon (funingine), metale grele (plumb, cadmiu, crom, mangan etc.), oxizi de fier, sulfati, dar și alte noxe toxice, unele dintre acestea având efecte cancerigene (cum este cazul poluanților organici persistenți PAH-uri și bifenili policlorurați PCB adsorbiți pe suprafața particulelor de aerosoli solizi).

Stația AB2 /luna	Total date Valide Orare/ zilnice	% date disponibile	Probe cu conc ≥ 50µg/mc (zilnice)	Frecvența depășirii %	Valoare medie µg /mc
Ianuarie	744/31	100	2	6,45	25,55
Februarie	670/28	100	0	0	15,96
Martie	743/31	100	0	0	10,56
Aprilie	651/28	93,3	0	0	7,95
Mai	744/31	100	0	0	3,42
Iunie	256/11	36,6	0	0	2,01
Iulie	201/9	29,0	0	0	15,11
August	624/27	87,0	0	0	18,35
Septembrie	311/15	50,0	0	0	12,84
Octombrie	-	-	0	0	-
Noiembrie	-	-	0	0	-
Decembrie	-	-	0	0	-
Anul 2013	4928/210	57,5	2	0,73	13,19

TAB. 14 Date statistice anul 2013 pentru PM₁₀ – valori medii zilnice prin metoda nefelometrică

Acumularea emisiilor de pulberi din diferite surse are cauze multiple dintre care unele sunt prezente pe tot parcursul anului – cum sunt activitățile industriale, traficul sau lucrări de construcții, iar altele sunt caracteristice perioadei de toamnă-iarnă, respectiv arderea combustibililor solizi pentru încălzirea locuințelor sau activitățile agricole specifice perioadei de toamnă. De asemenea, o contribuție majoră la creșterea concentrației de pulberi (PM₁₀) o au și condițiile meteorologice cum sunt ceața sau calmul atmosferic, care îngreunează dispersia poluanților în atmosferă.

Metale grele

Perioada de mediere	Valoarea limită	Data la care trebuie respectată valoarea limită
An calendaristic	0,5 ug/m ³	În vigoare de la 1 ianuarie 2007

TAB. 15 Valori limită pentru plumb

Sursele de plumb sunt extrem de numeroase, de la apa provenită din zone în care stratul geologic are conținut mare de plumb, la vopseluri utilizate în trecut la zugrăveli interioare și exterioare, sau la gazele rezultate prin utilizarea carburanților cu conținut de plumb, sau din industrie.

Perioada de mediere	Poluant	Valoarea țintă
An calendaristic	Arsen	6ng/m ³
	Cadmium	5ng/m ³
	Nichel	20ng/m ³

TAB. 16 Valori țintă pentru arsen, cadmiu și nichel

În cazul mercurului, aportul antropogen reprezintă aproximativ 1/3 din toate emisiile acestui metal în atmosferă. Un pericol serios îl reprezintă poluarea aerului cu cadmiu. Sursele principale de poluare în acest caz sunt metalurgia feroasă, arderea cărbunelui (38%), arderea petrolului (12%) etc.

Monoxidul de carbon

Perioada de mediere	Valoarea limită	Data la care trebuie respectată valoarea limită
Valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore	10 mg/m³	În vigoare de la 1 ianuarie 2007

TAB. 17 Valori limită pentru monoxid de carbon

Valorile maxime zilnice înregistrate la stația AB-2 Sebeș în lunile anului 2013 sunt înregistrate în tabelul următor:

Stația AB2 /luna	Total date validate orare	% date disponibile	Vloarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore/lună	Nr.probe cu conc $\geq$ 10 mg/mc (med.mob.)	Frecvența depășirii %
Ianuarie	655	88,0	4,70	0	0
Februarie	640	95,2	4,05	0	0
Martie	709	95,2	2,04	0	0
Aprilie	668	92,7	1,19	0	0
Mai	712	89,7	0,13	0	0
Iunie	237	32,9	0,39	0	0
Iulie	191	25,6	0,32	0	0
August	592	79,5	0,21	0	0
Septembrie	291	40,4	2,38	0	0
Octombrie	-	-	-	-	-
Noiembrie	-	-	-	-	-
Decembrie	-	-	-	-	-
Anul 2013	4638	52,9	4,70	0	0

TAB 18: Valori maxime înregistrate la stația AB2 2013

Din cele prezentate se poate constata că în perioada de toamnă-iarnă valorile sunt mai ridicate, datorită acumulărilor de CO determinate de influența încălzirii rezidențiale și a condițiilor meteorologice specifice acestei perioade, fără a depăși valoarea limită.

Benzenul

Perioada de mediere	Valoarea limită	Data la care trebuie respectată valoarea-limită
An calendaristic	5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 ianuarie 2010

TAB. 19 Valori limită pentru benzen

Statistica privind măsurătorile de benzen de la stația AB2 în 2013 este prezentată în tabelul de mai jos:

Stația AB2 /luna	Total date Valide orare	% date disponibile	Concentrația medie lunară ($\mu\text{g}/\text{mc}$)
Ianuarie	735	98,7	6,42
Februarie	241	35,8	2,73
Martie	317	42,6	2,97
Aprilie	695	96,5	2,12
Mai	731	98,2	0,88
Iunie	269	37,3	0,54
Iulie	103	13,8	0,68
August	576	77,4	0,57
Septembrie	295	40,9	0,60
Octombrie	-	-	-
Noiembrie	-	-	-
Decembrie	-	-	-
Anul 2013	3962	45,2	2,44

TAB. 20 Valori benzen stația AB2 2013

În anul 2013, la stația AB2 s-au efectuat măsurători de benzen și precursori organici ai benzenului (toluen, etilbenzen, o-xilen, m-xilen și p-xilen)

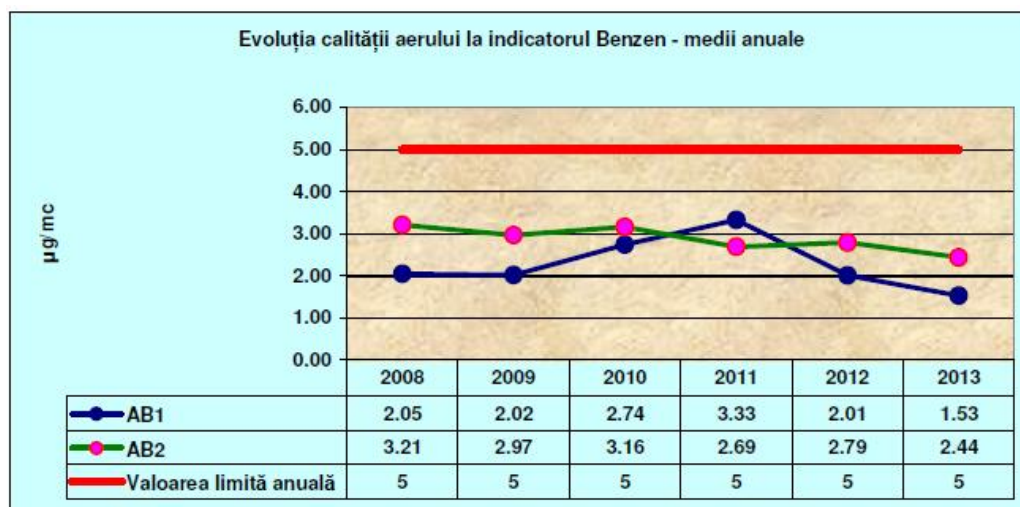

Figura 24

Din figura de mai sus se constată faptul că la stația AB2 valoarea medie anuală este sub valoarea limită mediată pe un an calendaristic.

Amoniacul

Evoluția emisiilor de amoniac în perioada 2004-2013 este prezentată în tabelul de mai jos:

Județul Alba	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Emisii (NH3)	12149	11583	6299	5662	5081	5074	4897	4700	6644	6460

TAB. 21 Evoluție emisii amoniac 2004-2013

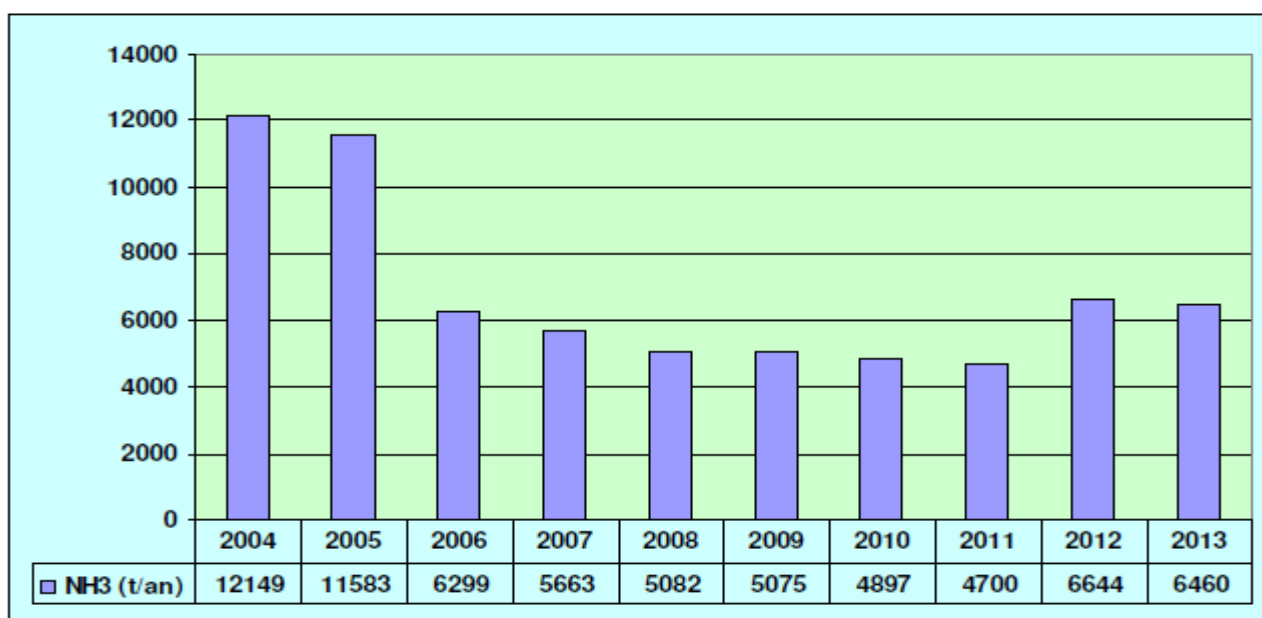

Figura 25: Evoluția emisiilor de amoniac 2004-2013

Începând cu anul 2007 a scăzut cantitatea de îngrășăminte chimice utilizate în agricultură ceea ce a dus la scăderea emisiilor de amoniac din acest sector. În 2013 cantitățile sunt mai mici cu 184 tone.

Surse principale de emisie amoniac:

- creșterea animalelor și managementul dejecțiilor animaliere
- transport
- arderi în surse staționare de mică putere

Ozonul

Obiectiv	Perioada de mediere	Valoarea-țintă	Data la care trebuie respectată valoarea-țintă
Protecția sănătății umane	Valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore	120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, a nu se depăși în mai mult de 25 de zile pe an calendaristic, mediat pe 3 ani	1 ianuarie 2010

TAB. 21 Valori țintă pentru ozon

Obiectiv	Perioada de mediere	Obiectiv pe termen lung	Data la care obiectivul trebuie să fie atins
Protecția sănătății umane	Valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore dintr-un an calendaristic	120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	neprecizată

TAB. 22 Obiectivele pe termen lung pentru ozon

Stația AB2 /luna	Total date validate orare	% date disponibile	Valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore/lună	Nr. probe cu nivel $\geq 120 \mu\text{g}/\text{mc}$
Ianuarie	710	95,4	66,80	0
Februarie	594	88,3	62,60	0
Martie	708	95,1	85,00	0
Aprilie	668	92,7	118,30	1
Mai	671	90,1	111,70	0
Iunie	208	28,8	93,20	0
Iulie	191	25,6	125,3	1
August	564	75,8	130,10	2
Septembrie	294	40,8	83,10	0
Octombrie	-	-	-	0
Noiembrie	-	-	-	0
Decembrie	-	-	-	0
Anul 2013	4627	52,8	130,10	4

TAB. 23 Valori stația automată AB-2 Sebeș, date statistice pentru ozon anul 2013

Valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore la AB2 –Sebeș a fost de 130,10 ug/mc în data de 9 August 2013.

Evoluția calității aerului – stația automată Sebeș

Traficul se face răspunzător de eliminarea în atmosferă a poluanților gazoși, cât și solizi (particule), dintre care cei mai importanți sunt: monoxidul de carbon (CO), dioxidul de carbon (CO₂), oxizii de azot (NO_x), hidrocarburi (COV), dioxid de sulf (SO₂). Traficul generează valori ridicate ale zgomotului stradal și vibrațiilor în municipiul Sebeș. Menținerea infrastructurii de transport rutiere la condițiile actuale conduce la creșterea timpilor de deplasare, având ca rezultat creșterea cantităților de poluanți emiși în atmosferă.

În anul 2013 s-a continuat monitorizarea indicatorului aldehydă formică pentru probe de lungă durată (24h) – în punctul fix – la limita cartierului M. Kogălniceanu din municipiul Sebeș.

În tabelul de mai jos este prezentată statistica datelor pentru perioada 2007-2013 conform STAS 12574/87.

Anul	Perioada de mediere	CMA	Nr. total de determinari	Nr. total de depasiri ale CMA
2007	24 ore	0,012	128	0
2008	24 ore	0,012	289	21
2009	24 ore	0,012	271	0
2010	24 ore	0,012	250	0
2011	24 ore	0,012	245	3
2012	24 ore	0,012	243	0
2013	24 ore	0,012	242	0

TAB 24: Evoluție indicator formaldehida

Din datele prezentate în tabelul de mai sus, rezultă că în anul 2013 nu au fost înregistrate depășiri ale Concentrației Maxime Admisibile pentru indicatorul formaldehidă conform STAS 12574/87 – Aer din zonele protejate.

În figura următoare este prezentată evoluția depășirilor în perioada 2007-2013:

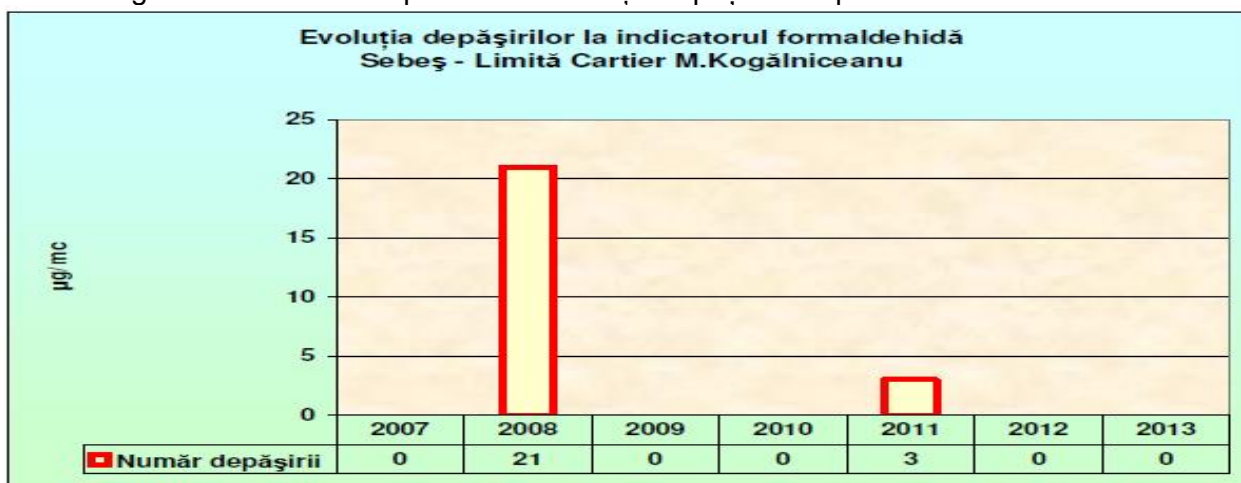

Figura 26

În anul 2008 s-au înregistrat depășiri ale limitelor admise de 0,012 mg/m³ conform STAS 12574/87 în lunile februarie, aprilie, mai și iunie 2008 Cauza depășirilor a fost datorată unor poluări accidentale produse la societatea S.C. Kronospan S.A. Sebeș.

În anul 2008 au fost două poluări accidentale produse de S.C. Kronospan S.A. Sebeș :

- În 19.02.2008 s-a produs o defecțiune tehnică la filtrul ce filtrează soluția de formaldehidă înainte de depozitarea în rezervor, au fost deversate accidental 800 kg formaldehidă ceea ce a dus la creșterea concentrației de formaldehidă în aerul ambiental peste limitele admise
- În 18.05.2008 s-a produs o explozie în instalația de producere a formaldehidei ceea ce a dus la depășirea concentrației de formaldehidă în aerul ambiental pe întreg cursul lunii mai până în 5 iunie 2008.

Poluarea apei Ape de suprafață

Râurile

Rețeaua hidrografică este formată din râul Sebeș și afluentul său principal, râul Secașul Mare.

Râul Sebeș izvorăște din zona masivului Șureanu și se varsă în râul Mureș, în dreptul localității Oarda. Este un râu tipic de munte cu amenajări hidroenergetice și cu mari rezerve pentru alimentarea localităților din aval în sistem microregional.

Râul primește afluenți bogați pe partea stânga: Cibinul, Bistra, Dobra, iar după ce iese din munții Secașului Cugirul, râu care se formează în amonte de orașul Cugir prin unirea Râului Mare cu Râul Mic.

Din punctul de vedere al teritoriului pe care-l traversează, râul Sebeș se încadrează în categoria râurilor colinare, cu un traiect având o sinuozitate moderată și cu o pantă de curgere medie.

Râul Sebeș are următoarele caracteristici hidrografice și hidrotehnice:

- lungimea totală - 96 km;
- suprafața – 1289 km²;
- altitudinea maximă a bazinului - 2100 m;
- altitudinea minimă - 215 m;
- panta medie - 20%;
- coeficientul de sinuozitate - 1,74;
- altitudinea medie - 834 m;
- debit mediu multianual Q_{mediu} - 10 m³/s;
- Debit minim minimorum Q_{minim} - 0 m³/s la data de 31 iulie 1983, din motive artificiale;
- Debit maxim Q_{maxim} - 189 m³/s la data de 08 iunie 1975;
- Debit de servitute $Q_{\text{servitute}}$ pentru folosințele din aval, de 1% = 540 m³.

În cadrul sondajului de opinie publică privind procesul de actualizare a Strategiei de dezvoltare durabilă a Municipiului Sebes, desfășurat în perioada 13 octombrie – 1 noiembrie 2015, pe un esantion de 1,1% din populația municipiului, la întrebarea „11. Care considerați ca sunt cele mai importante resurse naturale care contribuie la creșterea calității vieții în Sebes?”, dintre cei care au răspuns la această întrebare **14,62%** au identificat **„apa”** ca principala resursă naturală a zonei, iar **5,48%** au identificat **Râul și Valea Sebesului** ca principala resursă naturală a zonei.

„Apa” este considerată așadar a doua resursă naturală a zonei (după „păduri și lemn”), jucând un rol esențial în dezvoltarea durabilă a municipiului și zonei Sebes prin: asigurarea surselor de apă potabilă, asigurarea surselor de energie prin hidrocentrale, asigurarea surselor de apă pentru irigarea terenurilor agricole.

„Râul și valea Sebes” reprezintă una dintre cele mai importante resurse naturale ale zonei, cu impact și rol în evoluția sectorului de turism (agroturism), agrement, dar și pentru producerea energiei electrice prin hidrocentrale.

Râul Secașul Mare izvorăște din Podișul Secașelor și se varsă în râul Sebeș în amonte de localitatea Lancrăm.

Râul Secașul Mare are următoarele caracteristici hidrografice și hidrotehnice:

- lungimea totală - 42 km;
- altitudinea maximă a bazinului - 450 m;
- altitudinea minimă - 235 m;
- panta medie – 5m/km;
- coeficientul de sinuozitate - 1,76;
- suprafața bazinului hidrografic însumează 581 km²;
- Debit minim $Q_{\min} = 0,02 \text{ m}^3/\text{s}$;
- Debit maxim $Q_{\max} = 170 \text{ m}^3/\text{s}$ la data de 02 iulie 1975.

În teritoriul studiat are caracteristicile unui râu colinar cu elemente de sinuozitate și panta, moderate.

Lacurile

În cursul anului 2013 s-a monitorizat de către Sistemul de Gospodărire a Apelor Alba, acumulările Oașa și Tău ce fac parte din salba de lacuri de acumulare în regim hidroenergetic (Oașa, Tău, Obreji de Căpâlna, Petrești) prin amenajarea hidroenergetică a bazinului superior al râului Sebeș și care sunt și surse de alimentare cu apă potabilă în sistem microregional sau local. Acumularea Oașa are un potențial ecologic moderat și o stare chimică bună, iar acumularea Tău un potențial ecologic bun și o stare chimică bună.

În tabelul de mai jos sunt prezentate principalele caracteristici ale lacurilor de acumulare de pe Valea Sebeșului la nivelul anului 2011.

Denumirea lacului	Amplasare	Suprafața (km ²)	Adâncime (m)	Volum la NNR (mil.mc)	Felul barajului	Natura fundului	Natura malului
Oașa	Sebeș	4,6	89,0	136,20	arocamente cu mască de beton armat	mâl	roci meta-morfice
Tău	Sebeș	0,81	70,0	21,30	beton armat cu dublă curbură	mâl	roci meta-morfice
Obreji de Căpâlna	Sebeș	0,35	30	3,92	beton armat	mâl	roci meta-morfice
Petrești	Sebeș	0,41	12,0	1,35	baraj stăvilă beton armat	mâl	aluvionar

TAB.2 : *Principalele caracteristici ale lacurilor de acumulare de pe Valea Sebeșului la nivelul anului 2011* - Sursa de informare: Planul de analiză și acoperire a riscurilor – Județul Alba

Pe teritoriul administrativ al municipiului Sebeș nu există lacuri naturale, însă dacă ne referim la o zonă de vecinătate mai extinsă se poate menționa lacul de origine glaciară – Iezerul Șureanu, lac de baraj morenaic, alimentat de ploi, zăpezi, izvoare și are o suprafață de 20 ha.- rezervație naturală- încadrare IUCN în categoria IV, preluat în custodie în 08.06.2004, conform Legii nr. 5/2000, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a zone protejate.

Zone mlăștinoase

Zone mlăștinoase identificate în teritoriu pe malul drept al râului Sebeș, la ieșirea înspre Petrești, pe partea stângă a DJ 67 C; în nordul teritoriului în zona stației de epurare Lancrăm și pe partea stângă a DN 1 Lancrăm - Alba Iulia.

Ape subterane

În funcție de factorul geologic în munții Sebeșului și versantul de vest al munților Cindrei s-a delimitat complexul acvifer epimetamorfic. Structura geologică nu este favorabilă existenței apelor subterane, cu excepția sectorului localității Căpâlna - zona calcaroasă cu debite cuprinse între 0,2 - 0,3 l/s. Din șisturile cristaline apar izvoare al căror debite sunt cuprinse între 0,2 - 0,3 l/s. Complexul cretacic cuprinde cursul mijlociu al văii Pian și cursul inferior al văii Sebeșului, zona Petrești. Debitele variază în limita a 0,1 – 0,2 l/s.

Apele subterane au fost interceptate pe teritoriul administrativ al Municipiului Sebeș sub forma de:

- pânze freatice cu nivel liber cantonate în formațiunile nisipoase din zona de luncă și interceptate la adâncimi variabile 0,80 (zona de lunca Petrești – Sebeș) - 1,50 m - 3,00 m (zona de terasa inferioară) cu ridicare ascensionară a nivelului apei în perioadele de precipitații bogate și inundare a zonei de luncă până la cotele 0,30 -/- 1,00 m;
- izvoare prezente la contactul dintre formațiunile sedimentare nisipoase în care se acumulează apa subterană cu rocile impermeabile (marne, argile marnoase cenușii) au fost identificate izvoare astfel:
 - în partea nordică a localității Lancrăm, pe partea dreaptă a DN 1 (E 81);
 - pe versantul sud-vestic al râului Sebeș, în zona Trei Poduri.

Sursa de informare: Stația hidrologică Alba.

II.3.7. Schimbări climatice

II.3.7.1 Cadru general

Legea 104/2011, privind calitatea aerului înconjurător, creează cadrul legal pentru reglementarea măsurilor destinate menținerii și îmbunătățirii calității aerului, pe baza obiectivelor pentru calitatea aerului, asigurând alinierea legislației naționale la standardele europene în domeniu și îndeplinirea obligațiilor României ca stat membru al Uniunii Europene. Această lege transpune Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa.

II.3.7.2 Emisii anuale totale de gaze cu efect de seră

Evoluția cantităților de emisii gaze cu efect de seră, calculate conform inventarelor de emisii din perioada 2003 – 2009 este redată în tabelul următor:

ANUL	Total tone din care:	CO ₂ (tone)	CH ₄ (tone)	N ₂ O (tone)
2003	1319487	1303071	14400	2016
2004	1395784	1375051	18685	2048
2005	1107716	1091492	14516	1697
2006	1072334	1052766	14344	1761
2007	1156215	1143216	11110	1889
2008	1311364	1299739	9757	1868
2009	1221283	1216166	3534	1582

TAB. 27: Evoluția cantităților emisiilor gazelor cu efect de seră

Comparativ cu anul 2008, cantitatea totală de emisii gaze cu efect de seră în anul 2009 a fost mai mică cu aprox. 90.080 tone, această valoare înregistrându-se în primul rând datorită scăderii producției.

În Raportul privind starea mediului în anul 2009, nu sunt evidențiate emisiile cu efect de seră datorate depozitelor de deșeuri (metan și CO₂).

II.3.7.3 Emisii anuale de dioxid de carbon

Principalele surse de emisii de CO₂ le reprezintă arderile din sectorul energetic, instalațiile de ardere neindustrială, arderile din industria de prelucrare, la care se adaugă emisiile provenite din sectorul transport rutier.

În tabelul de mai jos este prezentat indicatorul structural de mediu „emisii totale anuale de dioxid de carbon” pentru perioada 2003 - 2009.

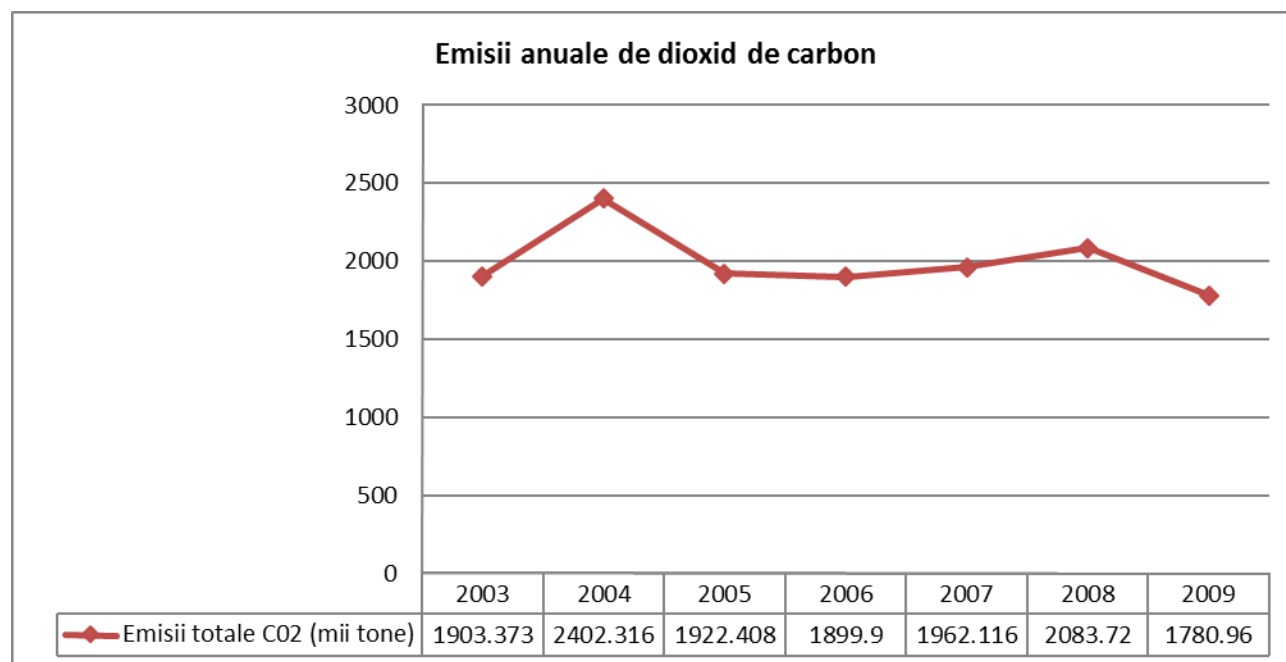

Figura 34: Emisii anuale de dioxid de carbon

2003-2009

II.3.7.4 Emisii anuale de metan

Potrivit informațiilor din rapoartele anuale de mediu elaborate de Agenția Regională de Protecția Mediului Alba, indicatorul structural de mediu „emisii totale anuale de metan” s-a obținut însumând emisiile provenite preponderent din agricultură (fermentație) și silvicultură. Se observă o scădere considerabilă a emisiilor de metan în anul 2009.

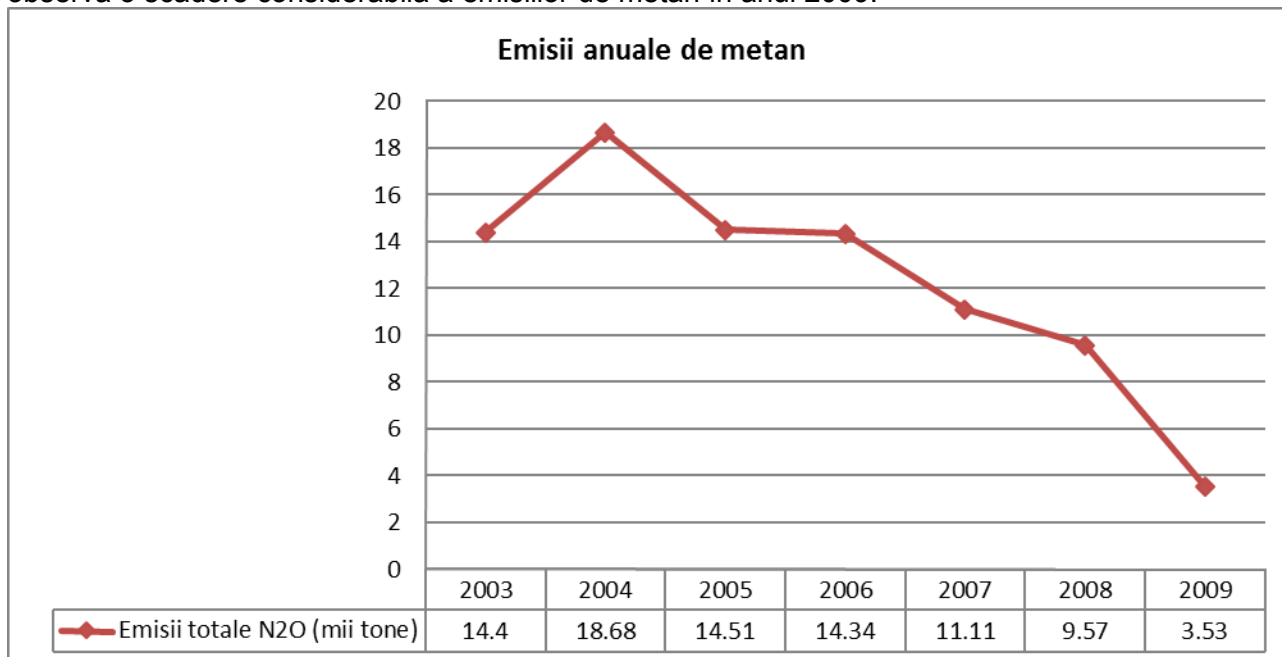

Figura 35: Emisii anuale de metan 2003-2009

II.3.7.5 Emisii anuale de protoxid de azot

Protoxidul de azot este emis cu precădere din activitățile sectorului agricol și din silvicultură.

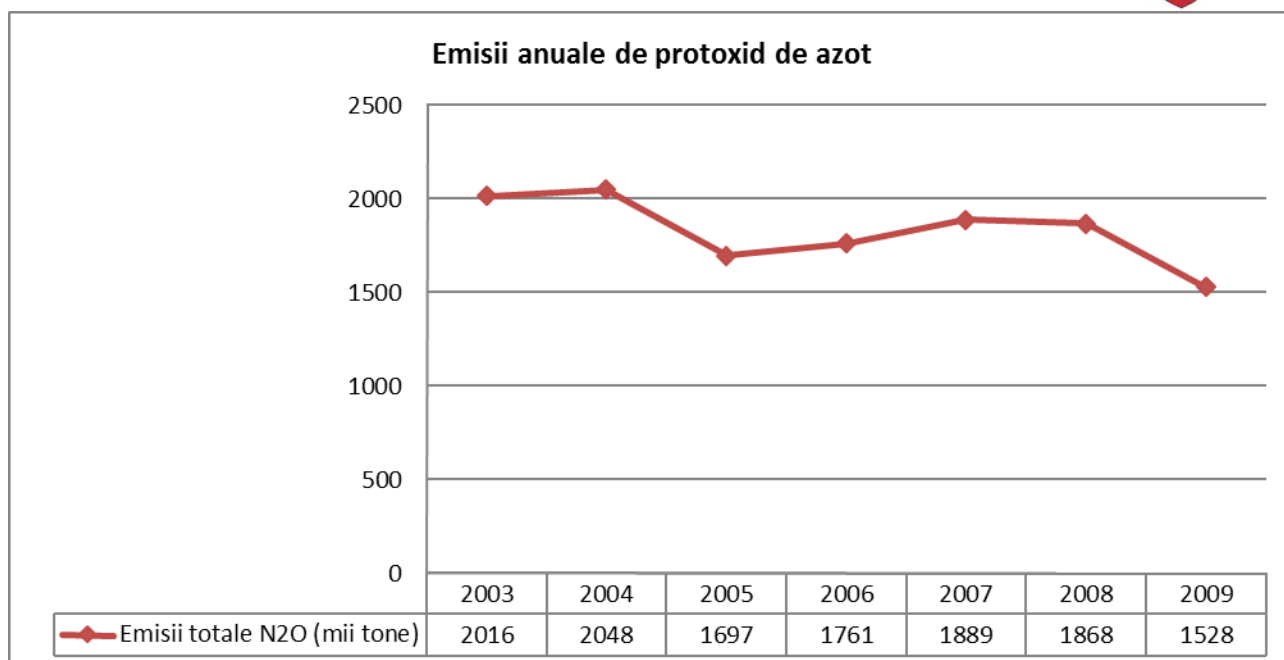

Figura 36: Emisii anuale de protoxid de azot 2003-

2009

II.4. Nevoi și oportunități

II.4.1. Analiza S.W.O.T.

II.4.1.1 Economie

Puncte tari	Puncte slabe
-Municipiul Sebeș este un centru economic în continuă dezvoltare, datorită accesibilității crescute, existența unei platforme industriale cu toate utilitățile, personal calificat și un mediu fiscal avantajos pentru companii. Acesta este considerat și cel mai important atuu al Municipiului Sebeș în cadrul sondajului de opiniei în strictă legătură cu aşezarea geografică centrală, care a permis dezvoltarea fluxurilor economice regionale, naționale și internaționale -Rata șomajului este una foarte scăzută (aproximativ 2%), comparabil mai mică decât cea înregistrată în județul Alba și în România -Se află la o distanță de numai 55 km față de Aeroportul Internațional Sibiu și 110 km față de Aeroportul Cluj-Napoca. Municipiul Sebeș este localizat în zona de captare a acestor două aeroporturi --Prezența unor mari companii în domenii precum prelucrarea lemnului și industria mobilei, industria alimentară, confecții și marochinărie, producția de componente auto; -Au loc mari investiții în industria componentelor auto din Sebeș, fapt care aduce 500 noi locuri de muncă	-Dezvoltarea economică a industriei, în special a industriei de prelucrare a lemnului, se face în detrimentul calității mediului. Deși în cadrul sondajului de opinie respondenții consideră că printre primele 3 cele mai importante/necesare proiecte de investiții pentru Municipiul Sebeș îl reprezintă atragerea de noi investiții, în același timp doresc reducerea poluării cauzate de industrie și chiar relocarea unor mari producători precum Kronospan -Dezechilibrul în ceea ce privește locurile de munca și dependența mediului economic de anumiți agenți economici și anumite investiții: 5 companii realizează aproape 75% din toată cifra de afaceri realizată la nivelul municipiului și dețin în același timp 30% din locurile de munca. -Lipsa sprijinirii dezvoltării economice a microîntreprinderilor, având în vedere că acestea reprezintă aproximativ 85% în ponderea IMM-urilor și întreprinderilor mari din Sebeș, însă aportul adus la dezvoltarea economică a zonei este scăzut -Forța de muncă care realizează stagii de practică în firmele din Municipiu nu este valorificată datorită faptului că cei mai mulți dintre practicanți nu vor să rămână angajați după finalizarea stagiului
Oportunități	Amenințări
-Noi măsuri fiscale ce vor intra în vigoare de la începutul anului 2016 privind impozitarea diferențiată a microîntreprinderilor, TVA de	-Legea noului Cod Silvic, al cărei impact nu poate fi prevăzut, amenință desfășurarea activităților unor mari

9% pentru apă potabilă, taxă redusă la 5% pentru dividende

-Fonduri europene disponibile pentru dezvoltarea microîntreprinderilor prin programul POR Axa Prioritară 2.1, având în vedere ponderea crescută a acestora în structura tipurilor de întreprinderi din Sebeș și faptul că în cadrul sondajului de opinie, acordarea de sprijin pentru întreprinderile nou înființate (subvenții, facilități fiscale) este considerat cel mai important proiect de investiție pentru dezvoltarea mediului de afaceri local în perioada 2015-2024

-Potențial turistic datorat patrimoniului istoric și obiectivelor turistice numeroase. Existența oportunităților de finanțare pentru dezvoltarea turismului și creșterea contribuției acestui sector în economia locală, prin intermediul POR 2014-2024 Axa Prioritară 7 Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului

-Existența Strategiei de Dezvoltare a Județului Alba, pe perioada 2014-2024, stabilește măsuri strategiei pentru dezvoltarea economică

-Existența Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2024 și Existența Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2024, documente strategice prin care sunt stabilite direcții de dezvoltare de interes pentru dezvoltarea economiei Municipiului Sebeș

-Clustere prezente sau în formare în domenii precum industria alimentară, prelucrarea lemnului care permit astfel dezvoltarea de schimburi tehnologice și valorificarea inovării în sectorul productiv

companii din industria prelucrării lemnului

-Industria prelucrătoare a lemnului care asigură o contribuție considerabilă la dezvoltarea economiei locale, întâlnește numeroase probleme de mediu și cu dependență foarte ridicată față de un mediu legislativ instabil. Acest fapt poate amenința **stabilitatea locurilor de muncă și a dezvoltării economice pe termen lung** în zonă

II.4.1.2 Social, demografie, incluziune socială și cultură

Puncte tari	Puncte slabe
STRUCTURA ȘI DINAMICA POPULAȚIEI	
-Se înregistrează creșterea constantă a	-Numărul populației tinere se află într-o

populației și un spor natural pozitiv în ultimii 3 ani -Rata natalității este mai mare decât cea a județului Alba și a României; rata mortalității este simțitor mai mică față de cea a județului Alba și a României	scădere constantă iar populația vârstnică e în creștere
SĂNĂTATE	
- Spitalul municipal are numeroase specializări și se asigură tratamente variate, iar clădirea spitalului, interioarele și farmacia sunt reabilite.	-Spitalul Municipal Sebeș nu dispune de un centru de primire urgență. Spitalul este organizat în mai multe clădiri, cu distanțe mari între ele iar mobilitatea pacienților este redusă - Accesul mai redus al populației la cabinete medicale comparativ cu accesul la farmacii, școli și grădinițe, la 15 minute de mers pe jos - Sprijinul financiar și medical limitat pentru grupurile vulnerabile -Infrastructura și serviciile medicale sunt deficitare, acest fapt fiind evidențiat și în sondajul de opinie, nevoia modernizării și extinderii infrastructurii medicale reprezentând proiectul de investiție cel mai de dorit în Municipiul Sebeș
ÎNVĂȚĂMÂNT-EDUCAȚIE	
- Școala Gimnazială nr. 2 Sebeș și Școala Gimnazială Petrești dispun de cursuri pentru predarea limbii germane -Există învățământ special și de tip Step by Step -Există un parteneriat de colaborare între Grupul Școlar Industrial și firme pentru pregătirea practică și specializarea a elevilor din clasele profesionale pe industria lemnului - Există sisteme de supraveghere video și pază asigurată la aproximativ toate instituțiile de învățământ - Liceul Tehnologic Sebeș participă la proiectul JOBS, care are scopul de a pregăti	- Legislația muncii nu susține normarea adecvată a personalului nedidactic -Educarea scăzută a copiilor de către părinți, având în vedere că mulți dintre aceștia au unul sau ambii părinți plecați în străinătate - Lipsa creșelor -Scăderea numărului de persoane care lucrează ca personal didactic de predare -Tendința de scădere a numărului de persoane care lucrează ca personal didactic de predare

elevi pentru dobândirea competențelor necesare dezvoltării lor personale și tranziției de la școală la viața activă.	
ASISTENȚĂ SOCIALĂ	
-Există Serviciul Public de Asistență Socială la nivelul municipiului Sebeș, care asigură o gamă diversificată de servicii, precum centre de îngrijire a vârstnicilor, cantină socială, asistență medicală școlară și comunitară. Grupurile sociale vulnerabile(copii, vârstnici etc.) beneficiază de pe urma acestor servicii într-un număr din ce în ce mai mare, datorită unor proiecte sociale implementate în perioadă 2011-2014	- Un cartier de rromi numeros (peste 5500 de persoane),foarte compact care se confrunta cu grave probleme sociale precum lipsa școlarizării, lipsa calificării si a locurilor de munca, abandonul școlar - Lipsa unui adăpost de noapte, în special pentru persoanele aflate în tranzit - Lipsa unui adăpost pentru victimele violentei domestice - Spațiu insuficient pentru acoperirea cererilor privind îngrijirea persoanelor vârstnice
VALORI CULTURĂ	
-Patrimoniu material și imaterial bogat, activități culturale diverse și cu impact la nivel local, național și internațional -Relații culturale dezvoltate la nivel internațional, Sebeșul fiind înfrățit cu patru orașe din țări diferite: Ungaria, Slovacia, Germania și Republica Moldova	-Spații culturale și de agrement insuficiente pentru populație conform statisticilor din sondajul de opinie: cei mai mulți consideră că nevoia construirii spațiilor de agrement (centru comercial, cinematograf, ștrand etc.) precum dezvoltarea și promovarea evenimentelor turistice locale sunt prioritare pentru atragerea turiștilor
Oportunități	Amenințări
STRUCTURA ȘI DINAMICA POPULAȚIEI	
- Atragerea populației tinere din alte zone limitrofe sau din alte regiuni, având în vedere oportunitățile existente de munca în Sebeș, ceea ce ar putea atenua efectele migrației populației în străinătate.	- Fenomenul de migrație a populației, care cuprinde în special populația tânără
SĂNĂTATE	
-Existența oportunităților de finanțare a infrastructurii publice de sănătate prin POR 2014-2024, Axa Prioritară 8 Dezvoltarea infrastructurii sanitare și sociale	
ÎNVĂȚĂMÂNT-EDUCAȚIE	
- Existența unor investiții prioritare pentru reabilitarea, modernizarea Colegiului Național „Lucian Blaga” Sebeș și pentru	-Sistemul informatic inflexibil al MCES cu privire la actualizările constante despre candidați sau posturile didactice

dotarea cu sisteme de supraveghere a unor instituții de învățământ - Existența oportunităților de finanțare a infrastructurii de învățământ prin programului POR 2014-2024, Axa Prioritară 10 Dezvoltarea infrastructurii educaționale - Dezvoltarea de parteneriate care să favorizeze dezvoltarea de servicii de calitate și promovarea voluntariatului - Dezvoltarea de parteneriate între ONG-uri și primărie în vederea accesării de fonduri europene - Dezvoltarea unui grup de acțiunea locala (ONG-uri/Autoritate Publica/Agenti Economici)	-Tendința conducerii unităților școlare de a păstra titularii unităților școlare în pofida evaluării obiective a performanțelor didactice
ASISTENȚĂ SOCIALĂ	
- Există Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale AIDA Alba Iulia, prin care sunt stabilite direcții strategice pentru construirea unui sistem al serviciilor de incluziune socială în arealul AIDA care să fie unitar, accesibil, adaptabil, echitabil și care să ofere servicii de bună calitate grupurilor vulnerabile din comunitate -Există oportunități de finanțare pentru promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei, prin POR 2014-2024 Axa Prioritară 8 Dezvoltarea infrastructurii sanitare și sociale	-Riscul excluziunii sociale a grupurilor vulnerabile, în special a persoanelor cu dezabilități. În acest sens, cele mai puțin cunoscute servicii sociale la nivel local, sunt serviciile de asistenta pentru persoane cu dezabilități și serviciile destinate integrării persoanelor cu dezabilități, conform sondajului de opinie - Interes scăzut al populației pentru sprijinirea și dezvoltarea sectorului de asistenta sociala, fiind considerat drept domeniul cu cea mai mica prioritate pentru dezvoltarea comunității în perioada de dezvoltare 2015-2024, conform sondajului de opinie
CULTURĂ	
- Promovarea patrimoniului cultural local având în vedere deschiderea europeană și înfrățirea cu alte comunități europene - Existența oportunităților de finanțare pentru protejarea și modernizarea patrimoniului cultural local prin intermediul programului POR 2014-2024, Axa Prioritară 5 Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a	

patrimoniului cultural

II.4.1.3 Echipare tehnico-edilitară

Puncte tari	Puncte slabe
INFRASTRUCTURA RUTIERĂ	
- Circulația este relativ fluentă iar străzile sunt prevăzute cu rigole pentru colectarea și evacuarea apelor pluviale - Nodul Sebeș beneficiază de conectivitate primară la rețeaua Core TEN-T prin intermediul coridoarelor rutiere București-Sibiu-Arad-Nădlac și Sebeș-Alba Iulia-Tg. Mureș – Iași și a coridorului feroviar Brașov-Sighișoara-Arad. Conform sondajului de opinie, conexiunea cu cele mai importante rețele de infrastructură rutieră este unul din cele mai importante 3 atuuri ale Municipiului Sebeș - Infrastructura rutieră urbană modernizată, mai multe acțiuni fiind implementate în acest sens, pentru reabilitarea unor străzi precum: Stejarului, Viitorului, Lemnarilor, Ogorului, Mihail Sadoveanu, Brândușelor, Oașa, Luncile Prigoanei, Cibanului, Tipografilor etc.	-Aproximativ 20% din arterele municipiului se află într-o stare tehnică proastă, cu prioritate pentru traseele folosite de vehiculele de transport marfă și zonele periferice. Devierea traficului greu din centrul orașului se realizează necorespunzător, acest fapt fiind evidențiat și în cadrul rezultatelor sondajului de opinie -Majoritatea străzilor nemodernizate sunt împietruite, scurgerea apelor făcându-se prin șanțuri sau rigole deschise, în cea mai mare parte neîntreținute. -Multe dintre străzile modernizate au o durată de exploatare depășită -Străzi precum Strada Călărașilor, unde tranzitează un număr de 2700 angajați, dar nu există trotuar și iluminat public
ALIMENTAREA CU APĂ	
- Municipiul Sebeș dispune de un sistem centralizat de alimentare cu apă potabilă. O magistrală de la stația Sebeșel (118 km lungime) furnizează apă tratată pentru a deservi orașele Alba Iulia, Aiud, Blaj, Ocna Mureș și Teiuș	-Rețeaua de distribuție apă înregistrează pierderi anuale în medie de 30% -Probleme întâlnite la colectarea și epurarea apelor pluviale -Pe Strada Abatorului pentru un tronson de aproximativ 300 m nu s-a prevăzut coloană de apă, s-a tras canalizare dar nu există apă potabilă, nu sunt prevăzute cămine edilitare -Alimentarea cu apă a satului Răhău este incompletă

	-Rețele de alimentare cu apă potabilă, la nivelul întregii zone de studiu prezintă următoarele disfuncții: sistemele au debite insuficiente, sursele locale de apă sunt defectuoase, iar de cele mai multe ori rețeaua de distribuție necesită modernizări și reabilitări. Se semnalează existența unei rețele de distribuție subdimensionate, pentru Sebeș și capacitate de înmagazinare a apei potabile insuficientă în satul Lancrăm.
CANALIZAREA ȘI EPURAREA APELOR UZATE MENAJERE	
- Municipiul Sebeș beneficiază de o rețea de canalizare aproape completă și în același timp complexă	- Stația de epurare existentă nu mai corespunde standardelor tehnologice impuse la momentul actual, din punct de vedere al dotărilor cu echipamente și instalații - Din volumul apelor ce necesită epurare, peste 10% nu se epurează sau nu se epurează corespunzător -Lipsa rețelei de canalizare și a stației de epurare din satul aparținător Răhău
ALIMENTAREA CU ENERGIE ELECTRICĂ, TERMICĂ ȘI GAZ NATURAL	
- Potențial energetic al biomasei forestiere și agricole	-Rețeaua de alimentare cu energie electrică prezintă uzură fizică (conductoare) și se înregistrează sustrageri (furturi) de energie electrică -Tendința creșterii prețului gazelor naturale pentru alinierea la prețurile UE -Lipsa fondurilor pentru dezvoltarea rețelelor de gaz natural
Oportunități	Amenințări
INFRASTRUCTURA RUTIERĂ	
- Existența Planului de Mobilitate Urbană Durabilă al Municipiului Sebeș oferă oportunități și direcții pentru organizarea și fluidizarea traficului urban cu ajutorul modernizării infrastructurii de transport -Existența <u>Strategiei de dezvoltare a serviciului de transport public județean de</u>	-Riscul suprasolicitării traficului urban și periurban datorita fluxurilor de transport intense în contextul nevoii dezvoltării șoselei de centură pentru devierea traficului greu -Nivel redus de siguranță rutieră, în special pentru traficul nemotorizat de

<u>persoane prin curse regulate în județul Alba pentru perioada 2012-2016</u> -Există fonduri alocate pentru pentru modernizarea și reabilitarea de străzi -Existența oportunităților de finanțare a infrastructurii de transport rutieră prin programului POR 2014-2024, Axa Prioritară 6 Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională și Axa Prioritară 3.2 pentru investiții destinate îmbunătățirii transportului public urban	pietoni și bicicliști
ALIMENTAREA CU APĂ	
-Fonduri alocate pentru realizarea de investiții pentru reabilitarea rețelei de apă -Existența oportunităților de finanțarea pentru creșterea gradului de asigurare a alimentării cu apă potabilă a populației, prin POIM 2014-2024 Axa Prioritară 3	-Riscuri ce presupun diminuarea nivelului de calitate al apei brute, creșterea cazurilor de îmbolnăvire a populației și costuri neprevăzute de operare ca urmare a precipitațiilor în exces și a ploilor de intensitate mare
CANALIZAREA ȘI EPURAREA APELOR UZATE MENAJERE	
- S-a actualizat Masterplanul apă-canal pentru județul Alba, stabilind astfel obiective pe termen mediu pentru dezvoltarea infrastructurii de canalizare în contextul realității prezente - Finanțări alocate pentru modernizarea și reabilitarea rețelei de canalizare și construcția unei noi stații de epurare -Existența oportunităților de finanțare pentru creșterea nivelului de colectare și epurare a apelor uzate urbane, prin POIM 2014-2024 Axa Prioritară 3	-Riscul inundațiilor proprietăților și creșterea concentrațiilor de poluanți în emisari naturali în urma precipitațiilor exagerate
ALIMENTAREA CU ENERGIE ELECTRICĂ, TERMICA SI GAZ NATURAL	
- Există Masterplanul energetic al județului Alba, fapt care reprezintă o premieră națională și un pas esențial pentru stabilirea de intervenții în scopul utilizării eficiente a energiei -Există oportunități de finanțare pentru modernizarea/extinderea rețelelor de distribuție a energiei electrice cu o tensiune nominală de 110kv inclusiv, dezvoltarea și modernizarea rețelelor electrice de transport,	-Operatorul de distribuție energie electrică, Sucursala de Distribuție a Energiei Electrice - SDEE Alba nu dispune de fonduri suficiente pentru garantarea dezvoltării rețelei de distribuție energie electrică -Lipsa fondurilor pentru dezvoltarea rețelelor de gaz natural -Tendință de creștere a prețului gazelor

a sistemului de transport gaze naturale, a rețelei termice și energetice, prin intermediul programului POIM 2014-2024

- Implementarea strategiei energetice naționale 2007-2024

- Existența unor programe cu finanțare europeană orientate spre creșterea eficienței energetice, protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor (POR 2014-2024, Axa prioritară 3 – sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon)

- Având în vedere că în cea mai mare parte încălzirea termică se face în sistem descentralizat, autoritatea locală poate promova următoarele: sisteme de încălzire de înaltă eficiență la nivel de scară și bloc pentru locuințele existente; sisteme de cogenerare de înaltă eficiență care pot utiliza și surse regenerabile, în special biomasă, pentru dezvoltarea de noi zone rezidențiale;

- Există finanțări alocate pentru înlocuirea a aproximativ 3,5 kilometri de conducte și bransamente din zonă

naturale în următorii ani datorită necesității alinierii la prețurile UE.

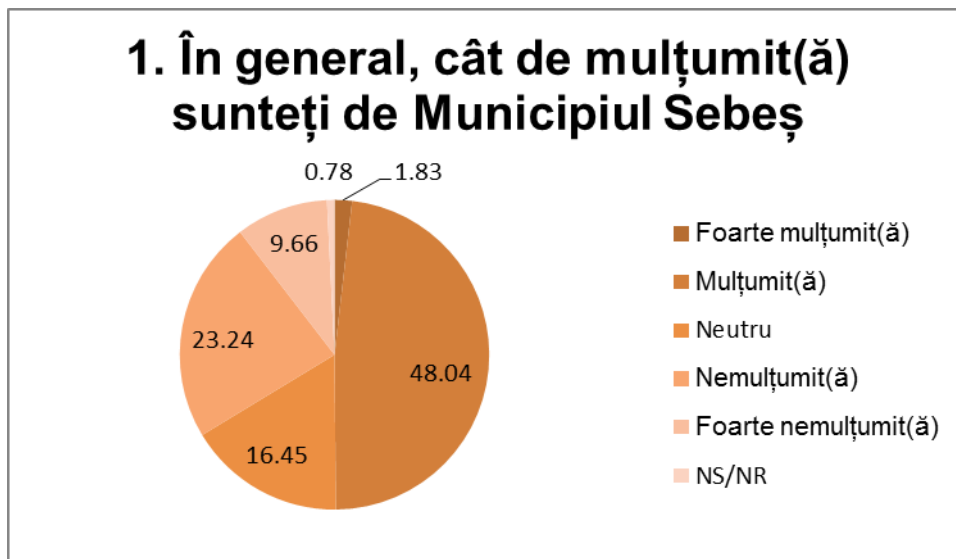

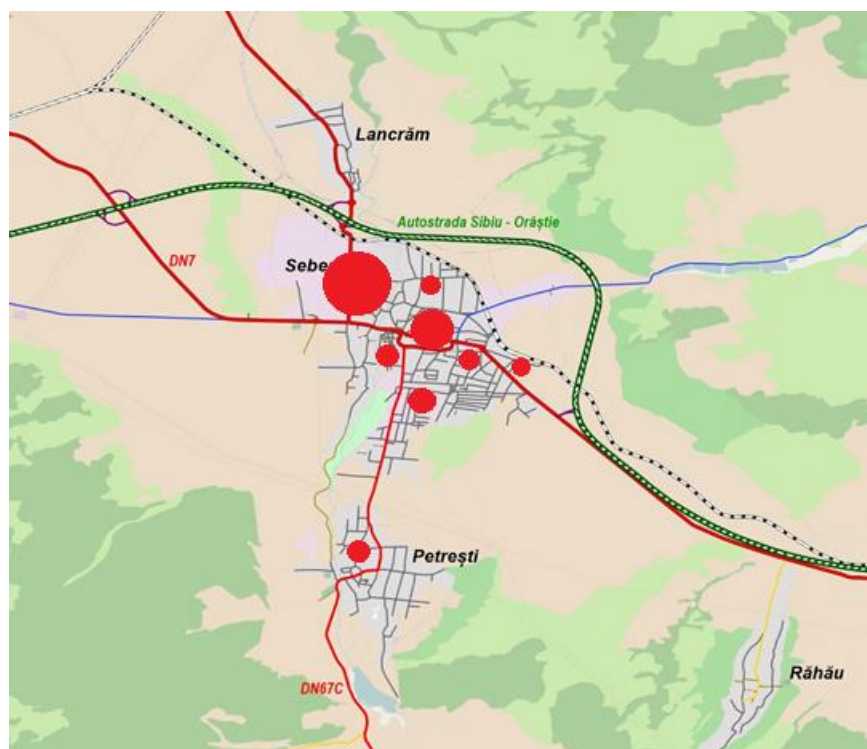
III. CONCEPT DE DEZVOLTARE PENTRU PERIOADA 2014-2020

III.1.Rezultatele procesului participativ

Din analiza răspunsurilor la chestionarul sociologic, se poate observa ca majoritar, cetățenii municipiului Sebeș sunt mulțumiți de starea Generală a Municipiului, astfel 48,04% se declara mulțumiți, iar 1,84% se declara “foarte mulțumiți”. La polul opus, doar 32,9% se declara “nemulțumiți” și “foarte nemulțumiți”. 51,35% din cei “foarte nemulțumiți” locuiesc în zona Mihail Kogălniceanu. Din categoria “nemulțumiți”, cei mai mulți respondenți sunt din zona Kogălniceanu 29,55%, zona Centrala 14,77% și în zona Sebeș Sud – Dorin Pavel 13,64%.

Analizând cele de mai sus, se impun acțiuni integrate pentru zonele municipiului, în care se manifesta un grad ridicat al nemulțumirii populației.

Astfel, în funcție de direcțiile strategice, vor fi propuse proiecte pentru zone compacte:

Zona Kogălniceanu

- Proiecte de eficientizare energetica a blocurilor de locuințe
- Proiecte de amenajare a spațiilor urbane, spații de joacă pentru copii
- Modernizarea rețelei de iluminat public
- Amenajarea pistă de biciclete
- Îmbunătățirea conexiunii pietonale și velo cu Lancrăm

Capturi imagini blocuri de locuințe Cartier Kogălniceanu

Zona Aleea Lac – Aleea Parc

- Proiecte de eficientizare energetica a blocurilor de locuințe
- Proiecte de amenajare a spatiilor urbane, spatii de joaca pentru copii
- Construirea unei grădinițe, care sa deservească și zona Drumul Sibiului
- Modernizarea rețelei de iluminat public
- Îmbunătățirea accesului la transportul public în comun
- Acces la rețeaua de piste de biciclete

Zona Dorin Pavel – Drumul Petreștiului

- Pistă de biciclete
- Îmbunătățirea conexiunii populației din Petrești către Sebeș prin construcția de artere rutiere alternative (Varianta ocolitoare Petrești Vest – DN7 Girație Kaufland și varianta Est prin modernizare Str. Cloșca – Str. Aurel Vlaicu – DN1
- Modernizarea infrastructurii rutiere în zonele nou construite.
- Modernizarea variantelor de tranzit est-vest, alternativa pentru Str. Traian prin modernizarea Str. Alunului și continuare prin Str. Câmpului și Fântâna de Aur spre DN1.
- Construirea unei grădinițe care sa deservească noul areal construit, precum și expansiunea zonei urbane dintre Sebeș și Petrești.

Capturi imagini traseu fosta linie CF în zona Str. Cloșca – Str. Alunului

Zona Petrești

- Amenajarea parcului Zăvoi
- Reluarea și finalizarea lucrărilor la microhidrocentrala din parcul Arini (Lac Redresor Petrești)
- Extinderea rețelei de iluminat public
- Amenajarea locurilor de joaca pentru copii
- Construirea unui cămin cultural

În zona Străzii Alunului se impune ecologizarea terenurilor și reconversia acestora în zona verde, cu funcțiune de agrement și spatii de joaca pentru copii. Acest proiect poate contribui în mod direct la creșterea indicatorului de spațiu verde pe cap de locuitor.

Capturi imagini Str. Alunului – zona pretabila pentru regenerare urbana finanțabila prin POR 2014-2024 Axa 5

III.2.Viziunea de dezvoltare pentru perioada 2014-2020

Luând în considerare faptul că Municipiul Sebeș a dispus în perioada 2009-2024 de un document strategic pentru acest interval de timp, s-a considerat necesară asigurarea continuității procesului de planificare strategică deținută de către Municipiul Sebeș.

În acest sens, în procesul de elaborare a strategiei de dezvoltare locală durabilă a Municipiului Sebeș, au fost actualizate, informațiile cu privire la profilul localității, analiza SWOT a Municipiului și a fost trasată viziunea de dezvoltare a Municipiului Sebeș pentru perioada 2015-2024 și punctate obiectivele și măsurile de acțiune în concordanță cu documentele strategice la nivel european, național și județean.

De asemenea, măsurile, acțiunile și proiectele cuprinse în vechea strategie, ce nu au fost puse în aplicare până în prezent, au făcut subiectul discuțiilor din cadrul grupurilor de lucru, o parte din acestea fiind cuprinse în noul document strategic.

Pe scurt, elaborarea Obiectivelor de dezvoltare strategică cuprinde:

- Identificarea și validarea viziunii, a obiectivelor strategice generale în cadrul grupurilor de lucru
- Dezvoltarea obiectivelor specifice, a priorităților și a măsurilor pentru atingerea obiectivelor, identificarea și prioritizarea proiectelor.
- Discutarea planului strategic elaborat în varianta draft

Ca urmare a ședințelor de lucru ale grupurilor consultative și a discuțiilor purtate de consultant atât cu grupurile consultative de lucru cât și cu secretariatul local, luându-se în considerare rezultatele analizării situației prezente și problematicile critice identificate, a fost propusă o viziune asupra Comunității, urmând ca autoritatea locală să o valideze sau să o modifice.

Precizăm că în cazul în care se propune modificarea viziunii stabilite, aceasta nu va schimba substanțial prioritățile strategice stabilite, ci doar modul în care vor fi ierarhizate proiectele.

Menționăm că viziunea de dezvoltarea a unei comunități este în sine un concept al identității locale, care este menită să ofere comunității un sens al dezvoltării pe baza căreia să poată fi formulate obiective strategice de dezvoltare.

Este foarte important să se stabilească o viziune de dezvoltare pe termen lung astfel încât aceasta să rămână valabilă și în urmarea revizuirii planurilor de dezvoltare regională și județeană și de aceea, în condițiile în care vechea strategie nu a fost implementată în totalitate, noua strategie propune ca punct de plecare viziunea aprobată pentru perioada 2009-2014 și dezvoltă un obiectiv general ce va fi operaționalizat prin intermediul obiectivelor specifice și a măsurilor strategice aplicate acestora.

Municipiul: Sebeș

Orizontul de referință: 2014-2020

Obiectiv general: Municipiul Sebeș - Un pol de dezvoltare, un oraș al investițiilor și al progresului economic, cu un mediu ospitalier și durabil având ca principal motor al dezvoltării creșterea calității vieții și a confortului locuitorilor săi, prin oferirea de servicii publice de calitate, promovarea unui mediu înconjurător curat, sănătos și durabil, existența unei varietăți de opțiuni pentru petrecerea timpului liber și de agrement, un loc special, cu o identitate locală puternică, conturată și promovată la nivel național și internațional, poziționând clar Sebeșul ca destinație turistică atractivă.

Viziunea Sebeș 2020

În anul 2020, municipiul Sebeș este un important pol economic al regiunii Centru, mizând pe o conectivitate ridicată datorită rolului de nod rutier pentru cele două autostrăzi A1 și A10. Este un municipiu atractiv pentru investitori, generând locuri de muncă și bunăstare, în special în industrii nepoluante și cu valoare adăugată mare. Populația municipiului este una tânără, având la dispoziție, alături de locurile de muncă necesare câștigării unui venit, multiple oportunități de petrecere a timpului liber și de agrement.

Sebeșul în anul 2020 este o destinație turistică bine poziționată în mintea turiștilor, cu o identitate proprie puternic conturată, promovată unitar și eficient în țară și străinătate, cu numeroase monumente naturale sau antropice reabilite și incluse în circuite turistice.

Din punctul de vedere al serviciilor publice, Sebeș 2020 este caracterizat de calitatea ridicată a serviciilor și actului medical, cu un spital modern și dotat corespunzător, cu personal calificat și suficient, cu servicii sociale pentru toate categoriile vulnerabile, fără zone urbane supuse procesului de segregare și cu minoritatea romă integrată deplin în societatea sebeșeană. În același timp, sunt continuate și susținute investițiile în infrastructura de educație, cultura și arta.

Sebeș 2020 dorește să fie un municipiu curat, cu un aer nepoluat, cu industrie modernă și un mediu de afaceri orientat și specializat pe industrii cu valoare adăugată mare, durabile și prietenoase cu mediul. Este un municipiu "aerisit", fără blocaje de trafic datorită intervențiilor integrate privind rețeaua de transport local și infrastructura rutieră aferentă. Mobilitatea în municipiu este asigurată printr-o rețea de transport în comun modernă, eficientă și accesibilă populației, cu mijloace de transport noi, cu linii de transport acoperind toate cartierele municipiului. Pentru deplasarea nemotorizată sunt realizate piste de biciclete și alei pietonale, trotuare, iar centrul municipiului este amenajat ca principală zonă pietonală și de promenadă. Pe lângă scăderea volumului de trafic, municipiul se poate mândri cu zone verzi amenajate, parcuri moderne și bine întreținute, dar și cu o arie protejată cu o biodiversitate aparte, pusă în valoare și promovată eficient – Râpa Roșie.

Sebeșul este un loc atractiv, interesant, cu un mediu curat, cu oportunități multiple de petrecere a timpului liber și de realizare a activităților de agrement, un municipiu modern, cu o infrastructura pe care sa se poată baza creșterea susținută și durabilă, un municipiu care își valorifica patrimoniul și istoria și își afirma în mod clar identitatea locală, un exemplu de buna practică în dezvoltarea urbană pentru celelalte municipii din România.

Astfel, a fost întocmit un portofoliu cât mai diversificat de proiecte, care să conducă la satisfacerea nevoilor identificate la nivelul principalelor domenii de analiză și care pe de altă parte să asigure premisele atragerii unui sprijin financiar extern fie din fondurile Uniunii Europene, fie din programe de finanțare naționale, fie din bugetul de stat, bugetul local sau parteneriate public-public (ex. cu Consiliul Județean Alba) sau public-private.

Prezentul document se axează pe un scenariu de dezvoltare urbană durabilă a Municipiului Sebeș, construit pe dezvoltarea potențialului turistic, protejarea mediului înconjurător, dezvoltarea mediului economic nepoluant și durabil, dezvoltarea infrastructurii și a mediului urban, creșterea eficienței energetice în municipiu prin economii de consumuri energetice atât în zona publică cât și în mediul privat, dezvoltarea și creșterea calitatii serviciilor sociale, focalizându-se pe implementarea unor măsuri de dezvoltare care să susțină aceste sectoare și a infrastructurii lor adiacente, în deplină concordanță cu toate celelalte măsuri de dezvoltare sustenabilă.

Mai mult decât atât, gradul ridicat al calității infrastructurii de bază privitoare la rețelele de alimentare cu apă, alimentare cu gaze naturale, canalizare, iluminatul public, rețelei de transport și totodată gradul de accesibilitate a locuitorilor Municipiului la aceste facilități reflectă nivelul de civilizație și disponibilitatea de evoluție și creștere economică.

De asemenea, investițiile în infrastructura serviciilor sociale, educaționale și de sănătate sunt prioritare pentru asigurarea unui cadru ospitalier și sustenabil. Fiind independente, măsurile de îmbunătățire a infrastructurii reprezintă componente care au ca scop contribuirea la dezvoltarea capitalului uman și la creșterea calității vieții populației.

În procesul identificării și formulării viziunii de dezvoltare a comunității Municipiului Sebeș, s-a urmărit respectarea unui set de principii general valabile, care reprezintă garanția implementării și monitorizării strategiei:

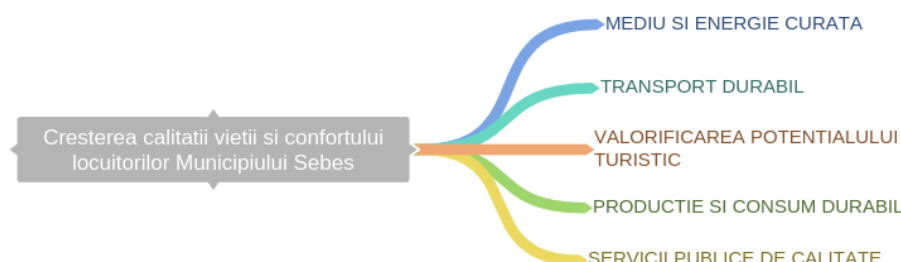
- Corelarea cu strategiile generale naționale și regionale
- Asigurarea caracterului participativ al tuturor factorilor locali prin consultare publică, implicarea tuturor părților interesate prin parteneriat public privat, implicarea populației și agenților economici.
- Resursele umane și cele financiare ale Comunității - proprii sau atrase
- Potențialul de finanțare pentru proiecte prin intermediul programelor de finanțare existente la nivelul Uniunii Europene, dar și a programelor de finanțare naționale precum PNDL, CNI, Programul pentru locuințe de sociale, Programele Fondului de Mediu, Programele în domeniul turismului, precum și posibilitatea realizării de parteneriate cu Consiliul Județean Alba în vederea realizării în comun a unor investiții cu impact local și județean.

- Identificarea aspectelor critice la care se răspunde prin identificarea și selectarea obiectivelor, care la rândul lor răspund viziunii formulate.

Viziunea de dezvoltare a Municipiului Sebeș se reflectă în cadrul obiectivului general, care se descompune la rândul său în cinci direcții strategice de dezvoltare ce constituie direcțiile sectoriale de dezvoltare completând astfel direcțiile stabilite în vechea strategie.

coggle

În cele ce urmează va vom prezenta pentru fiecare obiectiv strategic stabilit, măsurile strategice de acțiune și proiectele propuse în vederea realizării acestora.

Stabilirea obiectivului general “Creșterea calitatii vieții și confortului locuitorilor Municipiului Sebeș” a fost stabilit în urma discuțiilor din grupurile de lucru, cu responsabili autorității publice locale și în urma analizării răspunsurilor la chestionarul sociologic.

În ceea ce privește situația actuală Generală, se poate observa ca majoritatea locuitorilor municipiului sunt în general mulțumiți de municipiul Sebeș.

III.3.Obiectivele Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă

OBIECTIVUL STRATEGIC 1 MEDIU SI ENERGIE CURATA

Una dintre problemele recurente în rezultatele cercetării sociologice întreprinse a fost problema poluării și dorința cetățenilor de a munci și locui într-un municipiu verde, curat și fără surse de poluare. Principalele surse de poluare în Sebeș sunt zonele industriale și traficul auto. În acest sens, pentru promovarea unui mediu înconjurător sănătos și curat se impun acțiuni integrate care să rezolve atât problemele de trafic în municipiu, cât și măsuri privind durabilitatea și caracterul nepoluant al activităților economice desfășurate în municipiu.

Obiectivul strategic 1 MEDIU ȘI ENERGIE CURATĂ reprezintă realizarea de acțiuni integrate între (1) amenajarea și protejarea spațiilor verzi pentru creșterea calității aerului, realizarea de noi zone cu funcțiuni de parc prin valorificarea terenurilor

reconvertite din zone abandonate și degradate, modernizarea și reabilitarea spațiilor verzi existente și dezvoltarea funcțiunilor de agrement, (2) dezvoltarea și modernizarea infrastructurii edilitare în domeniul alimentării cu apă, a rețelelor de canalizare și managementul deșeurilor, în scopul protejării mediului înconjurător și asigurării dezvoltării durabile, (3) eficientizarea consumurilor energetice, atât electrice cât și termice, prin lucrări de anvelopare a clădirilor publice și private și a sistemului de iluminat public, (4) conservarea biodiversității și valorificarea potențialului natural, prin managementul eficient și durabil a ariei protejate Râpa Roșie, element simbol al Municipiului Sebeș.

Acest obiectiv strategic este structurat pe 5 măsuri strategice, având următoarele proiecte propuse:

Obiectiv strategic nr. 1 MEDIU ȘI ENERGIE CURATĂ	
Măsuri strategice	Proiecte propuse
1.1 AMENAJAREA ȘI PROTEJAREA SPAȚIILOR VERZI PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII AERULUI	1.1.1. Amenajarea și întreținerea spațiilor verzi din zona cu aglomerări locative
	1.1.2. Amenajarea spațiilor verzi adiacente rețelei de străzi, prin plantarea a cel puțin doi copaci dintr-un soi cu capacitate mare de producere a oxigenului, în fața fiecărei case.
	1.1.3. Reabilitarea și modernizarea parcului Arini
	1.1.4. Actualizarea Registrului spațiilor verzi din Municipiul Sebeș
	1.1.5. Plantarea de arbori și înființarea de perdele verzi în jurul municipiului Sebeș
	1.1.6. Amenajarea parcului Zăvoi din Petrești
	1.1.7. Reabilitarea și modernizarea spațiilor verzi în Municipiul Sebeș
	1.1.8. Reabilitarea și modernizarea spațiilor verzi în Lancrăm
	1.1.9. Reabilitarea și modernizarea spațiilor verzi în Petrești
	1.1.10. Reabilitarea și modernizarea spațiilor verzi din Răhău
	1.1.11. Amenajarea de alei, spații verzi și locuri de joacă, în Municipiul Sebeș
	1.2.1. Canalizare menajeră și stație de epurare, Sat Răhău, Municipiul Sebeș
	1.2.2. Alimentare cu apă, sat Răhău, Municipiul Sebeș

1.2 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE APĂ ȘI CANALIZARE	1.2.3. Reabilitare rețea apă strada Progresului, Sebeș
	1.2.4. Modernizarea rețelei de alimentare cu apă în Sebeș, prin înlocuirea conductelor existente
	1.2.5. Extinderea rețelei de canalizare menajera în zonele nou construite
	1.2.6. Extinderea rețelei de alimentare apă în zonele nou construite
	1.2.7. Realizarea unei rețele de canalizare pluvială în Municipiul Sebeș pentru înlocuirea rigolelor actuale în vederea realizării pistelor de ciclism
	1.2.8. Reabilitarea rețelelor de apă și canalizare
1.3 MANAGEMENTUL DEȘEURILOR	1.3.1. Reabilitarea platformelor de colectare a gunoierului menajer din cartierele de locuințe
1.4 EFICIENȚĂ ENERGETICĂ	1.4.1. Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe
	1.4.2. Reabilitarea termică a clădirilor aparținând domeniului public și privat al Mun.Sebeș
	1.4.3. Reabilitarea termică a clădirilor Spitalului Municipal Sebeș
	1.4.4. Reabilitarea termică a clădirilor aparținând unităților de învățământ
	1.4.5. Extinderea și modernizarea sistemului de iluminat public
	1.4.6. Modernizarea sistemului de iluminat public prin înlocuirea sistemelor de iluminat public cu incandescență și fluorescență cu iluminat prin utilizarea unor lămpi cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață, inclusiv reabilitarea instalațiilor electrice
	1.4.7. Extinderea și modernizarea sistemului de iluminat din localitățile componente Lancrăm și Petrești
	1.4.8. Extinderea și modernizarea sistemului de iluminat public în satul Răhău
	1.4.9. Iluminarea sensurilor giratorii prin utilizarea panourilor fotovoltaice
	1.4.10. Instalarea de sisteme de telegestiune a iluminatului public și sisteme de tip smart lightening
	1.4.11 Extinderea rețelei de energie electrică în zonele unde acestea există doar parțial
1.5 CONSERVAREA BIODIVERSITĂȚII ȘI PATRIMONIULUI NATURAL	1.5.1. Amenajarea drumului de acces către Râpa Roșie dinspre Sebeș

OBIECTIVUL STRATEGIC 2 - TRANSPORT DURABIL

Transportul durabil este una dintre prioritățile strategice ale planificării durabile, putând fi realizat prin măsuri integrate între modernizarea infrastructurii de transport existente, crearea de noi elemente de infrastructură pentru asigurarea dezvoltării durabile a zonelor urbane și pentru oferirea de alternative de traseu cetățenilor și turiștilor, încurajarea transportului public prin acoperirea cât mai eficientă a zonei urbane, încurajarea transportului nemotorizat prin realizarea de infrastructură necesară (piste de biciclete și alei pietonale), precum și orientarea activă către îmbunătățirea accesibilității zonelor urbane aparținătoare la funcționalitățile și serviciile publice din zona centrală.

Obiectivul strategic 2 TRANSPORT DURABIL reprezintă realizarea de acțiuni integrate între îmbunătățirea condițiilor de trafic în cadrul municipiului, prin modernizarea și creșterea capacității portante a unor artere, eliminarea traficului auto din zona centrală și amenajarea zonei bd. Lucian Blaga în zonă pietonală și de promenadă, realizarea unui întreg sistem de parcuri în centrul municipiului, eliminarea blocajelor de trafic prin reconfigurarea intersecțiilor cheie și oferirea de alternative la arterele magistrale prin dezvoltarea altor artere sau încurajarea altor moduri de deplasare (cum ar fi bicicletele), scăderea duratelor de deplasare și creșterea vitezei medii de deplasare, asigurarea infrastructurii de piste de biciclete și alei pietonale modernizate între cartiere, centrul municipiului și locurile de muncă, asigurarea creșterii conectivității, mobilității și accesibilității locuitorilor din cartierele Petrești, Răhău și Lancrăm la centrul municipiului, încurajarea transportului public în comun și implementarea unor sisteme informatice pentru managementul eficient al infrastructurii rutiere și al traficului.

Acest obiectiv strategic este structurat pe 4 măsuri strategice, având următoarele proiecte propuse:

Obiectiv strategic nr. 2 TRANSPORT DURABIL	
Măsuri strategice	Proiecte propuse
2.1 MODERNIZAREA ȘI REABILITAREA INFRASTRUCTURII RUTIERE EXISTENTE	2.1.1. Modernizare strada Ion Creangă, Municipiul Sebeș
	2.1.2. Modernizare străzi Sebeș: Abatorului și Spicului
	2.1.3. Modernizare străzi Sebeș: Crișan – Sebeș, Ulița de Mijloc și Ulița de Sus – Lancrăm, Mihai Eminescu - Petrești
	2.1.4. Reabilitare strada Progresului; Modernizare străzilor Morii și Primăverii
	2.1.5. Modernizare străzi zona de sud- est a Municipiului Sebeș
	2.1.6. Modernizare străzi Municipiul Sebeș: Stejarului, Viitorului, Lemnarilor, Ogorului, Mihail Sadoveanu, Brândușelor, Oașa, Luncile Prigoanei, Cibanului, Tipografilor, Bujorului
	2.1.7. Modernizare străzi: Tineretului, Arini, Zăvoi și

	Crângului
	2.1.8. Modernizare străzi: Unirii și Grădinilor, Petrești
	2.1.9. Reabilitarea și modernizarea drumului comunal DC46 între DN 1- DN 7 și DJ 67C
	2.1.10 Modernizare străzi: Aurel Vlaicu, 8 Martie, Fântâna de Aur, Sticlarilor Municipiul Sebeș
	2.1.11 Modernizarea străzilor din satul Răhău
	2.1.12 Modernizarea străzilor din Lancrăm
	2.1.13 Modernizarea străzilor din Petrești
	2.1.14 Modernizarea drumurilor agricole și silvice
	2.1.15 Modernizarea străzilor din Municipiul Sebeș
	2.1.16 Modernizarea străzilor din zonele industriale
	2.1.17 Reconfigurarea traficului și introducerea de senzori unici în zona centrală
	2.1.18 Amenajarea și modernizarea căilor de intrare și ieșire din municipiu (inclusiv 4 benzi)
	2.1.19. Creșterea numărului de locuri de parcare pentru autoturisme și autocare
2.2 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT	2.2.1 Construire șosea de centură a Municipiului Sebeș cu statut de drum urban Sebeș (Drum ocolitor Sebeș-Vest)
	2.2.2. Amenajarea punctelor de încărcare cu energie pentru vehiculele electrice
	2.2.3 Înființarea de senzori giratorii noi
2.3 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII PENTRU SUSTINEREA MOBILITĂȚII PIETONALE ȘI ÎNCURAJAREA TRANSPORTULUI NEMOTORIZAT	2.3.1. Realizarea unui pasaj supratran pietonal și de ciclism peste autostradă (Sebeș – Lancrăm)
	2.3.2. Realizare pistă de biciclete str. Augustin Bena
	2.3.3. Realizare pistă de biciclete str. Lucian Blaga
	2.3.4. Realizare pistă de biciclete str. Dorobanților
	2.3.5. Realizare pistă de biciclete str. Călărași
	2.3.6. Realizare pistă de biciclete str. Mihail Kogălniceanu
	2.3.7. Realizare pistă de biciclete str. Aviator Olteanu
	2.3.8. Continuare pistă de biciclete str. Dorin Pavel si conexiunea cu zona centrala
	2.3.9. Realizare pistă de biciclete str. Traian
	2.3.10. Introducerea unui sistem "bike-sharing" și rasteluri pentru biciclete
	2.3.11. Construcția de trotuare pe traseul Dorin Pavel - 1 Mai (Sebeș-Petrești)
	2.3.12. Amenajare spațiu pietonal Parcul Primăriei
	2.3.13. Realizare piste de biciclete de legătură cu localitățile limitrofe

2.4 ÎMBUNĂTĂȚIREA SERVICIILOR ȘI INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT PUBLIC

2.4.1. Extinderea rețelei de transport public în comun prin amenajarea de noi trasee

2.4.2. Îmbunătățirea stațiilor de transport public existente

2.4.3 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere de transport public pentru creșterea nivelului de siguranță și eficiență în circulație

OBIECTIVUL STRATEGIC 3 - PRODUCȚIE ȘI CONSUM DURABIL

Gestionarea eco-eficientă a consumului de resurse și valorificarea maximală a acestora prin promovarea unui model de consum și producție care să permită o creștere economică sustenabilă pe termen lung este expresia obiectivului strategic de Producție și Consum Durabil și vizează susținerea mediului economic local atractiv investițiilor, dar cu orientare către activități cu valoare adăugată mare, eco-eficiente, în industrii durabile și inovative, precum și asigurarea sustenabilității economice prin dezvoltarea sectorului de microîntreprinderi și IMM-uri, creșterea ponderii acestora în mediul economic local pentru echilibrarea balanței de ocupare a forței de muncă și anticiparea riscurilor socio-economice ce derivă din aglomerarea activității în cadrul câtorva mari companii.

Obiectivul strategic 3 PRODUCȚIE ȘI CONSUM DURABIL reprezintă realizarea de acțiuni integrate între menținerea și dezvoltarea unui mediu de afaceri atractiv, menit să sporească fluxul investițional, să stimuleze modernizarea tehnologică și înnoirea permanentă a proceselor și produselor, considerarea impactului produselor asupra mediului pe parcursul întregului ciclu de viață al acestora (de la proiectare, fabricare, asamblare, marketing, distribuție, vânzare și folosire până la reciclare și eliminare); susținerea activităților de cercetare, dezvoltare și inovare în strânsă legătură cu necesitățile reale ale industriei locale și cu cerințele pieței pentru a obține avantaje competitive și a reduce decalajele tehnologice și de productivitate față de mediul de afaceri ale marilor orașe (Alba Iulia, Sibiu); încurajarea investițiilor directe ca sursă de capital, know-how, tehnologie și abilități de management, dar cu orientare către industriile inovatoare și cu valoare adăugată mare, în detrimentul sectoarelor industriale mari consumatoare de resurse naturale, susținerea în continuare a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) din sectoarele industriei prelucrătoare pentru realizarea de produse calitativ superioare și cu costuri reduse, conform cerințelor pieței.

Obiectivul strategic 3 este structurat pe 2 măsuri strategice, având următoarele proiecte și acțiuni propuse:

Obiectiv strategic nr. 3 “PRODUCȚIE ȘI CONSUM DURABIL”

<i>Măsuri strategice</i>	<i>Proiecte propuse</i>
3.1 MENȚINEREA ȘI DEZVOLTAREA UNUI MEDIU DE AFACERI ATRACTIV	3.1.1. Participarea la târguri internaționale în vederea promovării produselor locale
	3.1.2. Stabilirea de parteneriate cu agenții economici locali în vederea formării profesionale a forței de muncă
3.2 SUSȚINEREA IMM-URILOR, INOVĂRII ȘI CERCETĂRII-DEZVOLTĂRII	3.2.1. Adoptarea de măsuri administrative care să încurajeze și să sprijine investitorii din sectoarele de interes local
	3.2.2 Încurajarea producătorilor (tradiționali) locali
	3.2.3. Promovarea produselor locale
	3.2.4. Realizarea unui incubator de afaceri și a unui centru de inovare și transfer tehnologic, pentru stimularea sectorului de servicii, a cercetării-dezvoltării și susținerea IMM-urilor locale
	3.2.5. Dezvoltarea infrastructurii IT în parteneriat public - privat
	3.2.6 Stagii de practică pentru elevi și studenți la angajatorii din Municipiul Sebeș

OBIECTIVUL STRATEGIC 4 - SERVICII PUBLICE DE CALITATE

În baza datelor colectate și prelucrate în urma cercetării sociologice efectuate, principalele probleme ale locuitorilor, dar și principalele intervenții dorite din partea autorității publice se refereau la îmbunătățirea serviciilor publice, în special cele medicale și de asistență socială.

Asistența medicală de calitate este un deziderat primordial pentru locuitorii Sebeșului, astfel încât aceasta dorință trebuie să se reformuleze ca principal obiectiv specific, pentru susținerea îmbunătățirii calitatii vieții și a creșterii confortului locuitorilor municipiului Sebeș.

Obiectivul strategic 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE reprezintă procesul de realizare a investițiilor în infrastructura necesară oferirii unor servicii medicale, sociale, educaționale și publice de calitate, care să corespundă așteptărilor cetățenilor municipiului în secolul XXI, scăderea procentului de locuitori nemulțumiți datorită calității acestor servicii, oferirea de șanse reale de însănătoșire și de viață calitativă, acoperirea în integralitate a necesarului de personal medical, educațional și de asistență socială, precum și acoperirea în integralitate a cererilor de servicii medicale, sociale și educaționale, până în 2020.

Pentru creșterea calității vieții, pe lângă aspectele ce țin de dezvoltarea economică, infrastructură și mediu, un factor esențial îl constituie serviciile de natură socială existente la nivelul comunității, cărora li se alătură sănătatea, educația și activitatea culturală. Astfel, este

necesară asigurarea tuturor condițiilor locale posibile pentru îmbunătățirea mediului social, care să permită o creștere progresivă și constantă a creșterii calității vieții.

În cadrul acestui obiectiv general, au fost identificate 5 măsuri strategice și este propus următorul portofoliu de proiecte:

Obiectiv strategic nr. 4 “SERVICII PUBLICE DE CALITATE”	
Măsuri strategice	Proiecte propuse
4.1 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII MEDICALE	4.1.1. Dotarea cu echipamente și aparatură medicală de bază a structurilor medicale
	4.1.2. Extindere Spital Municipal Sebeș
	4.1.3. Modernizarea/extinderea/dotarea secțiilor Spitalului Municipal Sebeș
	4.1.4. Reabilitarea clădirilor ambulatorii
4.2 INCLUZIUNE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ	4.2.1. Locuințe sociale destinate chiriașilor evacuați bloc 150CD și 150EF, strada Mircea cel Mare, Municipiul Sebeș
	4.2.2. Construirea/înființarea de locuințe de serviciu
	4.2.3. Construirea unei cantine sociale
	4.2.4. Cămin pentru persoane vârstnice
	4.2.5. Reabilitare și modernizare centrală termică Cartier Alea Parc pentru activități sociale
	4.2.6. Crearea unui centru pentru victimele violentei în familie
	4.2.7. Înființarea unui adăpost de noapte pentru persoane din grupuri vulnerabile
	4.2.8. Susținerea înființării de Structuri de economie Socială
	4.2.9. Implementarea unei strategii integrate de dezvoltare a zonelor marginalizate prin implicarea comunității locale (CLLD)
4.3 EDUCAȚIE FORMARE PROFESIONALĂ ȘI	4.3.1. Crearea de creșe și grădinițe pentru acoperirea necesarului de locuri
	4.3.2. Schimbare de destinație din centrală termică în creșă și grădiniță a imobilelor situate în Sebeș, Cartier Valea Frumoasei
	4.3.3. Modernizarea bazei sportive în cadrul Liceului Sportiv
	4.3.4. Reabilitare/modernizare/extindere școli primare/gimnaziale din Municipiul Sebeș
	4.3.5. Reabilitare și modernizare clădiri la Colegiul Național Lucian Blaga
	4.3.6. Sală de sport la Liceul Tehnologic Sebeș
	4.3.7. Reabilitare și extindere Școala Generală Răhău
	4.3.8. Clădire vestiare la teren de fotbal Răhău
	4.3.9. Reabilitare și extindere Liceu Tehnologic Sebeș
	4.3.10. Modernizare și extindere școală și grădiniță Răhău

	4.3.11. Mansardare imobil Școala Generală nr.2, Sebeș – săli de clasă
	4.3.12. Reabilitare sală festivă la Școala Generală nr. 2, Sebeș, str. Piața Libertății, nr. 1
4.4 CULTURĂ AGREMENT	4.4.1. Amenajarea imobilului din Str. Mihai Viteazu 39 pentru Biblioteca Municipală Sebeș
	4.4.2. Complex Sportiv și Recreere, Municipiul Sebeș, jud. Alba
	4.4.3. Amenajarea unui loc de joacă în Cartierul Valea Frumoasei, Sebeș
	4.4.4. Achiziționarea de biciclete și amenajarea de puncte de închiriere pentru cetățeni și turiști
	4.4.5. Reabilitare și modernizare Sală de sport "Florin Fleșeriu"
	4.4.6. Reabilitarea bazei sportive din Luncile Prigoanei
	4.4.7. Reabilitarea bazelor sportive din Municipiul Sebeș și din localitățile aparținătoare
	4.4.8. Realizarea unui spațiu pentru practicarea sporturilor dedicate tinerilor (role, baschet)
	4.4.9. Schimbare ca destinație din centrală termică în spațiu cu destinație culturală - Casa Artelor
	4.4.10. Reabilitarea clădirilor cu funcțiune culturală (casele de cultură)
	4.4.11. Pistă de alergare în jurul terenului de fotbal nr 1 din cadrul bazei sportive Arini
	4.4.12. Amenajarea parcului Arini ca zonă de agrement
	4.4.13. Înființare sală de sport în Petrești
4.5 INZESTRAREA EDILITARA SI LOCATIVA	4.5.1. Bloc de locuințe pentru tineri destinate închirierii - bloc 158, cartier M.Kogălniceanu
	4.5.2. Reabilitarea și modernizarea rețelei de gaze naturale în Mun. Sebeș
	4.5.3. Modernizarea și reabilitarea rețelei de alimentare cu energie electrică
	4.5.4. Sistem de supraveghere video pentru siguranța cetățenilor în Municipiul Sebeș (în vederea prevenirii infracționalității)
	4.5.5. Dotarea spațiului public cu mobilier urban modern
	4.5.6. Instalare WiFi în spațiile publice
	4.5.7. Construirea unui adăpost pentru câinii fără stăpân, colectarea acestora de pe străzi, toaletare, microcipare și încurajarea adopțiilor
	4.5.8. Realizarea Cadastrului General cu înscrierea în cartea funciară a tuturor proprietăților de pe raza municipiului.
	4.5.9 Extinderea rețelei de gaze naturale în zonele nou construite
	4.5.10 Extinderea rețelei de gaze naturale în satul Răhău
	4.5. 11 Constituirea unor Asociații de Dezvoltare Intercomunitară cu UAT-urile vecine în vederea dezvoltării unor investiții comune

OBIECTIVUL STRATEGIC 5 - VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC

Dezvoltarea și afirmarea ca zonă turistică a municipiului Sebeș nu se poate realiza fără stabilirea și asumarea unei identități locale clare și bine conturate, susținută ulterior de o promovare coerentă, simplă și sinceră.

Obiectivul strategic 5 reprezintă eforturile de afirmare a Municipiului Sebeș ca destinație turistică de excepție la nivel național, un municipiu fanion al Transilvaniei autentice, cu o puternică identitate locală bazată pe moștenirea săsească de a fi una dintre cele 7 cetăți medievale SiebenBurgen, prin valorificarea potențialului turistic al obiectivelor antropice reabilite și modernizate, valorificarea unicei arii protejate din zonă, unică prin specificul ei și la nivel național – Râpa Roșie și prin încurajarea și susținerea investițiilor și pregătirii personalului necesar industriei de turism, cu scopul creșterii notorietății municipiului și a numărului de turiști și de înnoptări în Sebeș.

Obiectivul strategic 5 este susținut de 2 măsuri strategice, cu următorul portofoliu de proiecte:

Obiectiv strategic nr.5 " VALORIFICAREA POTENTIALULUI TURISTIC "	
Măsuri strategice	Proiecte propuse
5.1 REABILITAREA SI PUNEREA ÎN VALOARE A MONUMENTELOR ISTORICE	5.1.1. Restaurarea, promovarea și includerea în circuite turistice a fortificațiilor și turnurilor cetății Muhlbach
	5.1.2. Reabilitare și extindere Primăria Municipiului Sebeș - clădire monument
	5.1.3. Restaurarea fațadelor clădirilor monument
	5.1.4. Reamenajarea spațiului public al Pieței Libertății (Piața Mica) în centrul istoric al Mun. Sebeș
	5.1.5. Reabilitarea și extinderea iluminatului arhitectural și ambiental în centrul istoric al Mun. Sebeș
	5.1.6. Reabilitarea infrastructurii rutiere de acces în zonele cu monumente
	5.1.7. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii din centrul istoric al Municipiului Sebeș
5.2 SUSȚINEREA DEZVOLTĂRII INDUSTRIEI TURISMULUI	5.2.1. Oferirea de facilități agenților economici din industria turismului, în scopul creșterii capacităților de înnoptare
	5.2.2. Constituirea unor Asociații de Dezvoltare Intercomunitară cu UAT-urile vecine în vederea dezvoltării unor investiții comune
	5.2.3. Amenajare zonă turistică la Râpa Roșie

IV. PORTOFOLIU DE PROIECTE

Considerente generale privind portofoliul de proiecte

Proiectele care sunt propuse în portofoliul Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă a Municipiului Sebeș 2014-2020 au fost selectate din următoarele surse:

- Proiecte rezultate în urma procesului de consultare sociologică – cetățenii care au participat la efectuarea sondajului, au indicat o serie de proiecte considerate relevante pentru comunitate,
- Proiecte rezultate în urma analizei situației existente la nivelul municipiului, care a relevat anumite puncte tari și oportunități ce trebuie valorificate, dar în același timp a identificat și anumite puncte slabe și amenințări, pentru care s-au propus proiecte în vederea ameliorării acestor riscuri interne și externe
- Proiecte rezultate din corelarea direcțiilor strategice cu Planul de Investiții ale Municipiului Sebeș din perioada 2014-2020.
- Proiecte rezultate din discuțiile cu reprezentanții Administrației Publice Locale, membri ai Consiliului Local Sebeș, ai mediului de afaceri local, precum și cu reprezentanți ai societății civile.

Principiile folosite în consolidarea portofoliului au fost următoarele:

- Proiecte adresează nevoi acute și reale ale cetățeanului municipiului Sebeș, realizarea acestora aducând beneficii reale locuitorilor, dar și turiștilor sau întreprinzătorilor, asigurând astfel atingerea obiectivului general propus.
- Existența unor surse de finanțare, în special a celor din fonduri europene nerambursabile
- Continuitatea planului de investiții al Primăriei Sebeș, pentru evitarea fragmentării investiționale și a nefinalizării lucrărilor de investiții demarate deja.
- Dezvoltarea echilibrată a tuturor zonelor componente ale Municipiului Sebeș, cu orientare prioritară către îmbunătățirea legăturilor funcționale între satele componente și zona centrală a Municipiului Sebeș
- Dezvoltarea echilibrată a tuturor domeniilor de interes, cu o selecție și prioritizare echilibrată a proiectelor investiționale, prin stabilirea unor criterii de selecție clare, utilizate unitar pentru toate proiectele propuse.

PORTOFOLIUL DE PROIECTE

Obiective strategice	Măsurile specifice	Proiecte / Acțiuni	Sursa de finanțare	Perioada de implementare	Indicatorii de rezultat
OS. 1 MEDIU ȘI ENERGIE CURATĂ	1.1 AMENAJAREA ȘI PROTEJAREA SPAȚIILOR VERZI PENTRU ÎMBUNĂȚĂȚIREA CALITĂȚII AERULUI	1.1.1. Amenajarea și întreținerea spațiilor verzi din zona cu aglomerări locative	Buget local	2020-2023	Minim 250 mp spațiu verde întreținut
		1.1.2. Amenajarea spațiilor verzi adiacente rețelei de străzi, prin plantarea a cel puțin doi copaci dintr-un soi cu capacitate mare de producere a oxigenului, în fața fiecărei case.	Buget local /POR 3.2	2020-2023	Cel puțin doi copaci plantați în fața fiecărei case
		1.1.3. Reabilitarea și modernizarea parcului Arini	Buget local	2020-2023	3500 mp spațiu verde reabilitat
		1.1.4. Actualizarea Registrului spațiilor verzi din Municipiul Sebeș	Buget local	2020-2023	1 Registru al Spațiilor verzi actualizat 100%
		1.1.5. Plantarea de arbori și înființarea de perdele verzi în jurul municipiului Sebeș	Buget local POR 3.2	2018-2020	Minim 500 mp spațiu verde nou plantat
		1.1.6. Amenajarea parcului Zăvoi din Petrești	Buget local	2020-2023	Minim 500 mp spațiu verde nou plantat
		1.1.7. Reabilitarea și modernizarea spațiilor verzi în Municipiul Sebeș	Buget local	2020-2023	Minim 500 mp de spațiu verde reabilitat
		1.1.8. Reabilitarea și modernizarea spațiilor verzi în Lancrăm	Buget local	2020-2023	Minim 500 mp de spațiu verde reabilitat
		1.1.9. Reabilitarea și modernizarea spațiilor verzi în Petrești	Buget local	2020-2023	Minim 500 mp de spațiu verde reabilitat
		1.1.10 Reabilitarea și modernizarea spațiilor verzi din Răhău	Buget local	2020-2023	Minim 500 mp de spațiu verde reabilitat

		1.1.11. Amenajarea de alei, spații verzi și locuri de joacă, în Municipiul Sebeș	POR 5.2	2018 -2020	Minim 3 locuri de joacă pentru copii amenajate
	1.2 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE APĂ ȘI CANALIZARE	1.2.1. Canalizare menajeră și stație de epurare, Sat Răhău, Municipiul Sebeș	Buget local	2017-2020	Minim 2 km de rețea de canalizare menajera/1 stație de epurare
		1.2.2. Alimentare cu apă, sat Răhău, Municipiul Sebeș	Buget local	2015-2017	Minim 2 km de rețea de alimentare cu apă
		1.2.3. Reabilitare rețea apă strada Progresului, Sebeș	Buget local/PNDL	2017-2020	Minim 900 de metri rețea de alimentare apă modernizată
		1.2.4. Modernizarea rețelei de alimentare cu apă în Sebeș, prin înlocuirea conductelor existente	Buget local/PNDL	2017-2020	88.000 ml de rețea de alimentare apă modernizată
		1.2.5. Extinderea rețelei de canalizare menajera în zonele nou construite	Buget local/PNDL	2017-2020	Minim 1 km rețea de canalizare construită
		1.2.6. Extinderea rețelei de alimentare apă în zonele nou construite	Buget local/PNDL	2015-2020	Minim 1 km rețea de apă construită
		1.2.7. Realizarea unei rețele de canalizare pluvială în Municipiul Sebeș pentru înlocuirea rigolelor actuale în vederea realizării pistelor de ciclism	Buget local	2017-2020	4,5 km de rețea de canalizare pluvială construită
		1.2.8. Reabilitarea rețelelor de apă și canalizare	Buget local	2015-2020	88.000 ml de rețea de alimentare apă modernizată/ Rețea de canalizare reabilitată 100%

	1.3 MANAGEMENTUL DEȘEURILOR	1.3.1. Reabilitarea platformelor de colectare a gunoiului menajer din cartierele de locuințe	Buget local	2017-2020	Minim 22 de spatii de colectare deșeuri amenajate/modernizate
	1.4 EFICIENȚĂ ENERGETICĂ	1.4.1. Reabilitarea termica a blocurilor de locuințe	POR 3.1 A/Buget local	2016-2023	Minim 10 blocuri de locuințe reabilite termic
		1.4.2. Reabilitarea termica a clădirilor aparținând domeniului public și privat al Mun.Sebeș	POR 3.1 B/Buget local	2017-2023	Minim 5 clădiri instituții publice reabilite termic
		1.4.3. Reabilitarea termica a clădirilor Spitalului Municipal Sebeș	POR 3.1 B/Buget local	2017-2023	Minim 15 clădiri ambulatorii reabilite termic
		1.4.4. Reabilitarea termica a clădirilor aparținând unităților de învățământ	POR 3.1 B/Buget local	2017-2023	Minim 8 clădiri instituții publice de învățământ reabilite termic
		1.4.5. Extinderea și modernizarea sistemului de iluminat public	POR 3.1 C/Buget local/PNDL	2018-2020	Minim 55 km de rețea de iluminat public modernizata/ Minim 30 km de rețea de iluminat public nou construită
		1.4.6. Modernizarea sistemului de iluminat public prin înlocuirea sistemelor de iluminat public cu incandescentă și fluorescență cu iluminat prin utilizarea unor lămpi cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață, inclusiv reabilitarea instalațiilor electrice	POR 3.1 C/Buget local/PNDL	2018-2020	Minim 1000 lămpi ecologice introduse în rețea
		1.4.7. Extinderea și modernizarea sistemului de iluminat din localitățile componente Lancrăm și Petrești	POR 3.1 C/Buget local/PNDL	2018-2020	Minim 13 km de rețea de iluminat public modernizata/Minim 22 km rețea de iluminat public nou construita
		1.4.8. Extinderea și modernizarea sistemului de iluminat public în satul Răhău	POR 3.1 C/Buget local/PNDL	2018-2020	Minim 8 km rețea de iluminat public nou construita

		1.4.9. Iluminarea sensurilor giratorii prin utilizarea panourilor fotovoltaice	POR 3.1 C/Buget local	2018-2020	Iluminarea a 3 sensuri giratorii
		1.4.10. Instalarea de sisteme de telegestiune a iluminatului public și sisteme de tip smart lightening	POR 3.1 C/Buget local	2018-2020	Minim 5 puncte de telegestiune a iluminatului public
		1.4.11 Extinderea rețelei de energie electrică în zonele unde acestea există doar parțial	POR 3.1 C/Buget local/PNDL	2018-2020	Minim 20 de locuințe racordate la energie electrică
	1.5 CONSERVAREA BIODIVERSITĂȚII ȘI PATRIMONIULUI NATURAL	1.5.1. Amenajarea drumului de acces către Râpa Roșie dinspre Sebeș	Alte surse	2017-2020	3 km drum de acces Sebeș-Râpa Roșie amenajat
OS. 2 TRANSPORT DURABIL	2.1 MODERNIZAREA ȘI REABILITAREA INFRASTRUCTURII RUTIERE EXISTENTE	2.1.1. Modernizare strada Ion Creangă, Municipiul Sebeș	Buget local/ Alte surse	2020-2023	0.8 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.2. Modernizare străzi Sebeș: Abatorului și Spicului	Buget local/ Alte surse	2017-2020	0.9 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.3. Modernizare străzi Sebeș: Crișan- Sebeș, Ulița de Mijloc și Ulița de Sus – Lancrăm, Mihai Eminescu - Petrești	Buget local/ Alte surse	2017-2023	1.1 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.4. Reabilitare strada Progresului; Modernizare străzile Morii și Primăverii	Buget local/ Alte surse	2020-2023	1.1 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.5. Modernizare străzi zona de sud- est a Municipiului Sebeș	Buget local/ Alte surse	2017-2020	5.6 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.6. Modernizare străzi Municipiul Sebeș: Stejarului, Viitorului, Lemnarilor, Ogorului, Mihail Sadoveanu, Brândușelor, Oașa, Luncile Prigoanei, Cibanului, Tipografilor, Bujorului	Buget local/ Alte surse	2017-2020	3.4 km de infrastructura rutiera modernizata

		2.1.7. Modernizare străzi: Tineretului, Arini, Zăvoi și Crângului	Buget local/ Alte surse	2017-2020	2.2 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.8. Modernizare străzi: Unirii și Grădinilor, Petrești	Buget local/ Alte surse	2020-2023	0.9 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.9. Reabilitarea și modernizarea drumului comunal DC46 între DN 1- DN 7 și DJ 67C	Buget local/ Alte surse	2020-2023	3.6 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.10 Modernizare străzi: Aurel Vlaicu, 8 Martie, Fântâna de Aur, Sticlarilor Municipiul Sebeș	Buget local/ Alte surse	2017-2020	1.7 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.11 Modernizarea străzilor din satul Răhău	Buget local/ Alte surse	2020-2023	4.2 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.12 Modernizarea străzilor din Lancrăm	Buget local/ Alte surse	2020-2023	3.3 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.13 Modernizarea străzilor din Petrești	Buget local/ Alte surse	2020-2023	9.3 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.14 Modernizarea drumurilor agricole și silvice	Buget local/ Alte surse	2023-2030	5.0 km de drum modernizați
		2.1.15 Modernizarea străzilor din Municipiul Sebeș	Buget local/a	2023-2030	Minim 30% din infrastructură rutiera modernizata
		2.1.16 Modernizarea străzilor din zonele industriale	Buget local/ Alte surse	2023-2030	2.5 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.1.17 Reconfigurarea traficului și introducerea de sensuri unice în zona centrala	Buget local/ Alte surse	2017-2020	Creșterea vitezei de deplasare cu 10%
		2.1.18 Amenajarea și modernizarea cailor de intrare și ieșire din municipiu (inclusiv 4 benzi)	Buget local/ Alte surse	2017-2020	2.2 km de infrastructură rutieră
		2.1.19. Creșterea numărului de locuri de parcare pentru autoturisme și autocare	Buget local/Alte surse	2017-2020	Minim 10 locuri de parcare nou înființate

	2.2 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT	2.2.1 Construire șosea de centură a Municipiului Sebeș cu statut de drum urban Sebeș (Drum ocolitor Sebeș- Vest)	Buget local/ Alte surse	2017-2020	5.9 km de infrastructura rutiera modernizata
		2.2.2. Amenajarea punctelor de încărcare cu energie pentru vehiculele electrice	POR 2014-2020	2017-2020	Minim 3 puncte de încărcare cu energie pentru vehiculele electrice
		2.2.3 Înființarea de sensuri giratorii noi	Buget local/ Alte surse	2017-2020	3 sensuri giratorii noi
	2.3 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII PENTRU SUSȚINEREA MOBILITĂȚII PIETONALE ȘI ÎNCURAJAREA TRANSPORTULUI NEMOTORIZAT	2.3.1. Realizarea unui pasaj supratran pietonal și de ciclism peste autostradă (Sebeș – Lancrăm)	POR 2014-2020	2017-2020	1 pasaj pietonal peste A1
		2.3.2. Realizare pistă de biciclete str. Augustin Bena	POR 2014-2020	2017-2020	2.00 km de infrastructura velo realizata
		2.3.3. Realizare pistă de biciclete str. Lucian Blaga	POR 2014-2020	2017-2020	0.65 km de infrastructura velo realizata
		2.3.4. Realizare pistă de biciclete str. Dorobantilor	POR 2014-2020	2017-2020	0.55 km de infrastructura velo realizata
		2.3.5. Realizare pistă de biciclete str. Calarasi	POR 2014-2020	2017-2020	1.00 km de infrastructura velo realizata
		2.3.6. Realizare pistă de biciclete str. Mihail Kogalniceanu	POR 2014-2020	2020-2023	1.20 km de infrastructura velo realizata
		2.3.7. Realizare pistă de biciclete str. Aviator Olteanu	POR 2014-2020	2020-2023	0.45 km de infrastructura velo realizata
		2.3.8. Continuare pistă de biciclete str. Dorin Pavel si conexiunea cu zona centrala	POR 2014-2020	2020-2023	1.90 km de infrastructura velo realizata
		2.3.9. Realizare pistă de biciclete str. Traian	POR 2014-2020	2020-2023	0.65 km de infrastructura velo realizata
		2.3.10. Introducerea unui sistem "bike-sharing" și rasteluri pentru biciclete	POR 2014-2020	2017-2020	1 sistem de bike-sharing implementat

		2.3.11. Construcția de trotuare pe traseul Dorin Pavel - 1 Mai (Sebeș-Petrești)	POR 2014-2020	2020-2023	2 km liniari de trotuar
		2.3.12. Amenajare spațiu pietonal Parcul Primăriei	POR 2014-2020	2017-2020	60 ml de spațiu pietonal
		2.3.13. Realizare piste de biciclete de legătură cu localitățile limitrofe	Buget local	2020-2024	3 km de infrastructura velo realizata
	2.4 ÎMBUNĂTĂȚIREA SERVICIILOR ȘI INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT PUBLIC	2.4.1. Extinderea rețelei de transport public în comun prin amenajarea de noi trasee	Buget local/ Alte surse	2023-2030	Minim 1 trasee extins
		2.4.2. Îmbunătățirea stațiilor de transport public existente	POR 2014-2020	2017-2020	30 de stații de transport public modernizate
		2.4.3 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere de transport public pentru creșterea nivelului de siguranță și eficiența în circulație	POR 2014-2020	2020-2023	Minim 50% din infrastructura rutiera de transport public reabilitata/modernizata
OS. 3 PRODUCȚIE ȘI CONSUM DURABIL	3.1 MENȚINEREA ȘI DEZVOLTAREA UNUI MEDIU DE AFACERI ATRACTIV	3.1.1. Participarea la târguri internaționale în vederea promovării produselor locale	Alte surse	2017-2020	Participarea la minim 3 târguri internaționale
		3.1.2. Stabilirea de parteneriate cu agenții economici locali în vederea formării profesionale a forței de munca	Alte surse	2017-2020	Constituirea a minim 5 parteneriate/proiecte în asociere cu agenții economici pentru formarea forței de munca
	3.2 SUSȚINEREA IMM-URILOR, INOVĂRII ȘI CERCETĂRII-DEZVOLTĂRII	3.2.1. Adoptarea de măsuri administrative care să încurajeze și să sprijine investitorii din sectoarele de interes local	Alte surse	2017-2020	Creșterea cu 10% a numărului companiilor active /Minim 50 de companii nou înființate sau investiții străine noi în domenii cu valoare adăugată mare

		3.2.2 Încurajarea producătorilor (tradiționali) locali			Participarea la minim 3 târguri internaționale
		3.2.3. Promovarea produselor locale	Alte surse	2017-2020	Participarea la minim 3 târguri internaționale
		3.2.4. Realizarea unui incubator de afaceri și a unui centru de inovare și transfer tehnologic, pentru stimularea sectorului de servicii, a cercetării-dezvoltării și susținerea IMM-urilor locale	POR 1.1 POR 2.1B	2017-2019	Creșterea cu 10% a numărului companiilor active /Minim 50 de companii nou înființate sau investiții străine noi în domenii cu valoare adăugată mare
		3.2.5. Dezvoltarea infrastructurii IT în parteneriat public - privat	Alte surse	2017-2020	Creșterea cu minim 20% a gradului de acoperire cu infrastructura IT
		3.2.6 Stagii de practica pentru elevi și studenți la angajatorii din Municipiul Sebeș	POCU 2014-2020/ Alte surse	2017-2020	Crearea a minim 100 de locuri de munca
OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE	<i>4.1 DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII MEDICALE</i>				
		4.1.1. Dotarea cu echipamente și aparatura medicala de bază a structurilor medicale	Buget local/ Buget de stat	2018-2020	Minim 24 de echipamente medicale noi achiziționate
		4.1.2. Extindere Spital Municipal Sebeș (inclusiv înființare UPU)	Buget local	2017-2020	Spațiu nou spitalicesc construit/modernizat (mp)

		4.1.3. Modernizarea/extinderea/dotarea secțiilor Spitalului Municipal Sebeș	Buget local/Buget de stat	2017-2020	Spațiu nou spitalicesc construit/modernizat (mp)
		4.1.4. Reabilitarea clădirilor ambulatorii	Buget local	2017-2020	1 sistem informatic implementat la nivelul sistemului medical din Municipiu/ Reducerea timpului de așteptare pentru pacienți cu 10%/
	4.2 INCLUZIUNE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ	4.2.1. Locuințe sociale destinate chiriașilor evacuați bloc 150CD și 150EF, strada Mircea cel Mare, Municipiul Sebeș	Alte surse	2017-2018	Minim 5 locuințe sociale înființate
		4.2.2 Construirea/înființarea de locuințe de serviciu	Alte surse	2017-2018	Două blocuri P+3 fiecare bloc având câte 22 de apartamente cu 2 camere.
		4.2.3. Construirea unei cantine sociale	POR 8.1	2017-2020	1 facilitare pentru servicii sociale construita
		4.2.4. Extindere cămin pentru persoane vârstnice	Buget local	2017-2020	1 facilitare pentru servicii sociale extinsa/ Acoperirea cu aproximativ 80% a cererii de servicii sociale pentru persoane vârstnice
		4.2.5. Reabilitare și modernizare centrală termică Cartier Alea Parc pentru activități sociale	POR 8.1	2017-2020	1 facilitare pentru servicii sociale construita
		4.2.6. Crearea unui centru pentru victimele violentei în familie	POR 9.1	2020-2023	1 facilitare pentru servicii sociale construita /Acoperirea cu aproximativ 80% a cererii de servicii sociale pentru grupuri vulnerabile [abuzuri]

		4.2.7. Înființarea unui adăpost de noapte pentru persoane din grupuri vulnerabile	POR 9.1	2020-2023	1 facilitare pentru servicii sociale construita
		4.2.8. Susținerea înființării de Structuri de economie Sociala	POCU 2014-2020	2017-2020	Minim 1 structura de economie sociala (SES) nou înființată
		4.2.9. Implementarea unei strategii integrate de dezvoltare a zonelor marginalizate prin implicarea comunității locale (CLLD)	POCU 2014-2020/ POR 9.1	2016-2023	Minim 1 Structura GAL pentru dezvoltare comunitara la dispoziția comunității/ 1 Strategie de dezvoltare locala plasata sub responsabilitatea comunității implementata/Reducerea cu minim 20 % a numărului de persoane care trăiesc în zone marginalizate
	4.3 EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ	4.3.1. Crearea de creșe și grădinițe pentru acoperirea necesarului de locuri	POCU 2014-2020 POR 10.1	2018-2020	Minim 3 creșe construite (nr)/ Minim 500 de copii 2-3 ani beneficiari servicii creșă /Acoperirea cu minim 70% a cererii pentru grădinițe
		4.3.2. Schimbare de destinație din centrală termică în creșă și grădiniță a imobilelor situate în Sebeș, Cartier Valea Frumoasei	POR 10.1/PNDL	2018-2020	1 creșă/grădiniță construita
		4.3.3. Modernizarea bazei sportive în cadrul Liceului Sportiv	Buget local	2017-2020	1 bază sportivă modernizata
		4.3.4. Reabilitare/modernizare/extindere școli primare/gimnaziale din Municipiul Sebeș	POR 10.1	2018-2020	Peste 50 % din suprafața educaționala totala modernizata
		4.3.5. Reabilitare și modernizare clădiri la Colegiul National Lucian	POR 3.1 B	2017-2020	Peste 80 % din suprafața educațională modernizata

		Blaga			
		4.3.6. Sală de sport la Liceul Tehnologic Sebeș	Alte surse	2020-2023	1 facilitate de agrement construită
		4.3.7. Reabilitare și extindere Școala Generală Răhău	POR 10.1	2018-2020	Peste 80 % din suprafața educațională modernizată
		4.3.8. Clădire vestiare la teren de fotbal Răhău	Alte surse	2017-2020	1 facilitate de agrement construită
		4.3.9. Reabilitare și extindere Liceu Tehnologic Sebeș	POR 3.1 B /POR 10.1/Buget local/PNDL	2017-2019	Spațiu educațional nou construit/492 de elevi în licee tehnologice
		4.3.10. Modernizare și extindere Școala și grădinița Răhău	POR 10.1/Buget local/PNDL	2018-2020	Peste 80 % din suprafața educațională modernizată
		4.3.11. Mansardare imobil Școala Generală nr.2, Sebeș – săli de clasă	POR 10.1	2017-2020	Peste 80 % din suprafața educațională modernizată
		4.3.12. Reabilitare sală festivă la Școala Generală nr. 2, Sebeș, str. Piața Libertății, nr. 1	POR 10.1	2017-2020	Peste 80 % din suprafața educațională modernizată
	4.4 CULTURĂ ȘI AGREMENT	4.4.1. Amenajarea imobilului din Str. Mihai Viteazu 39 pentru Biblioteca Municipală Sebeș	POR 3.1 B Buget local	2017-2020	1 spațiu cultural-artistic amenajat/construit
		4.4.2. Complex Sportiv și Recreere, Municipiul Sebeș, jud. Alba	Alte surse	2017-2020	1 facilitate de agrement construită
		4.4.3. Amenajarea unui loc de joacă în Cartierul Valea Frumoasei, Sebeș	Alte surse	2020-2023	1 loc de joacă pentru copii construit
		4.4.4. Achiziționarea de biciclete și amenajarea de puncte de închiriere pentru cetățeni și turiști	POR 3.2 B	2017-2020	Minim 20 de biciclete achiziționate/2 puncte de închiriere pentru cetățeni și turiști
		4.4.5. Reabilitare și modernizare	Alte surse	2020-2023	1 bază sportivă

		Sala de sport "Florin Fleșeriu"			modernizată
		4.4.6. Reabilitarea bazei sportive din Luncile Prigoanei	Alte surse	2020-2023	1 bază sportivă modernizată
		4.4.7. Reabilitarea bazelor sportive din Municipiul Sebeș și din localitățile aparținătoare	Alte surse	2020-2023	minim 5 baza sportive modernizate
		4.4.8. Realizarea unui spațiu pentru practicarea sporturilor dedicate tinerilor (role, baschet)	Alte surse	2020-2023	1 facilitate de agrement construită
		4.4.9. Schimbare ca destinație din centrala termică în spațiu cu destinație culturală - Casa Artelor	Alte surse	2020-2023	1 spațiu cultural-artistic amenajat/construit
		4.4.10. Reabilitarea clădirilor cu funcțiune culturală (casele de cultura)	Alte surse	2020-2023	1 spațiu cultural-artistic amenajat/construit
		4.4.11. Pistă de alergare în jurul terenului de fotbal nr 1 din cadrul bazei sportive Arini	Alte surse	2020-2023	1 facilitate de agrement construită
					Suprafața total amenajată - 1213 mp, astfel: -suprafață totală luciu apă: 2454mp; -suprafață pietonală principală pavaj granit: 2160 mp; -suprafață plaja șezlonguri: 2297mp; -suprafață spații verzi: 3505 mp. -suprafață terenuri de sport: 485mp -suprafață construită: 621mp; -suprafață scena fixă: 72mp
		4.4.12 Amenajarea parcului Arini ca zonă de agrement	Buget local	2017-2020	
		4.4.13 Înființare sală de sport în	Buget local	2017-2020	1 facilitate de agrement

	4.5 ÎNZESTRAREA EDILITARĂ ȘI LOCATIVĂ	Petrești			construita
		4.5.1. Bloc de locuințe pentru tineri destinate închirierii - bloc 158, cartier M.Kogălniceanu	POCU 2014-2020 / POR 9.1/ Buget local	2018-2020	1 Bloc de locuințe destinate tinerilor
		4.5.2. Reabilitarea și modernizarea rețelei de gaze naturale în Mun. Sebeș	Buget local/Operator rețea de gaze naturale	2020-2023	90 de km de rețea de gaze naturale reabilitata și modernizata
		4.5.3. Modernizarea și reabilitarea rețelei de alimentare cu energie electrică	POR 3.1 C	2017-2020	Minim 40 de posturi de transformare modernizate și reabilite
		4.5.4. Sistem de supraveghere video pentru siguranța cetățenilor în Municipiul Sebeș (în vederea prevenirii infracționalității)	Buget local	2017-2018	1 Sistem de supraveghere video instalat
		4.5.5. Dotarea spațiului public cu mobilier urban modern	Buget local	2017-2020	Amplasarea a minim 50 de bănci
		4.5.6. Instalare WiFi în spațiile publice	Buget local	2017-2020	100% acoperire cu servicii de internet wireless în spațiile publice
		4.5.7. Construirea unui adăpost pentru câinii fără stăpân, colectarea acestora de pe străzi, toaletare, microcipare și încurajarea adopțiilor	Buget local	2020-2023	1 adăpost pentru câini înființat cu o capacitate de minim 50 locuri
		4.5.8. Realizarea Cadastrului General cu înscrierea în cartea funciară a tuturor proprietăților de pe raza municipiului.	Buget local	2020-2023	1 sistem de gestionarea a cadastrului general înființat actualizat 100%
		4.5.9 Extinderea rețelei de gaze naturale în zonele nou construite	Buget local	2017-2020	Minim 2 km rețea de gaze naturale nou construita
		4.5.10 Extinderea rețelei de gaze naturale în satul Răhău	Buget local	2017-2020	Minim 5 km rețea de gaze naturale nou construita

		4.5.11 Constituirea unor Asociații de Dezvoltare Intercomunitară cu UAT-urile vecine în vederea dezvoltării unor investiții comune	Buget local	2017-2020	Minim o ADI constituita
OS. 5 VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC	5.1 REABILITAREA ȘI PUNEREA ÎN VALOARE A MONUMENTELOR ISTORICE	5.1.1. Restaurarea, promovarea și includerea în circuite turistice a fortificațiilor și turnurilor cetății Muhlbach	POR 5.1	2018-2020	1 obiectiv turistic restaurat și inclus în circuitul turistic
		5.1.2. Reabilitare și extindere Primaria Municipiului Sebeș - clădire monument	Buget local	2017-2020	1 clădire instituție publică restaurată
		5.1.3. Restaurarea fațadelor clădirilor monument	POR 5.1	2018-2020	Peste 50% din obiectivele înscrise în lista monumentelor istorice restaurate
		5.1.4. Reamenajarea spațiului public al Pieței Libertății (Piața Mica) în centrul istoric al Mun. Sebeș	POR 3.2 B	2017-2020	1 facilități de agrement construită
		5.1.5. Reabilitarea și extinderea iluminatului arhitectural și ambiental în centrul istoric al Mun. Sebeș	POR 5.1	2018-2020	1 facilități de agrement construită
		5.1.6. Reabilitarea infrastructurii rutiere de acces în zonele cu monumente	POR 5.1	2018-2020	1 facilități de agrement construită
		5.1.7. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii din centrul istoric al Municipiului Sebeș	Buget local	2017-2020	1 facilități de agrement construită
	5.2 SUSȚINEREA DEZVOLTĂRII INDUSTRIEI TURISMULUI	5.2.1. Oferirea de facilități agenților economici din industria turismului, în scopul creșterii capacităților de înnoptare	Alte surse	2020-2023	Creșterea cu minim 30% a numărului de înnoptări
		5.2.2 Constituirea unor Asociații de Dezvoltare Intercomunitară cu	Buget local	2017-2020	Minim o ADI constituita

		UAT-urile vecine în vederea dezvoltării unor investiții comune			
		5.2.3. Amenajare zonă turistică la Râpa Roșie	Alte surse	2017-2020	Creșterea cu minim 30% a numărului de turiști sosiți în municipiu

ANVELOPA FINANCIARĂ PENTRU PROIECTELE CUPRINSE ÎN PLANUL DE FINANȚARE 2014-2020

Sursa / An	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	TOTAL (mil. euro)
Fonduri UE - POR 2014-2020									
POR AXA 1.1 (centru de inovare și transfer tehnologic) - O	0,00	0,00	1,50	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,00
POR AXA 1.1 (centru de inovare și transfer tehnologic) - P	0,00	0,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,00
POR AXA 2.1.b - (incubator de afaceri) - O	0,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,00
POR AXA 2.1.b - (incubator de afaceri) - P	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00
POR AXA 3.1 A - (eficiență energetică blocuri) - O	0,00	0,37	0,37	0,37	0,37	0,37	0,37	0,37	2,59
POR AXA 3.1 A - (eficiență energetică blocuri) - P	0,00	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	2,10
POR AXA 3.1 B - (eficiență energetică cl. publice) - O	0,00	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	3,64
POR AXA 3.1 B - (eficiență energetică cl. publice) - P	0,00	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	2,80
POR AXA 3.1 C - (iluminat public) - O	0,00	0,55	0,55	0,55	0,55	0,55	0,55	0,55	3,85
POR AXA 3.1 C - (iluminat public) - P	0,00	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	3,15
POR AXA 3.2 - (mobilitate) -O	0,00	1,43	1,43	1,43	1,43	1,43	1,43	1,43	10,01
POR AXA 3.2 - (mobilitate) -P	0,00	0,72	0,72	0,72	0,72	0,72	0,72	0,72	5,04
POR AXA 5.1 - (conservare patrimoniu) - O	0,00	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71	4,97
POR AXA 5.1 - (conservare patrimoniu) - P	0,00	0,28	0,28	0,28	0,28	0,28	0,28	0,28	1,96
POR AXA 5.2 - (regenerare urbană) - O	0,00	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	6,30
POR AXA 5.2 - (regenerare urbană) - P	0,00	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	4,90
POR AXA 8.1 - (infra. Socială) - O	0,00	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,84
POR AXA 8.1 - (infra. Socială) - P	0,00	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,70

POR AXA 8.1 - (infra. medicală) - O	0,00	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,98
POR AXA 8.1 - (infra. medicală) - P	0,00	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,70
POR AXA 9.1 - (CLLD) – O	0,00	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	1,05
POR AXA 9.1 - (CLLD) – P	0,00	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,56
POR AXA 10.1 - (infrastructura educațională) - O	0,00	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	1,47
POR AXA 10.1 - (infrastructura educațională) - P	0,00	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	1,19
TOTAL POR 2014-2020 (Optimist)	0,00	6,1	6,1	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1	37,70
TOTAL POR 2014-2020 (Pesimist)	0,00	3,8	3,8	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	24,10

Anvelopa financiară a fost structurată ținând cont de următoarele elemente:

- Alocarea financiară FEDR și Buget de Stat pe fiecare Prioritate de Investiție și măsura, pentru regiunea Centru
- Eligibilitatea Municipiului Sebeș pentru accesul la finanțare, pe Axele unde concurează cu municipii similare (ex: 3.2, 10.1) sau restul axelor unde concurează inclusiv cu cele 6 municipii reședința de județ din regiunea Centru.
- Rezultatele și experiența privind accesarea fondurilor europene în precedentul cadru de programare, 2007-2013
- Concurența directă, făcută de celelalte orașe și municipii cu care Municipiul Sebeș va concura pentru atragerea de fonduri europene
- Volumul nevoilor identificate pentru fiecare domeniu în parte, corelat cu disponibilitatea de finanțare existentă.

În ceea ce privește concurența, pentru Municipiul Sebeș, în perspectiva atragerii fondurilor europene prin POR 2014-2020, aceasta este formată din:

- Consiliile Județene din regiunea Centru – pentru axele 3.1.b, 5.1, 5.2, 8.1 social, 8.1 medical, 10.1
- Municipiile Reședință de Județ din regiunea Centru – pentru axele 3.1a, 3.1b, 5.1, 5.2, 8.1 social, 8.1 medical, 9.1, 10.1
- Municipiile din Regiunea Centru – pentru toate axele, conform listă:

Reg.	Municipiu	Județ
C	Medias	Sibiu
	Reghin	Mureș
	Odorhei	Harghita
	Săcele	Brasov
	Figures	Brasov
	Sighișoara	Mureș
	Sebeș	Alba
	Aiud	Alba
	Târnăveni	Mureș
	Blaj	Alba
	Codlea	Brasov
	Tg. Secuiesc	Covasna
	Gheorghieni	Harghita
	Toplița	Harghita

Astfel, prin însumarea estimărilor optimiste și pesimiste privind capacitatea de absorbție a Municipiului Sebeș, s-a estimat ca portofoliul de proiecte din Strategia de Dezvoltare a Municipiului pentru perioada 2014-2020 poate fi finanțat cu sume cuprinse între 24,10 și 37,70 milioane de euro (sume cumulate pentru toate domeniile, pentru 7 ani, 2016-2023).

V. SISTEMUL DE IMPLEMENTARE, MONITORIZARE ȘI EVALUARE

V.1. Managementul implementării Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă

V.1.1 Metode de implementare

Metodele de implementare urmăresc măsurarea corectă a potențialului zonelor și palierelor de intervenție, a nevoilor și oportunităților care pot fi accesate în perioada 2014 – 2020 și post 2020, cu ajutorul finanțărilor europene sau de altă natură. Astfel, metodele de analiză vor fi de tip cantitativ și calitativ:

- Metode cantitative;
- Metode calitative;
- Analiză economică – socială;
- Asociere: reanalizarea asocierilor existente și studierea oportunității unor noi asocieri, identificarea potențialelor asocieri de tip public – privat.

Planificarea indicatorilor

Indicatorii care vor fi urmăriți pe tot parcursul realizării strategiei de dezvoltare durabilă sunt de mai multe tipuri:

- Indicatorii obiectivi
- Indicatori subiectivi
- Impact – care se schimbă ca rezultat al programului
- Durabilitate (în acord cu strategiile Lisabona, Göteborg)

După cum va fi detaliat în capitolul următor, în evaluarea Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă se vor avea astfel în vedere atât indicatorii obiectivi ce pot fi asociați proiectelor propuse, cât și indicatorii care arată contribuția fiecărui obiectiv, program și proiect din Strategie la îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare urbană durabilă stabilite în Programul Operațional Regional 2014 – 2020. Această abordare este cu atât mai importantă cu cât autoritatea publică va fi responsabilă de prioritizarea proiectelor și selecția portofoliului cu care să aplice pentru finanțare pentru sumele prealocate pe această axă prioritară.

Astfel, Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă propune un portofoliu extins de proiecte, setând ambițiile municipalității pentru perioada 2014 – 2020 și post 2020, iar prin intermediul cadrului de evaluare și implementare sprijină autoritatea publică în activitățile ulterioare de selecție și prioritizare.

Evaluarea demersului de realizare a strategiei integrate este deci extrem de importantă în economia proiectului. Pentru a remedia eventuale probleme de management sau de coerență în derularea activităților, abordarea metodologică se bazează pe trei etape:

- evaluarea ex-ante, cu scopul de a asigura o alocare potrivită a resurselor și un design adecvat;
- evaluarea intermediară, cu scopul de a afla dacă strategia își atinge obiectivele, dacă poate fi îmbunătățit managementul acesteia (având în vedere designul programelor operaționale, un orizont de timp oportun ar fi 2018);
- evaluarea ex-post, cu scopul de a analiza ce s-a obținut, care a fost impactul implementării strategiei.

Alte beneficii

Strategia de Dezvoltare Locală și Durabilă generează o serie de beneficii asupra comunității și diferitelor grupuri sociale și de interese, fapt ce va fi avut în vedere în designul structurii de management, implementare și evaluare:

- avantaje generate de creșterea interesului mediului de afaceri;
- crearea unei viziuni a comunității locale cu privire la dezvoltarea sa în viitor;
- asigurarea de beneficii egale pentru toți membrii comunității;
- stabilirea și agrearea de scopuri comune de dezvoltare a localității;
- implicarea a cât mai mulți beneficiari în acest proces: mediul educațional, comunitatea de afaceri, ONG-uri;
- evaluarea costurilor monetare, de resurse umane și timp care sunt implicate în dezvoltarea locală;
- utilizarea ca instrument de atragere a investițiilor, atât din partea mediului de afaceri, cât și din partea municipalității.

Managementul implementării se referă la implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă și a proiectelor integrante ale acesteia, fie că acestea sunt finanțate prin POR (prioritate principală) fie că sunt realizate cu ajutorul altor surse de finanțare. Managementul este realizat în funcție de modul de bugetare temporară și financiară a proiectelor propuse în cadrul planului.

Perioada de finanțare propusă pentru finanțarea și implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă pentru Municipiului Sebeș este de 7 ani, respectiv 2016 – 2020 (având în vedere mecanismul N+3), bugetarea totală pe proiectele avute în vedere pentru finanțare urmând să fie calculată după aprobarea Ghidurilor specifice aferente surselor de finanțare vizate și ținând cont și de disponibilitatea de finanțare sau cofinanțare a Primăriei Municipiului Sebeș.

PROCEDURA DE IMPLEMENTARE SI MONITORIZARE A STRATEGIEI

Pas	Acțiune	Responsabil	Condiționalități
Pas 1	Verificarea valabilității documentelor tehnice (SF/DALI/PT)	Serviciul Investiții și Achizitii publice Compartimentul Urbanism Compartimentul Autorizații și disciplina în Construcții	SF/DALI trebuie sa fie elaborate și sa nu fie mai vechi de 2 ani la momentul depunerii cererii de finanțare
Pas 2	Verificarea situației patrimoniale a investiției propuse	Serviciul Investiții și Achizitii publice, Arhitect Sef	În cazul în care este nevoie de transfer de proprietate, se va efectua aceasta
Pas 3	Monitorizarea Ghidurilor de finanțare pentru masurile propuse prin Strategie	Compartimentul proiecte cu finanțare internă și internațională	Indicat de realizat lunar un material informativ către Consiliul Local prin care sa fie informat asupra stării liniilor de finanțare: ghid nelansat / Ghid în consultare publică / Ghid lansat / Apel deschis
Pas 4	Aplicații cerere de finanțare	Compartimentul proiecte cu finanțare internă și internațională	În cazul lansării de apeluri de interes, precum și în cazul în care aceste apeluri urmează a se lansa, se parcurge etapa pregătirii documentației de finanțare
Pas 5	Maturitatea proiectelor	Serviciul Investiții și Achizitii publice	Pentru obținerea unui punctaj superior pentru aplicațiile cerere de finanțare, se recomanda lansarea derulării procedurilor de achiziție în cadrul proiectelor cuprinse în strategie.
Masuri orizontale			Responsabil
Includerea în propunerea de Buget pentru anul 2016 a sumelor necesare elaborării/reactualizării documentațiilor tehnico-economice pentru toate proiectele propuse în portofoliul Scenariu O-P, în special cele din scenariul Pesimist			Direcția Economică, Serviciul Investiții și Achizitii publice
Includerea în Bugetul 2017 și ulterior a sumelor necesare cofinanțării proiectelor de investiții care au obținut finanțarea nerambursabila			Consiliul Local Direcția Economică, Serviciul Investiții și Achizitii publice
Aprobarea Bugetului 2016, Bugetului multianual de investiții			Consiliul Local
Monitorizarea strategiei: Prin Raport lunar privind evoluția implementării strategiei, prezentat succint în Ședința lunara ordinara a CL Sebeș, cu referire la stadiul pregătirii/implementării fiecărui proiect, cu prezentarea clara a indicatorilor atinși vs indicatori planificați			Serviciul Investiții și Achizitii publice Compartimentul proiecte cu finanțare internă și internațională

Actualizarea portofoliului de proiecte se poate face daca: - Apar noi oportunități de finanțare pentru proiectele incluse în Strategie - Se modifica structura Programelor de finanțare Propunerea de actualizare poate fi făcută de orice parte interesată.	Aprobare în Consiliul Local Sebeș
---	-----------------------------------

Instrumente de corecție și actualizare a Strategiei

Odată cu monitorizarea implementării realizarea obiectivelor strategiei de dezvoltare locală durabilă și monitorizarea implementării planului de acțiune, ciclul de management ajunge la esența sa: toate precedentele evaluări și planificări au ca obiectiv general îmbunătățirea modului în care comunitatea funcționează în cadrul conceptului de dezvoltare durabilă.

Monitorizarea implementării este o sarcină solicitantă în ceea ce privește organizarea și coordonarea tuturor acțiunilor paralele care vor avea loc. O condiție esențială este o comunicare solidă și o abordare prealabilă a implicării și configurării organizaționale. Cooperarea cu/și între diverși actori economico-sociali implicați, asigură ca diferiții participanți să înțeleagă procesul de implementare-monitorizare.

Prin urmare, monitorizarea implementării se bazează pe „fundatia”, care constituie o combinație între planul de acțiune, și configurarea organizațională. Dar mai presus de toate presupun comunicare și implicare.

Abordarea planului de acțiune de către Municipiul Sebeș poate fi un factor de succes, de stabilire, prioritizare și legitimare a acțiunilor.

În paralel, și în scopul de a fi capabil să măsoare și să raporteze rezultatele, monitorizarea implementării strategiei de dezvoltare trebuie să fie urmărită în mod corespunzător și raportată periodic decidenților. Astfel se poate vedea dacă acțiunile sunt implementate cu rezultate bune. Altfel, aceasta nu ar putea permite luarea măsurilor de corecție la timp și în momentul în care implementarea este în desfășurare. Pentru a putea să se implice în monitorizare, acțiunile trebuie să fie evaluate și să se bazeze pe obiective cuantificabile, prin indicatorii care sunt definiți în strategia de dezvoltare.

De altfel, un sistem bine organizat de monitorizare este capabil să detecteze prompt abaterile de la setul de indicatori de referință. Neconformitatea poate fi analizată imediat, măsurile corective luate cât mai repede posibil, și daunele sau pierderile reduse la minimum.

Feed-back și corecție. Procesul actualizării strategiei are un caracter *ciclic*, cu reveniri în fazele anterioare pentru a include un mecanism de feed-back și corecție. Feedback-ul include activități de transmitere către părțile interesate a concluziilor,

recomandărilor și lecțiilor învățate din activitățile de monitorizare și evaluare a strategiei de dezvoltare durabilă.

Feedback-ul se referă la transmiterea rezultatelor obținute din activitățile de monitorizare și evaluare (constatări, concluzii, recomandări și lecții învățate), organizate și prezentate într-o formă adecvată diseminării către părțile interesate, în scopul de a îmbunătăți managementul implementării, procesul de luare a deciziilor și procesul de învățare din lecțiile anterioare la nivelul municipiului Sebeș.

Feedback asociat monitorizării:

- Sprijină deciziile imediate
- Reprezintă o bază pentru deciziile și acțiunile ce privesc procesul de implementare a unui proiect în derulare.
- Semnalează o problemă (disfuncționalitate) înainte ca situația să se înrăutățească.
- Indică domeniile în care se înregistrează progrese și pe cele care au nevoie de sprijin suplimentar.

Feedback asociat evaluării:

- Sprijină dezvoltarea procesului organizațional de învățare mai mult decât contribuie la deciziile imediate.
- Evaluarea ex-post- la forma lecțiilor învățate cu privire la căile spre succes și căile spre eșec.
- Evaluarea intermediară- Indică domeniile în care se înregistrează progrese și pe cele care au nevoie de sprijin suplimentar.

Procesul organizațional de învățare. Procesul de învățare din lecțiile acțiunilor din trecut este principalul mecanism de dezvoltare a instituțiilor și de întărire a responsabilității acestora față de cetățean.

Utilizarea feedback-ului depinde de *oportunitatea, relevanța și orientarea spre acțiune* a informației. Feedback-ul trebuie realizat astfel încât să adauge valoare la procesul de luare a deciziei, pe ansamblul ciclului de viață a strategiei de dezvoltare a Municipiului.

Lecțiile relevante din trecut trebuie incluse în procesul de actualizarea strategiei astfel încât să existe certitudinea că au fost căutate lecțiile relevante și că cele pertinente au fost deja aplicate în designul noii strategii de dezvoltare durabilă.

Feedback-ul trebuie furnizat sistematic și cu regularitate. Feedbackul din monitorizare și din evaluările intermediare trebuie furnizat imediat, dacă se intenționează să fie utilizat la îmbunătățirea implementării strategiei. Acesta este și cazul evaluărilor finale

de proiecte pentru care este luată în considerare o a doua fază/etapă. În general, însă, feedback-ul din evaluările *ex-post* trebuie să fie disponibil atunci când proiecte noi sunt identificate, planificate și evaluate *ex-ante*.

Propunere de instrument pentru obținerea de feedback intern, la nivelul primăriei municipiului Sebeș

1. Cred că instituția răspunde nevoilor reale ale cetățenilor?
2. Cunosc viziunea, scopurile și obiectivele generale de dezvoltare? Sunt acestea „doar pe hârtie”? Contribuie acestea la o îmbunătățire semnificativă a situațiilor problematice de la nivelul colectivității sau grupurilor-țintă?
3. Reprezintă activitățile instituției soluții rezultate în urma unui proces de preevaluare și ierarhizare a soluțiilor alternative?
4. Este cunoscută strategia de dezvoltare? Este strategia adecvată colectivității de referință? Este strategia cunoscută la nivelul colectivității? Cum ar trebui modificată strategia?
5. Este cunoscut planul de acțiune pentru implementarea obiectivelor de dezvoltare? Este planul de acțiune realist și fezabil? Sunt responsabilitățile atribuite asumate? Cum ar trebui modificat planul de acțiune?
6. Este eficientă instituția în implementarea de proiecte și programe? Are instituția capacitate de coordonare?
7. Cunosc proiectele și programele implementate? Au avut informații despre desfășurarea lor și principalele lecții? Au acces la feedback? Instituția este cunoscută și investită cu încredere de beneficiari/populație?

V.1.2 Structura de management a Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă

Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă pentru municipiul Sebeș este un angajament pe termen mediu al Primăriei cu privire la realizarea unor obiective de investiții de interes major pentru comunitate, obiective care au fost demarate deja și care ținesc modernizarea orașului prin valorificarea centrului istoric și prin reconectarea cartierelor prin intervenții care vor contribui la îmbunătățirea calității vieții și a atractivității economice a zonelor supuse intervenției. Pentru gestiunea corespunzătoare a Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă și a proiectelor finanțate Primăria municipiului Sebeș va alocă o echipă de proiect pentru implementarea în bune condiții a proiectelor individuale și derularea corespunzătoare a Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă. Misiunea structurii de management nominalizată și a fișelor individuale de post corespunzătoare acesteia urmăresc să ofere o coerență a abordării implementării proiectului.

Managementul Strategiei de Dezvoltare Locală Durabilă Sebeș va fi realizat de aparatul executiv al UAT Sebeș, prin reprezentanții săi, prin Decizia Primarului sau în baza responsabilităților fisei postului.

V.1.3 Indicatori de monitorizare

Pentru evaluarea implementării strategiei se vor utiliza următorii indicatori.

MASURA	INDICATORI DE EVALUARE A STRATEGIEI
OS. 1 MEDIU ȘI ENERGIE CURATĂ	Spațiu verde total/cap locuitor (mp/loc)
	Spațiu verde reabilitat (mp)
	Spațiu verde nou construit (mp)
	Rețea de alimentare apă construită/modernizată (km)
	Populație conectată la rețeaua de apă (nr)
	Rețea de canalizare construită/modernizată (km)
	Populație conectată la rețeaua de canalizare (nr)
	Spatii de colectare deșeuri modernizate (nr)
	Blocuri de locuințe reabilitate termic (nr)
	Clădiri instituții publice reabilitate termic (nr)
	Lămpi ecologice introduse în rețea (nr)
	Rețea de iluminat public nou construită (km)
	Rețea de iluminat public introdusă în subteran (km)
OS. 2 TRANSPORT DURABIL	Parcursul total al vehiculelor brut (mil vehicule * km pe an)
	Timpul mediu al pasagerilor (mil vehicule * ore pe an)
	Viteza medie de parcurs a autoturismelor brut în ora de vârf AM (km/h)
	Parcursul mediu al autoturismelor în ora de vârf AM (km)
	Durata medie de călătorie în ora de vârf AM (minute)
	Reducerea gazelor cu efect de sera CO2 (tone/an)
	Reducerea emisiilor poluante (tone/an)
	Gradul de creștere a utilizării transportului în comun (nr mediu zilnic calatori)
	Reducerea numărului de accidente (%)
	Autovehicule noi transport public achiziționate (nr)
	Sisteme informatice implementate pentru domeniul Mobilitate/accesibilitate
	Stații de autobuz nou înființate (nr)

	Populație deservita de transportul public fata de total populație (%)
	Stații de autobuz modernizate (nr)
	Piste de biciclete construite (km)
	Străzi modernizate/reabilitate (km)
	Lungimea străzilor monitorizate din total străzi urbane (%)
	Alei pietonale construite (km)
	Intersecții reconfigurate (nr)
	Suprafața parări auto amenajate (mp)
	Stații de încărcare autovehicule electrice (nr)
OS. 3 PRODUCȚIE ȘI CONSUM DURABIL	Companii active (nr)
	Locurilor de munca (nr)
	Companii nou înființate sau investiții străine noi în domenii cu valoare adăugată mare (nr)
	Locuri de munca în industrii cu valoare adăugată mare din total locuri de munca (%)
	Parteneriate/proiecte în asociere cu agenții economici pentru formarea forței de munca (nr)
OS. 4 SERVICII PUBLICE DE CALITATE	Spațiu nou spitalicesc construit/modernizat (mp)
	Secții medicale noi înființate (nr)
	Echipamente medicale noi achiziționate (nr)
	Facilitați pentru servicii sociale construite (nr)
	Structuri de economie sociala (SES) nou înființate (nr)
	Structuri GAL pentru dezvoltare comunitara la dispoziția comunității (nr)
	Acoperirea cererii de servicii sociale pentru grupuri vulnerabile [copii] (%)
	Acoperirea cererii de servicii sociale pentru grupuri vulnerabile [vârstnici] (%)
	Acoperirea cererii de servicii sociale pentru grupuri vulnerabile [minorități] (%)
	Acoperirea cererii de servicii sociale pentru grupuri vulnerabile [abuzuri] (%)
	Creșe și grădinițe noi construite (nr)

	Acoperirea cererii pentru grădinițe (%)
	Baze sportive modernizate (nr)
	Suprafața educațională modernizată (%)
	Număr elevi în licee tehnologice (nr)
	Creșe construite (nr)
	Copii 2-3 ani beneficiari servicii creșă (nr)
	Facilitați de agrement construite (nr)
	Ștrand construit (mp)
	Locuri de joacă pentru copii construite (nr)
	Spații cultural-artistice construite/amenajate (nr)
	Cămine culturale construite/modernizate (nr)
	Evenimente culturale și artistice derulate în cursul anului (nr)
	Număr spectatori evenimente culturale artistice (nr)
	Evenimente culturale și artistice atrase în Sebeș prin parteneriate (nr)
OS. 5 VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC	Obiective turistice reabilitate și incluse în circuite turistice (nr)
	Companii nou înființate în segmentul HORECA
	Turiști (nr)
	Înnoptări (nr)
	Grad de ocupare a structurilor de cazare turistică
	Centre de informare turistică
	Strategie de marketing turistic realizată
	Târguri și evenimente de profil la care se participă cu stand propriu

V.1.3 Anexe

Analiza răspunsurilor la cercetarea sociologică desfășurată.